

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ – ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΓΕΩΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Ολοκληρωμένος πολεοδομικός σχεδιασμός στο νησί της
Αντιπάρου με έμφαση στη βιώσιμη κινητικότητα»**

Εκπόνηση: Παρασκευή Μορέλλα

Επιβλέπων: Ευθύμιος Μπακογιάννης, Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ

Αθήνα, Οκτώβριος 2022

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ – ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΓΕΩΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

**Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια -
Κατευθύνσεις για το νησί της Αντιπάρου**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

της

Παρασκευής Μορέλλα

Επιβλέπων: Ευθύμιος Μπακογιάννης, Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή:

(Υπογραφή)

(Υπογραφή)

(Υπογραφή)

.....

.....

.....

Ευθύμιος Μπακογιάννης
Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ

Αναστασία Στρατηγέα
Καθηγήτρια ΕΜΠ

Θωμάς Χατζηχρήστος
Ε.ΔΙ.Π. ΕΜΠ

Αθήνα, Οκτώβριος 2022

(Υπογραφή) .....

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΜΟΡΕΛΛΑ

Διπλωματούχος Αγρονόμος και Τοπογράφος Μηχανικός – Μηχανικός Γεωπληροφορικής ΕΜΠ

Copyright © Μορέλλα Παρασκευή, 2022

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν στη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τη συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η συγγραφή της παρούσας διπλωματικής εργασίας, σηματοδοτεί την ολοκλήρωση ενός πενταετούς κύκλου προπτυχιακών σπουδών στη Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών – Μηχανικών Γεωπληροφορικής του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Στο σημείο αυτό, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους όσους συνέβαλλαν, άμεσα και έμμεσα, στην ολοκλήρωση των σπουδών μου.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή της εργασίας μου, κ. Μπακογιάννη Ευθύμιο, επίκουρο καθηγητή ΕΜΠ, ο οποίος μου έδωσε τις σωστές κατευθύνσεις για την πραγματοποίηση της διπλωματικής εργασίας. Οι συμβουλές και η καθοδήγησή του, κατά τη διάρκεια της παρούσας εργασίας, ήταν πολύτιμες και εξαιρετικά χρήσιμες. Ακόμα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη της τριμελούς επιτροπής και συγκεκριμένα την κα. Αναστασία Στρατηγέα, καθηγήτρια ΕΜΠ καθώς και τον κ. Θωμά Χατζηχρήστο, Ε.ΔΙ.Π ΕΜΠ.

Ιδιαίτερα, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου, για την ηθική και έμπρακτη στήριξη, την εμπιστοσύνη καθώς τη συμπαράσταση που μου έδειξε όλα τα χρόνια των σπουδών μου. Τέλος, ευχαριστώ τους κοντινούς μου συγγενείς, την κολλητή μου και τις φίλες μου εντός σχολής, που παρά τις δυσκολίες με στήριξαν και με βοήθησαν, ο καθένας με τον τρόπο του μέχρι τέλους.

Μορέλλα Παρασκευή

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στον Τομέα Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού της Σχολής Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών – Μηχανικών Γεωπληροφορικής του ΕΜΠ και πραγματεύεται τον ολοκληρωμένο πολεοδομικό σχεδιασμό στο νησί της Αντιπάρου με έμφαση στη βιώσιμη κινητικότητα.

Αρχικά, καθορίζεται το αντικείμενο και ο κύριος στόχος της εργασίας. Στη συνέχεια, περιγράφεται το θεωρητικό πλαίσιο, το οποίο αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη και κινητικότητα καθώς και τις βασικές έννοιες της σύγχρονης χωρικής πολιτικής στον ελλαδικό χώρο. Έπειτα, παρατίθεται η διαχρονική εξέλιξη του θεματικού πλαισίου στην Ελλάδα. Το επόμενο βήμα είναι η λεπτομερής καταγραφή των χαρακτηριστικών της υπό μελέτη περιοχής και η αξιολόγησή τους. Λαμβάνοντας υπόψη τα ως άνω στοιχεία, έπεται τελικώς ο σχεδιασμός της, ο οποίος βασίζεται σε διακριτά καθορισμένα σενάρια.

Η Αντίπαρος είναι ένα πανέμορφο, μικρό κυκλαδίτικο νησί, με ιδιαίτερο περιβαλλοντικό και τουριστικό ενδιαφέρον. Πέρα όμως από αυτό, αποτελεί και ένα νησί, όπου τόσο οι κάτοικοι, όσο και οι επισκέπτες του, μπορούν να πραγματοποιήσουν ένα εύρος ελκυστικών δραστηριοτήτων. Ωστόσο, ο υπερτουρισμός και η εποχικότητα το επιβαρύνουν αρκετά, επιδρούν αρνητικά στην ποιότητα ζωής των κατοίκων του και το νησί κινδυνεύει να γίνει ένα καθαρά παραθεριστικό θέρετρο της υψηλής κοινωνίας.

Απώτερος στόχος της εργασίας, είναι μέσω της εφαρμογής ενός κατάλληλου πλαισίου, η προώθηση συμβατών, με τις ανερχόμενες ανάγκες της τοπικής κοινωνίας, λύσεων. Αυτό θα υλοποιηθεί μέσω των Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΠΣ), τα οποία εναρμονιζόμενα με τις κατευθύνσεις των Ειδικών και Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων, δημιουργούν προϋποθέσεις για την ουσιαστική χωρική οργάνωση κάθε περιοχής, ανάλογα με τις ανάγκες της. Η εργασία θέλει να συμβάλλει με τον τρόπο της, στην προστασία και διατήρηση των φυσικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών του νησιού καθώς και στην προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας.

Λέξεις Κλειδιά: Αντίπαρος, Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια, Εναλλακτικός Τουρισμός, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Βιώσιμη Κινητικότητα, Φυσικό και Πολιτιστικό Περιβάλλον

ABSTRACT

The present diploma thesis was written in the framework of the Department of Geography and Regional Planning, School of Rural and Surveying Engineering - Geoinformatics Engineering (NTUA) and deals with the comprehensive urban planning on the island of Antiparos giving emphasis on sustainable mobility.

At first, the object and the main goal of the thesis is determined. Then, the theoretical framework is described, which concerns the sustainable development and mobility and the basic meanings of the current rural politics in Greece as well. Afterwards, the timeless progress of the institutional framework in Greece is quoted. The next step is the detailed register of its characteristics under spatial surveillance and their assessment. Considering the above facts, there is its final planning which is based on distinct cleared scenarios.

Antiparos is a beautiful small island of Cyclades with a special environmental and touristic interest. Other than that, it is also an island where both its residents and visitors can do a lot of different attractive activities. However, hyper tourism and seasonality play a vital role, have a negative impact on the quality of residents' life and the island is in danger of becoming a solely tourist resort of the elite.

The ultimate goal of the thesis is through the application of one appropriate framework, the promotion of compatible solutions, with the coming up needs of the local community. This will be implemented through Special Urban Plans (EPS), which harmonized with the directions of Special and Regional Spatial Frameworks, create assumptions for the essential rural organization of each area, depending on its needs. The thesis aims to contribute on its way, to the protection and the maintenance of natural and cultural characteristics of the island and to the promotion of sustainable mobility as well.

Key Words: Antiparos, Special Urban Plans, Alternative Tourism, Sustainable Development, Sustainable Mobility, Natural and Cultural Environment

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	vii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	viii
ABSTRACT	ix
ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ	xviii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
1.1. Αντικείμενο Εργασίας	2
1.2. Στόχος Εργασίας.....	2
1.3. Μεθοδολογία	3
1.4. Δομή Εργασίας.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	7
2.1. Βασικές Έννοιες	7
2.1.1. Βιώσιμη Ανάπτυξη.....	7
2.1.2. Βιώσιμη Κινητικότητα	10
2.1.3. Εναλλακτικός Τουρισμός	11
2.1.4. Βασικές Έννοιες Σύγχρονης Χωρικής Πολιτικής στην Ελλάδα – Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΕΠΣ)	12
2.2. Διαχρονική Εξέλιξη Θεσμικού Πλαισίου στην Ελλάδα.....	15
2.2.1. 1 ^η Περίοδος: Προ 1975.....	16
2.2.2. 2 ^η Περίοδος: 1975 – 1989.....	17
2.2.3. 3 ^η Περίοδος: 1990 – σήμερα	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	24
3.1. Γενικά Χαρακτηριστικά Αντιπάρου	24
3.1.1. Ταυτότητα και Γεωγραφική Θέση.....	24
3.1.2. Ιστορικά Στοιχεία	26
3.1.3. Ένταξη Περιοχής Μελέτης σε Περιφερειακό Επίπεδο	28
3.1.4. Διοικητική Διάρθρωση	29
3.2. Κατευθύνσεις Υπερκείμενου Σχεδιασμού.....	31

3.2.1. Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.....	31
3.2.2. Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Αυτού.....	32
3.2.3. Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Αυτού.....	34
3.2.4. Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Αυτού.....	34
3.2.5. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.....	36
3.3. Νομικό Καθεστώς	38
3.3.2. Προεδρικό Διάταγμα: «Τροποποίηση του από 2-6-1976 Π.Δ/γματος «Περί εγκρίσεως ρυμοτομικού σχεδίου Οικισμού επί εκτάσεως του Οικοδομικού Συνεταιρισμού Χρυσοχόων, Αργυροχόων και Ωρολογοπωλών Αθηνών και Προαστείων Χ.Α.Ω και τινών ιδιωτικών εκτάσεων εις θέσιν «Άγιος Γεώργιος κ.λπ.» της Κοινότητας Αντιπάρου (Κυκλάδων) και καθορισμός των όρων και περιορισμών δόμησης των οικοπέδων αυτού» (Δ' 209), όπως ισχύει» (Φ.Ε.Κ. 266/ΑΑΠ/13.10.2011).....	40
3.3.3. Προεδρικό Διάταγμα: «Καθορισμός χρήσεων γης και όρων και περιορισμών δόμησης των εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχών των νήσων Πάρου – Αντιπάρου (Ν. Κυκλάδων)» (Φ.Ε.Κ. 732/Δ/07.07.1993)	41
3.3.4. Νομοθεσία Προστατευόμενων Περιοχών	43
3.3.5. Υπουργική Απόφαση: «Καθορισμός Ζώνης Α' Προστασίας στη νησίδα Δεσποτικό και Νησίδα Οικονόμου της Πάρου» (Φ.Ε.Κ. 848/Β/04.07.2001).....	46
3.3.6. Νομοθεσία Προστασίας Ακτών.....	46
3.3.7. Υπουργική Απόφαση: «Κήρυξη ως Αρχαιολογικού Χώρου των νησίδων «Δεσποτικό», «Τσιμηντήρι» και «Στρογγυλό» Ν. Κυκλάδων» (Φ.Ε.Κ. 944/Β/31.07.2000)	48
3.4. Δημογραφικά Στοιχεία	49
3.4.1. Πληθυσμιακά Δεδομένα.....	49
3.4.2. Κοινωνικά Χαρακτηριστικά.....	54
3.4.3. Οικονομικά Χαρακτηριστικά – Απασχόληση	59
3.4.4. Τομείς Παραγωγής.....	63

3.4.5. Οικιστικά Στοιχεία	75
3.5. Φυσικό Περιβάλλον	77
3.5.1. Μορφολογικά Στοιχεία.....	77
3.5.2. Υδρολογικά Χαρακτηριστικά.....	79
3.5.3. Γεωλογικά Χαρακτηριστικά.....	81
3.5.4. Σεισμικότητα	83
3.5.5. Κλιματολογικές Συνθήκες.....	85
3.5.6. Περιβαλλοντικά Προστατευόμενες Περιοχές	87
3.5.7. Πολιτιστική Κληρονομιά.....	96
3.6. Ανθρωπογενές Περιβάλλον	108
3.6.1. Μεταφορές.....	108
3.6.2. Ύδρευση – Άρδευση – Διαχείριση Υδατικών Πόρων.....	112
3.6.3. Αποχέτευση - Διαχείριση Λυμάτων	114
3.6.4. Τηλεπικοινωνίες και Ενέργεια.....	114
3.6.5. Κοινωνικές Υποδομές	115
3.6.6. Χρήσεις Γης.....	116
3.6.7. Οικιστική Ανάπτυξη.....	119
3.6.8. Αυθαίρετη Δόμηση.....	122
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ - ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ	
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑΣΕΩΝ.....	125
4.1. Φυσιογνωμία Νησιού, Πλεονεκτήματα και Προβλήματα.....	125
4.1.1. Δημογραφία.....	125
4.1.2. Οικονομική Δραστηριότητα	126
4.1.3. Φυσικό Περιβάλλον.....	126
4.1.4. Ιστορικά – Πολιτιστικά Στοιχεία.....	126
4.1.5. Μεταφορές και Κοινωνικές Υποδομές.....	127
4.1.6. Διαχείριση Ύδατος – Επάρκεια Νερού – Διαχείριση Αποβλήτων και Απορριμμάτων – Ενέργεια.....	127
4.1.7. Πολεοδομικά και Οικιστικά Στοιχεία.....	128
4.2. Μεθοδολογική Προσέγγιση – Ανάλυση SWOT	129

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	134
5.1. Άξονες Παρέμβασης - Υποστόχοι.....	134
5.1.1. Ανάλυση Υποστόχων	136
5.2. Δόμηση Σεναρίων.....	142
5.2.1. Σενάριο 1: Ισόρροπη Τουριστική Ανάπτυξη μέσω της Αξιοποίησης Φυσικών και Πολιτιστικών Πόρων (Προώθηση Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού)	142
5.2.2. Σενάριο 2 : Ισόρροπη Ανάπτυξη Παραγωγικών Τομέων	154
5.3. Αξιολόγηση Σεναρίων.....	159
5.4. Σύγκριση Σεναρίων – Επιλογή Βέλτιστου	163
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	167
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	169
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	182

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 3.1. Ποσοστά ηλικιακών ομάδων Δήμου Αντιπάρου για το έτος 2011.....	54
Διάγραμμα 3.2. Ποσοστά απασχολούμενων Δήμου Αντιπάρου κατά επίπεδο εκπαίδευσης για το έτος 2011.....	57
Διάγραμμα 3.3. Αριθμός επιχειρήσεων/ 100 κατοίκους για νησιωτικούς Δήμους, συμπεριλαμβανομένου και του Δήμου Αντιπάρου για το έτος 2010	72
Διάγραμμα 3.4. Κάλυψη γης ανά νησί , (%) του συνόλου, συμπεριλαμβανομένης και της Αντιπάρου για το έτος 2010	117

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 3.1. Θέση Δήμου Αντιπάρου στον Ελλαδικό χώρο.....	24
Εικόνα 3.2. Κατάταξη νησιών Κυκλάδων σύμφωνα με το μέγεθος και τον πληθυσμό τους. 25	
Εικόνα 3.3. Πληροφοριακό δελτίο παραγωγής στα ΜΔΝ, Απρίλιος 2022	36
Εικόνα 3.4. Βασικές υδρολογικές παράμετροι και δείκτες για μία λεκάνη απορροής της Αντιπάρου.....	80
Εικόνα 3.5. Το υδρογραφικό δίκτυο α) όπως αποτυπώνεται στον τοπογραφικό χάρτη της ΓΥΣ, β) όπως προέκυψε από το Ψηφιακό Μοντέλο Ανάγλυφου από τις ψηφιοποιημένες ισοϋψείς, γ) όπως προέκυψε από το Ψηφιακό Μοντέλο Επιφανείας από τα δεδομένα ALOS και ε) όπως προέκυψε από το ASTERG DEM	80
Εικόνα 3.6. Γεωλογικός χάρτης Αντιπάρου και γειτονικών νησίδων. Με μπλε κύκλο σηματοδοτούνται οι θέσεις των ηφαιστειακών δομών.....	82
Εικόνα 3.7. Χάρτης ζωνών σεισμικής επικινδυνότητας της Ελλάδος.....	84
Εικόνα 3.8. Απόσπασμα σεισμοτεκτονικού χάρτη	84
Εικόνα 3.9. Χάρτης κατανομής βλάστησης στην Ελλάδα. Με κόκκινο χρώμα συμβολίζονται οι περιοχές που ανήκουν στην υποζώνη θερμομεσογειακών διαπλάσεων Oleo Ceratonia. Σε αυτή συγκαταλέγεται και ο νομός Κυκλάδων που ανήκει η Αντίπαρος	86

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 3.1. Πληθυσμιακή εξέλιξη μόνιμου πληθυσμού Αντιπάρου και ευρύτερης περιοχής για τα έτη 1991-2001-2011	50
Πίνακας 3.2. Δυναμικότητα οικισμών Δήμου Αντιπάρου.....	51
Πίνακας 3.3. Ανάλυση πληθυσμού Δήμου Αντιπάρου κατά ηλικία για το έτος 2011	54
Πίνακας 3.4. Απασχολούμενοι κατά επίπεδο εκπαίδευσης για το έτος 2011	56

Πίνακας 3.5. Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός του Δήμου Αντιπάρου κατά επίπεδο εκπαίδευσης για το έτος 2011	58
Πίνακας 3.6. Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, άνεργοι για το έτος 2011	60
Πίνακας 3.7. Μόνιμος πληθυσμός και κατάσταση ασχολίας για το έτος 2011	61
Πίνακας 3.8. Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για το έτος 2011.	62
Πίνακας 3.9. Χρήσεις γης για τη χρονική περίοδο 1999 – 2000	63
Πίνακας 3.10. Διάρθρωση καλλιεργειών ανά κατηγορία στο Δήμο Αντιπάρου για το έτος 2008	64
Πίνακας 3.11. Είδος καλλιέργειας και έκταση για το Δήμο Αντιπάρου, ΟΠΕΚΕΠΕ 2013 ..	64
Πίνακας 3.12. Ζωική παραγωγή Αντιπάρου για τα έτη 2014-2017	68
Πίνακας 3.13. Στοιχεία αλιείας Αντιπάρου για το έτη 2014-2017	69
Πίνακας 3.14. Πίνακας επαγγελματικών αλιευτικών σκαφών Αντιπάρου για το έτος 2013 .	70
Πίνακας 3.15. Κατανομή ξενοδοχείων με βάση την ποιότητα υπηρεσιών και την δυναμικότητα τους για το έτος 2020	71
Πίνακας 3.16. Απογραφή κτιρίων αποκλειστικής χρήσης Δήμου Αντιπάρου για το έτος 2011	75
Πίνακας 3.17. Απογραφή κτιρίων μικτής χρήσης Δήμου Αντιπάρου για το έτος 2011	76
Πίνακας 3.18. Υψόμετρα εδάφους Αντιπάρου	78
Πίνακας 3.19. Κλίσεις εδάφους Αντιπάρου	79
Πίνακας 3.20. Δρομολόγια φέρρυ μποτ Παροικιάς – Αντίπαρος	109
Πίνακας 3.21. Δρομολόγια φέρρυ μποτ Πάρος (Πούντα) – Αντίπαρος	110
Πίνακας 5.1. Ανάλυση SWOT 1 ^ο Σεναρίου	160
Πίνακας 5.2. Ανάλυση SWOT 2 ^ο Σεναρίου	161
Πίνακας 5.3. Σύνδεση Σεναρίων με τους Υποστόχους	162
Πίνακας I. Κατάλογος Θεσμικού Πλαισίου έως το 1975	183
Πίνακας II. Κατάλογος Θεσμικού Πλαισίου 1976 - 1987	184
Πίνακας III. Κατάλογος Θεσμικού Πλαισίου 1997 – 2012	185
Πίνακας IV. Κατάλογος Θεσμικού Πλαισίου 2014 έως σήμερα	186
Πίνακας V. Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης	187
Πίνακας VI. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Νοτίου Αιγαίου	187

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1.1. Μεθοδολογικό πλαίσιο.....	3
Σχήμα 2.1. Αρχές βιώσιμης ανάπτυξης.....	9
Σχήμα 2.2. Επίπεδα χωρικού σχεδιασμού.....	13
Σχήμα 4.1. Εσωτερικό περιβάλλον Αντιπάρου.....	131
Σχήμα 4.2. Εξωτερικό περιβάλλον Αντιπάρου.....	132
Σχήμα 5.1. Στόχος – Υποστόχοι.....	135

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 3.1. Διοικητική διαίρεση και οικισμοί Αντιπάρου.....	30
Χάρτης 3.2. Απεικόνιση δυναμικότητας οικισμών (2011).....	52
Χάρτης 3.3. Απεικόνιση μεγέθους οικισμών (2011).....	53
Χάρτης 3.4. Τουριστικές υποδομές - Καταλύματα - Εστίαση.....	74
Χάρτης 3.5. Περιβαλλοντικά προστατευόμενες περιοχές.....	95
Χάρτης 3.6. Αξιοθέατα.....	107
Χάρτης 3.7. Δίκτυο μεταφορών.....	111
Χάρτης 3.8. Χρήσεις/καλύψεις γης κατά Corine Land Cover 2018.....	118
Χάρτης 3.9. Οικιστικό απόθεμα.....	123
Χάρτης 5.1. Χάρτης οπτικοποίησης 1 ^ο Σεναρίου (Θεματικές Διαδρομές).....	152
Χάρτης 5.2. Χάρτης οπτικοποίησης 1 ^ο Σεναρίου (Πολεοδομική Πρόταση).....	153
Χάρτης 5.3. Χάρτης οπτικοποίησης 2 ^ο Σεναρίου.....	158

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

Ελληνικά

Α.Γ.Ρ.Ο.Κ.	Αγροτικά Οικιστικά Κέντρα
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
Αρ.	Άρθρο
ΑΣΤ.Ο.Κ.	Αστικά Οικιστικά Κέντρα
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
Γ.Ο.Κ.	Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός
Γ.Π.Σ.	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.	Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
ΔΑΦΝΗ	Δίκτυο Αειφόρων Νήσων
ΔΑΟΚ	Διεύθυνση Αγροτικής Κατοικίας και Κτηνιατρικής
ΔΕΛΛΗΕ	Διαχειριστής Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας
Δ.Ε.Π.Ο.Σ.	Δημόσια Επιχείρηση Πολεοδομήσεων, Οικισμού και Στέγασης
ΕΑΚ	Ελληνικός Αντισεισμικός Κανονισμός
Ε.Α.Π.	Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚΒΥ	Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων
ΕΟΠ	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος
Ε.Π.Α.	Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης
Ε.Π.Μ.	Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη
Ε.Π.Σ.	Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια
Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.	Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
Ε.Σ.Χ.Α.Δ.Α.	Ειδικό Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης Δημόσιων Ακινήτων
Ε.Χ.Μ.	Ειδική Χωροταξική Μελέτη
Ε.Χ.Σ.	Ειδικά Χωρικά Σχέδια
Ζ.Ε.Π.	Ζώνη Ενεργού Πολεοδομίας
Ζ.Ο.Ε.	Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου
Ζ.Υ.Σ.	Ζώνες Υποδοχής Συντελεστή (δόμησης)
Ι.Γ.Μ.Ε.	Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών

ΙΝΣΕΤΕ	Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων
ΚΑΠΑ	Κρατικός Αερολιμένας Πάρου
ΚΕΠ	Κέντρο Εξυπηρέτησης Πελατών
ΚτΕ	Κοινωνία των Εθνών
ΚΤΕΛ	Κοινό Ταμείο Εισπράξεων Λεωφορείων
Κ.Υ.	Κέντρο Υγείας
Κ.Υ.Α.	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΜΕΑ	Μονάδα Επεξεργασίας Απορριμμάτων
ΜΗΤΕ	Μητρώο Τουριστικών Επιχειρήσεων
ΜΑΝ	Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
ΜΜΜ	Μέσα Μαζικής Μεταφοράς
ΜΤ	Μέση Τάση
Ν.	Νόμος
Ν.Δ/γμα	Νομοθετικό Διάταγμα
Ν.Ο.Κ.	Νέος Οικοδομικός Κανονισμός
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΔΠΧ	Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιου Χώρου
Ο.Τ.Α.	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΟΤΕ	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος
ΟΣΥΜΙΚ	Ομοσπονδία Συλλόγων Μικρών Κυκλαδονήσων
Παρ.	Παράγραφος
ΠΓΕ	Προστασία Γεωγραφικής Ένδειξης
Π.Δ/γμα	Προεδρικό Διάταγμα
Π.Ε.	Πράξη Εφαρμογής
Π.Ε.Ρ.ΠΟ.	Περιοχή Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδομίας
ΠΕΣΔΑ	Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων
Π.Μ.	Πολεοδομική Μελέτη
ΠΝΑ	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου
Π.Ο.Α.Π.Δ.	Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων
ΠΟΠ	Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης

Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.	Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
Π.Χ.Π.	Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο
Ρ.Σ.	Ρυθμιστικό Σχέδιο
Ρ.Σ.Α.	Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας
Ρ.Σ.Ε.	Ρυθμιστικό Σχέδιο Εφαρμογής
Ρ.Σ.Θ.	Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης
Σ.Α.Κ.Χ.	Σχέδιο Ανάπτυξης Κοινοτικού Χώρου
Σ.Δ. (σΔ)	Συντελεστής Δόμησης
Σ.Μ.Π.Ε.	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
Σ.Ο.Α.Π.	Σχέδιο Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων
Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.	Σχέδιο Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης
ΤΙΦΚ	Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους
Τ.Π.Σ.	Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια
Τ.Χ.Σ.	Τοπικά Χωρικά Σχέδια
Υ.Α.	Υπουργική Απόφαση
ΥΠΕΝ	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
Υ.Χ.Ο.Π.	Υπουργείο Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
ΦοΔΣΑ	Φορέας Διαχείρισης Στερέων Αποβλήτων
Χ.Α.Δ.Α.	Χώρος Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων
Χ.Υ.Τ.Α.	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων

Αγγλικά

CLC	Corine Land Cover
CORINE	Coordination of Information on the Environment
Cu	The Symbol for Copper
IUCN	International Union for Conservation of Nature
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
TESLA	Transport Electrification on Sea and Land in Antiparos
UNEP	United Nations Environment Programme
WWF	World Wide Fund for Nature
XLPE	Cross-linked Polyethylene

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Εισαγωγή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφονται το αντικείμενο, ο στόχος, η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε καθώς και η δομή της εργασίας.

1.1. Αντικείμενο Εργασίας

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι ο ολοκληρωμένος πολεοδομικός σχεδιασμός στο νησί της Αντιπάρου δίνοντας έμφαση στη βιώσιμη κινητικότητα. Από την εργασία αναδεικνύονται τα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΕΠΣ) για τον καταλυτικό ρόλο που μπορούν να έχουν στην επίλυση χρόνιων προβλημάτων ή τη ριζική και αποτελεσματική αντιμετώπιση ειδικών ή έκτακτων περιστάσεων στα πλαίσια μιας περιοχής.

Ο εντοπισμός των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της περιοχής μελέτης, διαφόρων χρήσιμων στοιχείων που χρήζουν την ανάγκη βελτίωσης αποτελεί βασικό στάδιο της εκπόνησης της εργασίας. Η ορθή καταγραφή και ανάλυση των παραπάνω, η αξιοποίηση των προοπτικών και η αντιμετώπιση των κινδύνων αποτελούν βασική προϋπόθεση, ώστε να ενισχυθεί η ελκυστικότητα του νησιού, να αναβαθμιστούν οι μετακινήσεις εντός αυτού με βιώσιμα μέσα και παράλληλα να θωρακιστεί η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού του περιβάλλοντος.

Στα πλαίσια της εργασίας λαμβάνονται υπόψη τα χωροταξικά σχέδια ανώτερων επιπέδων, το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο, τυχόν μελέτες και ερευνητικά προγράμματα αλλά και σχετικές με το θέμα εργασίες.

Όλα τα παραπάνω αποσκοπούν στην δημιουργία μιας βιώσιμης μελλοντικής κατάστασης στο νησί, η οποία όπως αναφέρθηκε μπορεί να επιτευχθεί με κατάλληλο σχεδιασμό. Εμπόδια στην επίτευξη της βιωσιμότητας αποτελούν η μονόπλευρη οικονομική ανάπτυξη του νησιού προς τον τομέα του τουρισμού, η ανεξέλεγκτη και αυθαίρετη δόμηση που παρατηρείται στο νησί προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι διαρκώς αυξανόμενες ροές τουριστών καθώς και τα προβλήματα που παρατηρούνται λόγω των προαναφερθέντων σε βασικές υποδομές του (σύστημα ύδρευσης – άρδευσης, περιβαλλοντικά προβλήματα που προκύπτουν κ.λπ.). Σε όλα τα παραπάνω ο χωροταξικός – πολεοδομικός σχεδιασμός καλείται να δώσει λύσεις.

1.2. Στόχος Εργασίας

Ο τρόπος με τον οποίο η χωρική οργάνωση εφαρμόζεται, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη μιας χώρας, μιας Περιφέρειας, μιας περιοχής μελέτης. Στην Ελλάδα, έχουν ψηφιστεί πολλοί νόμοι διαχρονικά, οι οποίοι στοχεύουν στη δημιουργία μιας συγκεκριμένης, εφαρμόσιμης χωρικής πολιτικής στο σύνολο της χώρας.

Οι προσπάθειες αυτές λόγω των αντιφάσεων που παρουσιάζονταν και των δυσκολιών που προέκυπταν ανά καιρούς, δεν είχαν καταφέρει να σχηματίσουν ένα ενιαίο χωρικό πλαίσιο που να καλύπτει το σύνολο της χώρας, αλλά παράλληλα να σέβεται και να προσαρμόζεται στις ιδιαιτερότητες κάθε τόπου, παρ' όλες τις καινοτομίες που κατά καιρούς ψηφίστηκαν. Αυτός είναι ο στόχος που θέτουν τα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια, τα οποία εναρμονιζόμενα με τις κατευθύνσεις των Ειδικών και Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων, δημιουργούν προϋποθέσεις για την ουσιαστική χωρική οργάνωση κάθε περιοχής ανάλογα με τις ανάγκες της.

Επομένως, με βάση τα ως άνω στοιχεία αλλά και τις αρχές της βιωσιμότητας, στόχος της εργασίας είναι η εφαρμογή ενός κατάλληλου πλαισίου μέσω των Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΠΣ), προκειμένου να επιτευχθεί μια βιώσιμη κατάσταση τόσο στην οικονομία, όσο και στους υπόλοιπους τομείς καθώς και να αποφευχθούν μελλοντικές κρίσεις που ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά τη βιωσιμότητα του νησιού (π.χ. κλιματική αλλαγή, πανδημίες).

1.3. Μεθοδολογία

Στην παρούσα ενότητα περιγράφεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την εκπόνηση της εργασίας. Με γνώμονα το βασικό στόχο της εργασίας ακολουθείται μια συγκεκριμένη λογική πορεία κατά την οποία αξιολογούνται τα προβλήματα και προτείνονται στρατηγικές και μέτρα για την επίλυσή τους. Ακολουθεί η ανάλυση και η σχηματική απεικόνιση των βημάτων:

Σχήμα 1.1. Μεθοδολογικό πλαίσιο

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

- Καθορισμός Στόχου

Στο πρώτο βήμα καθορίστηκε ο στόχος της παρούσας εργασίας. Ο γενικός αυτός στόχος είναι συγκεκριμένος και διακριτός. Η σημασία αυτού του βήματος είναι ιδιαίτερα κομβική, καθώς αποτελεί την αφετηρία εκπόνησης της εργασίας.

- **Θεωρητικό Υπόβαθρο**

Στο δεύτερο στάδιο της μεθοδολογικής προσέγγισης πραγματοποιήθηκε η συγγραφή του θεωρητικού υποβάθρου της εργασίας. Το θεωρητικό υπόβαθρο αναφέρεται κυρίως σε έννοιες και ορισμούς, οι οποίες συνθέτουν το βασικό θεωρητικό κορμό της εργασίας, όπως εναλλακτικός τουρισμός, βιώσιμη ανάπτυξη, βιώσιμη κινητικότητα καθώς και πολεοδομικός σχεδιασμός. Για τη συγγραφή του εν λόγω τμήματος αξιοποιήθηκε ελληνική βιβλιογραφία (βιβλία, άρθρα σε περιοδικά, διπλωματικές εργασίες, διδακτορικές διατριβές κ.α.).

- **Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης**

Στο τρίτο βήμα έγινε η ανάλυση διάφορων χαρακτηριστικών, ποιοτικών ή ποσοτικών, της υπάρχουσας κατάστασης της περιοχής μελέτης. Στόχος της εν λόγω ενότητας είναι να αποκτηθεί μια όσο το δυνατόν αντιπροσωπευτικότερη γνώση για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις αδυναμίες της περιοχής μελέτης. Για την επίτευξη καλύτερης παρουσίασης και περιγραφής των δεδομένων, των πληροφοριών και των συμπερασμάτων παρατέθηκαν το πλαίσιο πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, κάποια ιστορικά και νομικά στοιχεία, και διαχωρίστηκε το περιβάλλον σε φυσικό και ανθρωπογενές. Η συλλογή των στοιχείων πραγματοποιήθηκε κυρίως μέσω βιβλιογραφικής και διαδικτυακής έρευνας (διπλωματικές εργασίες, νομοθετικό πλαίσιο, ιστοσελίδες κ.α.). Για τις ανάγκες της καταγραφής της υφιστάμενης κατάστασης, χρησιμοποιήθηκε λογισμικό Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (QGIS).

- **Αξιολόγηση Υφιστάμενης Κατάστασης**

Στο τέταρτο βήμα ομαδοποιήθηκαν ανά κατηγορία, τα πλεονεκτήματα και τα προβλήματα, όπως αυτά προέκυψαν από την επεξεργασία των στοιχείων της υφιστάμενης κατάστασης της υπό μελέτη περιοχής και πραγματοποιήθηκε αξιολόγηση της φυσιογνωμίας του νησιού σε σχέση με τη μέθοδο SWOT.

- **Προτάσεις Σχεδιασμού**

Στο πέμπτο βήμα, στα πλαίσια του Ειδικού Πολεοδομικού Σχεδίου, ορίστηκαν οι υποστόχοι για την περιοχή μελέτης, δημιουργήθηκαν δύο (2) σενάρια για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, και μέσω της σύγκρισης και της κατάλληλης αξιολόγησης με τη μέθοδο SWOT, επιλέχθηκε προς εφαρμογή το επικρατέστερο σενάριο. Τέλος, σημειώνεται πως για την χαρτογραφική απόδοση των διαφόρων προτάσεων έγινε χρήση λογισμικού Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (QGIS).

Όλη η διαδικασία της παρουσίασης της υπάρχουσας κατάστασης, της δόμησης των σεναρίων και της επιλογής του επικρατέστερου, έγινε σύμφωνα με τις προδιαγραφές των ΕΠΣ, όπως αυτές αναγράφονται στο Φ.Ε.Κ. 510/Β/09.02.2022.

1.4. Δομή Εργασίας

Η εργασία αποτελείται από έξι βασικά κεφάλαια, καθένα από τα οποία συνίσταται από επιμέρους ενότητες. Τα κεφάλαια συνοψίζονται ως εξής:

- **Στο πρώτο κεφάλαιο**, που είναι και το παρόν, γίνεται μια εισαγωγική παράθεση των στοιχείων, της οργάνωσης και της δομής της διπλωματικής εργασίας.
- **Στο δεύτερο κεφάλαιο**, πραγματοποιείται η συγγραφή του θεωρητικού υπόβαθρου της εργασίας με βάση την ελληνική βιβλιογραφία. Πιο συγκεκριμένα, περιγράφονται έννοιες που συναντώνται στην πορεία της εργασίας, παρουσιάζεται η νομοθεσία σχετικά με τη χωροταξία και την πολεοδομία στην Ελλάδα διαχρονικά, ενώ δίνεται έμφαση στα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια, ως ένα σύγχρονο μέσο σχεδιασμού για την επίτευξη μιας επιθυμητής μελλοντικής κατάστασης σε μια περιοχή.
- **Στο τρίτο κεφάλαιο**, λαμβάνει χώρα η ανάλυση της βασικής περιοχής μελέτης, η οποία πρόκειται για το νησί της Αντιπάρου. Στο σημείο αυτό της εργασίας περιγράφονται τα χωροταξικά σχέδια ανώτερων επιπέδων (υπερκείμενα σχέδια), στοιχεία του νομικού καθεστώτος, ιστορικά στοιχεία και στοιχεία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.
- **Στο τέταρτο κεφάλαιο**, παρουσιάζονται τα πλεονεκτήματα και τα προβλήματα της περιοχής μελέτης, με βάση την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, τα οποία θεωρούνται ιδιαίτερα χρήσιμα για το μετέπειτα στάδιο σχεδιασμού και πραγματοποιείται η αξιολόγηση της φυσιογνωμίας του νησιού σε σχέση με τη μέθοδο SWOT.
- **Στο πέμπτο κεφάλαιο**, στα πλαίσια του Ειδικού Πολεοδομικού Σχεδίου, ορίζονται οι υποστόχοι για την περιοχή μελέτης, δημιουργούνται δύο (2) σενάρια για την επίτευξη των παραπάνω υποστόχων, και μέσω της σύγκρισης και της κατάλληλης αξιολόγησης με τη μέθοδο SWOT, επιλέγεται προς εφαρμογή το επικρατέστερο σενάριο.
- **Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο**, αποτυπώνονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση και τονίζεται η ανάγκη τα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια να αποτελέσουν σημείο αναφοράς στην χωροταξική πολιτική της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Θεωρητικό Υπόβαθρο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Στο παρόν κεφάλαιο πραγματοποιείται η αποσαφήνιση ορισμένων εννοιών που συναντώνται στην πορεία της μελέτης, θεμελιώνοντας με τον τρόπο αυτό, το θεωρητικό υπόβαθρό της. Παράλληλα παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη της νομοθεσίας σχετικά με την χωροταξία και την πολεοδομία στην Ελλάδα.

2.1. Βασικές Έννοιες

Πριν από την ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης, τον προσδιορισμό των προβλημάτων και την παράθεση των λύσεων - προτάσεων για το νησί της Αντιπάρου, θεωρείται χρήσιμη η προσέγγιση ορισμένων σημαντικών εννοιών.

2.1.1. Βιώσιμη Ανάπτυξη

Η έννοια της βιωσιμότητας (sustainability) ή της βιώσιμης ανάπτυξης (sustainable development)¹ είναι από τις πιο καίριες και τις πλέον πιο συχνά χρησιμοποιούμενες έννοιες στον επιστημονικό και πολιτικό διάλογο για το μέλλον της ανθρωπότητας γενικότερα, και των πόλεων ειδικότερα. Ολοένα και περισσότερα πολιτικά προγράμματα και κείμενα, επιστημονικές μελέτες και συνέδρια έχουν ως βασικό θεματολογικό άξονα τη βιωσιμότητα και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Αποτελεί το κορυφαίο ζητούμενο του 21^{ου} αιώνα και περιγράφει ένα νέο τύπο ανάπτυξης όπου θα λαμβάνει ουσιαστικά υπόψη του το περιβάλλον. Ο όρος άρχισε να συζητείται στις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα και σήμερα έχει καθιερωθεί ως ένας σημαντικός γενικός στόχος για όλα τα πεδία της ζωής, όπως η οικονομία, η περιβαλλοντική πολιτική, οι μεταφορές, ο πολεοδομικός σχεδιασμός κ.α.. Ωστόσο, παρά την γενική αποδοχή του, δεν εκλείπουν και τα προβλήματα εφαρμογής και αξιολόγησης, του γενικού αυτού στόχου.

2.1.1.1. Ορισμός

Ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη έχει προκύψει αρκετά πρόσφατα και προέρχεται από την ανησυχία για τα περιβαλλοντικά προβλήματα που εμφανίστηκαν τις τελευταίες δεκαετίες. Η υποβάθμιση την οποία είχε υποστεί το περιβάλλον, που είχε ως συνέπεια και τη διαρκή υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων του πλανήτη, οδήγησε την ανθρωπότητα στην αναζήτηση νέων λύσεων, οι οποίες δεν θα επιβάρυναν λιγότερο το περιβάλλον και ταυτόχρονα θα βοηθούσαν την οικονομική ανάπτυξη μιας περιοχής. Επιπλέον, αναγκαία ήταν ο περιορισμός στη σπάταλη χρήση μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων, τα αποθέματα των οποίων μειώνονται τις τελευταίες

¹ Ο λόγος που δίδονται μαζί οι δύο ορισμοί (βιωσιμότητα και βιώσιμη ανάπτυξη) έγκειται στο γεγονός ότι είναι δυσδιάκριτα τα όρια μεταξύ της έννοιας της βιωσιμότητας και του τρόπου ανάπτυξης που επιβάλλει (Μπαρμπόπουλος, 2002)

δεκαετίες με γρήγορους ρυθμούς και η στροφή στη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπου οι περισσότερες δεν επιβαρύνουν το περιβάλλον. Η βιώσιμη ανάπτυξη σημαίνει επίσης, εκπλήρωση των αναγκών της παρούσης γενεάς χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τις ανάγκες των μελλοντικών γενεών και δεν είναι μια απλή περιβαλλοντική προστασία, αλλά σύγκλιση περιβαλλοντικών και αναπτυξιακών δραστηριοτήτων.

Υπάρχουν αρκετοί διαφορετικοί ορισμοί που αφορούν τη βιώσιμη ανάπτυξη όπως:

- Βιώσιμη ανάπτυξη είναι η βελτίωση της ποιότητας της ζωής μέσα στα πλαίσια της φέρουσας ικανότητας των υποστηρικτικών οικοσυστημάτων (IUCN, UNEP και WWF, 1991).
- Βιώσιμη είναι η κοινωνία που μπορεί να υπάρχει για γενεές και γενεές, που μπορεί να βλέπει αρκετά μακριά, που είναι αρκετά ευέλικτη και σοφή, ώστε να μην υπονομεύει ούτε τα φυσικά, ούτε τα κοινωνικά της υποστηρικτικά συστήματα (Meadows et al., 1995).
- Βιώσιμη ανάπτυξη σημαίνει να βασίζονται οι αναπτυξιακές και περιβαλλοντικές πολιτικές σε μια ανάλυση κόστους-οφέλους και σε μια προσεκτική οικονομική ανάλυση που θα ενδυναμώνει την περιβαλλοντική προστασία και θα οδηγεί σε αυξανόμενα και διατηρήσιμα επίπεδα ευημερίας (World Bank, 1992).
- Η βιώσιμη ανάπτυξη αναφέρεται στη, οικονομική ανάπτυξη, η οποία λαμβάνει υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα.²

2.1.1.2. Αρχές Βιώσιμης Ανάπτυξης

Η βιώσιμη ανάπτυξη έχει τρία (3) στοιχεία τα οποία είναι ισάξια και αλληλένδετα. Οι τρεις (3) διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης στο σχεδιασμό είναι οι εξής:

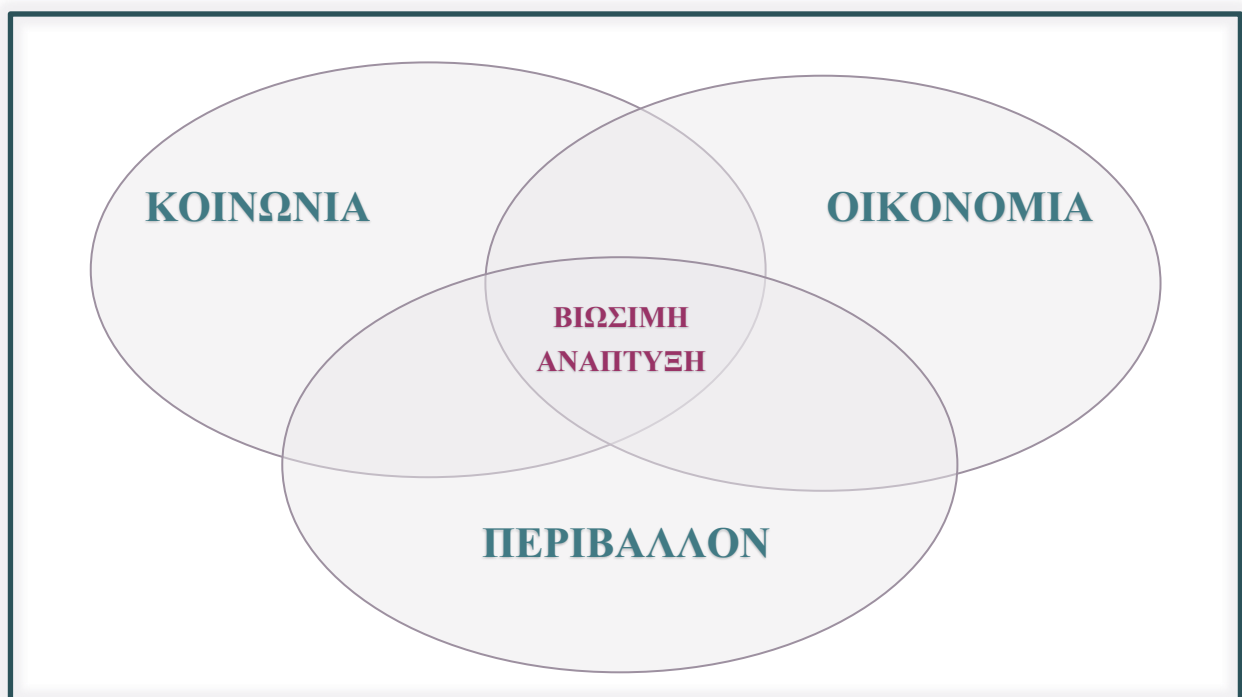
- Κοινωνική, η οποία αναφέρεται στην κοινωνική δικαιοσύνη ανάμεσα στη σημερινή γενιά και τις επόμενες καθώς και στην κοινωνική δικαιοσύνη εντός αυτής της γενιάς, που αφορά την ισοκατανομή του κόστους και των ωφελειών της ανάπτυξης ανάμεσα στα αναπτυσσόμενα και στα αναπτυγμένα κράτη.
- Οικονομική, που αφορά τη βιωσιμότητα της παγκόσμιας οικονομίας, δηλαδή ένα οικονομικό σύστημα που βελτιώνει την παραγωγική διαδικασία και κατανέμει δίκαια τα κόστη και τα οφέλη της ανάπτυξης.

² Αειφόρος Ανάπτυξη, Βικιπαίδεια (Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια). Ανακτήθηκε 18/08/2022 από:

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B5%CE%B9%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82_%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7

- Περιβαλλοντική, συνιστώσα που αναφέρεται στον καθορισμό των αποδεκτών ρυθμών ρύπανσης και εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων, ρυθμών οι οποίοι μπορούν να διατηρήσουν ανέπαφο το υφιστάμενο φυσικό απόθεμα για τις μελλοντικές γενεές.

Οι τρεις (3) διαστάσεις που την απαρτίζουν δηλώνουν πως κύριο μέλημα είναι η κάλυψη των ανθρώπινων αναγκών, αποσκοπώντας στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής, δηλαδή καλύτερο βιοτικό επίπεδο. Εκτός από τον παραπάνω λόγο, υπάρχει και η προστασία του περιβάλλοντος. Δηλαδή, σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες που οδηγούν στην οικονομική ανάπτυξη υπάρχει περιβαλλοντικός περιορισμός. Συνήθως αυτό μεταφράζεται με τη χρησιμοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και διατηρώντας το φυσικό περιβάλλον.

Σχήμα 2.1. Αρχές βιώσιμης ανάπτυξης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Η πιο κρίσιμη διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης είναι η περιβαλλοντική συνιστώσα, καθώς εντός αυτής διαδραματίζονται οι άλλες δύο (2). Εξ' άλλου είναι γνωστό πως η φύση είναι ανεξάρτητη από τον άνθρωπο, ενώ αντίθετα ο άνθρωπος στηρίζεται σε αυτήν προκειμένου να ικανοποιήσει τις ανάγκες του. Άρα, οφείλει να προσαρμόσει τις δραστηριότητες του σύμφωνα με τις αντοχές και την φέρουσα ικανότητα του φυσικού περιβάλλοντος, στο οποίο λαμβάνουν χώρα.

2.1.2. Βιώσιμη Κινητικότητα

Η βιώσιμη κινητικότητα ορίζεται ως η βιώσιμη μετακίνηση ανθρώπων και αγαθών στο αστικό και περιαστικό περιβάλλον. Η βιωσιμότητα έχει τρεις (3) βασικές συνιστώσες: την περιβαλλοντική, την κοινωνική και την οικονομική. Αντιστοίχως, μπορούν να αποδοθούν περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές διαστάσεις στην έννοια της βιώσιμης κινητικότητας.

Εφαρμόζοντας τη βασική αρχή του ορισμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη στην κινητικότητα, είναι δυνατόν να διατυπωθεί ότι βιώσιμη κινητικότητα είναι η κινητικότητα που ικανοποιεί τις ανάγκες μετακίνησης των σημερινών γενεών χωρίς να θέτει σε κίνδυνο το δικαίωμα των επόμενων γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες κινητικότητας. Όμως ο ορισμός αυτός είναι ασαφής και πιθανώς λανθασμένος.

Για μια σαφέστερη προσέγγιση της βιώσιμης κινητικότητας, θα πρέπει να αναζητηθούν οι πιθανές παράμετροι που χαρακτηρίζουν τη περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική διάσταση της έννοιας:

- περιβαλλοντική βιωσιμότητα: αναφέρεται στην πρόκληση ρύπανσης από τις μεταφορικές δραστηριότητες σε ρυθμούς βιώσιμους καθώς και στη χρήση ανανεώσιμων και μη φυσικών πηγών σε ρυθμούς βιώσιμους.
- κοινωνική βιωσιμότητα: αναφέρεται στην κοινωνική δικαιοσύνη σε αυτή τη γενιά στον τομέα των μεταφορών, δηλαδή στο δικαίωμα στην κινητικότητα των ανθρώπων. Αφορά όμως και μια ισοκατανομή του κόστους και των ωφελειών της κινητικότητας (όσο και της ίδιας της κινητικότητας) ανάμεσα στα αναπτυσσόμενα και τα αναπτυγμένα κράτη καθώς και ανάμεσα στα διάφορα κοινωνικά στρώματα.
- οικονομική βιωσιμότητα: αναφέρεται στην αναπροσαρμογή των έως σήμερα οικονομικών θεωρήσεων των μεταφορών (π.χ. τις φορολογήσεις και τις επιδοτήσεις των διαφόρων μεταφορικών μέσων, τις οικονομικές αναλύσεις που γίνονται για την εύρεση της οικονομικής σκοπιμότητας επενδύσεων σε μεταφορικά μέσα και υποδομές, τις αναλύσεις που γίνονται με στόχο τον υπολογισμό των οικονομικών ωφελειών από κάποιο νέο έργο υποδομής στον τομέα μεταφορών κ.α.) ώστε να λαμβάνεται υπόψη το κριτήριο της ρύπανσης του περιβάλλοντος και της εξάντλησης των φυσικών πηγών. Όσον αφορά την τιμολόγηση του συστήματος των μεταφορών, το ζήτημα είναι αν ο κάθε χρήστης πληρώνει ή όχι το οριακό κοινωνικό κόστος της επιλογής του, ώστε να υπάρξει μια διαφοροποίηση στις τιμές των διάφορων μεταφορικών επιλογών που να αντικατοπτρίζει τις διαφορετικής σοβαρότητας περιβαλλοντικές επιπτώσεις κάθε μεταφορικού μέσου.

Η έννοια της βιώσιμης κινητικότητας μπορεί να είναι αντιφατική και αμφιλεγόμενη ενώ πολλές φορές χρησιμοποιείται για την υλοποίηση πολιτικών μεταφορών που είναι αντικρουόμενες μεταξύ τους, τόσο στις αστικές, όσο και στις υπεραστικές μεταφορές.

Η μετάβαση σε ένα βιώσιμο σύστημα μεταφορών στην Ευρώπη είναι μια διαδικασία ρευστή, η οποία έρχεται σε σύγκρουση με τη δραστηριότητα της αυτοκινητοβιομηχανίας και την εξάπλωση της ιδιοκτησίας και της χρήσης του ΙΧ αυτοκινήτου στις επιβατικές μεταφορές καθώς και με τη διόγκωση των οδικών μεταφορών στις εμπορευματικές μεταφορές.

Δράσεις και πολιτικές που προάγουν τη βιώσιμη κινητικότητα εντοπίζονται σε πολεοδομικό επίπεδο (π.χ. πολιτικές χρήσεων γης, συνδυασμένου πολεοδομικού και κυκλοφοριακού σχεδιασμού), σε κυκλοφοριακό επίπεδο (π.χ. πολιτικές ήπιας κυκλοφορίας, ενίσχυσης ποδηλάτου- περπατήματος, προώθηση βιώσιμης δημόσιας συγκοινωνίας) και σε περιβαλλοντικό (π.χ. πολιτικές βελτίωσης του μικροκλίματος των οδών, μείωση φαινομένου αστικής θερμικής νησίδας, πράσινα οχήματα).

Σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία αναγνωρίζονται τρεις κατηγορίες ορισμών για τις βιώσιμες μεταφορές:

- Η πρώτη κατηγορία αφορά την καθαρά οικονομική διάσταση.
- Η δεύτερη κατηγορία ορισμών εστιάζει στο περιβάλλον.
- Η τρίτη κατηγορία ορισμών βιώσιμων μεταφορών είναι αυτή που περιλαμβάνει σε ίσο βαθμό και τις τρεις πτυχές της βιώσιμης ανάπτυξης (οικονομία, κοινωνία, περιβάλλον).

2.1.3. Εναλλακτικός Τουρισμός

Ο υπερτουρισμός συνδέεται άμεσα με κοινωνικές, πολιτιστικές, οικονομικές και οικολογικές επιπτώσεις. Συνεπώς, αναδύεται η ανάγκη ανεύρεσης διαφορετικών τουριστικών μοντέλων που να συμβαδίζουν με τη βιώσιμη ανάπτυξη και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της περιοχής. Οι εναλλακτικές προσεγγίσεις του τουρισμού αποτελούν μια διαφορετική φιλοσοφία που αντιτάσσεται στο επικρατέστερο πρότυπο τουρισμού, το οποίο χαρακτηρίζεται από μαζικοποίηση και κορεσμό.

Με τον όρο «εναλλακτικός τουρισμός», ορίζεται το σύνολο των ολοκληρωμένων τουριστικών υπηρεσιών, οι οποίες διακρίνονται από εξειδίκευση ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες και προτιμήσεις των πελατών τους, απευθύνονται σε ένα εξειδικευμένο κοινό, στηρίζονται σε οικολογικά ανεκτές και ήπιες δραστηριότητες, ενώ αναδεικνύουν χωρίς να καταστρέφουν τα φυσικά κάλλη μιας περιοχής.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρισμού είναι η αναζήτηση της αυθεντικότητας και της επαφής με τη φύση, η άρνηση των απρόσωπων τουριστικών πακέτων, η αποφυγή των κοσμικών παραλιών και ο συνδυασμός διακοπών με την προσφορά εθελοντικής εργασίας.

Ο εναλλακτικός τουρισμός συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και προσφέρει λύσεις στα προβλήματα της τουριστικής εποχικότητας. Θεωρείται μικρής κλίμακας ανάπτυξη του τουρισμού που προέρχεται και οργανώνεται από τον τυπικό πληθυσμό ή τους τοπικούς φορείς και προσελκύει τουρίστες με ειδικά ενδιαφέροντα.

2.1.3.1. Μορφές Εναλλακτικού Τουρισμού

Ως εναλλακτικές μορφές τουρισμού θεωρούνται αυτές που επιδιώκουν την αποφυγή αρνητικών και τη δημιουργία θετικών κοινωνικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Τα σημαντικότερα είδη τουρισμού που συνθέτουν αυτό που ονομάζουμε εναλλακτικό τουρισμό είναι:

- Αγροτουρισμός
- Οικοτουρισμός
- Επαγγελματικός τουρισμός
- Πολιτισμικός τουρισμός
- Μαθησιακός τουρισμός
- Θρησκευτικός τουρισμός
- Τουρισμός υγείας
- Κοινωνικός τουρισμός
- Θαλάσσιος τουρισμός
- Αθλητικός τουρισμός
- Γεωτουρισμός
- Ορεινός – ορειβατικός τουρισμός
- Χιονοδρομικός τουρισμός και τουρισμός χειμερινών αθλημάτων
- Περιπατητικός τουρισμός

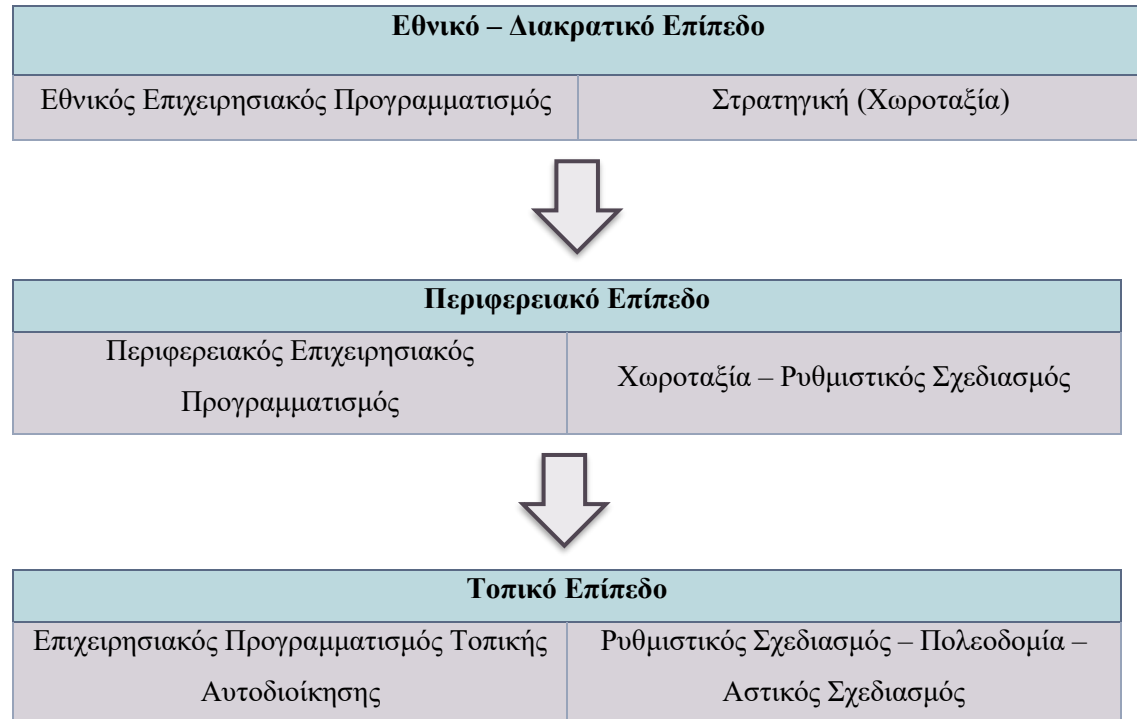
2.1.4. Βασικές Έννοιες Σύγχρονης Χωρικής Πολιτικής στην Ελλάδα – Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΕΠΣ)

Η χωροταξία και η πολεοδομία αποτελούν δύο (2) σημαντικούς επιστημονικούς τομείς, με παρεμφερή αντικείμενα μελέτης που δρουν αλληλένδετα και μπορούν να συνδράμουν στην ανάπτυξη μιας περιοχής. Έτσι κρίνεται σκόπιμο να εξεταστούν παράλληλα, προκειμένου να δημιουργηθεί μια ακριβής και ορθή εικόνα της χωρικής οργάνωσης της Ελλάδας διαχρονικά.

Σε επίπεδο σχεδιασμού, η χωροταξία παίζει σημαντικό ρόλο στον στρατηγικό χωρικό σχεδιασμό, ο οποίος συντελείται κυρίως σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο Περιφέρειας. Η πολεοδομία έχει σαν σημείο αναφοράς κυρίως το τοπικό επίπεδο. Τόσο η χωροταξία, όσο και η πολεοδομία στοχεύουν στην οικονομική ανάπτυξη, στην περιβαλλοντική προστασία και στην

ανάδειξη των ιδιαιτεροτήτων κάθε περιοχής, αλλά διαφοροποιούνται ως προς το μέγεθος της περιοχής που πραγματοποιείται ο σχεδιασμός (Σιόλας κ.α., 2015). Τα διάφορα επίπεδα του χωρικού σχεδιασμού φαίνονται στον Σχήμα που ακολουθεί.

Σχήμα 2.2. Επίπεδα χωρικού σχεδιασμού

Πηγή: Μέθοδοι, Εργαλεία και Εφαρμογές Πολεοδομικού Σχεδιασμού (Σιόλας κ.α., 2015) και ίδια επεξεργασία

Τα παραπάνω επίπεδα και εργαλεία ίσχυαν έως το 2014, όπου και θεσμοθετήθηκε ο Ν.4269/2014, περί χωροταξικής και πολεοδομικής μεταρρύθμισης και βιώσιμης ανάπτυξης, ο οποίος τροποποίησε σημαντικά τη λογική του χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα. Έτσι, παρότι διατηρούνται τρία επίπεδα χωρικού σχεδιασμού (εθνικό, περιφερειακό και τοπικό), οι όροι «χωροταξία» και «πολεοδομία» τροποποιούνται και, αντί του όρου «χωροταξικός σχεδιασμός», προτείνεται ο όρος «στρατηγικός σχεδιασμός» και, αντί του όρου «πολεοδομικός σχεδιασμός», προτείνεται ο όρος «ρυθμιστικός σχεδιασμός» (Ν. 4269/2014, άρθ. 1).

Ο στρατηγικός χωρικός σχεδιασμός είναι ο σχεδιασμός με τον οποίο τίθενται, με βάση την ανάλυση των δεδομένων και την πρόγνωση των μελλοντικών εξελίξεων, οι μεσοπρόθεσμοι ή και μακροπρόθεσμοι στόχοι της ανάπτυξης και οργάνωσης του χώρου καθώς και οι γενικές κατευθύνσεις, για τη διαμόρφωση των οικιστικών περιοχών, των περιοχών άσκησης παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και των περιοχών προστασίας, σε εθνική ή περιφερειακή κλίμακα. Αντίστοιχα, ο ρυθμιστικός χωρικός σχεδιασμός αναφέρεται στο σχεδιασμό με τον οποίο καθορίζονται οι κανόνες για τη χρήση, τη δόμηση και την εν γένει

εκμετάλλευση του εδάφους σε εντός ή εκτός σχεδίου πόλης περιοχές. Στον στρατηγικό σχεδιασμό υπάγονται τα Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια και τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια και στον ρυθμιστικό, τα πολεοδομικά σχέδια τα οποία ασκούνται σε τοπική κλίμακα και διακρίνονται εξίσου σε δύο (2) επίπεδα, τα Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΤΠΣ) και τα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΕΠΣ). Τα Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια, ρυθμίζουν ζητήματα όπως η βιώσιμη χωρική ανάπτυξη και οργάνωση ενός ή περισσότερων δημοτικών ενότητων ενός Δήμου ενώ τα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια, δεν περιορίζονται σε συγκεκριμένα διοικητικά όρια και λειτουργούν σαν υποδοχείς σχεδίων, έργων και προγραμμάτων υπερτοπικής κλίμακας ή στρατηγικής σημασίας. Παράλληλα, τα ΤΠΣ και τα ΕΠΣ οφείλουν να εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις των Ειδικών και Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 του Ν.4447/2016, τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια αποτελούν σύνολα κειμένων, χαρτών ή και διαγραμμάτων, με τα οποία παρέχονται κατευθύνσεις χωρικής ανάπτυξης και οργάνωσης σε περιφερειακό επίπεδο. Στόχος τους είναι η αποτίμηση, η ανάδειξη και η αξιοποίηση των ιδιαίτερων αναπτυξιακών και γενικότερα χωρικών χαρακτηριστικών κάθε Περιφέρειας, η χωρική διάρθρωση των βασικών παραγωγικών τομέων, των τεχνικών υποδομών, του περιφερειακού χώρου (πρότυπο χωρικής οργάνωσης) καθώς και του οικιστικού δικτύου, η οικιστική ανάπτυξη και ανασυγκρότηση του αστικού χώρου, η ανάδειξη, προβολή και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και του οικιστικού και αρχιτεκτονικού περιβάλλοντος κάθε Περιφέρειας κ.α.. Για όλες τις περιφέρειες της χώρας εκπονούνται Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια, εκτός από την περιφέρεια Αττικής, στην οποία τη θέση τους παίρνει το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας. Επιπρόσθετα, τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια δεσμεύονται από τις ρυθμίσεις και εναρμονίζονται προς τις κατευθύνσεις των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων, τις οποίες συντονίζουν, εξειδικεύουν, συμπληρώνουν ή, όταν προβλέπεται σχετικώς, τροποποιούν. Κατά την κατάρτισή τους, λαμβάνονται υπόψη η Εθνική Χωρική Στρατηγική, το περιφερειακό πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, τα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης, το περιφερειακό σχέδιο προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή, το Εθνικό Σχέδιο Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή, το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, τα Πλαίσια Διαχείρισης Εκτάκτων Αναγκών καθώς και άλλα γενικά ή ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα, πολιτικές και στρατηγικές που επηρεάζουν τη διάρθρωση και ανάπτυξη του χώρου

Στο σημείο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να γίνει μια πιο λεπτομερής αναφορά στα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια τα οποία αποτελούν ένα σύγχρονο μέσο χωρικής οργάνωσης σε τοπικό επίπεδο. Τα ΕΠΣ ανήκουν στο ίδιο επίπεδο σχεδιασμού με τα ΤΠΣ και έχουν τη δυνατότητα να τροποποιούν τις ρυθμίσεις των εγκεκριμένων ΤΠΣ. Η περιοχή στην οποία εφαρμόζεται ένα ΕΠΣ ονομάζεται περιοχή επέμβασης. Η Δημοτική Ενότητα στην οποία ανήκει η περιοχή επέμβασης, ονομάζεται ευρύτερη περιοχή του ΕΠΣ.

Σύμφωνα με την υπ. αριθμό ΥΠΕΝ/ΔΠΟΛΣ/6015/136 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας που δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 510/Β/09.02.2022, τα ΕΠΣ, αποτελούν σύνολα κειμένων, χαρτών και διαγραμμάτων, με τα οποία μπορούν κατά περίπτωση να καθορίζονται το πρότυπο χωρικής οργάνωσης και ανάπτυξης και τα βασικά προγραμματικά μεγέθη, τα όρια πολεοδομικών ενοτήτων και οικισμών, οι χρήσεις γης, οι όροι και περιορισμοί δόμησης, οι σημαντικές πολεοδομικές παρεμβάσεις, τα μεταφορικά, τεχνικά και περιβαλλοντικά δίκτυα και υποδομές, η προσωρινή οριοθέτηση των υδατορεμάτων εντός των προς πολεοδόμηση περιοχών, πλην των περιπτώσεων όπου εγκρίνεται και Ρυμοτομικό Σχέδιο Εφαρμογής (ΡΣΕ), οπότε απαιτείται η οριστική οριοθέτηση αυτών, η γεωλογική καταλληλότητα για δόμηση στην περιοχή επέμβασης. Ανάλογα με τις τοπικές ανάγκες, την έκταση και τα χαρακτηριστικά της περιοχής επέμβασης, μπορεί επίσης να καθορίζονται η ιεράρχηση του δημοτικού οδικού δικτύου, ζώνες Υποδοχής Συντελεστή Δόμησης (Ζ.Υ.Σ.), ζώνες ειδικών πολεοδομικών κινήτρων, μέτρα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, μέτρα υποστηρικτικά της αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών και διαχείρισης συνεπειών φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών και λοιπών απειλών καθώς και κάθε άλλο μέτρο, όρο ή περιορισμό που απαιτείται για την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη και οργάνωση της περιοχής επέμβασης. Τα ως άνω στοιχεία δεν περιλαμβάνονται κατ' ανάγκην στο σύνολό τους σε κάθε ΕΠΣ αλλά περιλαμβάνονται μόνον όσα συνάδουν με τους ειδικότερους στόχους του ΕΠΣ καθώς και την έκταση και τα χαρακτηριστικά της περιοχής επέμβασης.

Η κίνηση για τη διαδικασία σύνταξης ενός ΕΠΣ μπορεί να γίνει είτε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, είτε από τον οικείο Δήμο ή την οικεία Περιφέρεια. Η έγκριση του, γίνεται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Πριν από την έγκριση ενός ΕΠΣ πραγματοποιείται η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Με την έγκρισή του, εγκρίνονται και οι κατευθύνσεις, οι όροι και τα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος, τα οποία πρέπει να τηρούνται κατά την υλοποίηση των ΕΠΣ, σύμφωνα με τη σχετική Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, που όπως προαναφέρθηκε προηγείται της έγκρισής του. Τα ΕΠΣ πρέπει να εναρμονίζονται με τα Ειδικά και τα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια και να λαμβάνουν υπόψη τους τις κατευθύνσεις των ΤΠΣ και των Ζ.Ο.Ε.. Οι ρυθμίσεις των ΕΠΣ είναι δεσμευτικές για τα ΤΠΣ. Τέλος, παρακολουθούνται και αξιολογούνται από την εκάστοτε Περιφέρεια και είναι εφικτό να αναθεωρηθούν ανά πενταετία.

2.2. Διαχρονική Εξέλιξη Θεσμικού Πλαισίου στην Ελλάδα

Τα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια, δεν ήταν ανέκαθεν ο κύριος εκφραστής της τοπικής χωρικής οργάνωσης. Δημιουργήθηκαν σχετικά πρόσφατα, προκειμένου να συνδράμουν στην έκφραση της χωρικής πολιτικής και στην εφαρμογή αλλαγών και καινοτομιών στον τομέα της

χωροταξίας και της πολεοδομίας. Σε αυτό το σημείο, θα γίνει αναφορά (κυρίως) στους νόμους που θεσπίστηκαν από την μεταπολίτευση και έπειτα, προκειμένου να διευθετηθούν τα διάφορα χωρικά θέματα και έτσι, να γίνει σαφές το νομοθετικό πλαίσιο που προϋπήρχε των Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων Για το σκοπό αυτό, λοιπόν, πραγματοποιήθηκε μια κατηγοριοποίηση σε τρεις βασικές ιστορικές περιόδους, έτσι ώστε, να μελετηθεί ταυτόχρονα η εις βάθος εφαρμογή και αποτελεσματικότητα των Νόμων και των διατάξεων. Κριτήριο για την κατηγοριοποίηση των περιόδων και υποπεριόδων αυτών είναι η ύπαρξη ή όχι νομοθετημάτων, δηλαδή, η κινητικότητα ή αδράνεια θεσμικών ρυθμίσεων που υπάρχει σε αυτές.

2.2.1. 1^η Περίοδος: Προ 1975

Το ελληνικό σύστημα του χωρικού σχεδιασμού, ξεκινά κάπου στις αρχές της δεκαετίας του 1920. Η μετακίνηση εκατομμυρίων προσφύγων από τη Μ. Ασία στα μεγάλα αστικά κέντρα της Ελλάδας, διαφοροποίησε τις κοινωνικές δομές, συγκροτώντας μια διαφορετική μεσαία τάξη στο πολιτικοοικονομικό σύστημα της χώρας. Με πρωτοβουλία της Κοινωνίας των Εθνών (ΚτΕ), το Σεπτέμβριο του 1923, ιδρύθηκε ένας αυτόνομος οργανισμός με πλήρη νομική υπόσταση και έδρα την Αθήνα, η Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (Ε.Α.Π.), με αποστολή να εξασφαλίσει στους πρόσφυγες τόσο αγροτική, όσο και αστική αποκατάσταση. Στη δεύτερη περίπτωση ανέκυπταν συνεχώς δυσκολίες καθώς ο διαθέσιμος χώρος στέγασης ήταν ελάχιστος. Η ανάγκη, λοιπόν, κρατικής παρέμβασης μέσω ολοκληρωμένου θεσμικού πλαισίου ήταν απαραίτητη. Το κράτος για πρώτη φορά παρεμβαίνει οργανωμένα στο χώρο, μέσω του πολεοδομικού σχεδιασμού, με τη θέσπιση του *Ν.Δ/γματος* της *17/07/1923* «Περί σχεδίων πόλεων, κωμών και συνοικισμών του Κράτους και οικοδομής αυτών». Το ως άνω διάταγμα συμπληρώθηκε από το *Π.Δ/γμα* της *23/10/1928* «Περί καθορισμού των όρων και περιορισμών της εντός και εκτός σχεδίου ζώνης των πόλεων κ.λπ. του Κράτους ανεγέρσεως οικοδομών». Αυτά τα δύο αποτέλεσαν τη βάση της πολεοδομικής νομοθεσίας της χώρας και διαπέρασαν τη μετέπειτα ανάπτυξη του θεσμικού πλαισίου καθώς επίσης και τις διαδικασίες εγκρίσεων και ελέγχου. Ιδιαίτερη έννοια αποτέλεσε «το όριο του σχεδίου πόλης».

Έως και τις αρχές της δεκαετίας του '70, δεν υπήρχε κάποια ουσιαστική νομοθετική κίνηση και η όλη περίοδος χαρακτηρίζεται από αδράνεια στον τομέα του σχεδιασμού. Αυτό οφείλεται στα ιστορικά γεγονότα που ακολούθησαν (Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, Εμφύλιος Πόλεμος). Το επόμενο θεσμικό κείμενο, ήταν το *Ν.Δ/γμα* *1262/1972* «Περί ρυθμιστικών σχεδίων Αστικών Περιοχών». Το συγκεκριμένο Ν. Δ/γμα, είχε ελάχιστη πρακτική εφαρμογή καθώς τα ρυθμιστικά σχέδια που εκπονήθηκαν προσέκρουσαν στη γνωστή αδυναμία συνεχούς προγραμματισμού και εφαρμογής, που χαρακτήριζε όλη εκείνη την περίοδο.

2.2.2. 2^η Περίοδος: 1975 – 1989

Η δεύτερη περίοδος διαρκεί από το 1975 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80. Πιο συγκεκριμένα, το **1975** γίνεται για πρώτη φορά μια προσπάθεια αναθεώρησης της μέχρι τότε προσέγγισης γύρω από τη χωρική ανάπτυξη. Υπάρχουν δύο σχετικά άρθρα, το **Άρθρο 17**, που θέτει περιορισμούς στην ατομική ιδιοκτησία, αναγνωρίζοντας τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της και το **Άρθρο 24**, που αναθέτει στο κράτος την ευθύνη και την υποχρέωση για πολεοδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό και προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Παρατηρείται πως πλέον η χωροταξία αποκτά διακριτή θέση και ρόλο στη διάρθρωση της χώρας. Ως συνέχεια και κατ' επιταγή του Άρθρου 24 του Συντάγματος, εκδίδεται μια σειρά από χωροταξικούς και πολεοδομικούς Νόμους. Το 1976, ψηφίζεται ο **N.360/1976** «Περί Χωροταξίας και Περιβάλλοντος», που ουσιαστικά προτείνει ένα πλαίσιο που αφορά την κατάρτιση και την έγκριση χωροταξικών σχεδίων. Ο συγκεκριμένος Νόμος αποτέλεσε ένα βασικό νομοθετικό εργαλείο για τον τότε χωροταξικό σχεδιασμό. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται στον τρόπο εκπόνησης και αναθεώρησης των σχεδίων, καθιερώνοντας τρία επίπεδα σχεδιασμού: το Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο, το Περιφερειακό Χωροταξικό Σχέδιο (ανάλογα την κλίμακα) και το Ειδικό Χωροταξικό Σχέδιο (ανάλογα τη δραστηριότητα, τον τομέα παραγωγής κ.λπ.).

Άλλος Νόμος – Πλαίσιο, ήταν ο **N.446/76** «Περί Συστάσεως της Δημόσιας Επιχείρησης Πολεοδομήσεων, Οικισμού και Στέγασης (Δ.Ε.Π.Ο.Σ.)», ο οποίος αντικαθιστά χωρίς να καταργεί το **N.Δ/γμα 1003/1971** «Περί Ενεργού Πολεοδομίας». Το Διάταγμα αυτό, περιλάμβανε μεγάλης κλίμακας ανοικοδόμηση και εξυγίανση περιοχών, που χαρακτηρίζονται ως «Ζώνες Ενεργού Πολεοδομίας» (Ζ.Ε.Π.), ενώ και διαδικασίες για την ανοικοδόμηση περιοχών και την απαλλοτρίωση απαιτούμενων εκτάσεων. Από την άλλη, ο Νόμος επιδιώκει την εισαγωγή ενός νέου τρόπου παραγωγής κατοικίας, μελετώντας την κινητικότητα του πληθυσμού, σύμφωνα με τις ανάγκες παραγωγής (Γιαουτζή & Στρατηγέα 2011: 298).

Επόμενος χωροταξικός Νόμος που εκδόθηκε κατ' επιταγή του Συντάγματος του 1975, ήταν ο **N.947/1979** «Περί Οικιστικών Περιοχών» (Φ.Ε.Κ. 169/Α/1979). Ο παρόν Νόμος, στόχευε στο να αντικαταστήσει το Διάταγμα του 1923, το οποίο ίσχυε σχεδόν 60 χρόνια και στο οποίο βασίστηκε ο σχεδιασμός της οικιστικής ανάπτυξης της χώρας (Γιαννακού, 2015: 21). Ο **N.947/1979** είναι ο πρώτος πολεοδομικός Νόμος μετά το 1923, που εισάγει τα δύο επίπεδα πολεοδομικού σχεδιασμού, αλλά και ένα σύνολο κανόνων και εργαλείων που επανήλθαν αργότερα, λίγο διαφοροποιημένα, στην πολεοδομική νομοθεσία της χώρας. Στον παραπάνω Νόμο στηρίχθηκε κυρίως, η σύγχρονη πολεοδομική νομοθεσία και αργότερα, το 1980, η σύσταση του Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος (Υ.Χ.Ο.Π.) (**N.1032/1980**).

Το *Πρόγραμμα των «Ανοιχτών Πόλεων»* από το Υ.Χ.Ο.Π. (1984) προσδιόρισε δύο τύπους οικιστικών ενότητων: α) τις οικιστικές ενότητες αστικού τύπου με πυρήνα ένα οικιστικό κέντρο-πόλη πάνω από 10.000 κατοίκους και β) τις οικιστικές ενότητες «ανοιχτές πόλεις» με πυρήνα ένα οικιστικό κέντρο των δύο κατώτερων βαθμίδων με πληθυσμό κάτω των 10.000 κατοίκων (Ανδρικοπούλου, 2015). Η συγκεκριμένη πολιτική σε συνδυασμό με την *Υπουργική Απόφαση (Υ.Α.) 9610/1979*, δίνει τις κατευθυντήριες γραμμές της χωροταξικής πολιτικής για την οικιστική αποκέντρωση, αποσκοπώντας έτσι, στην ενίσχυση των περιφερειακών κέντρων. Ορίζονται λοιπόν, τρεις ομάδες οικιστικών κέντρων: Κέντρα Εντατικών Προγραμμάτων Ανάπτυξης (Κ.Ε.Π.Α.), που αναλάμβαναν το ρόλο των πόλων ανάπτυξης. Οι πόλεις αυτές ήταν διάσπαρτες στην Ελλάδα. Επιλεκτικά αναφέρονται: τα Ιωάννινα, το Ηράκλειο, το δίπολο Λάρισας-Βόλου, η Καβάλα και το δίπολο Κοζάνης – Πτολεμαΐδας. Οι υπόλοιπες πόλεις αποτελούσαν κέντρα των ευρύτερων περιοχών επονομαζόμενες είτε ως Αστικά Οικιστικά Κέντρα (ΑΣΤ.Ο.Κ.), είτε ως Αγροτικά Οικιστικά Κέντρα (ΑΓΡ.Ο.Κ.). (Γιαουτζή & Στρατηγέα 2011: 299).

Η συνεχής όμως, επιδείνωση των συνθηκών του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος είχε ως αποτέλεσμα, την ανάληψη ενός ιδιαίτερα σημαντικού εγχειρήματος για τη συνολική ρύθμιση του χώρου. Ο Ν.1337/1983 «Περί Επέκταση των πολεοδομικών σχεδίων, οικιστική ανάπτυξη και σχετικές ρυθμίσεις», έρχεται ως απάντηση στα προβλήματα εκείνης της περιόδου και καθιερώνει ένα νέο σύστημα για την πολεοδόμηση των περιοχών. Με το Νόμο αυτό πλέον, η επέμβαση για την ανάπτυξη και ανάπλαση των οικιστικών περιοχών, των περιοχών ένταξης ή επέκτασης με κανονιστικούς όρους δόμησης, γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού (Παπαπετρόπουλος, 2004). Για τη συνολική αντιμετώπιση της επέκτασης των πόλεων, λίγο νωρίτερα δρομολογείται η *Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης (Ε.Π.Α.)* με τότε υπουργό τον Αντώνη Τρίτση (1982-1984).

Το σύστημα του Ν.1337/1983 χαρακτηρίζεται από τρία στάδια, από τα οποία διέρχεται η πολεοδόμηση της περιοχής, δηλαδή το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Γ.Π.Σ.), την Πολεοδομική Μελέτη (Π.Μ.) και την εφαρμογή της. Συγκεκριμένα, το Γ.Π.Σ. περιλαμβάνει κατ' αρχήν γενικούς ορισμούς και κατευθύνσεις ως προς τα θέματα του πολεοδομικού σχεδιασμού (άρθρο 2), ενώ η πολεοδομική μελέτη αποτελεί εξειδίκευση των προτάσεων και των προγραμμάτων του Γ.Π.Σ.. Η έλλειψη των Περιφερειακών Χωροταξικών Σχεδίων που αποτελούσαν προϋπόθεση για τον Ν.360/1976, αντιμετωπίστηκε με την Ε.Π.Α., μέσω χωροταξικών σχεδίων που εκπονήθηκαν από το Υ.Χ.Ο.Π., γνωστά και ως Προτάσεις Χωροταξικής Οργάνωσης (1984). Τα σχέδια αυτά είναι αποτέλεσμα του αναπτυξιακού προγραμματισμού σε επίπεδο νομού, που ξεκίνησε το 1982 και ολοκληρώθηκε το 1984 και στις προτάσεις τους περιλαμβάνονται οι βασικοί αναπτυξιακοί στόχοι ανά νομό, η δομή των δικτύων στο χώρο, η

οικιστική δομή, οι ζώνες ειδικής προστασίας και η επιθυμητή δομή του παραγωγικού συστήματος στο χώρο (Γιαουτζή & Στρατηγέα 2011: 300).

Την ίδια περίοδο θεσμοθετήθηκαν και με επί τούτω Νόμους, τα δύο Ρυθμιστικά Σχέδια (Ρ.Σ.) Αθήνας (*N.1515/1985*) και Θεσσαλονίκης (*N.1561/1985*), εισάγοντας έτσι μία ακόμα βαθμίδα σχεδιασμού (Οικονόμου, 2007), εκτός των Γ.Π.Σ. και Π.Μ., για τα δύο μεγάλα αστικά συγκροτήματα της χώρας. Ταυτόχρονα με τις παραπάνω εξελίξεις, συντάσσεται και ο Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός (Γ.Ο.Κ.) με το *N.1577/1985*. Η ιστορία του έχει ξεκινήσει ήδη από το 1923, καθώς τότε θεσπίζονται ποικίλοι κανόνες που αφορούν την πρόσοψη και εξακολουθούν να υπάρχουν στους διάφορους Γ.Ο.Κ. μέχρι αυτόν του '85.

Η επιβάρυνση του περιβάλλοντος και οι πιέσεις που δεχόταν, είχαν ως αποτέλεσμα την ψήφιση του *N.1650/86* «Για την Προστασία του Περιβάλλοντος», ο οποίος περιλαμβάνει ρυθμίσεις που αφορούν την προστασία της φύσης και του τοπίου. Στις τρεις ενότητες του παρόντος Νόμου, ορίζονται ιδιαιτέρως σημαντικά θέματα, στη μία, η κατηγοριοποίηση των δραστηριοτήτων ανάλογα τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε συνδυασμό με τη σύνταξη της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στη δεύτερη καθορίζονται οι κατευθύνσεις και οι οριακές τιμές των παραμέτρων που εξετάζονται, ενώ η τρίτη εστιάζει στην προστασία της φύσης και του τοπίου, δίνοντας ακόμα τη δυνατότητα κήρυξης ζωνών προστασίας (Γιαουτζή & Στρατηγέα 2011: 301-302). Οι Ζ.Ο.Ε. του *N.337/83*, (άρθρο 29, παρ. 2) είναι ζώνες προστασίας, που καθορίζονται κατ' εξουσιοδότηση του *N.1650/1986* και αποσκοπούν στην άμεση προστασία και έλεγχο της δόμησης και των χρήσεων γης στην εκτός σχεδίου περιοχή και εκτός ορίων οικισμών, προκειμένου να αντιμετωπισθεί η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και η άναρχη ανάπτυξη με τη δημιουργία πραγματικών καταστάσεων που υπονομεύουν τον ορθολογικό σχεδιασμό.

Σημαντικό νομοθέτημα είναι το *Π.Δ/γμα* της *23/02/1987* «Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης», το οποίο καθορίζει δύο κατηγορίες χρήσεων γης στις περιοχές εντός των Γ.Π.Σ., μία ανάλογα τη γενική πολεοδομική λειτουργία και μία ανάλογα την ειδική.

2.2.3. 3^η Περίοδος: 1990 – σήμερα

Η τρίτη και τελευταία περίοδος ξεκινάει από τη δεκαετία του '90 και εξελίσσεται μέχρι σήμερα. Αναλυτικότερα, η επταετία 1990 έως 1997, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί κι αυτή ως περίοδος αδράνειας νομοθετημάτων. Όμως το 1997, εισάγεται ο *N.2508/1997* «Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις», ως ο νέος καθολικός Νόμος πολεοδομικού σχεδιασμού (Γιαννακού, 2015: 37). Καθορίζονται κατευθυντήριες αρχές, όροι και διαδικασίες σχεδιασμού, ενώ ακόμα παγιώνει δύο επίπεδα και τις τέσσερις «βαθμίδες» πολεοδομικού σχεδιασμού. Στο πρώτο επίπεδο περιλαμβάνει αφενός

το Ρυθμιστικό Σχέδιο και, αφετέρου το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο και Σχέδιο Χωρικής Οργάνωσης και Οικιστικής Ανάπτυξης Ανοικτής Πόλης, ενώ το δεύτερο επίπεδο περιλαμβάνει την πολεοδομική μελέτη και την πράξη εφαρμογής. Σημαντική διαφοροποίηση που γίνεται, είναι πως το νέο Γ.Π.Σ. του *N.2508/1997*, περιλαμβάνει και το σχεδιασμό των εκτός σχεδίου περιοχών, που στον *N.1337/1983* υπήρχε σαν αυτοτελής ενέργεια μέσω του εργαλείου της Ζ.Ο.Ε..

Έπειτα από αρκετές διοικητικές μεταρρυθμίσεις που αφορούσαν την αποκεντρωμένη διοίκηση και αυτοδιοίκηση με σημαντικές εδαφικές αναδιαρθρώσεις και μεταβολές, η σημαντικότερη κίνηση που έγινε, έλαβε χώρα με το *N.2539/1997* «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Καποδίστριας)». Με το νόμο αυτό οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) προχωρούν αναγκαστικά σε συνενώσεις παλαιών Δήμων και Κοινοτήτων και καταρτίζεται ο κατάλογος των εννιακοσίων δέκα (910) νέων Δήμων και Κοινοτήτων.

Η τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα, χαρακτηρίζεται από έναν έντονο ευρωπαϊκό προβληματισμό στην κατεύθυνση της χωροταξίας , που υπήρχε ήδη από το 1990 με το πρόγραμμα Ευρώπη 2000 και το 1999 με την έγκριση του Σχεδίου Ανάπτυξης Κοινοτικού Χώρου. Την ίδια χρονιά, θεσμοθετείται το κυρίαρχο πλαίσιο για τον χωροταξικό σχεδιασμό στρατηγικού χαρακτήρα, ο *N.2742/1999* «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη», που ασκείται σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Σύμφωνα με το Νόμο, σκοπός του είναι η θέσπιση θεμελιωδών αρχών και η θεσμοθέτηση σύγχρονων οργάνων, διαδικασιών και μέσων άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού που προωθούν την αειφόρο και ισόρροπη ανάπτυξη, κατοχυρώνουν την παραγωγική και κοινωνική συνοχή, διασφαλίζουν την προστασία του περιβάλλοντος στο σύνολο του εθνικού χώρου και στις επιμέρους ενότητες του και ενισχύουν τη θέση της χώρας στο διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο. Είναι αυτός που αντικαθιστά πλήρως τον ούτως ή άλλως ανενεργό *N.360/1976*. Οι στόχοι του και οι αρχές του αρθρώνονται γύρω από το τρίπτυχο της αειφόρου ανάπτυξης «προστασία – ανάπτυξη – συνοχή». Την ίδια φιλοσοφία ακολουθεί και το Σ.Α.Κ.Χ., αλλά και σχεδόν όλα τα ευρωπαϊκά κείμενα. Με τον *N.2742/99* καθορίζονται δύο επίπεδα σε ιεραρχική σχέση, το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α.) και τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α.) που συμπληρώνουν τις κατευθύνσεις του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. και δεύτερον τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.) που εξειδικεύουν τις κατευθύνσεις χωροταξικού σχεδιασμού ανά την Περιφέρεια της χώρας. (Γιαννακού, 2015: 41). Παράλληλα, εισάγει και άλλους σημαντικούς μηχανισμούς, όπως οι Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (Π.Ο.Α.Π.Δ.) που απαιτούν ιδιαίτερο σχεδιασμό, τα Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (Σ.Ο.Α.Π.), για την προώθηση δράσεων ανάπτυξης σε αστικά κέντρα

και περιοχές που παρουσιάζουν προβλήματα και τις Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (Π.Ε.Χ.Π.), ως μηχανισμός αντιμετώπισης ειδικών προβλημάτων ή ζητημάτων.

Το 2004, οι πολεοδόμοι ήρθαν αντιμέτωποι με το πρόβλημα του κορεσμού των οικισμών και τη δημιουργία επεκτάσεων. Εκδόθηκε λοιπόν, η *Απόφαση 10788/05-03-2004* «Έγκριση Πολεοδομικών Σταθεροτύπων (Standards) και ανώτατα όρια πυκνοτήτων που εφαρμόζονται κατά την εκπόνηση των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων, των Σχεδίων Χωρικής Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης και των Πολεοδομικών Μελετών».

Με το *N.3852/2010* «Νέα αρχιτεκτονική της αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης», πραγματοποιήθηκε αλλαγή του προγράμματος Καποδίστριας στο πρόγραμμα Καλλικράτης. Ο συγκεκριμένος Νόμος, επέφερε ακόμα μεγαλύτερες συγχωνεύσεις πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α. καθώς και τη δημιουργία αιρετής περιφερειακής αρχής χωρίς αλλαγή ορίων των Περιφερειών. Ακολούθησε ο *N.3894/2010* «Επιτάχυνση και διαφάνεια υλοποίησης Στρατηγικών Επενδύσεων» γνωστός ως “fast track”, ο οποίος, είναι ο πιο πρόσφατος Νόμος για τις Στρατηγικές Επενδύσεις και τις αδειοδοτικές διαδικασίες³, όπου καθιστά ένα φιλικότερο επενδυτικό περιβάλλον, με πιο ευέλικτες διαδικασίες για τη γρήγορη έκδοση αδειών επενδύσεων στην Ελλάδα, σε διάφορους τομείς όπως η βιομηχανία, η ενέργεια, ή ο τουρισμός.

Το 2014, θεσπίζεται ο *N.4269/2014* «Χωροταξική και Πολεοδομική Μεταρρύθμιση – Βιώσιμη Ανάπτυξη», με στόχο τη διάρθρωση νέου πλαισίου για τον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, το οποίο θα απαντά στις σύγχρονες ανάγκες και θα επιλύει ζητήματα και συγκρούσεις που προέκυπταν από προηγούμενο πλαίσιο. Υιοθετούνται, δηλαδή, τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια (ΤΧΣ) για το τοπικό επίπεδο σχεδιασμού, σε μια προσπάθεια απλοποίησης των επιπέδων χωρικού σχεδιασμού. Επίσης, τα Ειδικά Χωρικά Σχέδια (ΕΧΣ), χρησιμοποιούνται για την χωρική οργάνωση και ανάπτυξη περιοχών ανεξαρτήτως διοικητικών ορίων. Στόχος είναι να επιλυθούν προβλήματα που σχετίζονται με αντιφάσεις και αντιθέσεις. Τα ΤΧΣ και τα ΕΧΣ οφείλουν να εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις του στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού και να περιέχουν τις αναγκαίες ρυθμίσεις για την επίτευξη των σκοπών τους, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται εντός του Νόμου. Ο Νόμος αυτός, εμπλουτίστηκε στη συνέχεια με τους *N.4280/2014* για τα δάση και την ιδιωτική πολεοδόμηση καθώς και τον *N.4277/2014* για την αντικατάσταση του παλιού Ρυθμιστικού Σχεδίου Αττικής. Σχεδόν ταυτόχρονα με τον προηγούμενο νόμο (*N.4269/2014*), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε την *Οδηγία 2014/89/ΕΕ* «Περί Θεσπίσεως Πλαισίου για το Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό», που αφορά την σύνταξη και εφαρμογή των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων για κάθε κράτος μέλος, έχοντας

³ Ο Νόμος 3894/2010 τροποποιήθηκε από τους Ν. 4072/2012, Ν.4146/2013 και Ν.4242/2014

ως σκοπό την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης των θαλάσσιων οικονομιών, των θαλάσσιων περιοχών και τη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων πόρων.

Το 2016, με το *N. 4447/2016*, παρατίθενται οι βασικές έννοιες και η γενικότερη διάρθρωση του συστήματος χωροταξικού σχεδιασμού και τονίζονται τα ΤΧΣ ως το σημαντικότερο μέσο χωροταξικής πολιτικής σε επίπεδο Δήμου. Διατηρείται η ίδια φιλοσοφία ως προς τα επίπεδα σχεδιασμού και τον χαρακτήρα του κάθε επιπέδου (στρατηγικός σχεδιασμός, ρυθμιστικός σχεδιασμός), με τον *N.4269/2014*, τον οποίο ουσιαστικά αντικαθιστά. Έπειτα το 2020, με το *N.4759/2020*, που αποτελεί και το πιο σύγχρονο νομοθέτημα που αφορά την πολεοδομία και τη χωροταξία, ουσιαστικά λύνονται ζητήματα που σχετίζονται με την κατάρτιση χωροταξικών πλαισίων και πολεοδομικών σχεδίων. Τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια που αναφέρονται στο άρθρο 7 του *N.4447/2016* αντικαθίστανται από τα Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια που αναφέρονται στο άρθρο 9 του *N.4759/2020*, χωρίς όμως να υπάρχει κάποια ουσιαστική αλλαγή. Παρόμοια αλλαγή παρατηρείται και για τα Ειδικά Χωρικά Σχέδια του *N.4447/2016* που μετατράπηκαν σε Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια Τέλος, το 2022, με το *Φ.Ε.Κ. 510/Β/09.02.2022*, ορίζονται οι τεχνικές προδιαγραφές μελετών ΕΠΣ.

Με την ολοκλήρωση της ιστορικής επισκόπησης του θεσμικού πλαισίου για το σχεδιασμό επιτυγχάνεται η βέλτιστη κατανόηση των νομοθετικών πράξεων που εξελίχθηκαν στην Ελλάδα από τη δεκαετία του '20 μέχρι και σήμερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Ανάλυση Υφιστάμενης

Κατάστασης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Στο κεφάλαιο αυτό πραγματοποιείται η ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης της περιοχής μελέτης. Ειδικότερα, παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής καθώς επίσης και αυτά που υπάγονται στο ανθρωπογενές περιβάλλον της, σε συνδυασμό και με άλλα χρήσιμα στοιχεία, όπως το δημογραφικό προφίλ, τα υπερκείμενα πλαίσια σχεδιασμού και το νομικό καθεστώς.

3.1. Γενικά Χαρακτηριστικά Αντιπάρου

Στην παρούσα ενότητα καταγράφονται κάποια γενικά χαρακτηριστικά της υπό μελέτη περιοχής.

3.1.1. Ταυτότητα και Γεωγραφική Θέση

Η Αντίπαρος (στα αρχαία χρόνια ονομαζόταν Ωλίαιρος, δηλαδή δασωμένο βουνό), είναι από τα μικρότερα κατοικημένα νησιά των Κυκλάδων, εκτείνεται κοντά στα νοτιοδυτικά παράλια της Πάρου, από την οποία την χωρίζει το Στενό της Αντιπάρου, πλάτους 500-1000 μέτρων και βάθους 4,5 μέτρων και ανατολικά της Σίφνου, σε απόσταση 13 ναυτικών μιλίων από το ανατολικότερο ακρωτήριο της, το Νάπου. Περιβάλλεται από μία ομάδα ακατοίκητων μικρών νησιών, από τα οποία τα σημαντικότερα είναι το Δεσποτικό, η Στρογγυλή, το Διπλό και ο Κάβουρας. Το σχήμα της είναι επίμηκες, ακανόνιστο, και καταλήγει σε δύο (2) μύτες (άκρες), το ακρωτήριο Βορεινό στο Βορρά και το ακρωτήριο Πεταλίδα στο Νότο. Το μήκος της ανάμεσα στις δύο αυτές άκρες είναι 12,5 χιλιόμετρα και το μέγιστο πλάτος της 5,5 χιλιόμετρα. Η έκτασή της είναι 35 τετραγωνικά χιλιόμετρα περίπου και το μήκος της ακτογραμμής της 57 χιλιόμετρα.⁴

Εικόνα 3.1. Θέση Δήμου Αντιπάρου στον ελλαδικό χώρο

Πηγή: Ιδία επεξεργασία ψηφιακών χαρτογραφικών υποβάθρων ΕΛΣΤΑΤ

⁴ Γεωλογία Αντίπαρος, Greek Travel Pages (gtp), Νοέμβριος 2003. Ανακτήθηκε 11/07/2022 από: <https://www.gtp.gr/LocInfo.asp?InfoId=50&Code=EGRSKY61ANPDSP561&PrimeCode=EGRSKY61ANPDSP561&Level=9&PrimeLevel=9&lng=1>

Από την άποψη φυσικής γεωγραφίας, το νησί διακρίνεται σε δύο μέρη. Στο πιο ήμερο και φιλόξενο βόρειο τμήμα και το βραχώδες και άγριο κεντρικό και νότιο. Ο κεντρικός οικισμός εντοπίζεται στο βορειοανατολικό άκρο του νησιού, απέναντι από την Πούντα της Πάρου με την οποία συνδέεται με φέρρυ. Το ιστορικό κέντρο βρίσκεται στο ενετικό Κάστρο της Αντιπάρου. Άλλοι γνωστοί οικισμοί είναι ο παραθεριστικός οικισμός του Αϊ-Γιώργη στο νοτιοδυτικό άκρο, ο Σωρός και πιο βόρεια ο Κάμπος της Αντιπάρου, ο οποίος συνδέθηκε με τα έργα οδοποιίας.

Ο σημαντικότερος ορεινός όγκος είναι ο Προφήτης Ηλίας, περίπου στο μέσο του νησιού, ο οποίος καταλαμβάνει και το μεγαλύτερο τμήμα του. Τα πετρώματα που αποτελούν την Αντίπαρο και πολλά από τα Κυκλαδονήσια, ανήκουν και στις τρεις κατηγορίες πετρωμάτων που διακρίνουν οι γεωλόγοι. Υπάρχουν, δηλαδή, ηφαιστειογενή, ιζηματογενή και μεταμορφωσιγενή πετρώματα. Ολόκληρη η περιοχή της Αντιπάρου, άλλωστε, περιλαμβάνεται στο ηφαιστειακό τόξο του Αιγαίου, στο οποίο παρουσιάστηκε έντονη δραστηριότητα ακόμα και στη Νεότερη Εποχή.

Εικόνα 3.2. Κατάταξη νησιών Κυκλάδων σύμφωνα με το μέγεθος και τον πληθυσμό τους

Πηγή: Διπλωματική Εργασία, Καρούντζου Π.

3.1.2. Ιστορικά Στοιχεία

Στην υποενότητα αυτή πραγματοποιείται μια ιστορική αναδρομή στο νησί της Αντιπάρου.

3.1.2.1. Προϊστορικά Χρόνια

Η ιστορία της Αντιπάρου ξεκινάει από τη Νεολιθική Εποχή όταν χρησιμοποιούνταν το σπήλαιό της ως καταφύγιο. Οι αρχαιολογικές έρευνες στο Σαλιαγκό, μια χαμηλή τότε χερσόνησο στον ισθμό Πάρου-Αντιπάρου, έφεραν στο φως ευρήματα που αποδεικνύουν την ύπαρξη του παλαιότερου οικισμού των Κυκλάδων, ενώ η άνθιση των πρωτοκυκλαδικών πολιτισμών της Πάρου, της Αντιπάρου και του Δεσποτικού συνεχίστηκε την 3^η χιλιετία π.Χ., με την ανάδειξη νεκροταφείων, ειδών κεραμικής και με ειδώλια της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού από τις ανασκαφές στο Απάντημα, στο Σωρό, στις Πεταλίδες και στους Κρασάδες. Οι πρώτες ανασκαφές στο Δεσποτικό πραγματοποιήθηκαν το 1889 από το Χρήστο Τσουντα, αποκαλύπτοντας πρωτοκυκλαδικά νεκροταφεία, ενώ στην περιοχή Χειρόμυλοι βρέθηκαν ίχνη προϊστορικού οικισμού. Στη Στρογγυλή διασώζονται ερείπια νεολιθικού οικισμού, ενώ στον Κάβουρα ανακαλύφθηκαν ειδώλια της πρωτοκυκλαδικής περιόδου. Είδη κεραμικής που χρονολογούνται στους γεωμετρικούς χρόνους μαρτυρούν την ανθρώπινη παρουσία.

3.1.2.2. Αρχαίοι Χρόνοι

Κατά την αρχαιότητα, το νησί της Αντιπάρου ταυτίστηκε με τον «Ωλίαρο», ονομασία η οποία συναντάται σε κείμενα αρχαίων γεωγράφων, όπως του Ηρακλείδου, του Στράβωνος και του Πλινίου του Πρεσβύτερου, ενώ το Δεσποτικό ταυτίστηκε με την αρχαία Πρεπέσινθο. Σήμερα υπάρχει η παραδοχή πως οι πρώτοι κάτοικοι των ιστορικών χρόνων ήταν Φοίνικες από τη Σιδώνα, ενώ επιτύμβιες στήλες και κιονόκρανα που ανακαλύφθηκαν στον Άγιο Γεώργιο προδίδουν την ύπαρξη εποικισμού κατά τους παλαιοχριστιανικούς χρόνους.

Το 1959 ο Νίκος Ζαφειρόπουλος ξεκίνησε ανασκαφές στη θέση Ζουμπάρια και στη Μάντρα Δεσποτικού, στη βορειοανατολική ακτή του νησιού, όπου βρέθηκαν αρχιτεκτονικά μέλη δωρικού ναού από τους αρχαϊκούς χρόνους, ο οποίος χρονολογείται στο 500 π.Χ. Το 1997 ανασκαφές που έγιναν στη Μάντρα από τον αρχαιολόγο Γιάννο Κουράγιο, έφεραν στο φως μεγάλο τμήμα των βοηθητικών χώρων ενός ιερού. Στα ευρήματα της ανασκαφής συγκαταλέγεται επίμηκες κτιριακό συγκρότημα, αποτελούμενο από πέντε συνεχόμενα παράλληλα δωμάτια. Στο νότιο δωμάτιο εντοπίστηκαν σημαντικά ευρήματα υλικών των αρχαϊκών χρόνων ανατολικοϊωνικής, ροδιακής, κυπριακής και αιγυπτιακής προέλευσης.

Στον τόπο των ανασκαφών έχουν βρεθεί πολλά μαρμάρια μέλη γλυπτών, δύο αρχαϊκές κεφαλές κούρων, ο κορμός γυμνού ανδρικού αγάλματος, τμήμα ενεπίγραφου περιρραντηρίου Αρχαϊκής Εποχής με την επιγραφή «Μάρδης ανέθηκεν».

Ανάμεσα στα σπουδαία ευρήματα συγκαταλέγεται ο κτιστός τετράγωνος μαρμάρινος βωμός αφιερωμένος στην Εστία Ισθμία των κλασικών χρόνων και ο οποίος αποτελεί μαρτυρία για μία από τις λατρευόμενες θεότητες των Κυκλάδων.

Η επιγραφή μαρτυρά επίσης το τοπωνύμιο του ακρωτηρίου όπου βρίσκεται το ιερό «ΙΣΘΜΟΣ» και επιβεβαιώνει την ύπαρξή του. Οι έρευνες έφεραν στο φως ακόμη πέντε (5) κτίρια και η ανασκαφή τους συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Τα ευρήματα μαρτυρούν τη διαδεδομένη λατρεία του Θεού Απόλλωνα στις Κυκλάδες, καθώς υπήρχαν σύμφωνα με την παράδοση είκοσι δύο (22) λιτά ιερά στην ευρύτερη περιοχή, ένα (1) εκ των οποίων ήταν εκείνο του Δεσποτικού, το οποίο διασώζεται ανέπαφο από τον 7^ο αιώνα π.Χ., οπότε και λειτουργούσε έως και τους ρωμαϊκούς χρόνους.

3.1.2.3. Μεσαίωνα

Το νησί της Αντιπάρου συμπεριελήφθη το 1207, κατά την περίοδο της λατινοκρατίας στο Δουκάτο της Νάξου από τον ιδρυτή του, το Βενετό στρατιωτικό Μάρκο Σανούντο. Από τότε η Αντίπαρος παρείχε μόνιμα τριάντα (30) κωπηλάτες στις γαλέρες του Δουκάτου. Το 15^ο αιώνα άρχισε η σκληρή δοκιμασία της νήσου από Έλληνες και ξένους πειρατές, οι οποίοι το χρησιμοποίησαν ως ορμητήριο στους όρμους του «Στενού των 14 ποδών», όπως αποκαλούνταν τότε χαρακτηριστικά το στενό της Αντιπάρου έως ότου περιήλθε η νήσος στον σημαίνοντα τότε βενετικό Οίκο των Λορεντάνο ως προίκια, όταν ο Τζιοβάννι Λορεντάνο αποφάσισε να παντρευτεί τη Μαρία Σομμαρίπα της Αντιπάρου. Ο Λορεντάνο έχτισε την κατοικία του και εγκατέστησε νέους κατοίκους, οικοδομώντας σταδιακά μαζί με τις υπόλοιπες κατοικίες γύρω από «το Σπίτι του Άρχοντα» το Κάστρο περί το 1440, του οποίου την πύλη στόλιζε ο θυρεός τους. Στη συνέχεια, περιήλθε στον Οίκο των Πιζάνη μέχρι το 1537, οπότε και κατελήφθη από τον Οθωμανό κουρσάρο Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα και παραχωρήθηκε στην οικογένεια των Κρίσπι. Το 1566 εντάχθηκε ολοκληρωτικά στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Το 1770, κατά την περίοδο του ρωσοτουρκικού πολέμου κατελήφθη από το ρωσικό στόλο των αδελφών Ορλώφ έως και το 1774 και Ρώσοι αφαίρεσαν πολλούς σταλακτίτες από το σπήλαιο της Αντιπάρου, μεταφέροντάς τους στη Ρωσία στο μουσείο Ερμιτάζ. Κατά τον Τόρνεφορτ, το 1770 στην Αντίπαρο αριθμούσαν εβδομήντα οκτώ (78) οικίες με περίπου διακόσιους (200) κατοίκους.

Αργότερα βρέθηκε ξανά υπό την κατοχή των Οθωμανών και έγινε συχνά στόχος επιδρομών από πειρατές, με αποκορύφωμα τη λεηλασία του νησιού και τη σφαγή του πληθυσμού το 1794 από Κεφαλλονίτες και Μανιάτες πειρατές, οι οποίοι απήγαγαν την κόρη του Βενετού υποπρόξενου Γκρατσιόζα Φραντζίσκα, με συνέπεια να δημιουργηθεί ένα άνευ προηγουμένου ανθελληνικό κύμα στην τότε Ευρώπη.

3.1.2.4. Ελληνική Επανάσταση

Το 1821 οι κάτοικοι του νησιού έλαβαν μέρος στην Ελληνική Επανάσταση, ενώ ο Νεόφυτος Μαυρομάτης, μετέπειτα δεσπότης Ναυπάκτου και ο Ανανίας, δάσκαλος του Γένους φαίνεται πως είχαν αποφοιτήσει από το Γυμνάσιο της Αντιπάρου. Με τα πρωτόκολλα του Λονδίνου της 3^{ης} Φεβρουαρίου του 1830 και της 18^{ης} Αυγούστου του 1832, η Αντίπαρος ενσωματώθηκε στο ελληνικό κράτος. Έγγραφο στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, του 1829, συνταγμένο από τον έκτακτο Επίτροπο Ιάκωβο Ρίζο, διορισμένο στον τμήμα των κεντρικών Κυκλάδων με έδρα τη Νάξο, και με αποδέκτη τη Γενική Γραμματεία της Επικράτειας, μας πληροφορεί σχετικά με τον πληθυσμό του νησιού, ο οποίος ήταν διακόσιοι είκοσι τέσσερις (224) κάτοικοι, εκ των οποίων οι δεκατέσσερις (14) πάροικοι.

3.1.2.5. Νεότερα Χρόνια

Κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι κάτοικοι του νησιού πήραν ενεργό μέρος στην αντίσταση κατά των Γερμανών, χρησιμοποιώντας την περιοχή του Αϊ Γιώργη, πίσω από το βουνό της Αντιπάρου, ως μυστική βάση υποβρυχίων. Χαρακτηριστική περίοδος της ιστορίας του νησιού ήταν η λεγόμενη «Επιχείρηση Αντίπαρος», η οποία στοίχισε τη ζωή πολλών Ελλήνων και συμμάχων. Μετά το πέρας του πολέμου η Αντίπαρος επέστρεψε στους γαλήνιους ρυθμούς της, αναπτυσσόμενη ως ψαροχώρι και σταδιακά ερήμωσε από τη μετανάστευση, με το νησί να είναι απομονωμένο.

Η Αντίπαρος έγινε γνωστή στο ευρύτερο ελληνικό κοινό το 1960 και μέσα από τον ελληνικό κινηματογράφο, όταν φιλοξενήθηκαν τα συνεργεία της Φίνος Φίλμ στο ιστορικό κέντρο για τα γυρίσματα της ταινίας Μανταλένα, συμβάλλοντας στην ανάδειξη της φυσικής της ομορφιάς και του ιστορικού τοπίου. Έκτοτε το νησί κατέστη δημοφιλής τουριστικός προορισμός για Έλληνες και ξένους τουρίστες τα καλοκαίρια και η οικονομία του οικισμού άρχισε να προσανατολίζεται στην τουριστική ανάπτυξη.

Στις δεκαετίες του 1970 και του 1980, η Αντίπαρος κατέστη δημοφιλής εναλλακτικός τουριστικός προορισμός Ευρωπαίων γυμνιστών για τις απόμακρες και αμμουδερές της παραλίες, ιδίως στο ευρέως γνωστό κάμπινγκ της, ενώ από τη δεκαετία του 1990 άρχισε να γνωρίζει σταδιακή ανάπτυξη λόγω και της εγγύτητάς της με την Πάρο, βελτιώνοντας τις υποδομές της ώστε να υποδεχτεί το αυξανόμενο κύμα των τουριστών.

3.1.3. Ένταξη Περιοχής Μελέτης σε Περιφερειακό Επίπεδο

Το νησί της Αντιπάρου ανήκει διοικητικά στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου. Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου είναι μία από τις δεκατρείς (13) διοικητικές Περιφέρειες της Ελλάδας.

Διοικητικά περιλαμβάνει τα νησιωτικά συμπλέγματα των Κυκλάδων και της Δωδεκανήσου και βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με έδρα την

Ερμούπολη της νήσου Σύρου. Η Περιφέρεια έχει συνολική έκταση 5.286 τετραγωνικά χιλιόμετρα και καλύπτει το 4% της συνολικής έκτασης της χώρας. Πιο συγκεκριμένα, είναι μέρος των κάτωθι:

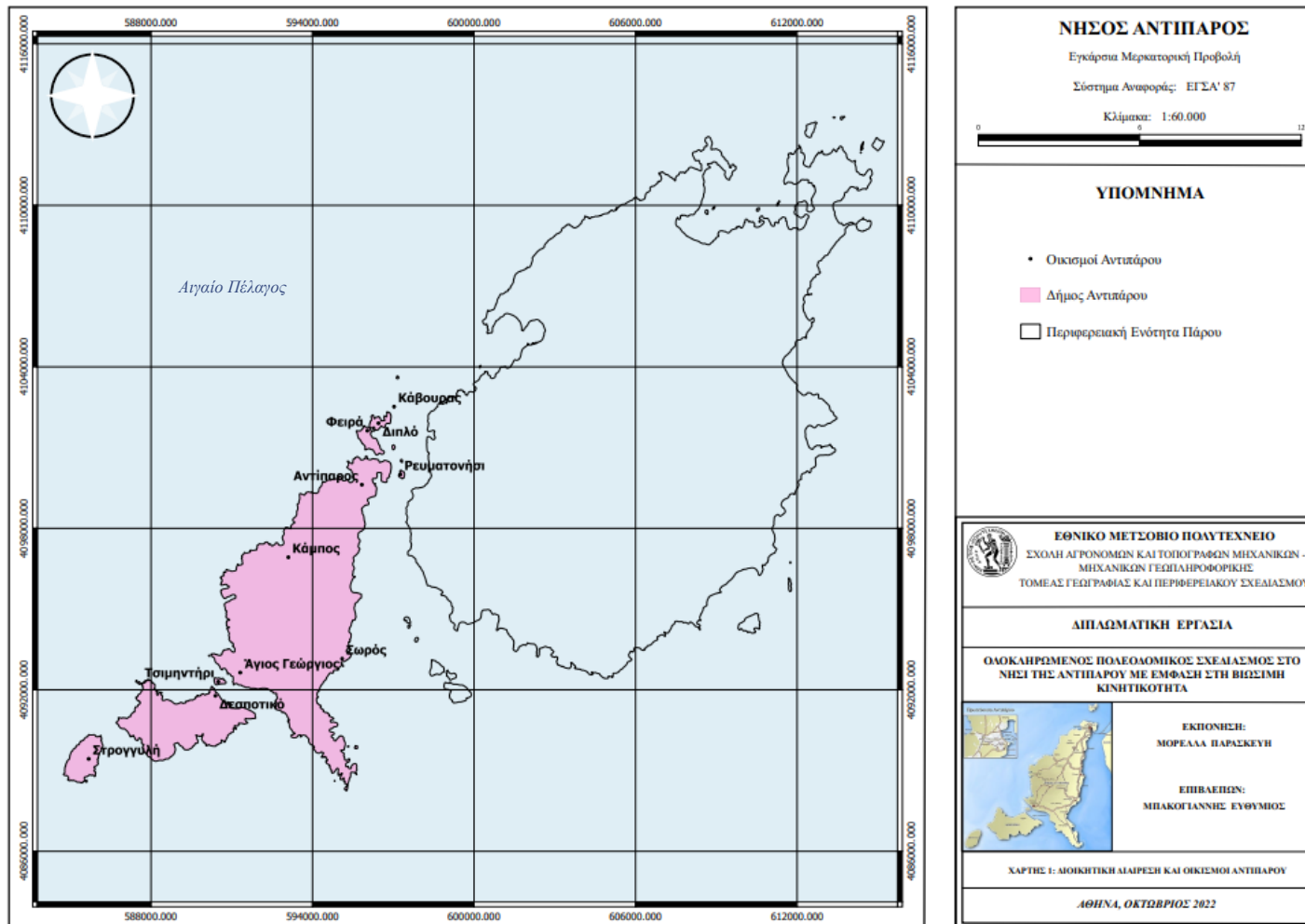
- Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, η οποία περιλαμβάνει τις χωρικές ενότητες (πρώην Νομούς) Κυκλάδων και Δωδεκανήσου και έχει ως έδρα την Ερμούπολη της Σύρου
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου, με έδρα τον Πειραιά
- Περιφερειακή Ενότητα Πάρου, μαζί με τους Δήμους Πάρου και Αντιπάρου

Η Περιφέρεια διαδραματίζει ιδιαίτερο ρόλο σε εθνικό, ευρωπαϊκό, αλλά και διεθνές επίπεδο. Αξίζει να αναφερθεί η σημασία της θέσης της, διότι είναι σταυροδρόμι διεθνών θαλασσιών διαδρομών και κομβικό σημείο εναέριων διαδρομών, η δυναμική τουριστική δραστηριότητα καθώς αποτελεί διεθνή πόλο έλξης, τα ποικίλα μορφολογικά χαρακτηριστικά, ο φυσικός πλούτος, η γεωγραφική της ασυνέχεια και ο πολιτισμικός πλουραλισμός, τα οποία συνθέτουν τη μοναδική ταυτότητά της (Τσεκούρας, Μαυρογεώργης, 2019).

3.1.4. Διοικητική Διάρθρωση

Το 1833 που συστάθηκε για πρώτη φορά ο Νομός Κυκλάδων, συστάθηκε και ο Δήμος Ωλιάρου, ο οποίος το 1840 συγχωνεύθηκε στον Δήμο Πάρου της Επαρχίας Νάξου μέχρι το 1912, όπου και ιδρύθηκε η Κοινότητα στην Αντίπαρο. Το νησί υπάγεται στην τέταρτη (4^η) γεωγραφική ενότητα του Ν.1416/1984 μαζί με τους ΟΤΑ της Πάρου. Μέχρι το 1995, λειτουργούσε ο Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Πάρου - Αντιπάρου ο οποίος, στην συνέχεια με βάση το Ν.2218/1994, αντικαταστάθηκε από το Συμβούλιο της περιοχής.

Η Κοινότητα Αντιπάρου παρέμεινε Κοινότητα με το Ν.2539/1997 (Πρόγραμμα «Καποδίστριας»), ενώ με το Ν.3852/2010 (Πρόγραμμα «Καλλικράτης») έγινε Δήμος. Ο Δήμος Αντιπάρου αποτελείται από ένα Δημοτικό Διαμέρισμα με τον ομώνυμο οικισμό που είναι και πρωτεύουσα του νησιού. Ο οικισμός Αντιπάρου αναπτύσσεται περιμετρικά του ιστορικού κέντρου στο ενετικό Κάστρο, στο βορειοανατολικό άκρο του νησιού. Στο νοτιοδυτικό άκρο της Αντιπάρου αναπτύσσεται ο παραθεριστικός οικισμός του Αγίου Γεωργίου και ανατολικά αυτού αναπτύσσεται ο οικισμός του Σωρού, που είναι γνωστός για τις αμμουδερές παραλίες του. Λίγο πιο βόρεια βρίσκεται ο οικισμός Κάμπος, οποίος συνδέθηκε με τα έργα οδοποιίας που πραγματοποιήθηκαν με τον παραλιακό δρόμο που διέρχεται από την παραλία Απάντημα και Γλυφά στα ανατολικά καθώς και με την παραλία Λιβάδια στις δυτικές ακτές του νησιού. Επιπλέον, στο Δήμο ανήκουν διοικητικά οι νησίδες Δεσποτικό, Διπλό, Κάβουρας, Ρευματονήσι, Στρογγύλη, Τσιμνητήρι και Φειρά (βλ. Χάρτη 3.1).

Χάρτης 3.1. Διοικητική διαίρεση και οικισμοί Αντιπάρου

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

3.2. Κατευθύνσεις Υπερκείμενου Σχεδιασμού

Στην παρούσα ενότητα παρατίθενται τα χωροταξικά σχέδια ανώτερων επιπέδων (υπερκείμενα σχέδια), το περιεχόμενο αυτών καθώς και οι στόχοι, που αφορούν την περιοχή μελέτης και θέτουν τους κατευθυντήριους άξονες για την περαιτέρω ανάλυσή της.

3.2.1. Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Σύμφωνα με το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (2008)⁵ για την προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής στο σύνολο του εθνικού χώρου και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς του στο διεθνές περιβάλλον, επιδιώκεται η πολυκεντρική οργάνωσή του, με το μετασχηματισμό του διπολικού μοντέλου σε πολυκεντρικό και τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλέγματος αστικών πόλων και αξόνων ανάπτυξης. Για τις μειονεκτικές περιοχές επιδιώκεται η ενδογενής-τοπική ανάπτυξη με τη δημιουργία της απαραίτητης υποδομής, την παροχή υπηρεσιών και την αξιοποίηση των τοπικών πόρων και του ανθρώπινου δυναμικού. Για την αξιοποίηση και τη διάχυση της δυναμικής των πόλων ανάπτυξης στα μικρότερα αστικά κέντρα και την ύπαιθρο, απαιτείται η εγκαθίδρυση εταιρικής σχέσης μεταξύ τους με την προώθηση των αναγκαίων δράσεων.

Η νήσος Αντίπαρος αποτελεί ένα «μικρό» νησί σε σύγκριση με τον λοιπό εθνικό χώρο και χωρίς ιδιαίτερο οικονομικό ενδιαφέρον σε αντίθεση με τις μεγάλες πόλεις στις οποίες δίνονται ειδικότερες κατευθύνσεις. Αναλυτικότερα, η Αντίπαρος εντάσσεται στο πολυπολικό αναπτυξιακό σύμπλεγμα νήσων Βορείου και Νοτίου Αιγαίου. Το σύμπλεγμα αυτό, αποτελεί αυτόνομη χωρική ενότητα και επιδιώκεται η ανάπτυξη δράσεων διεθνούς και εθνικής εμβέλειας με την συνεργασία λοιπών αστικών κέντρων με κύριο προσανατολισμό τον τουρισμό, τον πολιτισμό και το περιβάλλον και παραλλήλως την ανάδειξη των τοπικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων.

Η επιδίωξη συνοχής των ελληνικών νησιών είναι κρίσιμο στοιχείο, όπως και η άρση της δυσκολίας προσπελασιμότητας. Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου, οι όποιες υποδομές νέες ή η διατήρηση των υφιστάμενων, ιδιαίτερος των λιμένων που αποτελούν κύρια πύλη στα νησιά, πρέπει να γίνεται με γνώμονα το περιβάλλον.

Όσον αφορά την αλιεία και τον παράκτιο χώρο γενικότερα, προτείνεται να εφαρμοστεί μια πολιτική ελέγχου της υπεραλίευσης και να προωθηθεί ένα νέο μοντέλο της παράκτιας, συνεπαγόμενα παραδοσιακής, αλιείας αλλά και η διασύνδεσή της με τον τουρισμό, τα τοπικά αγροτικά προϊόντα, τον πολιτισμό, ώστε να ενισχυθεί η οικονομία, η επιχειρηματικότητα και η ποιότητα του τουριστικού προϊόντος. Παράλληλα, θα αναδειχθεί και πρέπει να προβληθεί το

⁵ Φ.Ε.Κ. 128/Α/2008, Υπ. αριθμ.6876/4871 «Έγκριση του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης»

φυσικό και δομημένο περιβάλλον, καθώς αποτελούν στοιχεία υπεροχής των νησιωτικών περιοχών.

Τέλος, στο άρθρο 9, παράγραφος 4, δίνεται έμφαση στον παράκτιο χώρο, αναγνωρίζοντας τις έντονες πιέσεις και τονίζεται η αναγκαιότητα για:

1. βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, τόσο του θαλάσσιου, όσο και του χερσαίου τμήματος της παράκτιας ζώνης, με ιδιαίτερη προσοχή στους υδάτινους πόρους που συνήθως σπανίζουν
2. σεβασμό στα τοπικά οικοσυστήματα
3. εφαρμογή της ΟΔΠΧ με την απαραίτητη πρόβλεψη για τις όποιες επιπτώσεις
4. και εν συνεχεία στο αρθ.10, την συστηματική παρακολούθηση των υδάτων
5. τη λήψη μέτρων για την προστασία από ρύπανση
6. οριοθέτηση υδατικών στοιχείων που χρίζουν προστασίας

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται για το νησιωτικό χώρο τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, τα οποία αποτελούν κείμενα με τα οποία εξειδικεύονται τομεακά ή και συμπληρώνονται οι κατευθύνσεις του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.

3.2.2. Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Αυτού

Το 2009⁶, υπογράφηκε η Κοινή Υπουργική Απόφαση (Κ.Υ.Α.) για το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, το οποίο αργότερα τροποποιήθηκε από το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων το 2013⁷. Ωστόσο, το 2015 ακυρώθηκε το Ειδικό Χωροταξικό Σχέδιο για τον Τουρισμό του 2013 από το Συμβούλιο της Επικρατείας, διότι δεν τηρήθηκε η νόμιμη διαδικασία για την έγκρισή του⁸, ενώ στη συνέχεια το 2017 ακυρώθηκε και το Ειδικό Πλαίσιο του 2009. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, να μην υπάρχει τα

⁶ Φ.Ε.Κ. 1138/Β/2009, Υπ. αριθμ.24208, «Έγκριση Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού»

⁷ Φ.Ε.Κ. 3155/Β/2013, Υπ. αριθμ.67659, «Έγκριση τροποποίησης Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού»

⁸ «Εμμονή του Συμβουλίου της Επικρατείας στην ακύρωση πράξεων λόγω τυπικών σφαλμάτων της διοικητικής διαδικασίας». Ανακτήθηκε 14/07/2022 από:

<https://www.prevedourou.gr/εμμονή-του-συμβουλίου-της-επικρατεία/>

τελευταία χρόνια ειδικό νομοθετικό πλαίσιο εστιασμένο στον τουρισμό, παρά μόνο οι Γενικές Κατευθύνσεις του Γενικού Πλαισίου και τα Περιφερειακά Σχέδια Χωροταξικού Σχεδιασμού.

Ωστόσο, τα Ειδικά Πλάγια για τον τουρισμό, παρέχουν κατευθύνσεις για την προώθηση της αιφόρου και ισόρροπης ανάπτυξης του τουρισμού, σύμφωνα με τις φυσικές, πολιτιστικές, οικονομικές, κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής με ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία, ανάδειξη και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου αλλά και της προστασίας των υδάτινων πόρων και του εδάφους καθώς και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Παράλληλα, στοχεύουν στη βελτίωση του ανταγωνιστικού τουριστικού προϊόντος, με την αναβάθμιση των υποδομών, την ενίσχυση των λιγότερο τουριστικά αναπτυγμένων περιοχών με την αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού καθώς και την προσέλκυση νέων μεγάλων τουριστικών επενδύσεων με βάση ένα πλαίσιο σχεδιασμού. Αντίστοιχα, αναφέρεται η άμβλυνση της εποχικότητας, ο περιορισμός της αυθαίρετης δόμησης και η αξιοποίηση - ανάδειξη των φυσικών και πολιτισμικών πόρων.⁹

Τα νησιά ανάλογα με το μέγεθος και το βαθμό ανάπτυξης τους διακρίνονται σε τρεις (3) ομάδες. Η περιοχή μελέτης, εντάσσεται στην Ομάδα Ι, στα τουριστικά αναπτυγμένα και αναπτυσσόμενα νησιά και στην υποκατηγορία των περιοχών με περιθώρια ανάπτυξης ήπιων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Τα νησιά που ανήκουν στην ομάδα αυτή, παρουσιάζουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- «Σημαντική εξάρτηση από τον τουρισμό (με περιορισμένη ή χωρίς άλλη ιδιαίτερα δυναμική παραγωγική δραστηριότητα και εκμεταλλεύσιμους πόρους)
- Συγκρούσεις χρήσεων γης
- Ενδεχόμενες πιέσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον»¹⁰

Όσον αφορά τους Παραδοσιακούς οικισμούς στους οποίους εμπίπτει ο οικισμός της Αντιπάρου προτείνεται:

- Δημιουργία ενός μηχανισμού ελέγχου των χρήσεων γης και της έντασης της τουριστικής δραστηριότητας βάσει των εξής κριτηρίων: την επιφάνεια δομημένου χώρου, το συνολικό αριθμό τουριστικών επιχειρήσεων με έδρα ή πραγματική λειτουργία στον οικισμό και τον αριθμό υφιστάμενων κλινών. Στόχος είναι η διαφύλαξη της αξίας του πόρου και η προστασία του παραδοσιακού χαρακτήρα.
- Διαμόρφωση αυστηρότερων κανόνων για τη μορφολογία των νέων κτισμάτων, ενίσχυση δράσεων αποκατάστασης κελυφών και αναζωογόνησης τους.

⁹ Φ.Ε.Κ. 1138/Β/2009 και Φ.Ε.Κ. 3155/Β/2013

¹⁰ Ο.π. Φ.Ε.Κ. 3155/Β/2013

- Έλεγχος δυνατότητας επέκτασης ή μη των οικισμών κατά τρόπο ώστε να διαφυλάσσεται η αξία του πόρου και να προστατεύεται ο παραδοσιακός χαρακτήρας του οικισμού.
- Ανάπτυξη δράσεων τοπικών συμφώνων ποιότητας, οι οποίοι να αφορούν τη διατήρηση και ανάδειξη αξιόλογων μορφολογικών στοιχείων και ιδιαίτερα την τοπική αρχιτεκτονική των παραδοσιακών κυκλαδίτικων στοιχείων.
- Αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων ορεινών οικισμών, που παρουσιάζουν αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, με τη μετατροπή κτιρίων σε καταλύματα ή και με νέες μεγαλύτερου μεγέθους επενδύσεις.
- Δυνατότητα ανάπτυξης σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων σε εγκαταλελειμμένους οικισμούς με την προϋπόθεση της αξιοποίησης και ανάδειξης του υπάρχοντος κτιριακού δυναμικού και σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της ισχύουσας νομοθεσίας.»¹¹

Επομένως, τα δύο Ειδικά Πλαίσια (2009 και 2013), παρέχουν κατευθύνσεις χωρικής διάρθρωσης, οργάνωσης και ανάπτυξης του τουρισμού στον ελλαδικό χώρο σε συνδυασμό με άλλους τομείς.

3.2.3. Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Αυτού

Το συγκεκριμένο Χωροταξικό Πλαίσιο έχοντας την παλιά χωρική οργάνωση (Καποδίστριας), εφαρμόζει προτάσεις σε επίπεδο Νομών. Έτσι, στην περίπτωση των Κυκλάδων, εντοπίζεται χαμηλή προτεραιότητα μεταποίησης (0,50) και προτείνεται εφαρμογή πολιτικής τύπου έξι (6), με ιδιαίτερη έμφαση σ' ένα πολυκεντρικό πρότυπο χαμηλών συγκεντρώσεων.

Στην περιοχή πέραν τα ναυπηγεία της Σύρου, στοιχεία βιομηχανίας είναι κλάδοι με εξορυκτική και λατομική δραστηριότητα, οι οποίοι αν δεν συγκρούονται με την τουριστική ανάπτυξη πρέπει να στηρίζονται ισχυρά.

3.2.4. Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Αυτού

Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας¹², αναφέρει ότι οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) συνιστούν πηγές ενέργειας φιλικές προς το περιβάλλον, ενώ συντελούν στην αειφόρο ανάπτυξη. Αποτελούν,

¹¹ Ο.π. Φ.Ε..Κ. 3155/Β/2013

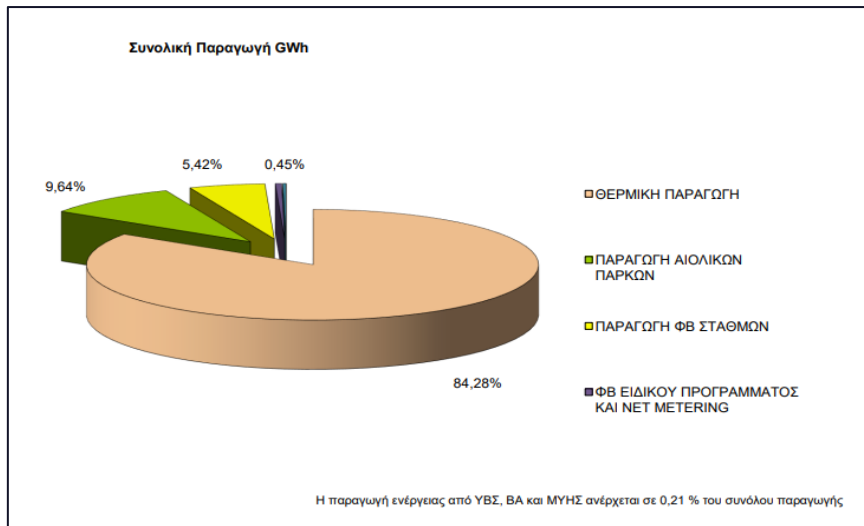
¹² Υπ. αριθμ. 49828, (2008), «Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας»

βασική προτεραιότητα με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού. Ωστόσο, τα έργα εγκατάστασης των ΑΠΕ δημιουργούν κάποιες αρνητικές επιπτώσεις, στο φυσικό και οικιστικό περιβάλλον και τοπίο καθώς και στις γειτνιάζουσες παραγωγικές δραστηριότητες, όπως γεωργία και τουρισμός. Γι' αυτό το λόγο, η χωροθέτηση των εγκαταστάσεων ΑΠΕ γίνεται στο πλαίσιο των διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης. Σκοπός του Ειδικού Πλαισίου είναι η διαμόρφωση πολιτικών χωροθέτησης έργων ΑΠΕ, η καθιέρωση κανόνων και κριτηρίων χωροθέτησης με βάση την αρμονική ένταξή τους στο περιβάλλον και η δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού χωροθέτησης των εγκαταστάσεων.

Η Αντίπαρος εντάσσεται σε δυο κατηγορίες, στα κατοικημένα νησιά του Αιγαίου για το χερσαίο ενώ για το θαλάσσιο ανήκει στον υπεράκτιο χώρο και τις ακατοίκητες νησίδες. Στο άρθρο 6, αναλύονται οι χρήσεις οι οποίες αποκλείουν την εγκατάσταση ΑΠΕ, το οποίο είναι κρίσιμο ζήτημα, όπως και τα άρθρα 8 και 10 παράγραφος Α, όπου ορίζονται οι προϋποθέσεις και περιορισμοί για την εγκατάσταση αιολικών μονάδων στα κατοικημένα νησιά και στον θαλάσσιο χώρο. Συγκεκριμένα, απαγορεύεται η εγκατάσταση αιολικών εγκαταστάσεων εντός των κηρυγμένων διατηρητέων μνημείων της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, των περιοχών προστασίας της φύσης, των εθνικών δρυμών κ.λπ.. Υπάρχουν ειδικά κριτήρια χωροθέτησης αιολικών μονάδων στο νησιωτικό χώρο, όπως: «το μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό κάλυψης εδαφών από αιολικές εγκαταστάσεις στους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ των κατοικημένων νησιών του Αιγαίου και Ιονίου Πελάγους και της Κρήτης δεν μπορεί να υπερβαίνει το 4% ανά ΟΤΑ (άλλως 0,53 τυπικές ανεμογεννήτριες /1000 στρέμ.)». Από την άλλη πλευρά, επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων σε όλες τις ακατοίκητες νησίδες, εφόσον αυτές δεν εμπίπτουν σε προστατευόμενη περιοχή.¹³

Είναι γεγονός ότι η ΕΕ οδηγεί νομοτελειακά τα κράτη μέλη της στον περιορισμό των εκπομπών ρύπων με τη σταδιακή απόσυρση των πετρελαϊκών ηλεκτροπαραγωγικών μονάδων. Το ίδιο ισχύει και για το νησιωτικό χώρο που μετατρέπονται σταδιακά σε «έξυπνα» νησιά, στο πλαίσιο της πράσινης ανάπτυξης, και επιβάλλεται, λόγω του αυξημένου κόστους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, η χρήση των ΑΠΕ. Όπως παρατηρείται στην Εικόνα 3.3, τα Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά (ΜΔΝ), συνεχίζουν να παράγουν θερμική ενέργεια μέσω της καύσης πετρελαίου στους σταθμούς της ΔΕΔΔΗΕ, αλλά ταυτόχρονα είναι θετικό ότι γίνεται και χρήση των ΑΠΕ (αιολικά και φωτοβολταϊκά πάρκα).

¹³ Ο.π. Υπ. αριθμ. 49828/2008

Εικόνα 3.3. Πληροφοριακό δελτίο παραγωγής στα ΜΔΝ, Απρίλιος 2022

Πηγή: Μηνιαία δελτία ΑΠΕ και θερμικής παραγωγής στα μη διασυνδεδεμένα νησιά, ΔΕΔΔΗΕ

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι στο συγκεκριμένο Χωροταξικό Πλαίσιο δεν γίνεται σαφής αναφορά της ρήτηρας της νησιωτικότητας και των ειδικών μέτρων που πρέπει να λαμβάνονται στα νησιά σε σύγκριση με τα άλλα Πλαίσια, παρά μόνο κάποιες αναφορές.

3.2.5. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

Στο Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (2003)¹⁴, οι κεντρικοί στόχοι είναι δύο. Ο πρώτος σχετίζεται με την απόκτηση επικαιροποιημένου και ολοκληρωμένου χώρο-αναπτυξιακού Σχεδίου της Περιφέρειας, έχοντας ως κύριες κατευθύνσεις αναπτυξιακές, οικονομικές, χωροταξικές, περιβαλλοντικές, πολεοδομικές και οικιστικές. Ο δεύτερος στόχος εξετάζει την ανάδειξη της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (ως σύνολο και ξεχωριστά ως αυτοτελείς και διακριτές μονάδες που την απαρτίζουν) σε μια περιοχή που δύναται να αποτελέσει τόπο μόνιμης διαβίωσης ποικίλων κοινωνικοοικονομικών πληθυσμιακών ομάδων.

Τα νησιά του Ν. Αιγαίου κατατάσσονται (για πρώτη φορά με χωροταξικό σχέδιο) σε τρεις (3) ομάδες. Η Αντίπαρος εντάσσεται στην Ομάδα Ι, στην οποία ανήκουν νησιά με σχετικά μικρή γεωγραφική έκταση, τα οποία αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα ανάπτυξης, πολλά εκ των οποίων χαρακτηρίζονται από διακυμάνσεις πληθυσμού, σοβαρές ελλείψεις σε υποδομές,

¹⁴ Φ.Ε.Κ. 1487/Β/2003, «Έγκριση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου», Άρθρο 3

ελάχιστο βαθμό αξιοποίησης των πόρων τους ή περιορισμένους (ποσοτικά και ποιοτικά) πόρους και αισθητή γεωγραφική απομόνωση.

Επιπλέον, τα νησιά του Ν. Αιγαίου εμφανίζουν μεγάλη αύξηση του πληθυσμού την δεκαετία 1991- 2001, γεγονός που οφείλεται στην προσέλκυση κατοίκων από άλλες περιοχές της χώρας και στην εγκατάσταση μεγάλου αριθμού οικονομικών μεταναστών. Αντίστοιχα, στον τομέα της απασχόλησης, αναφέρεται αύξηση των οικονομικά ενεργών κατοίκων και σχετικά χαμηλά ποσοστά ανεργίας. Παρατηρείται αύξηση στην ενασχόληση των κατοίκων με τον τριτογενή τομέα και συγκεκριμένα με τον τουρισμό ενώ οι δύο άλλοι τομείς παραγωγής συρρικνώνονται. Πιο συγκεκριμένα, ο πρωτογενής τομέας αποτελεί παραδοσιακό κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, ενώ υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ γεωργίας και τουρισμού ως προς την εξασφάλιση νερού, ιδιαίτερα τους θερινούς μήνες. Όσον αφορά τον δευτερογενή τομέα, η αδυναμία εκμετάλλευσης οικονομικών κλίμακας και το μικρό μέγεθος των ΜΜΕ, υπήρξε ανασταλτικός παράγοντας στην ανάπτυξη της μεταποίησης στο Ν. Αιγαίο.¹⁵

Παράλληλα, στα νησιά του Ν. Αιγαίου κρίνεται αναγκαία η διαχείριση των υδάτινων πόρων και των στερεών αποβλήτων, η ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα και η εξασφάλιση της ενεργειακής αυτάρκειας. Σημαντικοί παράγοντες αποτελούν η έλλειψη ενός πλαισίου καθορισμού των προτεραιοτήτων, των κατευθύνσεων και των αναγκών. Ακόμα, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η αδυναμία των μικρών νησιών για την άσκηση μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης των φυσικών πόρων σε σχέση με τα μεγάλα και πιο αναπτυγμένα νησιά.

Όσον αφορά τα μικρότερα νησιά, στα οποία ανήκει και η Αντίπαρος προβλέπεται ο περιορισμός της εξάρτησης από μεγαλύτερα νησιά (η Αντίπαρος εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την Πάρο) με την επάρκεια τους σε κοινωνικές και τεχνικές υποδομές καθώς και με την οργάνωση των μεταφορικών συνδέσεων. Συνεπώς, κρίνεται απαραίτητος ο χωροταξικός σχεδιασμός και οι στοχευμένες τοπικές αναπτυξιακές παρεμβάσεις για την αποφυγή αυτού του φαινομένου.

Στον τομέα της παροχής υπηρεσιών υγείας, προβλέπεται η λειτουργία μονάδων υγείας με σημαντική αυτονομία σε κάθε νησί, αλλά και η στελέχωσή τους για την αντιμετώπιση των βασικών και επειγουσών αναγκών. Ωστόσο, ακόμα και σήμερα, παρατηρούνται ελλείψεις σε Νοσοκομεία και Κ.Υ στις νησιωτικές περιφέρειες, κυρίως λόγω της υποστελέχωσης και της

¹⁵ «Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2000-2006 Νοτίου Αιγαίου. Οι Βασικοί Περιφερειακοί Δείκτες» Ανακτήθηκε 14/07/2022 από:

http://users.sch.gr/grsepgymkrem/files/Pages%20from%20agora_ergasias_perifereia_n_aigaiou.pdf

ανεπάρκειας πρόσληψης σε ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό, με αποτέλεσμα οι ασθενείς να διακομίζονται σε μεγαλύτερα νοσοκομεία.

Σχετικά με τις δράσεις, καθορίστηκαν νέοι άξονες του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Ν. Αιγαίου, οι οποίοι είναι οι εξής:

- «Άξ. 1: Αντιμετώπιση της απομόνωσης και του νησιωτικού χαρακτήρα/ Βασικές Υποδομές
- Άξ. 2: Προστασία περιβάλλοντος και βιώσιμη διαχείριση φυσικών πόρων
- Άξ. 3: Έλεγχος της τουριστικής ανάπτυξης και αναπροσανατολισμός
- Άξ. 4: Ενίσχυση και αξιοποίηση των δυναμικών νησιωτικών κέντρων ανάπτυξης
- Άξ. 5: Ανάπτυξη της υπαίθρου, ενίσχυση νησιών και περιοχών χαμηλής οικονομικής ανάπτυξης
- Άξ. 6: Τεχνική Βοήθεια»¹⁶

Εν κατακλείδι, στο Περιφερειακό Πλαίσιο αναγνωρίζονται τα προβλήματα και οι περιορισμοί του νησιωτικού χώρου σε όλους τους τομείς, ενώ αναφέρονται σημαντικές ενέργειες και άξονες για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Ν. Αιγαίου. Παρόλα αυτά, τα νησιά έχουν ακόμα δρόμο μπροστά τους για την επίτευξη του στόχου της πράσινης ανάπτυξης και της αειφορίας.

3.3. Νομικό Καθεστώς

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζεται αναλυτικά το νομικό καθεστώς που ισχύει για το νησί της Αντιπάρου. Αρχικά, γίνεται αναφορά στους χαρακτηρισμένους ως παραδοσιακούς οικισμούς του νησιού, στους όρους και περιορισμούς δόμησης των εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχών των νήσων Πάρου – Αντιπάρου και στο Ρυμοτομικό Σχέδιο του οικισμού του Αγίου Γεωργίου, ενώ στη συνέχεια παρατίθενται η νομοθεσία των προστατευόμενων περιοχών (π.χ. ζώνη Natura 2000, νησίδα Δεσποτικό), των ακτών καθώς και η κήρυξη ως αρχαιολογικών χώρων των νησίδων «Δεσποτικό», «Τσιμηντήρι» και «Στρογγυλό». Τα ως άνω στοιχεία συνθέτουν το χαρακτήρα του νησιού της Αντιπάρου.

¹⁶ Ο.π. Φ.Ε.Κ. 1487/Β/2003, «Έγκριση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου», Άρθρο 3

3.3.1. Προεδρικό Διάταγμα: «Χαρακτηρισμός οικισμών Νομού Κυκλάδων ως παραδοσιακών και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτών» (Φ.Ε.Κ. 504/Δ/14.07.1988)

Σύμφωνα με το Π.Δ/γμα 17.6/14.07.88, Φ.Ε.Κ. 504/Δ, χαρακτηρίζεται ως παραδοσιακός, ο οικισμός της Αντιπάρου, με κωδικό αριθμό 82610201, στο σύνολο της εντός ορίου έκτασης του. Ακολούθως, παρουσιάζονται περιληπτικά οι διατάξεις του Φ.Ε.Κ. 504/Δ/1988.

Οι όροι και περιορισμοί δόμησης που ισχύουν καθορίζονται ως εξής:

1. Τα οικόπεδα είναι άρτια και οικοδομήσιμα εφόσον έχουν ελάχιστο εμβαδόν 600 τ.μ., ελάχιστο πρόσωπο 13 μέτρα και έχουν πρόσωπο σε κοινόχρηστο χώρο ή χώρο που έχει τεθεί σε κοινή χρήση.
2. Ο συντελεστής δόμησης και το μέγιστο ποσοστό κάλυψης των οικοπέδων ορίζεται ως εξής:
  - α. Για τα οικόπεδα έως 100 τ.μ., συντελεστής δόμησης 1,00 και ποσοστό κάλυψης 80% της επιφανείας τους.
  - β. Για τα οικόπεδα από 101-200 τ.μ., συντελεστής δόμησης 1,00 και ποσοστό κάλυψης 70% της επιφανείας τους.
  - γ. Για τα οικόπεδα από 201-300 τ.μ., συντελεστής δόμησης 0,80 και ποσοστό κάλυψης 60% της επιφανείας τους. Η ελάχιστη συνολική επιφάνεια και των δύο ορόφων μπορεί να είναι 200 τ.μ. με αντίστοιχη αύξηση του ποσοστού κάλυψης σε 70%.
  - δ. Για τα οικόπεδα από 301-400 τ.μ., συντελεστής δόμησης 0,80 και ποσοστό κάλυψης 50% της επιφανείας τους.
  - ε. Για τα οικόπεδα από 401 και άνω τ.μ., συντελεστής δόμησης 0,70 και ποσοστό κάλυψης 40% της επιφανείας τους. Η ελάχιστη συνολική επιφάνεια και των δύο ορόφων της οικοδομής μπορεί να είναι 320 τ.μ. με αντίστοιχη αύξηση του ποσοστού κάλυψης σε 50%.
  - στ. Η συνολική επιφάνεια ορόφων του κτιρίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 400 τ.μ. Κατ' εξαίρεση για τουριστικές εγκαταστάσεις, η συνολική μέγιστη επιφάνεια ορόφων του κτιρίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 800 τ.μ..
3. Επιβάλλεται η διάσπαση των όγκων των κτιρίων μέχρι τον πλήρη διαχωρισμό τους σε περισσότερα του ενός κτίρια όταν προκύπτει επιφάνεια κτιρίου μεγαλύτερη των 240 τετραγωνικών μέτρων. Του περιορισμού αυτού εξαιρούνται τα κτίρια κοινής ωφέλειας. Σε περίπτωση διαχωρισμού των κτιρίων η μεταξύ τους απόσταση ορίζεται σε 2,5 μέτρα τουλάχιστον.

4. Ο μέγιστος αριθμός ορόφων των κτιρίων ορίζεται σε 2 μέτρα με μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος αυτών 7,5 μέτρα μετρούμενο από την γύρω φυσική ή τεχνητή στάθμη εδάφους. Σε περίπτωση μεγάλης κλίσης εδάφους επιτρέπεται η μία μόνο πλευρά του κτιρίου να έχει ύψος 8,5 μέτρα από το φυσικό ή τεχνητό έδαφος. Πάνω από το ύψος αυτό επιτρέπεται μόνο η κατασκευή καπνοδόχου και η κατασκευή της στέγης όπου αυτή επιβάλλεται.

3.3.2. Προεδρικό Διάταγμα: «Τροποποίηση του από 2-6-1976 Π.Δ/γματος «Περί εγκρίσεως ρυμοτομικού σχεδίου Οικισμού επί εκτάσεως του Οικοδομικού Συνεταιρισμού Χρυσοχόων, Αργυροχόων και Ωρολογοπωλών Αθηνών και Προαστείων Χ.Α.Ω και τινών ιδιωτικών εκτάσεων εις θέσιν «Άγιος Γεώργιος κ.λπ.» της Κοινότητας Αντιπάρου (Κυκλάδων) και καθορισμός των όρων και περιορισμών δόμησης των οικοπέδων αυτού» (Α' 209), όπως ισχύει» (Φ.Ε.Κ. 266/ΑΑΠ/13.10.2011)

Σύμφωνα με το άρθρο 2, της τροποποίησης του από 02-06-1976 Προεδρικού Διατάγματος, παρατίθενται μερικά από τα σημαντικά στοιχεία του κανονισμού.

Τα ελάχιστα όρια εμβαδού και διαστάσεων καθώς και οι λοιποί όροι και περιορισμοί δόμησης των οικοπέδων της παραπάνω περιοχής καθορίζονται ως εξής:

1.
  - α. Ελάχιστο πρόσωπο: 20 μ.
  - β. Ελάχιστο βάθος: 25 μ.
  - γ. Ελάχιστο εμβαδόν: 1000 τ.μ.
2. Μέγιστη κάλυψη ανά οικόπεδο: 400 τ.μ.
3. Μέγιστη δόμηση ανά οικόπεδο: 300 τ.μ.
4.
  - α. Ποσοστά ως προς δόμηση ημιυπαίθριων χώρων και εξωστών κατά ΓΟΚ.
  - β. Επιτρέπεται η κατασκευή ανοικτών εξωστών σε πρόβολο, μέγιστου πλάτους ενός (1) μέτρου και συνολικού μήκους όχι μεγαλύτερου του ένα τρίτου (1/3) του μήκους της όψης του κτιρίου και σε κάθε περίπτωση, όχι μεγαλύτερου από 2 μέτρα.
5. Μέγιστη κάλυψη με πέργολα 100 τ.μ. Η πέργολα προσμετρείται στην κάλυψη, ανεξαρτήτως της χρήσης και των υλικών της.
6. Το σύνολο της επιφάνειας των ημιυπαίθριων χώρων και της κάλυψης με πέργολα δεν υπερβαίνει τα 100 τ.μ..
7. Συντελεστής όγκου 4,5.

8. Το ύψος των κτιρίων συμπεριλαμβανομένου και του ύψους του συμπαγούς στηθαίου ορίζεται σε 4 μέτρα, εκτός από τμήμα ή κατά μέγιστο δύο (2) τμήματα κτιρίου μέγιστης κάλυψης 100 τ.μ., όπου επιτρέπεται μέγιστο ύψος 5 μέτρα. Αφετηρία μέτρησης του ύψους ορίζεται το διαμορφωμένο σύμφωνα με την παράγραφο 24 του παρόντος έδαφος περιμετρικά του κτιρίου. Στην περίπτωση αυτή δημιουργούνται επιμέρους κτιριακοί όγκοι, η διάκριση των οποίων γίνεται ογκοπλαστικά με τη δημιουργία υψομετρικής διαφοράς της άνω στάθμης των δωματίων τους.
9. Τα κτίρια είναι ισόγεια (μέγιστος αριθμός ορόφων 1) Απαγορεύεται ρητά το κτίσιμο διωρόφου.
10. Τα κτίρια σε κανένα σημείο τους δεν μπορούν να υπερβαίνουν τον 1 όροφο και το μέγιστο καθοριζόμενο ύψος, κλιμακούμενα αναλόγως της κλίσης του εδάφους. Μόνο σε περιπτώσεις φυτεμένου δώματος επιτρέπεται επιπλέον ύψος 0,5μ. και μόνο για το φυτεμένο τμήμα του δώματος
11. Πλέον του μέγιστου ύψους επιτρέπεται να εξέχει μόνον καπνοδόχος μέγιστου ύψους 0,80 μέτρα.
12. Μέγιστη διάσταση μήκους όψης 8 μέτρα.
13. Υπόγειος χώρος επιτρέπεται μόνο για χρήση μηχανοστασίου, αποθήκης και δεξαμενής νερού.
14. Μέγιστο ύψος περιμετρικής συμπαγούς μάνδρας, 1 μέτρο.
15. Μέγιστο ύψος φυτοφράκτη στα όρια του οικοπέδου, 2μέτρα.
16. Οι εξωτερικοί τοίχοι επιχρίονται υποχρεωτικά με σοβά σύμφωνα με τα παραδοσιακά πρότυπα ή λιθοδομή.
17. Τα ανοίγματα των κτιρίων είναι περιορισμένων διαστάσεων σύμφωνα με παραδοσιακά πρότυπα και δεν ξεπερνούν το 25% της κάθε όψης.
18. Τα κουφώματα πρέπει να είναι ξύλινα και εξωτερικά σκούρα όπως επικρατούν στον τύπο των κυκλαδίτικων νησιών.
19. Για την έκδοση οικοδομικής άδειας απαιτείται ή έγκριση του αρμόδιου αρχιτεκτονικού ελέγχου.
20. Μετά το πέρας των εργασιών απαιτείται επιτόπιος έλεγχος ώστε να εξετασθεί η ορθή εφαρμογή της οικοδομικής άδειας.

3.3.3. Προεδρικό Διάταγμα: «Καθορισμός χρήσεων γης και όρων και περιορισμών δόμησης των εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχών των νήσων Πάρου –Αντιπάρου (Ν. Κυκλάδων)» (Φ.Ε.Κ. 732/Δ/07.07.1993)

Στις εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές της Νήσου Πάρου που έχει χαρακτηριστεί με την Α/Φ/20/55013/4821/24.11.1975 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού (Β/1955) σαν «τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους που χρήζει κρατικής προστασίας» και της

Νήσου Αντιπάρου, καθορίζονται χρήσεις γης και όροι και περιορισμοί δόμησης όπως παρουσιάζονται περιληπτικά ακολούθως.

Στις ανωτέρω περιοχές δεν επιτρέπεται:

- Η δημιουργία πολυκαταστημάτων και υπεραγορών.
- Η εγκατάσταση λυομένων οικισμών και τροχοβιλών.
- Η εγκατάσταση υδατοδεξαμενών επί υποστρωμάτων.
- Η δημιουργία GAMPINGS.

Στις περιοχές αυτές μπορούν να επιτραπούν, σε θέσεις που θα υποδειχθούν από τον αρμόδιο Ο.Τ.Α. και έπειτα από γνώμη του Αναπτυξιακού Συνδέσμου Πάρου και της Επιτροπής Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (Ε.Π.Α.Ε.), οι παρακάτω χρήσεις και δραστηριότητες:

- Στέγαστρα σφαγής ζώων
- Γεωργοκτηνοτροφικές και γεωργοπτηνοτροφικές εγκαταστάσεις
- Λατόμευση και εξόρυξη οικοδομικών υλικών
- Βιομηχανικές και βιοτεχνικές εγκαταστάσεις
- Δεξαμενές καυσίμων(πλην πρατηρίων)
- Χώροι απόρριψης σκουπιδιών
- Μαρίνα ή μώλος

Το κατώτερο όριο κατάτμησης και αρτιότητας γηπέδων ορίζεται σε οκτώ (8) στρέμματα. Κατά παρέκκλιση θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα γήπεδα εφόσον κατά της ημέρα δημοσίευσης του παρόντος έχουν ελάχιστο εμβαδόν τέσσερα (4) στρέμματα. Για την ανέγερση τουριστικών εγκαταστάσεων ορίζεται όριο αρτιότητας των γηπέδων δέκα πέντε (15) στρέμματα.

Οι όροι και περιορισμοί δόμησης των επιτρεπόμενων χρήσεων ορίζονται κατά χρήση ως εξής:

1. Τουριστικές Εγκαταστάσεις
  - α. Συντελεστής δόμησης: οκτώ εκατοστά (0,08)
2. Κτίρια καταστημάτων γραφείων και χώρων αναψυχής
  - α. Μέγιστη συνολική επιφάνεια ορόφων των κτιρίων: 200 τ.μ.
3. Γεωργικές αποθήκες
  - α. Μέγιστη συνολική επιφάνεια ορόφων των κτιρίων: 40 τ.μ.
  - β. Αριθμός ορόφων: ένας (1) με μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος 2,5 μέτρα, μετρούμενο από κάθε σημείο του γύρου φυσικού εδάφους.

- γ. Κατά παρέκκλιση των ανωτέρω επιτρέπεται η ανέγερση γεωργικών αποθηκών μέγιστης συνολικής επιφάνειας 200 τετραγωνικά μέτρα και ύψους τεσσάρων 4 μέτρων με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ν. Αιγαίου.
4. Ο μέγιστος επιτρεπόμενος αριθμός ορόφων των κτιρίων, πλην των γεωργικών αποθηκών, ορίζεται 2.
  5. Το μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος του κτιρίου συμπεριλαμβανόμενου και του ύψους του συμπαγούς στηθαίου ορίζεται σε 4μέτρα για μονώροφη οικοδομή ή μονώροφο τμήμα αυτής και σε 7,5 μέτρα για διώροφη οικοδομή ή διώροφο τμήμα αυτής.
  6. Το ύψος των οικοδομών μετράται από τη φυσική στάθμη του περιβάλλοντος εδάφους στο περίγραμμα του κτιρίου. Τα κτίρια σε κανένα σημείο τους δεν μπορούν να υπερβαίνουν τον μέγιστο αριθμό ορόφων και το μέγιστο καθοριζόμενο ύψος κλιμακούμενα αναλόγως της κλίσεως τους εδάφους.
  7. Η οροφή του υπογείου δεν επιτρέπεται σε κανένα σημείο του κτιρίου να βρίσκεται σε ύψος μεγαλύτερο των ογδόντα εκατοστών (0,8) του μέτρου από τη στάθμη του γύρω φυσικού εδάφους. Δεν επιτρέπεται η πρόσβαση προς το υπόγειο από τον εξωτερικό χώρο του κτιρίου.
  8. Για τους υπόλοιπους όρους και περιορισμούς δόμησης των επιτρεπόμενων χρήσεων εφαρμόζονται κατά χρήση οι διατάξεις των από 24.01.1985 (Δ' 270) και 21.01.1988 (Δ' 61) Π.Δ/γματων όπως ισχύουν.

3.3.4. Νομοθεσία Προστατευόμενων Περιοχών

Σύμφωνα με την υπ' αριθμό πρωτοκόλλου 2582/24.04.2012 απόφαση της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αιγαίου εγκρίθηκε το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Γ.Π.Σ.) του Δήμου Πάρου.

Με βάση το άρθρο 3, της εν λόγω απόφασης, οι περιοχές με κωδικό «GR4220025 – Νησιδες Πάρου και Νότια Αντίπαρος», ανήκουν στις Ζώνες Δικτύου Natura 2000. Έτσι, για τις περιοχές αυτές, ισχύουν οι όροι και περιορισμοί δόμησης της Ζώνης Α'- Απόλυτης Προστασίας με την εξής διαφοροποίηση: Επιτρέπεται η κατασκευή μιας ισόγειας λιθόκτιστης (με φέρουσα τοιχοποιία πάχους τουλάχιστον 0,50 μέτρων από λίθους) κατοικίας ανά άρτιο γήπεδο, με τους παρακάτω περιορισμούς:

- α. Αρτιότητα
  - κανόνας: πενήντα χιλιάδες (50.000,00) τετραγωνικά μέτρα και πρόσωπο μήκους πενήντα (50) μέτρων σε νομίμως υφιστάμενη οδό (σύμφωνα με το υπ' αριθμό 5471/08-07-2005 έγγραφο του τμήματος Περιβάλλοντος, της Διεύθυνσης Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος, της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κυκλάδων).

- παρέκκλιση: 8.000,00 τετραγωνικά μέτρα τουλάχιστον τα οποία κατά τη δημοσίευση του Ν.3937/11 στις 31-03-2011 θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα σύμφωνα με τις οικείες πολεοδομικές διατάξεις και 4.000,00 τετραγωνικά μέτρα προ της 07-07-1993.
- β. Μέγιστη Δόμηση: 100,00 τ.μ.
- γ. Ημυπαίθριοι: 20,00 τ.μ.
- δ. Μέγιστη Κάλυψη: 120,00 τ.μ.
- ε. Μέγιστο Ύψος: 3,50 μ. (μαζί με το στηθαίο) από το φυσικό έδαφος.
- στ. Απαγορεύονται το υπόγειο και ο όροφος.
- ζ. Απαγορεύεται η σύσταση οριζοντίου ιδιοκτησίας.
- η. Απαγορεύεται η κατασκευή ανοικτών δεξαμενών (στέρνες) και ανοικτών κολυμβητικών δεξαμενών (πισίνες). Επιτρέπεται υπόγεια υδατοδεξαμενή συλλογής ομβρίων.
- θ. Απαγορεύεται η διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου της κατοικίας με χρήση και διάστρωση σκληρών υλικών σε έκταση μεγαλύτερη των 120 τ.μ..
- ι. Απαγορεύεται η αλλοίωση της στάθμης του φυσικού εδάφους καθώς και η αλλοίωση της υπάρχουσας χλωρίδας.
- ια. Απαγορεύεται η φύτευση ειδών χλωρίδας ξένων προς την Παριανή και ιδιαίτερα του γκαζόν.

Οι όροι και περιορισμοί δόμησης της Ζώνης Α' - Απόλυτης Προστασίας είναι οι εξής:

1. Οι ενέργειες και οι παρεμβάσεις που έχουν σκοπό τη διαχείριση και προστασία των τύπων οικοτόπων, ειδών πανίδας και χλωρίδας.
2. Η συντήρηση στους υπάρχοντες δρόμους, χωρίς τη διάνοιξη νέων. Η χρήση των υφιστάμενων οδών επιτρέπεται μόνον για τους παραγωγούς καθώς και για εργασίες και ενέργειες προστασίας της περιοχής. (Στις ήδη υπάρχουσες ασφαλτοστρωμένες οδούς επιτρέπεται η συντήρηση της ασφαλτόστρωσης).
3. Η διενέργεια ερευνών, γεωλογικών, εδαφολογικών, οικολογικών, βοτανολογικών, χλωριδικών, καταγραφών πανίδας και χλωρίδας γενικά, διενέργεια μετρήσεων ποιότητας υδάτων, εδάφους και αέρα.
4. Η διενέργεια αρχαιολογικών ανασκαφών, ερευνών καθώς και η συντήρηση πολιτιστικών μνημείων και θησαυρών, όπως προβλέπει ο Νόμος 3028/02.
5. Η εκτέλεση έργων και εργασιών που αποσκοπούν στη βελτίωση, διατήρηση, διαχείριση ή/και αποκατάσταση των χαρακτηριστικών του οικοσυστήματος.
6. Η επιστημονική έρευνα των στοιχείων του οικοσυστήματος μετά από έγκριση του φορέα διαχείρισης.

7. Η ημερήσια επίσκεψη με σκοπό την περιβαλλοντική εκπαίδευση, την παρατήρηση της φύσης και την αναυχή καθώς επίσης και η εγκατάσταση και συντήρηση ελαφριάς υποδομής και η συντήρηση της υφιστάμενης, για την εξυπηρέτηση των παραπάνω δραστηριοτήτων, μόνο σε θέσεις που θα υποδειχθούν από το φορέα διαχείρισης (εφόσον ορισθεί ή υφίσταται), κατόπιν μελέτης και μετά από έγκριση των αρμόδιων υπηρεσιών.
8. Η άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας στις νόμιμα υφιστάμενες γεωργικές εκτάσεις.
9. Η χρήση των υφιστάμενων γεωργικών αποθηκών.
10. Τα έργα ερμηνείας του περιβάλλοντος (μονοπάτια, παρατηρητήρια και η σήμανσή τους) και η συντήρησή τους από δημόσιες υπηρεσίες, φυσικά και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου σύμφωνα με το Σχέδιο Διαχείρισης (εφόσον υπάρχει ή άλλως μετά από έγκριση των Υπηρεσιών Περιβάλλοντος και Πολιτισμού της Περιφέρειας) και με στόχο τη διαχείριση και φύλαξη της περιοχής.
11. Η λειτουργία υφιστάμενων κτηνοτροφικών μονάδων, οι οποίες δύναται να βελτιώνονται και να εκσυγχρονίζονται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και εφόσον το μέγεθος και ο τρόπος διάθεσης των αποβλήτων τους δεν έρχεται σε αντίθεση με τα οριζόμενα στο παρόν.
12. Η μελισσοκομία όπως ασκείται μέχρι σήμερα εφόσον δε δημιουργεί προβλήματα.
13. Η διέλευση μόνο από τα υφιστάμενα μονοπάτια και το υφιστάμενο δίκτυο δασικών δρόμων.
14. Η παραμονή και χρήση των παράκτιων ζωνών για κολύμβηση και ερασιτεχνική αλιεία.

Στην περιοχή αυτή, απαγορεύεται κάθε άλλη δραστηριότητα όπως για παράδειγμα, η ασφαλτόστρωση των υπαρχουσών οδών, η δημιουργία χώρων υγειονομικής ταφής απορριμμάτων (ΧΥΤΑ), η δόμηση έως την έγκριση/θεσμοθέτηση της Ε.Π.Μ για την κάθε περιοχή, η εγκατάσταση νέων μαντριών, στάβλων, γεωργικών αποθηκών και γενικά κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων μόνιμων ή προσωρινών, η εισαγωγή ξένων προς το οικοσύστημα ειδών χλωρίδας και πανίδας, η εκχέρσωση εκτάσεων καθώς και η εξόρυξη κάθε είδους υλικού, η κατασκευή έργων αποστράγγισης, η διάνοιξη τάφρων και καναλιών, η διέλευση οχημάτων εκτός του υφιστάμενου οδικού δικτύου, δραστηριότητες που επιδρούν στο ρυθμό και τον τρόπο παροχής άμμου στην παράκτια ζώνη (π.χ. λιμενικά έργα). Επιτρέπονται μόνο έργα που θα αφορούν αποκλειστικά την προστασία και διαχείριση των υδροτοπικών οικοσυστημάτων.

3.3.5. Υπουργική Απόφαση: «Καθορισμός Ζώνης Α' Προστασίας στη νησίδα Δεσποτικό και Νησίδα Οικονόμου της Πάρου» (Φ.Ε.Κ. 848/Β/04.07.2001)

Σύμφωνα με την ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ21/30758/1878 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, που δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 848/Β/04.07.2001, αποφασίζεται ο Καθορισμός Ζώνης Α', αδόμητης, απολύτου Προστασίας σε όλη την έκταση των νησιών Δεσποτικό, στα δυτικά της Πάρου για λόγους προστασίας των διάσπαρτων σωζόμενων αρχαιολογικών λειψάνων, τα οποία χρονολογούνται από την Πρωτοκυκλαδική Εποχή μέχρι τους ρωμαϊκούς χρόνους.

Οι επιτρεπόμενες εντός της Ζώνης Α' Προστασίας, χρήσεις γης, είναι η ελεύθερη βοσκή και οι ανοικτές, με αβαθή άροση, καλλιέργειες, ύστερα από τη σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας ΚΑ' ΕΚΠΑ.

Επιπλέον, απαγορεύεται η διάνοιξη οδών, η αλλοίωση του εδάφους και οποιαδήποτε εργασία δόμησης.

3.3.6. Νομοθεσία Προστασίας Ακτών

Η νομοθεσία για την πρόσβαση στις ακτές και τις παραλίες, που χρειάζεται μετά την επέλαση της αποικιοκρατικής παραθεριστικής κατοικίας στο νησί της Αντιπάρου, δυστυχώς καταστρατηγείται με την ανοχή όλων. Πρώτη νομική διατύπωση του αιγιαλού έγινε με το άρθρο 15 του από 21.06.1837 νόμου «Περί διακρίσεως κτημάτων». Ο Νόμος όμως καταργήθηκε με το άρθρο 49 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα.

Ωστόσο, στο Ν.2791/2001, οι παράγραφοι 1,2,3 του άρθρου 1, όπου και παρουσιάζονται οι ορισμοί του αιγιαλού, της παραλίας και του παλαιού αιγιαλού τροποποιήθηκαν με την παρ.1 άρθρο 23 του Ν.4607/2019. Έτσι, σήμερα ισχύουν τα εξής:

- «Αιγιαλός» είναι η ζώνη της ξηράς που βρέχεται από την θάλασσα από τις μεγαλύτερες και συνήθεις αναβάσεις των κυμάτων της. Ο αιγιαλός αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του φυσικού περιβάλλοντος της Χώρας, που προστατεύεται από την Πολιτεία, η οποία το διαχειρίζεται, σύμφωνα με τη φύση του και τον κοινόχρηστο χαρακτήρα του.
- «Παραλία» είναι η ζώνη της ξηράς η οποία προστίθεται στον αιγιαλό, σύμφωνα με τα άρθρα 3 έως 10, προς εξυπηρέτηση της επικοινωνίας της ξηράς με τη θάλασσα και αντίστροφα καθώς και για τη διατήρηση και προστασία των ακτών από τη διάβρωση και γενικότερα την προστασία του αιγιαλού.

Σύμφωνα με το Νόμο 1337 της 12/14.03.83 σχετικά με την προστασία των ακτών, ισχύουν τα ακόλουθα:

1. Σε περιοχές εκτός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων ή οικισμών προ του 1923 και σε ζώνη πλάτους 500 μ. από την ακτή ή την όχθη δημόσιων λιμνών (εκτός αν έχει οριστεί

μεγαλύτερο πλάτος Ζ.Ο.Ε. κατά το άρθρ. 29 του νόμου αυτού) δεν επιτρέπονται οι περιφράξεις. Κατ' εξαίρεση περιφράξεις επιτρέπονται σε περίπτωση που είναι αναγκαίες για την προστασία καλλιεργειών ή άλλων ειδικών χρήσεων που προσδιορίζονται με Π.Δ/γμα που εκδίδεται μια φορά με πρόταση του Υπουργού Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος. Με το Διάταγμα αυτό καθορίζονται οι προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης αυτής, που επιτρέπει την κατ' εξαίρεση περιφράξη, ως και ο τρόπος, το είδος και η έκταση της περιφράξης αυτής. Επίσης, από την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού στις πιο πάνω περιοχές είναι δυνατό με απόφαση της αρμόδιας πολεοδομικής υπηρεσίας να επιβληθεί η διακοπή των εργασιών κάθε είδους περιφράξης καθώς και η κατεδάφιση περιφράξεων που έχουν τελειώσει, εφόσον οι περιφράξεις αυτές παρεμποδίζουν την πρόσβαση προς την ακτή ή την όχθη δημόσιας λίμνης και στο μέτρο που η διακοπή ή η κατεδάφιση εξυπηρετεί την πρόσβαση αυτή ή που συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος. Οι περιφράξεις κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου αυτού θεωρούνται αυθαίρετες και εφαρμόζονται για την κατεδάφισή τους οι διαδικασίες του άρθρ. 17 του παρόντος.

2. Ως ακτή για την εφαρμογή της παραπάνω διάταξης νοείται το προς την ξηρά όριο του αιγιαλού και, αν η οριογραμμή αυτή δεν έχει προσδιορισθεί κατά τις κείμενες διατάξεις, νοείται η διαχωριστική γραμμή ξηράς - θάλασσας.
3. Οι κάτοχοι ή οι οπωσδήποτε χρησιμοποιούντες κτίσματα ή άλλες εγκαταστάσεις που έχουν ανεγερθεί στον αιγιαλό κατά παράβαση του άρθρ. 2 του ΑΝ 2344/1940 "περί αιγιαλού και παραλίας" ως ισχύει ή του ΝΔ 2687/1953 "Περί επενδύσεως και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού" ως ισχύει, αποβάλλονται εντός 6 μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος χωρίς καμία αξίωση αποζημίωσης.
4. Τα κτίσματα αυτά μπορεί να διατεθούν στους ΟΤΑ ή σε κοινωφελή ιδρύματα ή οργανισμούς για την εξυπηρέτηση κοινωνικών σκοπών, μέχρι την κατεδάφισή τους.

Όσον αφορά τους δρόμους προς τις ακτές, επιτρέπεται για δημόσια ωφέλεια ή απαλλοτρίωση ιδιοκτησιών για τη δημιουργία οδών προσπέλασης προς την παραλία και τον αιγιαλό καθώς και των αναγκαίων χώρων στάθμευσης οχημάτων. Οι οδοί είναι δημοτικές ή κοινοτικές κατά περίπτωση και δεν υπάγονται στις κατηγορίες των οδών που παρέχουν ειδικές δυνατότητες κατάτμησης και ανοικοδόμησης. Για την απαλλοτρίωση αυτή εφαρμόζονται οι διατάξεις του Ν.1065/1980 «περί κυρώσεως δημοτικού και κοινοτικού κωδικός».

Επιπρόσθετα, οι κατά την προηγούμενη παράγραφο οδοί προσπέλασης δημιουργούνται σύμφωνα με γενικότερο σχεδιασμό που καταρτίζεται από τις αρμόδιες Νομαρχιακές Υπηρεσίες του Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος και διαμορφώνονται ως πεζόδρομοι, χωρίς να αποκλείεται σε ορισμένες πρόσφορες θέσεις η διαμόρφωση οδών και

χώρων στάθμευσης για τροχοφόρα σύμφωνα με τα οριζόμενα με την πράξη κήρυξης της απαλλοτριώσης, μέσα στα πλαίσια του παραπάνω σχεδιασμού.

Ο αιγιαλός και η παραλία ως δεκτικά ανθρώπινης εξουσίασης είναι πράγματα σύμφωνα με το άρθρο 947 ΑΚ και ως πράγματα μπορούν να είναι αντικείμενα εμπράγματων δικαιωμάτων.

Το άρθρο 2 του Ν.2971/2001, όπου και αναφέρεται η κυριότητα, τροποποιήθηκε με το άρθρο 24 του Ν.4607/2019. Σύμφωνα λοιπόν, με το Ν.4607/2019, ο αιγιαλός και η παραλία είναι πράγματα κοινόχρηστα και ανήκουν κατά κυριότητα στο Δημόσιο, το οποίο με τη σειρά του τα προστατεύει και τα διαχειρίζεται σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας και του χωροταξικού σχεδιασμού. Ο κύριος προορισμός των κοινόχρηστων πραγμάτων είναι η ελεύθερη και ακώλυτη πρόσβαση του κοινού προς αυτά. Κατ' εξαίρεση ο αιγιαλός και η παραλία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για κοινωφελείς περιβαλλοντικούς και πολιτιστικούς σκοπούς και για απλή χρήση καθώς επίσης και για την εξυπηρέτηση υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος. Τέλος, στον αιγιαλό, την παραλία, την όχθη και την παρόχθια ζώνη δεν επιτρέπεται η κατασκευή κτισμάτων και εν γένει κατασκευασμάτων, παρά μόνο για την επιδίωξη των σκοπών, που προ αναφέρθηκαν.

3.3.7. Υπουργική Απόφαση: «Κήρυξη ως Αρχαιολογικού Χώρου των νησίδων «Δεσποτικό», «Τσιμνητήρι» και «Στρογγυλό» Ν. Κυκλάδων» (Φ.Ε.Κ. 944/Β/31.07.2000)

Σύμφωνα με την ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ/43/27103/1384 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, που δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 944/Β//31.07.2000, αποφασίζεται η κήρυξη ως Αρχαιολογικού Χώρου :

1. Τη Νησίδα Δεσποτικό, η οποία βρίσκεται στη δυτική πλευρά της Αντιπάρου για λόγους προστασίας πολλών αρχαίων θέσεων που έχουν εντοπιστεί σε όλη της την έκταση και καλύπτουν χρονολογικά όλες τις περιόδους από την Πρωτοκυκλαδική έως την Ελληνιστική Εποχή.
2. Τη Νησίδα Τσιμνητήρι, η οποία βρίσκεται στο διάυλο μεταξύ της Δυτικής πλευράς της Αντιπάρου και της Ανατολικής πλευράς του Δεσποτικού και στην οποία έχουν εντοπιστεί πρωτοκυκλαδικοί και ελληνοιστικοί τάφοι και λείψανα κτιρίων μεγάλων διαστάσεων.
3. Τη Νησίδα Στρογγυλό, η οποία βρίσκεται στα δυτικά του Δεσποτικού επειδή υπάρχουν διάσπαρτα λείψανα αρχαίων τοίχων και τάφων διαφόρων περιόδων όπως και ερείπια εκκλησίας μεταβυζαντινών χρόνων για την ανέγερση της οποίας χρησιμοποιήθηκαν κίονες και αρχιτεκτονικά μέλη αρχαίου οικοδομήματος.

3.4. Δημογραφικά Στοιχεία

Στην ενότητα αυτή γίνεται λόγος για τα δημογραφικά στοιχεία του Δήμου είτε κοινωνικά είτε οικονομικά τα οποία δίνουν στατιστικές πληροφορίες για την καλύτερη κατανόηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του νησιού. Κατά κύριο λόγο υπάρχουν δεδομένα από την απογραφή του 2001 και του 2011, καθώς δεν έχουν ακόμα δημοσιευθεί τα στατιστικά αποτελέσματα της πιο πρόσφατης απογραφής μέχρι σήμερα (Απογραφή 2021).

3.4.1. Πληθυσμιακά Δεδομένα

Στην υποενότητα των πληθυσμιακών δεδομένων παρουσιάζεται ο μόνιμος πληθυσμός της Αντιπάρου για τα έτη 1991, 2001 και 2011 καθώς και οι μεταβολές του πληθυσμού ανάμεσα στα τρία (3) αυτά έτη ενώ παράλληλα προσδιορίζεται και η δυναμικότητα των οικισμών του νησιού.

3.4.1.1. Σύνολο Πληθυσμού για τα έτη 1991,2001 και 2011

Με βάση τα δεδομένα της απογραφής της ΕΛΣΤΑΤ για το έτος 2011, ο Δήμος Αντιπάρου έχει μόνιμο πληθυσμό 1.211 κατοίκους ενώ ο πληθυσμός της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, στη οποία ανήκει ο Δήμος Αντιπάρου ανέρχεται στους 309.015 και ο συνολικός πληθυσμός της χώρας στους 10.816.286. Εξετάζοντας την εξέλιξη του νησιού διαχρονικά παρατηρείται ότι μέσα σε μία εικοσαετία οι κάτοικοι του Δήμου έχουν αυξηθεί κατά 47,86%. Σύμφωνα με τα στοιχεία του πληθυσμού για τη δεκαετία 1991-2001, ο ρυθμός αύξησης πληθυσμού στον Δήμο Αντιπάρου (23,44%) είναι σημαντικά υψηλότερος από εκείνον της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Στη δεκαετία 2001-2011, παρατηρείται πληθυσμιακή αύξηση της τάξης του 19,78% στον Δήμο Αντιπάρου και 3,54% στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου. Είναι σαφές ότι ο ρυθμός αύξησης έχει μειωθεί τόσο σε δημοτικό επίπεδο, όσο και σε περιφερειακό. Κατά το διάστημα των τριών τελευταίων δεκαετιών, παρουσιάζει συνεχή και σημαντική πληθυσμιακή αύξηση, η οποία οφείλεται στην οικονομική μεγέθυνση του νησιού εξαιτίας της μεγάλης τουριστικής ανάπτυξης και της βελτίωσης των συγκοινωνιών. Η πληθυσμιακή αυτή αύξηση προβλέπεται να συνεχισθεί και τα επόμενα χρόνια.

Πίνακας 3.1. Πληθυσμιακή εξέλιξη μόνιμου πληθυσμού Αντιπάρου και ευρύτερης περιοχής για τα έτη 1991-2001-2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΤΑΤ

Χωρικό Επίπεδο	Μόνιμος Πληθυσμός (Άτομα)			Ποσοστό Μεταβολής Πληθυσμού (%)		
	1991	2001	2011	1991 - 2001	2001- 2011	1991 - 2011
Σύνολο Χώρας	10.259.900	10.934.097	10.816.286	6,57	-1,08	5,42
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	257.481	298.462	309.015	15,92	3,54	20,01
Περιφερειακή Ενότητα Πάρου	10.410	12.514	14.926	20,21	19,27	43,38
Δήμος Αντιπάρου	819	1.011	1.211	23,44	19,78	47,86

3.4.1.2. Δυναμικότητα Οικισμών

Από τα δεδομένα του πληθυσμού του Δήμου Αντιπάρου, προσδιορίστηκε η δυναμικότητα των οικισμών του. Πιο συγκεκριμένα, με δεδομένα της ΕΛΣΤΑΤ για τα έτη 2001 και 2011 υπολογίστηκε το ποσοστό μεταβολής του πληθυσμού ως εξής :

$$\text{Ποσοστό} = \frac{\text{Πληθυσμός 2011} - \text{Πληθυσμός 2001}}{\text{Πληθυσμός 2001}}$$

Με κριτήριο το ποσοστό αυτό, όλοι οι οικισμοί χαρακτηρίστηκαν ανάλογα με τη δυναμικότητα τους σε:

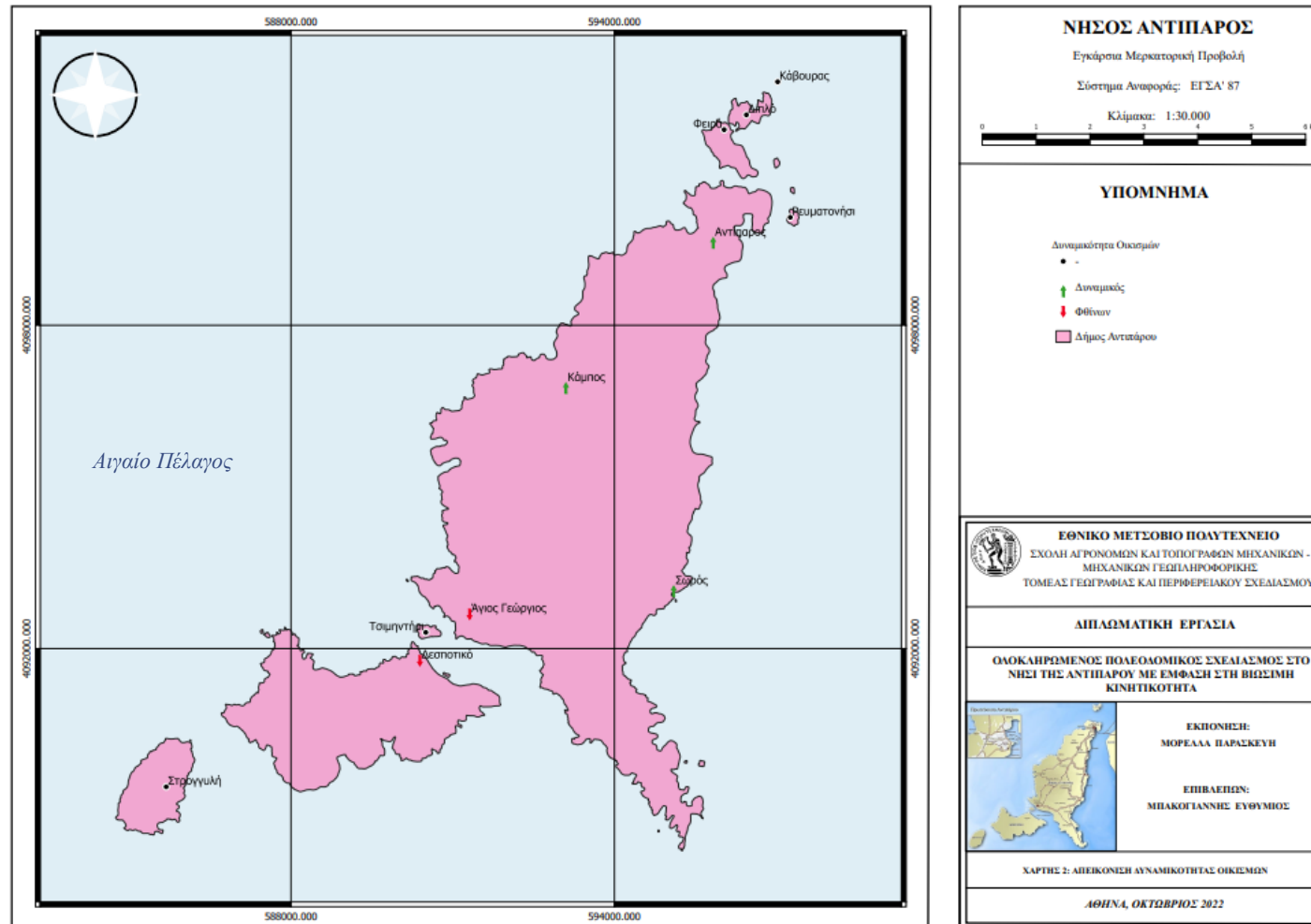
- Δυναμικοί όσοι εμφανίζουν πληθυσμιακή αύξηση μεγαλύτερη του 10%
- Φθίνοντες όσοι εμφανίζουν πληθυσμιακή μείωση
- Στάσιμοι όσοι δεν είναι δυναμικοί και φθίνοντες

Στον Πίνακα 3.2, παρατηρείται ότι οι νησίδες όπως είναι λογικό δεν έχουν κατοίκους ενώ από τους οικισμούς που κατοικούνται, η πλειοψηφία σημειώνει πληθυσμιακή αύξηση, με αποτέλεσμα την κατάταξή τους, στους δυναμικούς οικισμούς. Ο παραθεριστικός οικισμός Άγιος Γεώργιος, και το Δεσποτικό κατηγοριοποιούνται ως φθίνοντες καθότι σημειώνουν σημαντική μείωση στον πληθυσμό τους.

Πίνακας 3.2. Δυναμικότητα οικισμών Δήμου Αντιπάρου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΤΑΤ

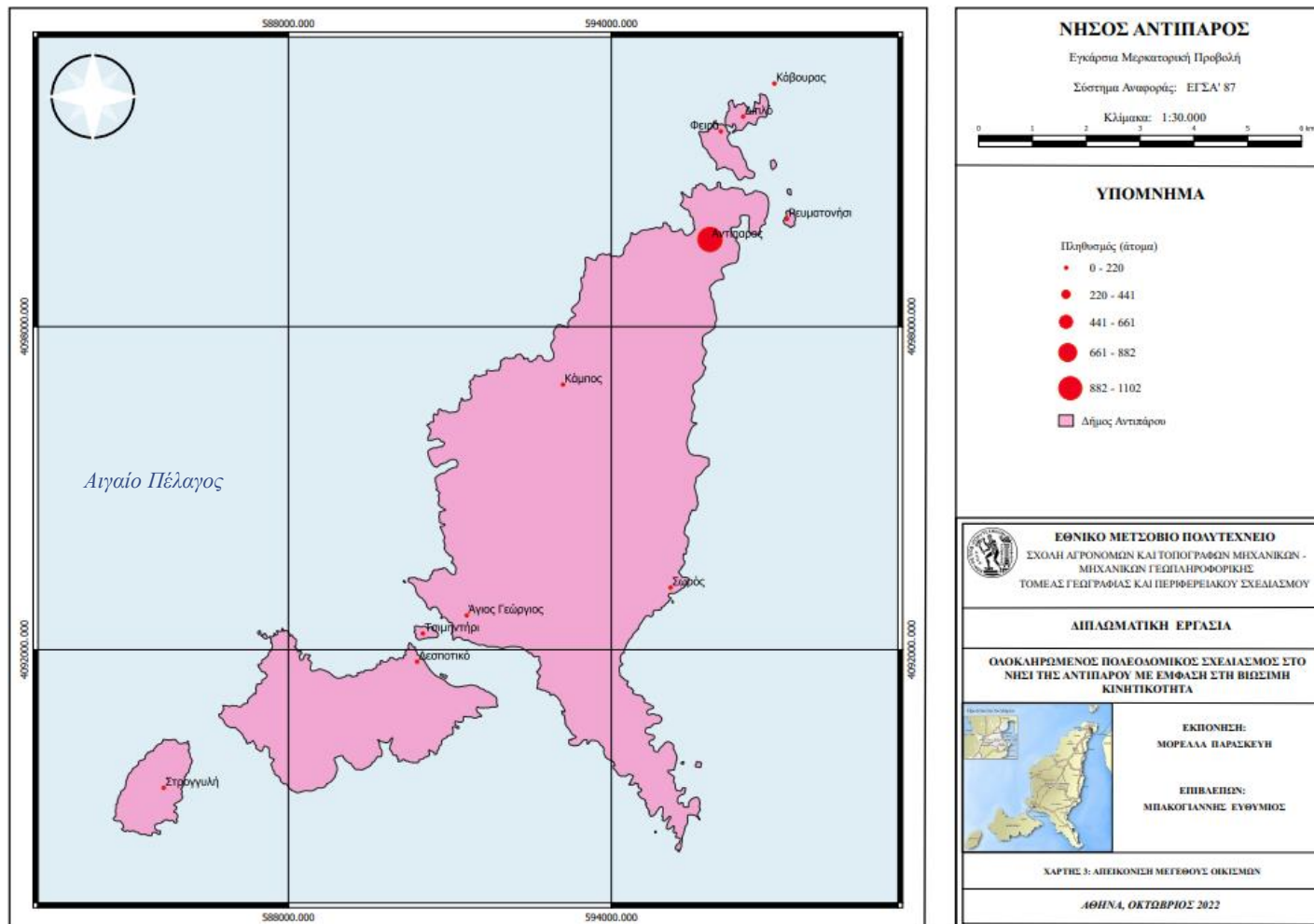
Οικισμός	Πληθυσμός 2001	Πληθυσμός 2011	Ποσοστό Μεταβολής Πληθυσμού (%)	Δυναμικότητα Οικισμού
Άγιος Γεώργιος	31	25	-19,35	Φθίνων
Αντίπαρος	954	1.102	15,51	Δυναμικός
Δεσποτικό	1	0	-100,00	Φθίνων
Διπλό	0	0	-	-
Κάβουρας	0	0	-	-
Κάμπος	11	49	345,45	Δυναμικός
Ρευματονήσι	0	0	-	-
Στρογγυλή	0	0	-	-
Σωρός	14	35	150,00	Δυναμικός
Τσιμηγτήρι	0	0	-	-
Φειρά	0	0	-	-

Χάρτης 3.2. Απεικόνιση δυναμικότητας οικισμών (2011)

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Χάρτης 3.3. Απεικόνιση μεγέθους οικισμών (2011)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.4.2. Κοινωνικά Χαρακτηριστικά

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, παρουσιάζονται χαρακτηριστικά όπως η ηλικιακή σύνθεση και το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων της περιοχής μελέτης.

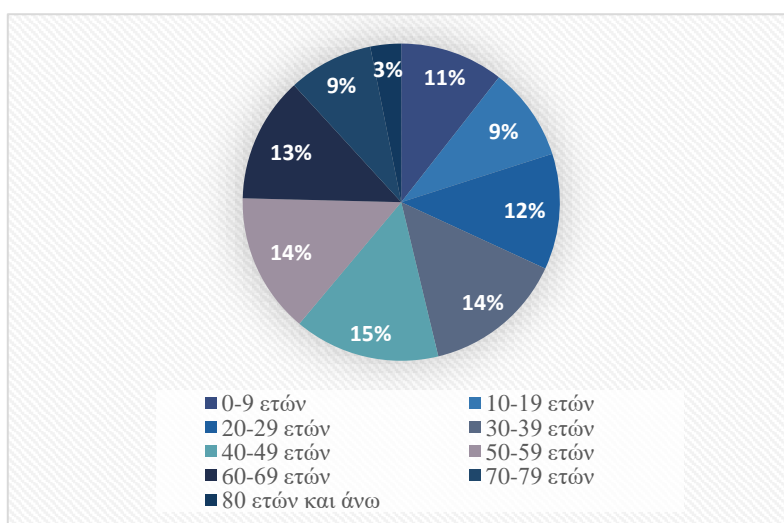
3.4.2.1. Δημογραφικά Στοιχεία και Ηλικιακή Σύνθεση

Η σύνθεση του πληθυσμού μελετήθηκε ως προς τις διαφορετικές ομάδες ηλικιών που τον απαρτίζουν. Αναλυτικότερα, υπολογίζεται το ποσοστό της εκάστοτε ηλικιακής ομάδας στον Πίνακα 3.3 και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα στο Διάγραμμα 3.1. Ακολούθως, εξάγονται και συμπεράσματα με την αρωγή ορισμένων δημογραφικών δεικτών.

Πίνακας 3.3. Ανάλυση πληθυσμού Δήμου Αντιπάρου κατά ηλικία για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΤΑΤ

Ηλικία Μόνιμου Πληθυσμού το έτος 2011	Απόλυτο Μέγεθος	Ποσοστό (%)
0-9 ετών	128	10,57
10-19 ετών	115	9,50
20-29 ετών	143	11,81
30-39 ετών	174	14,37
40-49 ετών	180	14,86
50-59 ετών	173	14,29
60-69 ετών	155	12,80
70-79 ετών	105	8,67
80 ετών και άνω	38	3,14

Διάγραμμα 3.1. Ποσοστά ηλικιακών ομάδων Δήμου Αντιπάρου για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΤΑΤ

Οι δημογραφικοί δείκτες που υπολογίζονται προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα είναι οι εξής:

- Δείκτης Γήρανσης

Ο δείκτης γήρανσης αξιοποιείται για να αποδοθεί κατά πόσο ένας πληθυσμός είναι γερασμένος. Ορίζεται ως το κλάσμα των ατόμων ογδόντα (80) ετών και άνω ως προς τα άτομα μηδέν έως εννέα (0-9) ετών και όσο αυξάνεται η τιμή του, τόσο πιο γερασμένος είναι ο πληθυσμός. Στην προκειμένη περίπτωση και με βάση την Απογραφή 2011, ο εν λόγω δείκτης είναι αρκετά χαμηλός και ισούται με 0,30 ή 30%.

- Δείκτης Εξάρτησης

Ο δείκτης εξάρτησης αξιοποιείται προκειμένου να σχηματιστεί μια εικόνα για το ποσοστό των ατόμων που πρέπει να συντηρηθούν από εκείνους που βρίσκονται σε παραγωγική ηλικία. Ορίζεται ως το ποσοστό του αθροίσματος ατόμων εβδομήντα (70) ετών και άνω, των μηδέν έως εννέα (0-9) ετών και των δέκα έως δεκαεννέα (10-19) ετών, προς τα άτομα είκοσι έως εξήντα εννέα (20-69) ετών. Στο Δήμο Αντιπάρου, ο δείκτης ισούται με 0,47 ή 47%, τιμή που υποδηλώνει ότι στη σύνθεση του πληθυσμού υπάρχουν αρκετά μέλη που θεωρούνται εξαρτώμενα.

- Δείκτης Αντικατάστασης

Ο δείκτης αντικατάστασης εκφράζει το ποσοστό των ατόμων που θεωρητικά θα αποσυρθούν από την αγορά εργασίας ή/και θα συνταξιοδοτηθούν, προς τα άτομα που πρόκειται να εισέλθουν στην αγορά εργασίας. Ορίζεται ως ο λόγος του πλήθους των ατόμων της ομάδας δέκα έως δεκαεννέα (10-19) ετών, προς το αντίστοιχο αριθμό της ηλικιακής ομάδας εξήντα έως εξήντα εννέα (60-69) ετών. Για τον Δήμο ο δείκτης είναι αρκετά υψηλός, με τιμή 0,74 ή 74%.

3.4.2.2. Μορφωτικό Επίπεδο

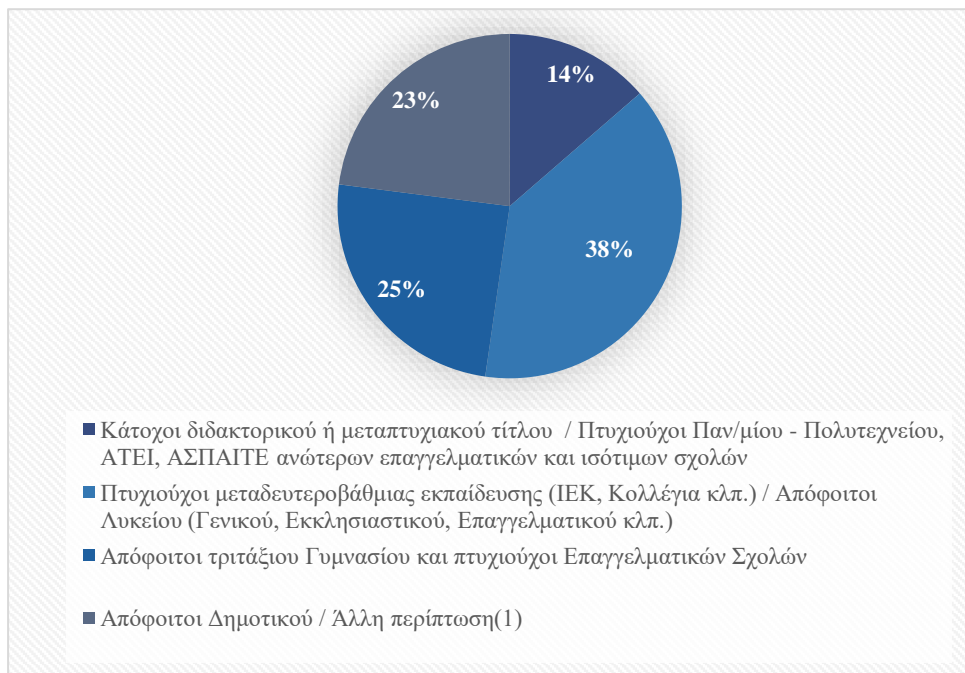
Το μορφωτικό επίπεδο του απασχολούμενου πληθυσμού της Αντιπάρου είναι κατά 38,60% Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ενώ μόνο το 13,64% είναι απόφοιτοι Ανωτέρας Εκπαίδευσης. Σημαντικό είναι ότι το 47,73% των απασχολουμένων είναι απόφοιτοι Δημοτικού και Γυμνασίου.

Πίνακας 3.4. Απασχολούμενοι κατά επίπεδο εκπαίδευσης για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΤΑΤ

Περιοχή	Δήμος Αντιπάρου		Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	
	Απόλυτο Μέγεθος	Ποσοστό (%)	Απόλυτο Μέγεθος	Ποσοστό (%)
Κάτοχοι Διδακτορικού ή Μεταπτυχιακού Τίτλου / Πτυχιούχοι Παν/μίου - Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ Ανώτερων Επαγγελματικών και Ισότιμων σχολών	54	13,64	26.465	21,88
Πτυχιούχοι Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολλέγια κλπ.) / Απόφοιτοι Λυκείου (Γενικού, Εκκλησιαστικού, Επαγγελματικού κλπ.)	153	38,64	48.213	39,86
Απόφοιτοι Τριτάξιου Γυμνασίου και Πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών	98	24,75	22.509	18,61
Άλλη Περίπτωση (Περιλαμβάνεται ο πληθυσμός που: α) Αποφοίτησε από το Δημοτικό β) εγκατέλειψε το Δημοτικό αλλά γνωρίζει γραφή και ανάγνωση, γ) ολοκλήρωσε την προσχολική αγωγή, δ) δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση ε) γεννήθηκε μετά την 1/1/2005)	91	22,98	23.763	19,65
Σύνολο	396		120.950	

Συνήθως μετά το τέλος του Γυμνασίου οι περισσότεροι νέοι έπιαναν δουλειά στα καράβια, στην αλιεία και στη γεωργία-κτηνοτροφία. Αυτό δείχνει ότι το νησί της Αντιπάρου υστερεί σε ειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό, αλλά μέχρι και πριν δεκαπέντε (15) χρόνια το νησί δεν είχε ανάγκη από εξειδικευμένο προσωπικό καθώς η οικονομία του νησιού και η ανάπτυξη του δεν εξαρτιόταν από την παροχή υπηρεσιών. Ωστόσο, πλέον λόγω της αυξημένης τουριστικής ανάπτυξης του νησιού οι ανάγκες για εξειδικευμένο προσωπικό στον τριτογενή τομέα είναι πλέον επιτακτικές.

Διάγραμμα 3.2. Ποσοστά απασχολούμενων Δήμου Αντιπάρου κατά επίπεδο εκπαίδευσης για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΤΑΤ

Συγκρίνοντας τα στατιστικά της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου με τα στατιστικά του Δήμου Αντιπάρου, παρατηρείται ότι σε γενικά πλαίσια τα ποσοστά των περισσότερων κατηγοριών είναι κοντινά. Στον ενεργό πληθυσμό, η κατηγορία «Πτυχιούχοι Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης-Απόφοιτοι Λυκείου», συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό συγκριτικά με τις υπόλοιπες κατηγορίες (38,64% στον Δήμο και 39,86% στην Περιφέρεια).

Στον Πίνακα 3.5, παρουσιάζεται το επίπεδο εκπαίδευσης ολόκληρου του πληθυσμού του Δήμου Αντιπάρου (οικονομικά ενεργών και μη). Αυτό που παρατηρείται είναι ότι το 14,25% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού έχει πτυχίο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Επιπλέον, σημαντικό είναι και το 39,91% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού που ανήκουν στην κατηγορία «Πτυχιούχοι Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης-Απόφοιτοι Λυκείου». Τέλος, το μεγαλύτερο ποσοστό συγκεντρώνει η κατηγορία «Άλλη Περίπτωση» του οικονομικά μη ενεργού πληθυσμού (65,03%).

Πίνακας 3.5. Οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός του Δήμου Αντιπάρου κατά επίπεδο εκπαίδευσης για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΤΑΤ

Επίπεδο Εκπαίδευσης	Οικονομικά ενεργός πληθυσμός		Οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός	
	Απόλυτο Μέγεθος	Ποσοστό (%)	Απόλυτο Μέγεθος	Ποσοστό (%)
Κάτοχοι Διδακτορικού ή Μεταπτυχιακού τίτλου / Πτυχιούχοι Παν/μίου - Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, Ανώτερων Επαγγελματικών και Ισοτίμων Σχολών	65	14,25	30	3,97
Πτυχιούχοι Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κλπ.) / Απόφοιτοι Λυκείου (Γενικού, Εκκλησιαστικού, Επαγγελματικού κλπ.)	182	39,91	132	17,48
Απόφοιτοι Τριταξίου Γυμνασίου και Πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών	108	23,68	102	13,51
Άλλη περίπτωση (Περιλαμβάνεται ο πληθυσμός που: α) Αποφοίτησε από το Δημοτικό β) εγκατέλειψε το Δημοτικό αλλά γνωρίζει γραφή και ανάγνωση, γ) ολοκλήρωσε την προσχολική αγωγή, δ) δεν γνωρίζει γραφή και ανάγνωση ε) γεννήθηκε μετά την 1/1/2005)	101	22,15	491	65,03
Σύνολο	456		755	

3.4.3. Οικονομικά Χαρακτηριστικά – Απασχόληση

Στην «Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου», αναφέρεται ότι: «Με κριτήριο την απασχόληση, το «δυναμισμό» και την προεξάρχουσα δραστηριότητα (υφιστάμενη και προβλεπόμενη), η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου μπορεί να χαρακτηριστεί ως ενιαία «τουριστική ζώνη» σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο».

Το προαναφερθέν δικαιολογείται από την υπεροχή του τριτογενούς τομέα στην απασχόληση της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Πιο αναλυτικά, προκύπτει ότι για το 2011, ο τριτογενής τομέας απασχολούσε το 77,80% των εργαζομένων, έναντι του πρωτογενούς που είχε το 5,16% και του δευτερογενούς που συγκέντρωνε το 17,03%.

Παρεμφερή πορεία με την Περιφέρεια, ακολουθεί και η οικονομία του νησιού, η οποία βασίζεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στον τουρισμό, με τα έσοδα από τις επισκέψεις στο σπήλαιο της Αντιπάρου να απαρτίζουν μεγάλο μέρος του προϋπολογισμού του Δήμου. Οι περισσότεροι κάτοικοι δουλεύουν τα εμπορικά καταστήματα, κέντρα εστίασης και διαμονής του νησιού κατά την τουριστική σεζόν από το Πάσχα μέχρι τον Οκτώβρη, ενώ τον υπόλοιπο χρόνο επιδοτούνται από τον ΟΑΕΔ ή ασχολούνται με τεχνικές και χειρωνακτικές εργασίες. Στην οικονομία του νησιού, εκτός από τον τουρισμό συμβάλλει και η αλιεία, λιγότερο η κτηνοτροφία και στο ελάχιστο η γεωργία στον Κάμπο και στις βορειοανατολικές πεδινές εκτάσεις του. Επομένως, είναι λογικό το γεγονός ότι η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα παραγωγής έχει μειωθεί καθώς η ενασχόληση με τον τουρισμό αποφέρει περισσότερο κέρδος και σε μικρότερο χρονικό διάστημα.^{17 18}

Στον Πίνακα 3.6, παρουσιάζεται ο οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2011. Παρατηρώντας τον Πίνακα 3.7, συμπεραίνεται ότι από το σύνολο του μόνιμου πληθυσμού (1.211), το 37,65% είναι οικονομικά ενεργοί εκ των οποίων το 13,16% είναι άνεργοι (πρώην απασχολούμενοι και νέοι). Το υπόλοιπο 62,35% είναι οικονομικά μη ενεργοί (Μαθητές-Σπουδαστές-Συνταξιούχοι-Λοιποί).

¹⁷ Αντίπαρος, Βικιπαίδεια (Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια). Ανακτήθηκε 11/07/2022 από:

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BD%CF%84%CE%AF%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%82>

¹⁸ «Επιχειρησιακό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, Αντίπαρος», Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής, σελ.8

Ανακτήθηκε 11/07/2022 από: <https://ecoanemos.files.wordpress.com/2014/01/antiparos.pdf>

Στο σύνολο του μόνιμου πληθυσμού του Δήμου το ποσοστό ανεργίας είναι μόλις 5%, ποσοστό πολύ μικρό εάν σκεφτεί κανείς ότι το ποσοστό ανεργίας πανελληνίως αγγίζει το 17%. Αυτό είναι λογικό αν αναλογιστεί κανείς το μέγεθος του νησιού και τις διαθέσιμες θέσεις απασχόλησης.

Πίνακας 3.6. Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, άνεργοι για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΤΑΤ

Περιγραφή	Οικονομικά ενεργοί						Οικονομικά μη ενεργοί
	Σύνολο οικονομικών ενεργών	Απασχολούμενοι				Άνεργοι	
		Σύνολο απασχολούμενων	Πρωτογενής Τομέας	Δευτερογενής Τομέας	Τριτογενής Τομέας		
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	140.016	120.950	6.245	20.600	94.105	19.066	168.999
Δήμος Αντιπάρου	456	396	46	81	269	60	755

Πίνακας 3.7. Μόνιμος πληθυσμός και κατάσταση ασχολίας για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΤΑΤ

Περιγραφή	Οικονομικά ενεργοί					Οικονομικά μη ενεργοί			
	Σύνολο	Απασχολούμενοι	Άνεργοι			Σύνολο	Μαθητές-σπουδαστές	Συνταξιούχοι	Λοιποί
			Σύνολο	Πρώην απασχολούμενοι	«Νέοι»				
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	140.016	120.950	19.066	12.986	6.080	168.999	48.503	57.148	63.348
Δήμος Αντιπάρου	456	396	60	27	33	755	178	273	304

Με βάση τα δεδομένα για τους απασχολούμενους κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (Πίνακας 3.8), παρατηρείται ότι από το σύνολο των κλάδων το «Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο-Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών», συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων στην Αντίπαρο ενώ στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου υπερέχουν οι «Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης». Επιπλέον, οι κατηγορίες «Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα», «Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες» και «Εκπαίδευση», συγκεντρώνουν τον πιο μικρό αριθμό απασχολούμενων τόσο σε επίπεδο Δήμου, όσο και Περιφέρειας. Πιο συγκεκριμένα, όπως αναφέρθηκε και στην αρχή της ενότητας, το 61% ασχολείται με επαγγέλματα που είναι άμεσα συνδεδεμένα με τον τουρισμό ενώ μόλις το 11% ασχολείται με επαγγέλματα του πρωτογενούς τομέα παραγωγής. Το μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού που ασχολείται με τον τουρισμό αποδεικνύει και την οικονομική εξάρτηση του νησιού από αυτό.

Πίνακας 3.8. Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΤΑΤ

	Περιγραφή	Δήμος Αντιπάρου	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου
Κλάδοι Οικονομικής Δραστηριότητας	Γεωργία , Δασοκομία και Αλιεία	46	6.245
	Κατασκευές	72	12.778
	Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο - Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών	76	19.939
	Μεταφορά και Αποθήκευση	27	5.918
	Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης	67	28.948
	Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες	12	4.077
	Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα – Υποχρεωτική Κοινωνική Ασφάλιση	26	11.559
	Εκπαίδευση	8	7.293
	Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα	6	4.785
	Λοιποί Κλάδοι	56	19.408
	Σύνολο	396	120.950

3.4.4. Τομείς Παραγωγής

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζονται εκτενώς οι τρεις τομείς παραγωγής για το νησί της Αντιπάρου.

3.4.4.1. Πρωτογενής Τομέας Παραγωγής

Τα νησιά και ιδιαίτερα τα μικρά νησιά, όπως η Αντίπαρος, δεν καθιστούν ανταγωνιστική την ανάπτυξη αγροτικών δραστηριοτήτων μεγάλης έντασης και μεγάλης κλίμακας. Συνεπώς, η αγροτική απασχόληση έχει περιοριστεί σημαντικά λόγω της έλλειψης νερού, της χαμηλής βροχόπτωσης, του έντονου ανάγλυφου και της μικρής κλίμακας.

Η συνολική έκταση της Αντιπάρου είναι 45.300 στρέμματα, από τα οποία καλλιεργούνται τα 13.800 στρέμματα, ποσοστό δηλαδή 30,5%. Τα υπόλοιπα χαρακτηρίζονται ως βοσκότοποι 8.400 στρέμματα ή άγονες εκτάσεις. Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις στην Αντίπαρο έχουν γενικά μικρό μέγεθος, πράγμα που είναι χαρακτηριστικό όλων των νησιών των Κυκλάδων. Στην Αντίπαρο η φυτική παραγωγή είναι περιορισμένη σε σχέση με την καλλιεργήσιμη γη κυρίως λόγω της έλλειψης νερού. Γι' αυτό οι καλλιέργειες είναι, σχεδόν στο σύνολο τους, αροτριάδες (κτηνοτροφικά σιτηρά και ψυχανθή). Στον Πίνακα 3.9, παρουσιάζονται η καλλιεργήσιμη γη, οι βοσκότοποι και τα δάση, τα οποία είναι χαμηλής βλάστησης (θαμνώδη και φρυγανώδη), που μπορούν να αξιοποιηθούν στην μελισσοκομία και στην κτηνοτροφία.

Πίνακας 3.9. Χρήσεις γης για τη χρονική περίοδο 1999 – 2000

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΤΑΤ

Χρήσεις	Ν. Αντίπαρος		Ν. Κυκλάδων	
	Έκταση (στρ)	Κατανομή (%)	Έκταση (στρ)	Κατανομή (%)
Γεωργική γη	13.800	30,46	836.100	32,17
Βοσκότοποι	8.400	18,54	789.500	30,37
Δάση	21.300	47,02	690.400	26,56
Λοιπές Εκτάσεις	1.800	3,97	283.400	10,90
Σύνολο	45.300		2.599.400	

Στη συνέχεια παρουσιάζονται η διάρθρωση των καλλιεργειών κατά κατηγορία καθώς τα κύρια γεωργικά προϊόντα που παράγει το νησί της Αντιπάρου, Πίνακας 3.10 και 3.11 αντίστοιχα.

Πίνακας 3.10. Διάρθρωση καλλιεργειών ανά κατηγορία στο Δήμο Αντιπάρου για το έτος 2008

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΤΑΤ

Κατηγορίες Καλλιεργειών	Σύνολο Έκτασης (στρ)	Αρδευόμενη Έκταση (στρ)
Φυτά Μεγάλης Καλλιέργειας και Λοιπές Καλλιέργειες	6.707	40
Κηπευτική Γη και Θερμοκήπια	67	60
Αμπέλια	525	0
Δενδρώδεις Καλλιέργειες	121	9
Αγροάπαυση	360	0
Σύνολο	7.780	109

Πίνακας 3.11. Είδος καλλιέργειας και έκταση για το Δήμο Αντιπάρου, ΟΠΕΚΕΠΕ 2013

Πηγή: Επιχειρησιακό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2014 – 2020, Αντίπαρος

Κατηγορίες Καλλιεργειών	Έκταση (στρ)
Ελαιώνες Πιστοποιημένης Ελαιοκαλλιέργειας	0,5
Λοιπές Καλλιέργειες	2,5
Αγροάπαυση	685,5
Αμπελώνες για παραγωγή οίνων ποιότητας (VQPRD) στα μικρά νησιά Αιγαίου Πελάγους	112,7
Κηπευτικά	8,5
Παραδοσιακοί Ελαιώνες στα μικρά νησιά Αιγαίου	179,1
Ζωοτροφές	969,0
Λοιποί Αμπελώνες για την Παραγωγή Οίνου	74,9
Λοιπές Καλλιέργειες - Δενδρώδεις	7,0
Βοσκότοποι	3661,5
Λοιπά Σιτηρά	863,8
Λοιπά Μέτρα Στήριξης στα Μικρά Νησιά Αιγαίου Πελάγους - Δενδρώδεις	6,0
Σύνολο	6.571

Παράλληλα, σημαντική θέση στις εργασίες των κατοίκων κατέχει η ελαιοκαλλιέργεια. Η συνολική καλλιεργούμενη έκταση στη Αντίπαρο είναι 112 στρέμματα σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ για το έτος 2008, ενώ με τα στοιχεία του ΟΠΕΚΕΠΕ για το έτος 2013, είναι 179,6 στρέμματα. Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια σημαντική αύξηση στη φύτευση ελαιόδεντρων. Ο παραγόμενος ελαιόκαρπος χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο για παραγωγή ελαιόλαδου. Οι ποικιλίες που επικρατούν είναι η θρου μπόλια και η κορωνέϊκη σε μεγαλύτερη έκταση. Υπάρχουν διάσπαρτα ελαιόδεντρα των ποικιλιών Άμφισσας και Μανάκι. Οι καλλιεργητικοί χειρισμοί που γίνονται στην καλλιέργεια της ελιάς είναι πολύ κοντά σε βιολογικά συστήματα, καθώς γίνονται ελάχιστες ή καθόλου επεμβάσεις με φυτοφάρμακα. Ωστόσο, η βιολογική καλλιέργεια είναι ανεπτυγμένη (ελεγχόμενη από φορέα πιστοποίησης), αλλά δεν υπάρχει ελαιοτριβείο και εξυπηρετούνται από τα ελαιοτριβεία της Πάρου. Το κυριότερο πρόβλημα της καλλιέργειας είναι η έλλειψη τυποποίησης λαδιού.¹⁹

Η αμπελοκαλλιέργεια αποτελεί έναν ακόμη τομέα απασχόλησης των κατοίκων του νησιού. Τα αμπέλια και ιδιαίτερα τα οινάμπελα αποτελούν παραδοσιακή καλλιέργεια για την Αντίπαρο και η συνολική τους έκταση σύμφωνα με το ΟΠΕΚΕΠΕ για το χρονικό διάστημα 2012-2013, είναι 187,6 στρέμματα. Αντίθετα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΣΤ για το έτος 2008, είναι 525 στρέμματα. Διαπιστώνεται λοιπόν, μία σημαντική εγκατάλειψη των αποτελεσμαχίων τα τελευταία χρόνια. Οι κυριότερες οινοποιήσιμες ποικιλίες που καλλιεργούνται είναι από ερυθρές ποικιλίες: Μανδηλαριά, Βάφτρα και Αϊδάνι και από λευκές ποικιλίες: Μενεμβασιά, Ασίρτικο και Σαββατιανό. Μεγάλες ποσότητες οινοποιήσιμων σταφυλιών πωλούνται στα οινοποιία της Πάρου για ΠΟΠ και ΠΓΕ οίνους. Οι αδιάθετες ποσότητες των επιτραπέζιων και οινοποιήσιμων σταφυλιών οδηγούνται στην απόσταξη για την παραγωγή παραδοσιακών ποτών, όπως σούμα.²⁰

Ο τομέας των κηπευτικών έχει αρχίσει να περιορίζεται εξαιτίας της ελάχιστης ποσότητας και όχι καλής ποιότητας αρδευτικού νερού που διαθέτει το νησί. Οι κηπευτικές καλλιέργειες είναι στα 674 στρέμματα ενώ οι ποτιστικές καλλιέργειες είναι 60 στρέμματα. Τελευταίως πολλές από τις καλλιέργειες των κηπευτικών είναι άνυδρες. Για την αύξηση της καλλιέργειας κηπευτικών λαχανικών στο νησί συστήνονται ποικιλίες φυτών ελάχιστης απαίτησης νερού (ντόπιες ποικιλίες η από τα γύρω νησιά), αντοχής σε νερά αυξημένης αλατότητας και πρόωμης παραγωγής.²¹

¹⁹ Ο.π. «Επιχειρησιακό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, Αντίπαρος», σελ.11

Ανακτήθηκε 12/07/2022 από: <https://ecoanemos.files.wordpress.com/2014/01/antiparos.pdf>

²⁰ Στο ίδιο, σελ.11

²¹ Στο ίδιο, σελ.12

Επιπρόσθετα, στο νησί λειτουργούν δύο (2) θερμοκήπια εκτάσεως 1.700 τετραγωνικών μέτρων και αρδεύονται από στέρνες συγκέντρωσης βρόχινου νερού. Σ' αυτά, καλλιεργούνται συνήθως οπωροκηπευτικά, όπως: ντομάτα, αγγούρι, φασολάκια και κολοκύθια. Η παραγωγή απορροφάται από ιδιοκτήτες εστιατορίων και από ντόπιους κατοίκους.²²

Στα προηγούμενα αξίζει να προστεθεί και η παρουσία αρωματικών-φαρμακευτικών φυτών, η οποία είναι συνυφασμένη με το τοπίο της Αντιπάρου, κάτι που δηλώνει την πλήρη προσαρμογή των φυτών αυτών στις γεωκλιματικές συνθήκες της περιοχής. Η καλλιέργεια των αρωματικών φυτών δεν απαιτεί ιδιαίτερες καλλιεργητικές φροντίδες (π.χ. ελάχιστες επεμβάσεις και όχι υπερβολικές, με οργανικές ουσίες, αρδεύσεις στα πρώτα στάδια της καλλιέργειας) και μπορεί να αναπτυχθεί σε οριακή, από πλευράς γονιμότητας εδάφους και να επιφέρει καλής ποιότητας παραγωγή. Η καλύτερη εποχή φύτευσης των αρωματικών φυτών είναι το φθινόπωρο για οικονομία στην κατανάλωση νερού. Παρά τα πλεονεκτήματα της καλλιέργειας και το ενδιαφέρον που εκδηλώνεται κατά καιρούς, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις είναι ελάχιστες, κυρίως στους κήπους των πολυτελών σπιτιών. Είναι απαραίτητο να γίνει διερεύνηση του κλάδου (επιλογή ειδών στο νησί, τεχνικές καλλιέργειας, ζήτηση της αγοράς κ.λπ.) και των προοπτικών ανάπτυξης ώστε να δημιουργηθεί μία ομάδα παραγωγών και να διαμορφωθεί ένα οργανωμένο σχέδιο καλλιέργειας-επεξεργασίας-τυποποίησης.

Αναφορικά με την μελισσοκομία της Αντιπάρου, τα τελευταία χρόνια είναι ασήμαντη. Υπάρχουν τέσσερις (4) μελισσοκόμοι, με συνολικό αριθμό μελισσοσμηνών 35 και η παραγωγή τους είναι για αυτοκατανάλωση. Σημαντικό μειονέκτημα για την μελισσοκομία, είναι οι κοινωνικές και κλιματικές αλλαγές (αλλαγή χρήση γης, η επέκταση των οικιστικών σχεδίων των πόλεων, επέκταση των τουριστικών εκμεταλλεύσεων, οι περιορισμοί που μπαίνουν από την πολιτεία για την τοποθέτηση των μελισσών, αύξηση της μέσης θερμοκρασίας του περιβάλλοντος με αποτέλεσμα μειωμένος χρόνος ανθοφορίας και με μεγάλα κενά) που συμβάλουν στην μείωση των μελισσοβοσκών με την καταστροφή της μελισσοκομικής βλάστησης.

Η μελισσοκομία στην Αντίπαρο μπορεί όχι μόνο να επιβιώσει αλλά και να εξελιχθεί σε βασικό άξονα της πρωτογενούς παραγωγής. Τα ελάχιστα μελίσσια που υπάρχουν στο νησί προέρχονται από την άσκηση νομαδικής μελισσοκομίας της Πάρου και από τους ελάχιστους ερασιτέχνες ντόπιους μελισσοκόμους.²³

---

²² Στο ίδιο, σελ.12

²³ Στο ίδιο, σελ.14

Η κτηνοτροφία είναι ένας ακόμη τομέας απασχόλησης των κατοίκων, ο οποίος παρουσιάζει μείωση. Η εκτροφή των βοοειδών και των αιγοπροβάτων γίνεται σε μη οργανωμένους στάβλους διάσπαρτους και μη χωροταξικά κατανεμημένους. Οι κτηνοτρόφοι, είναι ανάγκη να προσαρμοσθούν στα δεδομένα της αγοράς και της νομοθεσίας και να αποκτήσουν άδειες κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων. Στην Αντίπαρο όλες οι κτηνοτροφικές μονάδες στερούνται άδεια εγκατάστασης εκτός μόνο μίας (ΔΑΟΚ Σύρου).

Σύμφωνα με τα δεδομένα του νησιού, η δυνατότητα περαιτέρω εκμετάλλευσης της γεωργικής γης και η ύπαρξη μεγάλης έκτασης βοσκοτόπων, αποτελούν τα εχέγγυα για τη δημιουργία βιώσιμων μεσαίου μεγέθους ποιμνιοστασιών. Απαραίτητες προϋποθέσεις είναι ο εκσυγχρονισμός των σταβλικών εγκαταστάσεων για να διασφαλίζουν την ευζωία του ζωικού κεφαλαίου καθώς και την άριστη υγειονομική του κατάσταση, ο εξοπλισμός με σύγχρονα αρμεκτήρια, η εφαρμογή ορθής διατροφής, με στόχο την υψηλή αποδοτικότητα και πάντα στην παραγωγή προϊόντων άριστης ποιότητας.²⁴

Η διάρθρωση του ζωικού πληθυσμού στην Αντίπαρο παρουσιάζεται στον Πίνακα 3.12.

---

²⁴ Στο ίδιο, σελ.15

Πίνακας 3.12. Ζωική παραγωγή Αντιπάρου για τα έτη 2014-2017

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΤΑΤ

Περιγραφή	Ζώα που γεννήθηκαν	Ζώα στο τέλος του έτους
Ίπποι Άρρενες	1	1
Ίπποι Θήλειες		
Όνοι, Ημίονοι Άρρενες	3	3
Όνοι, Ημίονοι Θήλειες	3	13
Μοσχάρια κάτω του έτους	6	1
Βοοειδή Άρρενα ενός (1) μέχρι δύο (2) ετών		8
Βοοειδή Θήλεα ενός (1) μέχρι δύο (2) ετών		5
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής		6
Βοοειδή Άρρενα δύο (2) ετών και άνω		10
Δαμάλια δύο (2) ετών και άνω		39
Χοίροι αναπαραγωγής (γουρούνες και κάπροι επιβάσεως)	4	8
Χοίροι κρεοπαραγωγής, γενικά	178	5
Πρόβατα Οικόσιτα	3	10
Πρόβατα Κοπαδιάρικα	228	222
Αίγες Οικόσιτες	10	30
Αίγες Κοπαδιάρικες	585	585
Όρνιθες χωρικής εκτροφής	2.000	1.500
Ευρωπαϊκές κυψέλες με μέλισσες		27

Τέλος, η ενασχόληση με την αλιεία αποτελούσε σημαντικό οικονομικό κλάδο του νησιού, ενώ τα τελευταία χρόνια μειώθηκε σημαντικά λόγω της υπεραλίευσης, που είχε ως αποτέλεσμα την εξάντληση του αλιευτικού πλούτου, αλλά και του περιορισμού του αλιευτικού στόλου. Η αλιεία στην Αντίπαρο αποτελεί όπως είναι φυσικό ένα από τα παλαιότερα και πιο παραδοσιακά επαγγέλματα. Πλέον, συντηρείται σε οικογενειακή βάση, ενώ λίγοι είναι αυτοί που απασχολούνται αποκλειστικά με αυτή. Σήμερα, λόγω του μεγάλου αριθμού επισκεπτών, η παραγωγή σε αλιεύματα από τους ασχολούμενους κάτοικους στον τομέα δεν καλύπτει τις ανάγκες του νησιού. Οι επαγγελματίες αλιείς στο νησί της Αντιπάρου είναι τριάντα (30) (Τμήμα Αλιείας Κυκλάδων). Εξίσου σημαντική είναι και η παρουσία ερασιτεχνών αλιέων, οι οποίοι αποτελούν ανταγωνιστική ομάδα στα αλιευτικά πεδία και στις αγορές της περιοχής. Αρκετός αριθμός επαγγελματιών αλιέων έχει συμμετάσχει σε επενδυτικά προγράμματα για την αλιεία τα προηγούμενα χρόνια (π.χ. διάλυση αλιευτικών σκαφών, εκσυγχρονισμός, αντικατάσταση ή αγορά αλιευτικού σκάφους). Τέλος, για την εξυπηρέτηση των αλιέων στην προμήθεια καυσίμων υπάρχει Τελωνειακή Αρχή στο νησί της Πάρου.²⁵

Πίνακας 3.13. Στοιχεία αλιείας Αντιπάρου για το έτη 2014-2017

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΑΤ

Περιγραφή	Αριθμός Ποσότητα
Μηχανοκίνητα επαγγελματικά αλιευτικά σκάφη παράκτιας θαλάσσιας αλιείας με μηχανή κινήσεως μέχρι 19HP	10
Ποσότητες αλιευμάτων που εκφορτώθηκαν από τα ανωτέρω σκάφη(930),καθ' όλο το έτος ανεξάρτητα από την περιοχή αλιείας	14.000

²⁵ Στο ίδιο, σελ. 16-17

Πίνακας 3.14. Πίνακας επαγγελματικών αλιευτικών σκαφών Αντιπάρου για το έτος 2013

Πηγή: Επιχειρησιακό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2014 – 2020, Αντίπαρος

Νησί	Σκάφη Παράκτιας Αλιείας		Σκάφη Μέσης Αλιείας		Σύνολο
	Σκάφη με Αλιευτικά Εργαλεία Δίχτυα - Παραγάδια	Σκάφη με Αλιευτικό Εργαλείο Τράτα	Σκάφη με Αλιευτικό Εργαλείο Γρι - Γρι	Σκάφη με Αλιευτικό Εργαλείο Μηχ/τα	
Αντίπαρος	25	2	1	0	28

3.4.4.2. Δευτερογενής Τομέας Παραγωγής

Στον παρελθόν, στην Αντίπαρο, υπήρχε έντονη μεταλλευτική δραστηριότητα (ξεκίνησε το 1873), όπως και σε πολλά νησιά των Κυκλάδων. Το 1990, ανέλαβε τα μεταλλεία η Γαλλική Εταιρεία Λαυρίου, η οποία δημιούργησε εγκαταστάσεις με κτίρια, γραφεία, μηχανήματα καθώς και σιδηρόδρομο για τη μεταφορά των μεταλλευμάτων ως τη θάλασσα. Σήμερα, μπορεί να αντικρύσει κανείς τα ανενεργά μεταλλεία σιδήρου σε διάφορα σημεία του νησιού (θέσεις «Χατζοβούνι», «Μπατάγιες», «Κακή Σκάλα», κ.λπ.)²⁶. Η μεταποιητική δραστηριότητα της Αντιπάρου δεν είναι ανεπτυγμένη. Τα παραδοσιακά προϊόντα του νησιού είναι λιγοστά. Συγκεκριμένα παράγονται προϊόντα όπως η σούμα, διάφορες ποικιλίες παραδοσιακών γλυκισμάτων αλλά και τυριών (κεφαλοτύρι, ξινομυζήθρα τουλουμοτύρι) καθώς και ελαιόλαδο.

Ένα από τα προβλήματα, είναι η έλλειψη τυποποίησης λαδιού και ελαιοτριβείων, καθώς στο νησί λειτουργεί μόνο ένα ελαιοτριβείο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η έκθλιψη του ελαιοκάρπου που συγκομίζεται στην Αντίπαρο να πραγματοποιείται κυρίως στην Πάρο, στα πέντε σύγχρονα ελαιουργεία, τριφασικού- φυγοκεντρικού τύπου. Επιπλέον, λόγω τη μη ύπαρξης οινοποιείων στο νησί, οι ποσότητες σταφυλιών οινοποίησης πωλούνται στα οινοποιεία της Πάρου για ΠΟΠ και ΠΓΕ οίνους. Οι αδιάθετες ποσότητες σταφυλιών επιτραπέζιων και οινοποίησης

²⁶ «Γεωγραφία και Μορφολογία», Δήμος Αντιπάρου. Ανακτήθηκε 12/07/2022 από: <https://antiparos.gr/el/episkeptes/istoria/geografia.html>

σταφυλιών οδηγούνται για τοπικούς οίνους αυτοκατανάλωση και στην απόσταξη για την παραγωγή παραδοσιακών ποτών όπως σούμα.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι στο νησί παρατηρούνται συχνά οικοδομικές εργασίες, οι οποίες σχετίζονται με την κατασκευή ή αναπαλαίωση κτιρίων και συγκεκριμένα τουριστικών καταλυμάτων.

3.4.4.3. Τριτογενής Τομέας Παραγωγής

Την τελευταία δεκαετία, η απασχόληση στον τριτογενή τομέα, και συγκεκριμένα στον τουρισμό και την παροχή υπηρεσιών, παρουσιάζει σημαντική άνοδο. Στο νησί κατασκευάζονται και λειτουργούν ολοένα και περισσότερα ξενοδοχεία, καταστήματα εστίασης και αναψυχής, που προσελκύουν τα καλοκαίρια Έλληνες και Ευρωπαίους επισκέπτες, αλλά αποτελεί και τόπο επένδυσης Αμερικανών παραθεριστών.

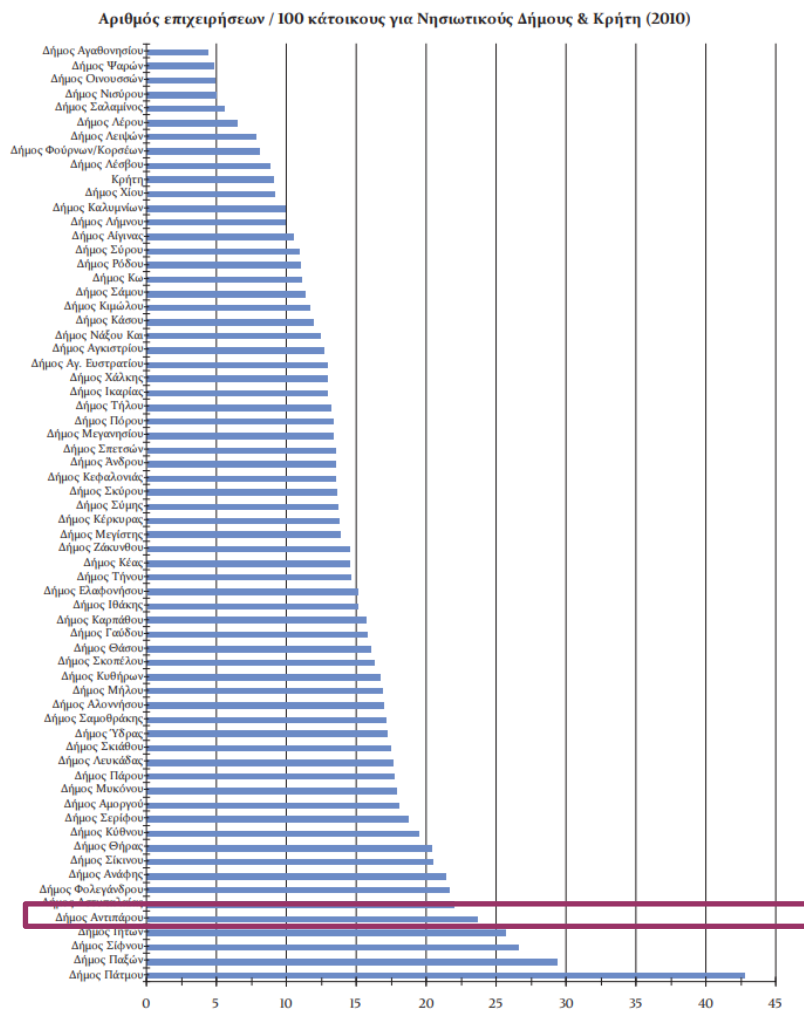
Σύμφωνα με στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος, στο νησί της Αντιπάρου καταγράφονται συνολικά δέκα (10) ξενοδοχεία και ένα (1) κάμπινγκ, ενώ με βάση την κατανομή του ξενοδοχειακού δυναμικού για το έτος 2020, η συνολική δυναμικότητα του νησιού σε κλίνες είναι τριακόσια εβδομήντα (370) και ένα (1) κάμπινγκ. Τα ως άνω στοιχεία, παρουσιάζονται αναλυτικά στον Πίνακα 3.15.

Πίνακας 3.15. Κατανομή ξενοδοχείων με βάση την ποιότητα υπηρεσιών και την δυναμικότητα τους για το έτος 2020

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος

Ξενοδοχειακό Δυναμικό 2020 Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου							
	Περιγραφή	5****	4****	3***	2**	1*	Γενικό Άθροισμα
Αντίπαρος	Μονάδες	-	-	2	3	5	10
	Δωμάτια	-	-	26	78	81	185
	Κλίνες	-	-	60	150	160	370

Αυτό που χαρακτηρίζει το νησί, είναι η υψηλή εποχικότητα και η συγκέντρωση της επισκεψιμότητας τους θερινούς μήνες (Ιούλιο Αύγουστο). Χαρακτηριστικό γνώρισμα του τουρισμού της Αντιπάρου είναι η επίσκεψη περισσότερων ξένων παρά Ελλήνων τουριστών. Έπειτα από έρευνα του Πανεπιστημίου Αιγαίου²⁷ (Διάγραμμα 3.3), στο νησί της Αντιπάρου το 2015 αναλογούν περίπου 23 επιχειρήσεις ανά 100 κατοίκους (ένας ιδιαίτερα μεγάλος αριθμός σε σχέση με άλλα μικρά νησιά). Εφόσον ο συνολικός πληθυσμός του νησιού το 2011 ήταν 1.211, συμπεραίνεται ότι υπάρχουν συνολικά 278 επιχειρήσεις. Η οικονομική δραστηριότητα του τριτογενούς τομέα εντοπίζεται, κυρίως, στο βόρειο τμήμα του νησιού, στη Χώρα.

Διάγραμμα 3.3. Αριθμός επιχειρήσεων/ 100 κατοίκους για νησιωτικούς Δήμους, συμπεριλαμβανομένου και του Δήμου Αντιπάρου για το έτος 2010

Πηγή: Σπιλάνης Γ., (2015), «Άτλας των Νησιών», Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη, σελ.45 & ίδια επεξεργασία

²⁷ Γιάννης Σπιλάνης, Θανάσης Κίζος, «Άτλας των Νήσων», Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη 2015, σελ.45

Επιπρόσθετα, ο προσανατολισμός των φορέων το νησιού προς διάφορες μορφές εναλλακτικού τουρισμού είναι σε ανάπτυξη, επιδιώκοντας έτσι την προτυποποίηση του τουριστικού προϊόντος στο νησί.

Η ενίσχυση και προώθηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και προϊόντων του νησιού, εκτιμάται ότι θα δώσει ένα επιπλέον πλεονέκτημα στο τουρισμό. Θα προσανατολίσει την οικονομία του νησιού σε μια πιο ολοκληρωμένη ανάπτυξη προσθέτοντας στο μονόπλευρο μοντέλο της παραλίας και της διασκέδασης και άλλες μορφές τουρισμού που αποδεικνύονται προσφορότερες και πιο ήπιες για τη φέρουσα ικανότητα του νησιού.

Τα τελευταία χρόνια, η Αντίπαρος φαίνεται πως κάνει μετάβαση από τον μαζικό στον ποιοτικό τουρισμό, με την λειτουργία καλαίσθητων εστιατορίων με παραδοσιακά χαρακτηριστικά, καταστήματα με είδη τέχνης εσωτερικής διακόσμησης, κ.α... Στην είσοδο του Κάστρου είναι επισκέψιμη αίθουσα του Λαογραφικού Μουσείου της Δημοτικής Επιχείρησης Ανάπτυξης Αντιπάρου με εκθέματα λαογραφικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος από την ιστορία του νησιού.

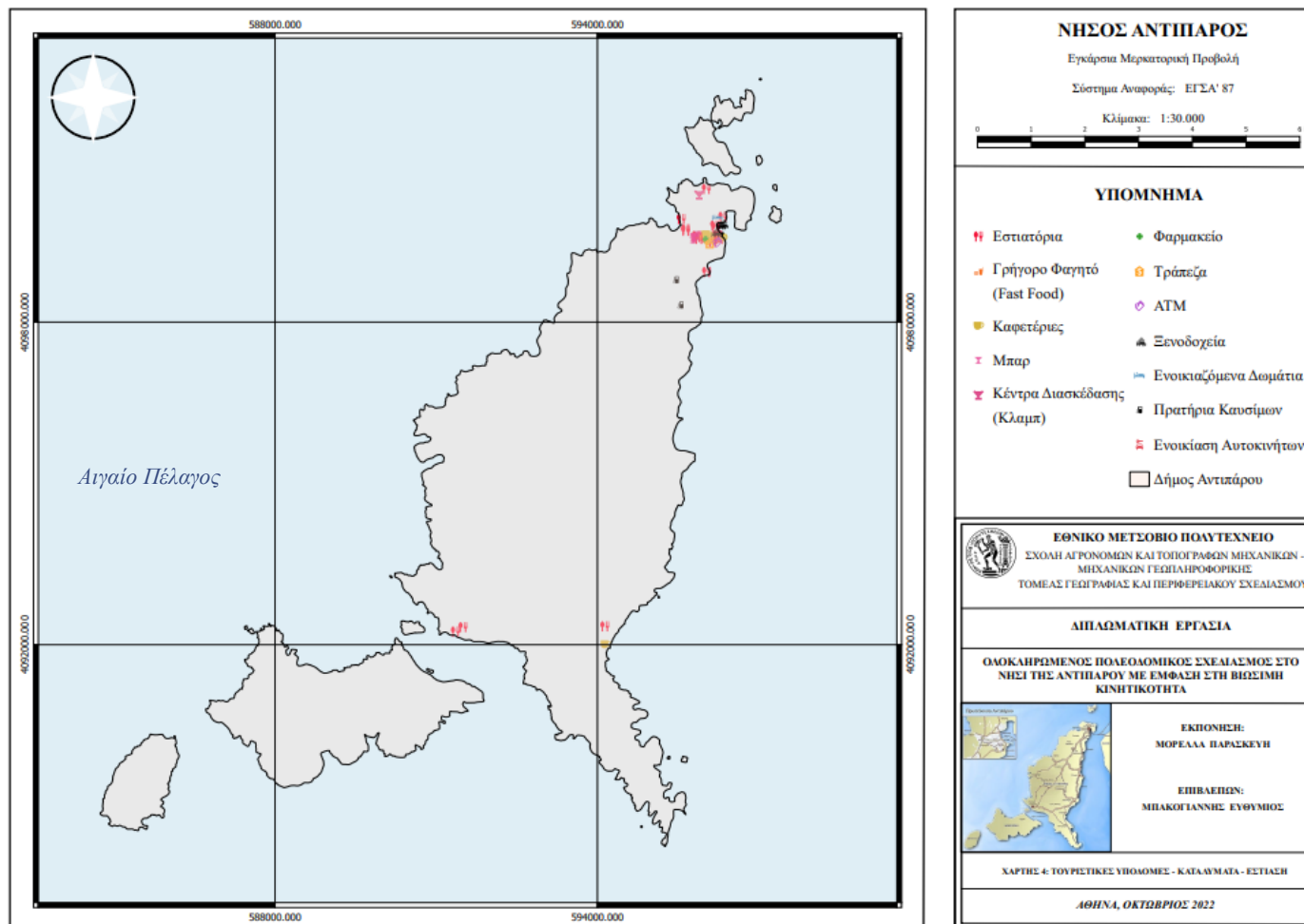
Σε ανάλογο πλαίσιο μπορεί να ενταχθεί και η αλιευτική παράδοση του νησιού με προοπτική την ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού, ο οποίος θα μπορούσε να ανακόψει την πορεία της εξαφάνισης του αλιευτικού στόλου του νησιού και να διατηρήσει την αλιευτική του παράδοση.²⁸

Τέλος, ο αγροτουρισμός δεν είναι ανεπτυγμένος στο νησί. Συγκεκριμένα, μέχρι στιγμής λειτουργεί ένα μικρό βιολογικό άλσος και ένα αγρόκτημα στην περιοχή του Κάμπου, λίγα βήματα μακριά από την παραλία Λιβάδια. Επομένως, γίνεται αντιληπτό ότι η προσέλκυση επισκεπτών αποκλειστικά για δραστηριότητες αγροτουρισμού είναι περιορισμένη καθώς κάτι τέτοιο απαιτεί την συντονισμένη οργάνωση σχετικού τουριστικού προϊόντος από τους εμπλεκόμενους φορείς (το Δήμο, παράγοντες πρωτογενή τομέα, ταξιδιωτικά γραφεία).

---

²⁸ Ο.π. «Επιχειρησιακό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, Αντίπαρος», σελ.19-20

Ανακτήθηκε 12/07/2022 από: <https://ecoanemos.files.wordpress.com/2014/01/antiparos.pdf>

Χάρτης 3.4. Τουριστικές υποδομές - Καταλύματα - Εστίαση

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.4.5. Οικιστικά Στοιχεία

Κατά την απογραφή των κτιρίων, γίνεται η διαίρεση των κτιρίων σε αποκλειστικής και μικτής χρήσης. Η αποκλειστική χρήση αφορά κτίσματα τα οποία έχουν μόνο μία χρήση, ενώ τα κτίσματα μικτής χρήσης έχουν δύο ή και περισσότερες χρήσεις. Οι χρήσεις οι οποίες μπορεί να έχει ένα κτήριο είναι κατοικία, ξενοδοχείο, εκκλησία, εκπαιδευτικός χώρος, εργαστήριο-εργοστάσιο, γραφείο-κατάστημα, χώρος στάθμευσης και κτήριο υγειονομικής περιθαλψής.

Κατά την τελευταία εικοσαετία, η Αντίπαρος εξελίχθηκε σε σημαντικό τουριστικό προορισμό και ταυτόχρονα ανέπτυξε έντονη οικοδομική δραστηριότητα που συνιστάται κυρίως στην ανέγερση κατοικιών είτε για ιδιόχρηση είτε για ενοικίαση σε παραθεριστές. Ο οικισμός της Αντιπάρου είναι αρκετά πυκνοδομημένος αφού συγκεντρώνει το 94% του πληθυσμού του νησιού και το ίδιο το νησί κατατάσσεται στα πιο πυκνοκατοικημένα του Δήμου με 34 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Σύμφωνα τα την απογραφή των κτιρίων από το 2000 έως το 2011 ο αριθμός των κτιρίων στην Αντίπαρο αυξήθηκε κατά 35% την τελευταία δεκαετία και αναμένεται να αυξηθεί και ακόμη περισσότερο μέσα στην επόμενη.

Πίνακας 3.16. Απογραφή κτιρίων αποκλειστικής χρήσης Δήμου Αντιπάρου για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΤΑΤ

Κτίρια αποκλειστικής χρήσης									
Σύνολο κτιρίων αποκλειστικής χρήσης	Αποκλειστική χρήση κτιρίων								
	Κατοικία	Εκκλησία - Μοναστήρι	Ξενοδοχείο	Εργοστάσιο - Εργαστήριο	Σχολικό κτήριο	Κατάστημα - Γραφείο	Σταθμός αυτοκινήτων (πάρκινγκ)	Νοσοκομείο, κλινική κλπ.	Άλλη χρήση
1.467	1.037	64	19	2	3	79	23	1	239

Πίνακας 3.17. Απογραφή κτιρίων μικτής χρήσης Δήμου Αντιπάρου για το έτος 2011

Πηγή: Ιδία επεξεργασία δεδομένων ΕΛΣΤΑΤ

Κτίρια μικτής χρήσης									
Σύνολο κτιρίων μικτής χρήσης	Κύρια χρήση κτιρίων μικτής χρήσης								
	Κατοικία	Εκκλησία - Μοναστήρι	Ξενοδοχείο	Εργοστάσιο - Εργαστήριο	Σχολικό κτίριο	Κατάστημα - Γραφείο	Σταθμός αυτοκινήτων (πάρκινγκ)	Νοσοκομείο, κλινική κλπ.	Άλλη χρήση
155	56	0	6	0	0	77	0	0	16

Σύμφωνα με τους ως άνω Πίνακες (Πίνακες 3.16 και 3.17), παρατηρείται ότι το 70% των κτιρίων αποκλειστικής χρήσης της Αντιπάρου, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2011, είναι η κατοικία ενώ στο σύνολο των κτιρίων μικτής χρήσης είναι μόνο το 36%. Γενικά, τα τελευταία χρόνια παρατηρούνται περισσότερες κατοικίες και λιγότερες άλλες χρήσεις και αυτό γιατί παρότι στο νησί είναι ιδιαίτερα αυξημένο το φαινόμενο του τουρισμού πολλά από τα δωμάτια ή σπίτια που νοικιάζονται δεν έχουν άδεια και είναι κατοχυρωμένα ως κατοικίες.

3.5. Φυσικό Περιβάλλον

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζεται το φυσικό περιβάλλον της Αντιπάρου. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στα στοιχεία του εδάφους και στη μορφολογία της περιοχής, στους υδάτινους πόρους που αυτή διαθέτει, στο κλίμα, στη σεισμικότητα της και τέλος στα στοιχεία που αναφέρονται στον περιβαλλοντικό και πολιτιστικό της πλούτο.

3.5.1. Μορφολογικά Στοιχεία

Το νησί της Αντιπάρου βρίσκεται στην καρδιά των Κυκλάδων, στο Νότιο Αιγαίο, 0,8 ναυτικά μίλια νοτιοδυτικά της Πάρου. Το πορθμείο της απέχει από το κεντρικό λιμάνι της Παροικιάς 4,8 ναυτικά μίλια. Παλαιότερα η Αντίπαρος ήταν ενωμένη με την Πάρο, ενώ πλέον χωρίζεται από αυτή με το Στενό της Αντιπάρου, γνωστό ως Αμφιδέξιο, πλάτους 500-1000 μέτρων και βάθους 4,5 μέτρων. Το μέγιστο μήκος του νησιού είναι 7 μίλια σε κατεύθυνση από Βορρά προς Νότο, ενώ το μέγιστο πλάτος της φθάνει τα 2,8 μίλια..

Στο κεντρικό τμήμα του νησιού το ανάγλυφο είναι ορεινό με υψηλότερη κορυφή αυτή του Προφήτη Ηλία (301 μέτρα), ενώ στο βόρειο και στο νότιο τμήμα του, το ανάγλυφο γίνεται λοφώδες με μικρές κοιλάδες και ελάχιστα πεδινά τμήματα. Άλλοι ορεινοί όγκοι, που απαντούν στο νησί είναι του Μαρτίνη, των Μαγγανιών, της Καμπιάς και του Ματαράγγα. Στα βόρεια και ανατολικά, κατά μήκος των ακτών, παρατηρούνται αναβαθμίδες, το ύψος των οποίων δεν υπερβαίνει τα 15 μέτρα. Ο ορεινός όγκος, στα κεντρικά του νησιού, οροθετείται στα βόρεια από την κοιλάδα του Κάμπου και στα νοτιοανατολικά από την κοιλάδα του Σωρού, μικρότερης έκτασης. Στο κέντρο του νησιού βρίσκεται το διάσημο, σπήλαιο της Αντιπάρου, ένα από τα ομορφότερα σπήλαια της χώρας μας, το οποίο χρησιμοποιήθηκε ως καταφύγιο από τη Νεολιθική Εποχή.

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό του νησιού είναι το γεγονός ότι αποτελεί το κέντρο ενός αρχιπελάγους από δεκάδες νησάκια. Στα βόρεια και βορειοανατολικά απλώνονται το Διπλό, τα Φειρά, το Πουρί, ο Μαύρος Τούρλος, ο Κόκκινος Τούρλος, ο Κάβουρας, ο Μαγρινές, το Ρευματονήσι και ο Σάλιαγκος, όπου πάνω στον οποίο ανακαλύφθηκε ο αρχαιότερος οικισμός των Κυκλάδων. Στα ανατολικά του νησιού και στο Στενό της Αντιπάρου, απλώνονται ο Άγιος Αντώνιος, το Μάρμαρα, η Τούρνα, η Καμπάνα, η Πρέζα, η Γλαροπούντα, το Παντιερωνήσι, η Πεταλίδα και το Κυδώνι. Τέλος, στα δυτικά βρίσκεται το Δεσποτικό, η αρχαία Πρεπέσινθος με τον πολύ σημαντικό αρχαίο οικισμό, το Τσιμνητήρι, ο Ξιφίος, η Κάλικα και η Στρογγυλή.²⁹

²⁹ «Αντίπαρος», naturagraeca : Ένας οδηγός για την άγρια φύση της Ελλάδας. Ανακτήθηκε 12/07/2022 από: <https://www.naturagraeca.com/ws/131.193.211.1.1.%CE%91%CE%BD%CF%84%CE%AF%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%82>

Οι ακτές της Αντιπάρου διακρίνονται για τις χρυσές αμμουδιές και τα πεντακάθαρα νερά τους και γι' αυτό το νησί προσελκύει τουρισμό κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Οι πιο γνωστές παραλίες στην ευρύτερη περιοχή του κεντρικού οικισμού είναι οι Ψαραλυκές. Είναι δύο παραλίες οι οποίες βρίσκονται νοτίως της παραλιακής και φημίζονται για τα αλμυρόδενδρα που παρέχουν σκιά πίσω από την αμμουδιά. Η παραλία του Αγίου Σπυρίδωνα με τα ρηγά της νερά, είναι ιδανικός παράδεισος για τα παιδιά. Στην πίσω μεριά του Κάστρου βρίσκεται ο Σιφνέικος Γιαλός, ο οποίος έχει πάρει το όνομά του από το νησί της Σίφνου και είναι γνωστός για τα υψηλά κύματα λόγω των ανέμων που αναπτύσσονται στην περιοχή. Λοιπές γνωστές παραλίες οι οποίες κατέστησαν προσβάσιμες οδικώς με τα έργα οδοποιίας που πραγματοποιήθηκαν, είναι η παραλία στα Λιβάδια, στις δυτικές ακτές, η αμμουδερή παραλία στο Σωρό, ο Άγιος Σώστης, οι παραλίες της Φανερωμένης, οι παραλίες στα Γλυφά, η παραλία της Παναγιάς (3^η Ψαραλυκή), το Απάντημα, ο Αϊ Γιώργης και το Δεσποτικό.

Το νησί χαρακτηρίζεται μορφολογικά πεδινό στο σύνολο της έκτασής του³⁰. Το ανάγλυφο χαρακτηρίζεται επικλινές σε ποσοστό 11% (κλίσεις >30%), λοφώδες σε ποσοστό 36% (κλίσεις 10-30%), κυματώδες σε ποσοστό 27% (κλίσεις 5-10%) και επίπεδο σε ποσοστό 29% (κλίσεις 0-5%), όπως φαίνεται στους παρακάτω πίνακες.

Πίνακας 3.18. Υψόμετρα εδάφους Αντιπάρου

Πηγή: Ειδική Γραμμή Υδάτων, Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Νήσων Αιγαίου, Στάδιο Ι

Υψόμετρα (m)	Χαρακτηρισμός Ανάγλυφου	Έκταση (%)
0 - 200	Πεδινό	100
200 - 600	Ημιορεινό	-
> 600	Ορεινό	-

³⁰ «Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Νήσων Αιγαίου (Βόρειου και Νότιου Αιγαίου), Στάδιο Ι, 1^η Φάση – Παραδοτέο 3, Ειδικές Περισχές Εκτός Ζωνών Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας, Ειδική Γραμματεία Υδάτων, Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, Αθήνα 2017. Ανακτήθηκε 12/07/2022 από:

http://thyamis.itia.ntua.gr/egyflooding/gr14/reports/I_1_P03_GR14.pdf

Πίνακας 3.19. Κλίσεις εδάφους Αντιπάρου

Πηγή: Ειδική Γραμμή Υδάτων, Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Νήσων Αιγαίου, Στάδιο Ι

Κλίσεις (%)	Χαρακτηρισμός Ανάγλυφου	Έκταση (%)
0 - 5	Επίπεδο	26
5 - 10	Κυματώδες	27
10 - 30	Λοφώδες	36
>10	Επικλινές	11

3.5.2. Υδρολογικά Χαρακτηριστικά

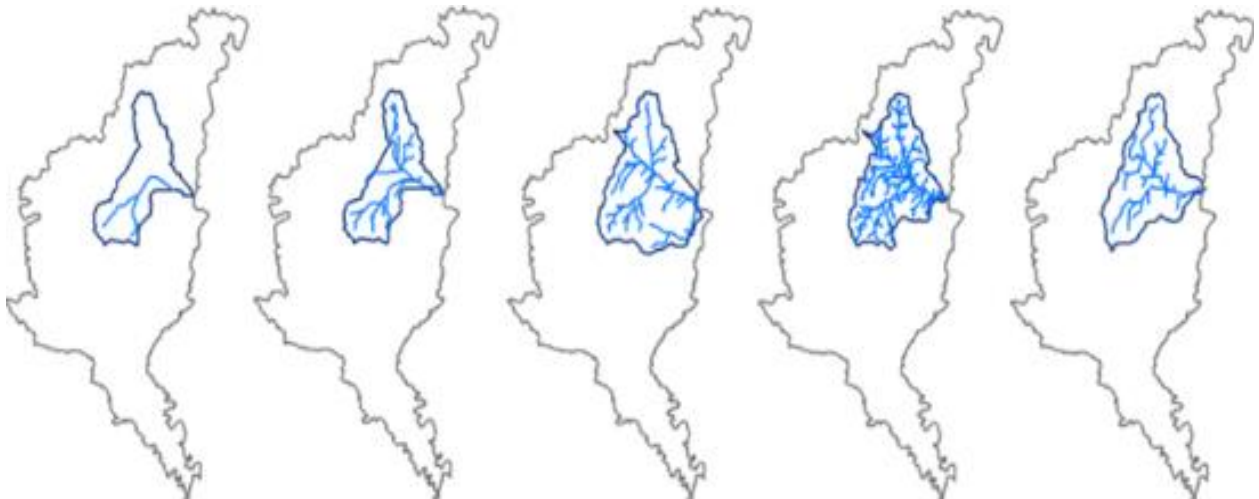
Όπως αναφέρθηκε και στην υποενότητα «Μορφολογικά Στοιχεία», η Αντίπαρος στο σύνολο της έκτασής της είναι ένα πεδινό νησί. Η μορφολογία αυτή είχε σαν αποτέλεσμα την διαμόρφωση πέντε (5) λεκανών απορροής, με επιφάνειες που κυμαίνονται από 3-10 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Τα ρέματα που εντοπίζονται είναι η Πεταλίδα, ο Άγιος Αντώνιος, το Δεσποτικό, ο Σωρός και η Αντίπαρος, τα οποία όλα είναι δεύτερης (2^{ης}) τάξης, εκτός του Δεσποτικού που είναι τρίτης (3^{ης}) τάξης κατά Strahler. Το Δεσποτικό έχει υδρολογική λεκάνη έκτασης 9,95 τετραγωνικά χιλιόμετρα, μέση κλίση 19,6%, συνολικό μήκος υδρογραφικού δικτύου 16,5 χιλιόμετρα, μήκος κύριας μισγάγγειας 2,7 χιλιόμετρα και πυκνότητα 1,65 χιλιόμετρα ανά τετραγωνικά χιλιόμετρα. Πηγάζει από τα νότια του Προφήτη Ηλία και εκβάλλει στον Άγιο Γεώργιο.

Η ανατολική-νοτιοανατολική πλευρά του Προφήτη Ηλία αποστραγγίζεται από το ρέμα Σωρός το οποίο έχει υδρολογική λεκάνη έκτασης 9,11 τετραγωνικά χιλιόμετρα, μέση κλίση 12,8%, συνολικό μήκος υδρογραφικού δικτύου 17,5 χιλιόμετρα, μήκος κύριας μισγάγγειας 3,1 χιλιόμετρα και πυκνότητα 1,92 χιλιόμετρα ανά τετραγωνικά χιλιόμετρα.

	Έκταση λεκάνης (km ²)	Μήκος υδρογραφικού δικτύου (km)	Πλήθος κλάδων (Strahler)	Αριθμηση δικτύου κατά Strahler	Αριθμηση δικτύου κατά Shreve
ΨΜΕ ALOS	5,593	34,467	163	5	5,593
ΨΜΕ ASTER	5,488	7,233	34	3	5,488
ΨΜΑ ΓΥΣ	4,213	6,939	29	4	4,213
ΨΜΕ AIRPHOTOS	6,903	20,820	51	4	6,903
Τοπογραφικός χάρτης 1:50000	4,213	3,780	3	2	4,213
	Υδρογραφική πυκνότητα	Υδρογραφική πυκνότητα	Μήκος υποψών (km)	Ισοδίσταση (km)	Κλίση λεκάνης %
ΨΜΕ ALOS	29,143	6,162	50,920	0,02	18,208
ΨΜΕ ASTER	6,195	1,318	27,969	0,02	10,192
ΨΜΑ ΓΥΣ	6,884	1,647	40,332	0,02	19,147
ΨΜΕ AIRPHOTOS	7,388	3,016	62,207	0,02	18,022
Τοπογραφικός χάρτης 1:50000	0,712	0,897	41,950	0,02	19,916

Εικόνα 3.4. Βασικοί υδρολογικοί παράμετροι και δείκτες για μία λεκάνη απορροής της Αντιπάρου

Πηγή: Νικολακόπουλος, Κ., Κατσάνου, Κ., Λαμπράκης, Ν. Υδρολογία με χρήση γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών και δεδομένων τηλεπισκόπησης, 2015

Εικόνα 3.5. Το υδρογραφικό δίκτυο α) όπως αποτυπώνεται στον τοπογραφικό χάρτη της ΓΥΣ, β) όπως προέκυψε από το Ψηφιακό Μοντέλο Ανάγλυφου από τις ψηφιοποιημένες ισοϋψείς, γ) όπως προέκυψε από το Ψηφιακό Μοντέλο Επιφανείας από τα δεδομένα ALOS και ε) όπως προέκυψε από το ASTER DEM

Πηγή: Νικολακόπουλος, Κ., Κατσάνου, Κ., Λαμπράκης, Ν. Υδρολογία με χρήση γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών και δεδομένων τηλεπισκόπησης, 2015

3.5.3. Γεωλογικά Χαρακτηριστικά

Στα βόρεια και ανατολικά του νησιού, κατά μήκος των ακτών και των κοιλάδων του Κάμπου και του Σωρού, απαντώνται σύγχρονες προσχώσεις οι οποίες συνίστανται από άμμους, αργίλους, χάλικες, προϊόντα αποσάθρωσης, ασβεστοψαμμίτες (πώρος των Κυκλάδων) και πλειο-πλειστοκαινικές αποθέσεις. Οι εν λόγω αποθέσεις αποτελούνται από θαλάσσιες αναβαθμίδες περιορισμένης ανάπτυξης, οι οποίες συνίστανται από παράκτιους ψαμμίτες και λατυποκροκαλοπαγή, ποτάμιες αποθέσεις, πάχους μέχρι 50 μέτρα, οι οποίες αποτελούνται από λατύπες, άμμους και αργίλους και προέρχονται από πετρώματα του κρυσταλλοσχιστώδους υποβάθρου και θαλάσσιους σχηματισμούς, οι οποίοι απαρτίζονται από λατυποκροκαλοπαγή, ψηφιδοπαγή, ψαμμίτες και ψαμμούχες μάργες. Στο κεντρικό τμήμα του νησιού, όπου το ανάγλυφο είναι ορεινό με υψηλότερη κορυφή αυτή του Προφήτη Ηλία καθώς και στους ορεινούς όγκους του Μαρτίνη, των Μαγγανιών, της Καμπιάς και του Ματαράγγα, απαντώνται γνεύσιοι έως σχιστολιθικοί γνεύσιοι (ηλ. Πέρμιο) και μάρμαρα εντός των γνευσιοσχιστόλιθων, πυριτωμένα και αγκεριτωμένα, μικροκρυσταλλικά έως μακροκρυσταλλικά και απολιθωματοφόροι ασβεστόλιθοι υπό μορφή φακοειδών ενστρώσεων. Νότια του νησιού (ακρ. Μαστίχια, όρμος Σώστης) απαντώνται λατυποπαγείς και τοφφώδεις ρυολιθικές λάβες, ρυολιθικοί τόφοι και ασύνδετα ηφαιστειακά αναβλήματα.

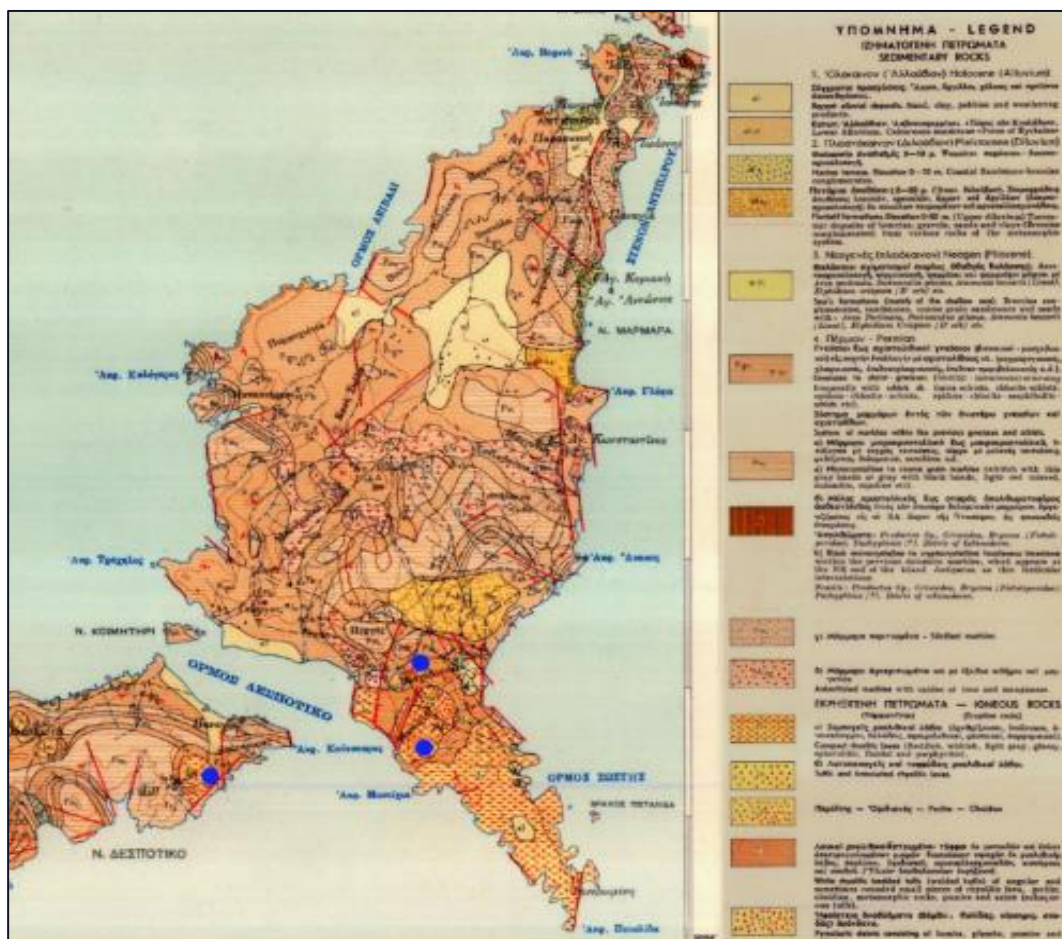
Οι γεωλογικοί σχηματισμοί που δομούν την Αντίπαρο, σύμφωνα με τα υδρολιθολογικά χαρακτηριστικά τους διακρίνονται σε περατούς, ημιπερατούς και αδιαπέρατους σχηματισμούς.³¹

Πιο συγκεκριμένα :

- Περατοί σχηματισμοί: Στην κατηγορία των περατών σχηματισμών κατατάσσονται τα μάρμαρα, καθώς χαρακτηρίζονται από πολύ υψηλή υδροπερατότητα, λόγω δευτερογενούς πορώδους. Ο συντελεστής κατείσδυσης στους εν λόγω σχηματισμούς εκτιμάται $\geq 50\%$. Ωστόσο, όπου τα μάρμαρα εμφανίζονται πυριτωμένα και αγκεριτωμένα, μειώνεται η υδροπερατότητα τους, ενώ ο συντελεστής κατείσδυσης εκτιμάται $\geq 20\%$. Στους περατούς σχηματισμούς εντάσσονται επίσης οι αλλουβιακές και ποτάμιες αποθέσεις, που απαντώνται στις απολήξεις των κοιλάδων. Οι εν λόγω αποθέσεις χαρακτηρίζονται από μέτρια έως υψηλή υδροπερατότητα και ο συντελεστής κατείσδυσης εκτιμάται 10-15%.

³¹ Ο.π. «Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Νήσων Αιγαίου (Βόρειου και Νότιου Αιγαίου), Στάδιο Ι, 1^η Φάση – Παραδοτέο 3, Ειδικές Περιοχές Εκτός Ζωνών Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας». Ανακτήθηκε 12/07/2022 από: http://thyamis.itia.ntua.gr/egyfloids/gr14/reports/I_1_P03_GR14.pdf

- Ημιπερατοί σχηματισμοί: Στην κατηγορία των ημιπερατών σχηματισμών κατατάσσονται ηφαιστειακοί (συμπαγείς ρυολιθικές λάβες) και ιζηματογενείς ρωγματώδεις σχηματισμοί του Νεογενούς (λατυποκροκαλοπαγή, ψηφιοπαγή, ψαμμίτες και αμμούχες μάργες), οι οποίοι χαρακτηρίζονται από μέτρια υδροπερατότητα. Στους εν λόγω σχηματισμούς ο συντελεστής κατείδυσης εκτιμάται $\geq 10\%$.
- Αδιαπέρατοι σχηματισμοί: Στους αδιαπέρατους σχηματισμούς κατατάσσονται σχηματισμοί του κρυσταλλοσχιστώδους υποβάθρου (γνεύσιοι και σχιστόλιθοι). Οι αδιαπέρατοι σχηματισμοί χαρακτηρίζονται από χαμηλό συντελεστή κατείδυσης $< 5\%$.

Εικόνα 3.6. Γεωλογικός χάρτης Αντιπάρου και γειτονικών νησίδων. Με μπλε κύκλο σηματοδοτούνται οι θέσεις των ηφαιστειακών δομών

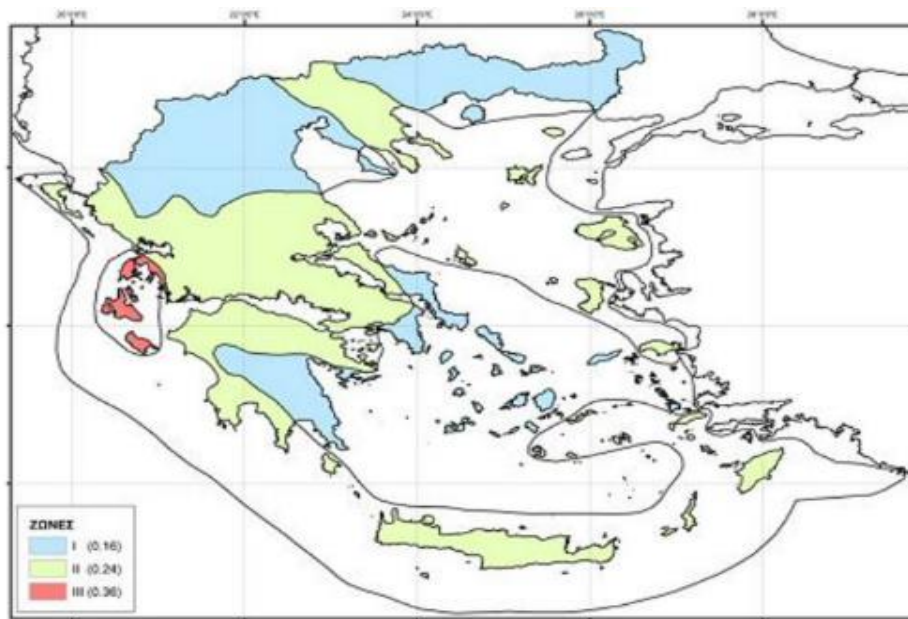
Πηγή: Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών, Ι. Αναστόπουλος, 1963

Όσον αναφορά την ηφαιστειακή δραστηριότητα της Αντιπάρου όπως απεικονίζεται και στην ως άνω εικόνα, το νησί βρίσκεται μέσα σε ηφαιστειογενή περιοχή και μέσα στα χρόνια έχει υποστεί διαχωρισμούς λόγω των ηφαιστειών. Πληθώρα μικρών ακατοίκητων νησιών και βραχονησίδων όπως το Κοιμητήρι, η Στρογγυλή, το Διπλό, ο Κάβουρας, το Ρευματονήσι, ο Κόκκινος και Μαύρος Τούρλος, είναι αποτέλεσμα ηφαιστειακών εκρήξεων μέσα στα χρόνια. Επίσης, λόγω του ελάχιστου βάθους (1 μέτρο) ανάμεσα στο Νησί του Δεσποτικού και της Αντιπάρου, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να ήταν ενωμένα αυτά τα δύο νησιά. Το ίδιο ισχύει και για το στενό σύνδεσης της Αντιπάρου και της Πάρου (γνωστό και ως Αμφίγειο), το οποίο έχει βάθος μόλις 4,5 μέτρα και πλάτος 500-1000 μέτρα, το οποίο έπειτα από μελέτες μέσα στα χρόνια έχει αποδειχθεί ότι τα δύο νησιά ήταν ενωμένα.

3.5.4. Σεισμικότητα

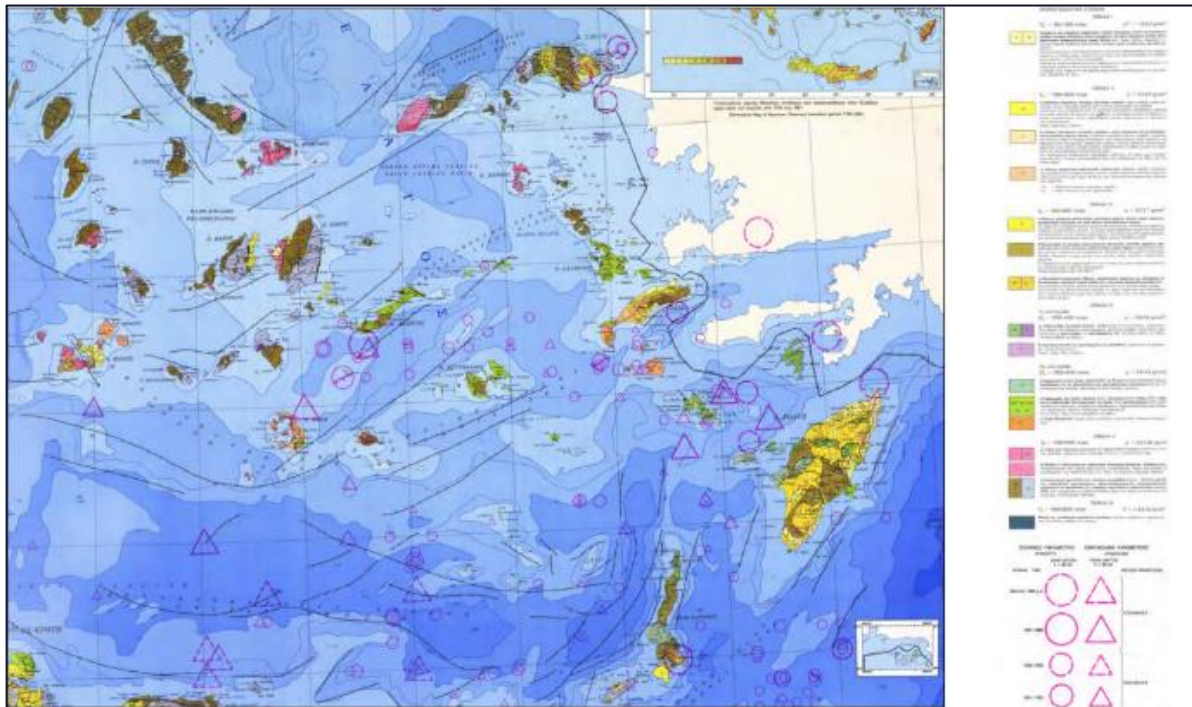
Σύμφωνα με τον Ελληνικό Αντισεισμικό Κανονισμό (ΕΑΚ 2000), όπως τροποποιήθηκε με τις Υπουργικές Αποφάσεις Δ17α/67/1/ΦΝ275/03 (Φ.Ε.Κ. 781/Β/18.06.2003) και Δ17α/115/9/ΦΝ275/03 (Φ.Ε.Κ. 1154/Β/12.08.2003), η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου χαρακτηρίζεται από δυο διαφορετικές ζώνες σεισμικής επικινδυνότητας, τις Ζώνες Ι και ΙΙ. Ειδικότερα στην Ζώνη Ι ανήκει σχεδόν το σύνολο του Νομού Κυκλάδων, πλην των νησιών Σαντορίνης, Ανάφης και Αμοργού καθώς και οι νήσοι Αστυπάλαια, Πάτμος, Λέρος, Λειψοί, Αρκοί, Αγαθονήσι, Κάλυμνος και Ψέριμος του Νομού Δωδεκανήσου. Αντίστοιχα στη Ζώνη ΙΙ, ανήκουν τα υπόλοιπα νησιά του Νομού Δωδεκανήσου καθώς και οι νήσοι Σαντορίνη, Ανάφη και Αμοργός του Ν. Κυκλάδων. Οι αναμενόμενες επιταχύνσεις ανά ζώνη επικινδυνότητας είναι 0,16g και 0,24g, αντίστοιχα. Αποτέλεσμα της κατείδυσης της αφρικανικής πλάκας κάτω από τη μικροπλάκα του Αιγαίου είναι και η δημιουργία πολλών ηφαιστειών ασβεσταλκαλικής σύστασης, τα οποία αποτελούν το ηφαιστειακό τόξο του Νότιου Αιγαίου. Τα ηφαίστεια αυτά είναι το Γυαλί, η Νίσυρος, η Κως, η Πάτμος, η Σαντορίνη, η Μήλος, η Αντίπαρος, η Κρομμυωνία, τα Μέθανα, οι Λιχάδες, τα Καμένα Βούρλα και η Ψαθούρα.

Με βάση τα ως άνω στοιχεία, η Αντίπαρος ανήκει στην πλέον ανενεργή περιοχή όσον αφορά τις σεισμικές δονήσεις (έχει χρόνια να παρατηρηθεί κάποια σεισμική δόνηση). Παρόλα αυτά, σύμφωνα με μελέτη του 2014, η Αντίπαρος, έχει βυθιστεί έως και 40 εκατοστά τα τελευταία έξι (6) χρόνια. Σεισμικές δονήσεις όπως αυτή της Αμοργού το 1956, η οποία προκάλεσε τσουνάμι, και άνοδο της θαλάσσιας στάθμης, είναι τα αίτια που υποθαλάσσιου φαινομένου.

Εικόνα 3.7. Χάρτης ζωνών σεισμικής επικινδυνότητας της Ελλάδος

Πηγή: Τροποποίηση διατάξεων του «Ελληνικού Αντισεισμικού Κανονισμού ΕΑΚ-2000», λόγω αναθεώρησης του Χάρτη Σεισμικής Επικινδυνότητας, Φ.Ε.Κ. 1154/Δ/12.08.2003

Εικόνα 3.8. Απόσπασμα σεισμοτεκτονικού χάρτη

Πηγή: Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών

3.5.5. Κλιματολογικές Συνθήκες

Το κλίμα μιας περιοχής μπορεί να διακριθεί ανάλογα με τη ζώνη βλάστησης που συναντάται σε αυτή. Στην Ελλάδα, βάσει ταξινόμησης του συστήματος Braun-Blanquet, διακρίνονται πέντε (5) ζώνες βλάστησης. Από αυτές, η υπό μελέτη περιοχή εντάσσεται στη ζώνη θερμο-μεσογειακών διαπλάσεων Ανατολικής Μεσογείου.

Η Αντίπαρος χάρη στη θέση της στο Νότιο Αιγαίο έχει εύκρατο κλίμα. Αυτό σημαίνει, ότι οι χειμώνες είναι ήπιοι και παρατηρούνται σχετικά υψηλές θερμοκρασίες, ενώ το καλοκαίρι ο καιρός είναι ζεστός. Παγετός, χιόνι και χαλάζι σπάνια παρατηρούνται, ενώ οι καταιγίδες, παρουσιάζουν μεγαλύτερη συχνότητα. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του κλίματος, είναι οι συχνά βόρειοι άνεμοι (τα γνωστά μελέμια), που πνέουν κατά τη διάρκεια της ημέρας και το μεσοκαλόκαιρο.

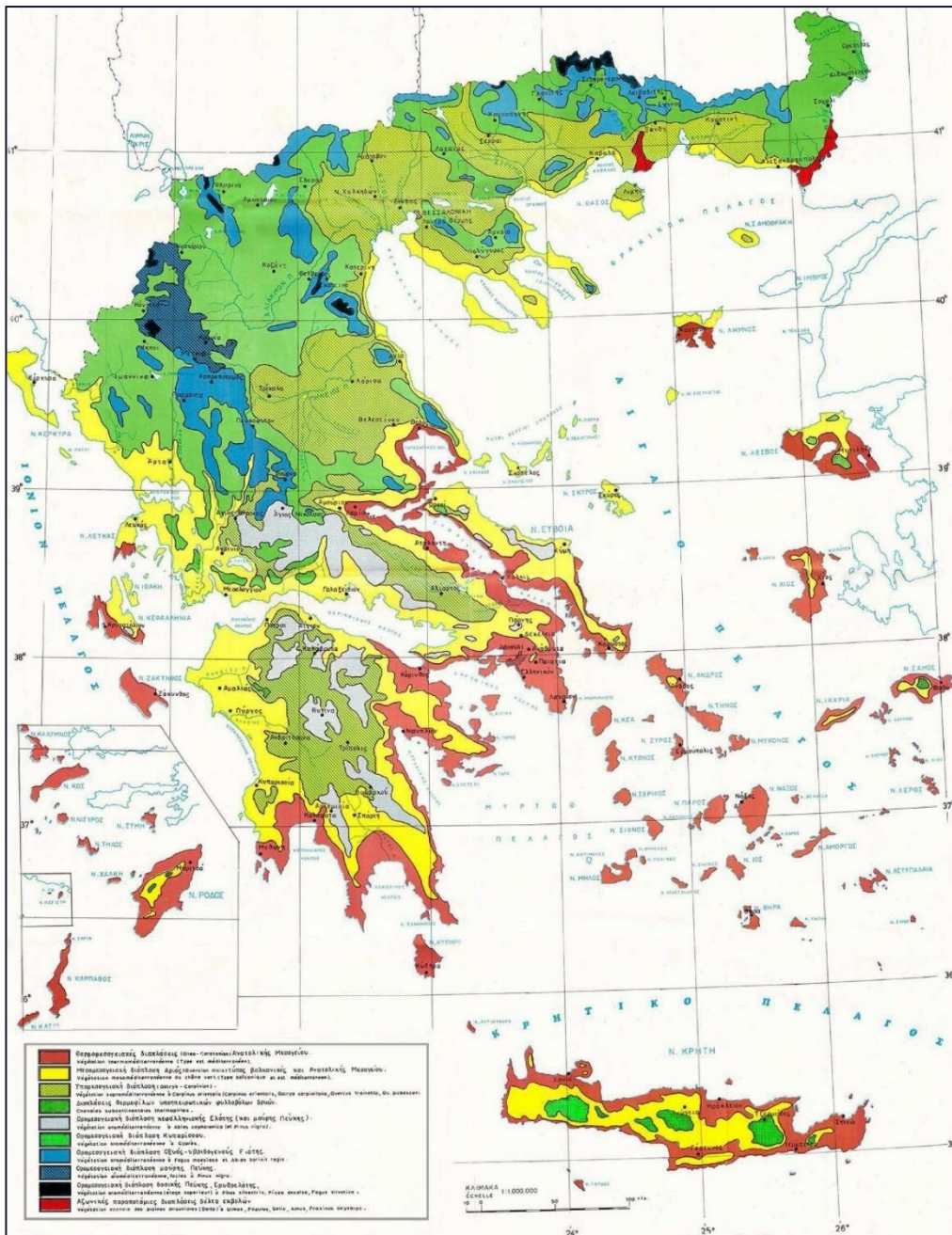
Η θερμή εποχή, με μέση θερμοκρασία 20-25 βαθμοί Κελσίου, λόγω των επικρατούντων βόρειων και βορειοανατολικών ανέμων, αφορά την περίοδο από Μάιο έως και Σεπτέμβριο και μεταξύ άλλων χαρακτηρίζεται από έλλειψη βροχοπτώσεων. Η νέφωση είναι μάλλον περιορισμένη, σε αντίθεση με την ηλιοφάνεια που είναι μεγάλης διάρκειας.

Το μέσο ετήσιο ύψος των βροχοπτώσεων ανέρχεται σε 480 χιλιοστά. Οι άνεμοι που πνέουν στην περιοχή είναι κυρίως βόρειοι, σε ποσοστό 38,1% και ακολουθούν οι βορειοανατολικοί σε ποσοστό 15,9% και οι βορειοδυτικοί σε ποσοστό 13%.³²

---

³² Ο.π. «Επιχειρησιακό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, Αντίπαρος», Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής, σελ. 1

Ανακτήθηκε 12/07/2022 από: <https://ecoanemos.files.wordpress.com/2014/01/antiparos.pdf>

Εικόνα 3.9. Χάρτης κατανομής βλάστησης στην Ελλάδα. Με κόκκινο χρώμα συμβολίζονται οι περιοχές που ανήκουν στην υποζώνη θερμομεσογειακών διαπλάσεων Oleo Ceratonia. Σε αυτή συγκαταλέγεται και ο νομός Κυκλάδων, όπου εντάσσεται και η Αντίπαρος

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, σύνταξη χάρτη Γιώργος Μαυρομάτης 1978

3.5.6. Περιβαλλοντικά Προστατευόμενες Περιοχές

Η Αντίπαρος διαθέτει περιοχές οικολογικής σημασίας και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, όπως είναι οι περιοχές που ανήκουν στο Δίκτυο Natura 2000 και οι εποχικοί υγρότοποι. Ακολουθεί εκτενής περιγραφή των περιοχών που ανήκουν σε ειδικό καθεστώς προστασίας.

3.5.6.1. Βιότοποι Natura 2000

Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο προστατευόμενων περιοχών και περιλαμβάνει περισσότερες από 27.000 χιλιάδες περιοχές. Δημιουργήθηκε με στόχο να προστατευθούν όλοι οι βασικοί τύποι των ευρωπαϊκών οικοτόπων και τα απειλούμενα και ευάλωτα είδη (αυτοφυή είδη χλωρίδας και είδη άγριας πανίδας, επειδή απειλούνται με εξαφάνιση) που θεωρούνται σημαντικά σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στις περιοχές Natura του Υδατικού Διαμερίσματος Νήσων Αιγαίου, που ορίζονται σύμφωνα με το Ν.3937/2011 (Φ.Ε.Κ. 60/Α/2011), συγκαταλέγονται η Νότια Αντίπαρος και συγκεκριμένα το Δεσποτικό και η νησίδα Στρογγυλή. Τα μικρά αυτά νησιά χαρακτηρίζονται από βραχώδεις εκτάσεις που καλύπτονται από φρύγανα (μεσαίου ύψους θαμνώδη και πυκνώδη Άρκαθοι), είδος το οποίο παρεμποδίζει την εδαφική διάβρωση και προκαλεί καλύτερη αποστράγγιση του εδάφους, καθώς αναπτύσσεται σε παραλιακές περιοχές με ήπιο κλίμα (συνήθως στη Μεσόγειο) και με θαμνότοπους με πουρνάρια. Στην περιοχή εντοπίζονται και ακόμη κάποιες εγκαταλελειμμένες παλιές καλλιέργειες που τώρα αντικαταστάθηκαν από τα φρύγανα.

Παράλληλα, η περιοχή είναι σημαντική για αποδημητικά υδρόβια πτηνά και για αναπαραγωγή αρπακτικών και θαλάσσιων πτηνών. Τα είδη που κινδυνεύουν είναι ο μαυροπετρίτης, ο πετρίτης και ο αιγαιόγλαρος. Ο μαυροπετρίτης και ο πετρίτης είναι είδη μεταναστευτικού γερακιού, τα οποία φιλοξενούνται σε ακτές στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα το είδος του πετρίτη είναι ο ταχύτερος ιπτάμενος αρτίγονος οργανισμός στην υφήλιο.

Το νησί της Αντιπάρου, παρά την μικρή του έκταση, φιλοξενεί μια πληθώρα οικοσυστημάτων που διατηρούν ακόμα την αυθεντική τους φυσιογνωμία, παρά την έντονη τουριστική ανάπτυξη των τελευταίων χρόνων. Η βλάστηση του νησιού είναι τυπική μεσογειακή και αποτελείται κατ'εξοχήν από φρύγανα και θάμνους, όπως σπάρτα, λαδανιές, σκίνα, πικροδάφνες, άρακες, ρίγανες, γαλατσίδες, ρείκια, θυμάρια, φασκομηλιές, δενδρολίβανα, ασφοδέλους, κάπαρες κ.λπ.. Σε κάποια σημεία απαντώνται λίγα κέδρα, ενώ στις παραλίες υπάρχουν αλμυρίκια.

Τα φυτά που ανθίζουν στις αρχές της άνοιξης μετατρέπουν το νησί σε ένα πολύχρωμο καμβά. Ακόμη, τα κάθετα βράχια, στα δυτικά του νησιού, αποτελούν ιδανικό τόπο φωλιάσματος για σπάνιους μαυροπετρίτες, αιγαιόγλαρους και θαλασσογέρακες. Ενώ άλλα θαλασσοπούλια όπως ο ασημόγλαρος, ο αρτέμης και ο μύχιος φωλιάζουν στα γύρω ακατοίκητα νησιά.

Από τα αρπακτικά του νησιού, ξεχωρίζουν οι σπιζαετοί, οι πετρίτες, τα ξεφτέρια, οι αετογερακίνες, οι κουκουβάγιες και οι γκιώνηδες. Στα ηπειρωτικά ζούν νησιώτικες πέρδικες, ορτύκια, τρυγόνια, πολλά αγριοπερίστερα, γαλαζοκότσιφες, κατσουλιέρηδες, ασπροκόλες, αετόμαχοι, καρβουνιάρηδες, τσαλαπετεινοί, διάφοροι φυλλοσιόποι, μακροτσιροβόκοι, σταχτοχελίδονα και φανέτα. Στην ερπετοπανίδα του νησιού πρωταγωνιστούν, αν και έχουν κυνηγηθεί πολύ, οι θαλάσσιες χελώνες καρέτα που ακόμα κάνουν τις φωλιές τους στις παραλίες. Άλλα ερπετά που ζούν στο νησί είναι η ποταμοχελώνα, το κροκοδειλάκι, το σαμιαμίδι, ο κυρτοδάκτυλος, η τρανόσαυρα, το σιλιβούτι, ο αβλέφαρος, ο έρुकας, ο λαφιάτης, το νερόφιδο, το αγιόφιδο, το σπιτόφιδο και η οχιά. Λίγα είναι γνωστά για τα θηλαστικά του νησιού. Στην περιοχή εντοπίζονται εκατοντάδες αγριοκούνελα, σκαντζόχοιροι και κηπομυγαλές. Τέλος, στα γύρω ακατοίκητα νησιά, ξεχωρίζει η μόνιμη παρουσία της μεσογειακής φώκιας, ενώ στις δυτικές θάλασσες κάνουν συχνά την εμφάνιση τους ρινοδέλφια και ζωνοδέλφια.

3.5.6.2. Υγρότοποι

Σημαντική είναι και η παρουσία στο νησί της Αντιπάρου αλλά και στις γύρω νησίδες πολλών μικρών εποχικών υγροτόπων. Στην Αντίπαρο το ερευνητικό πρόγραμμα του WWF Ελλάς «Προστασία των Νησιωτικών Υγροτόπων της Ελλάδας», κατέγραψε έξι (6) υγροτόπους. Αυτοί είναι η Ψαραλυκή Αντιπάρου, η Λιμνοθάλασσα Παλιάς Αλυκής, το Αλμυρό λιμνίο Γλάρου, η Αλυκή κάβου Γλυφά, το Διπλό και η Λιμνοθάλασσα Κάβουρα. Οι υγρότοποι του νησιού και τα ήμερα νερά προσφέρουν ιδανικό καταφύγιο για πολλά υδρόβια και παραυδάτια πουλιά. Ακολουθεί αναλυτική περιγραφή του κάθε υγροτόπου.

▪ Ψαραλυκή Αντιπάρου

Η Ψαραλυκή Αντιπάρου βρίσκεται περίπου μισό χιλιόμετρο νότια – νοτιοανατολικά της Χώρας Αντιπάρου και υπάγεται διοικητικά στον Δήμο Πάρου. Πρόκειται για εποχικό αλμυρό λιμνίο, στο οποίο λιμνάζει θαλασσινό νερό εποχιακά. Παλιότερα λειτουργούσε ως φυσική αλυκή, η οποία κάλυπτε τις τοπικές ανάγκες για αλάτι. Στον υγρότοπο απαντώνται οι εξής τύποι οικοτόπων:

- 1) 1.150 τ.μ λιμνοθάλασσες
- 2) 1.410 τ.μ μεσογειακά αλίπεδα και
- 3) 1.310 τ.μ. μονοετής βλάστηση με *Salicornia* και άλλα είδη λασπωδών και αμμωδών ζωνών.

Η βλάστηση είναι αλοφυτική και υφυδατική, ενώ υπάρχουν και τμήματα υπερυδατικής βλάστησης, με βούρλα σε πολλά σημεία. Ακόμη, η Ψαραλυκή φιλοξενεί κύκνους, φοινικόπτερα, πρασινοκέφαλες πάπιες, λευκοτσικνιάδες, σταχτοτσικνιάδες, κορμοράνους,

ποταμοσφυρίκτες, αμμοσφυρίκτες, ακτίτες, κοκκινোসκελίτες, πρασινοσκελίτες, μαχητές, αλκύνες, αργυροπούλια κ.λπ.. Γύρω από τον υγρότοπο υπάρχουν έντονες ανθρώπινες δραστηριότητες (κυρίως δόμηση, τουρισμός και καλλιέργειες), οι οποίες έχουν ως στόχο την υποβάθμισή του. Οι σημαντικότερες απειλές για τον υγρότοπο, προκύπτουν κυρίως από την αυξανόμενη δόμηση και τις τουριστικές δραστηριότητες.

Εικόνα 3.10. APR001 – Ψαραλυκή Αντιπάρου

Πηγή: Παγκόσμιο ταμείο για τη φύση, WWF Ελλάς

- Λιμνοθάλασσα Παλιάς Αλυκής

Η λιμνοθάλασσα της Παλιάς Αλυκής βρίσκεται περίπου 1 χιλιόμετρο νότια της Χώρας Αντιπάρου και υπάγεται διοικητικά στον Δήμο Αντιπάρου. Πρόκειται για λιμνοθάλασσα με υπόγεια και περιοδικά υπέργεια επικοινωνία με τη θάλασσα, στην οποία λιμνάζει θαλασσινό νερό καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Ο συγκεκριμένος υγρότοπος έχει καταγραφεί και με τον κωδικό GR422356000 από το ΕΚΒΥ. Στον υγρότοπο απαντώνται οι εξής τύποι οικοτόπων:

- 1) 1.150 τ.μ. λιμνοθάλασσες
- 2) 720 τ.μ. καλαμώνες
- 3) 1.310 τ.μ. μονοετής βλάστηση με *Salicornia* και άλλα είδη λασπωδών και αμμωδών ζωνών και
- 4) 1.410 τ.μ. μεσογειακά αλίπεδα.

Η βλάστηση είναι κυρίως υπερυδατική και δευτερευόντως αλοφυτική κι υφυδατική. Γύρω από τον υγρότοπο υπάρχουν έντονες ανθρώπινες δραστηριότητες (κυρίως δόμηση και τουριστικές

εγκαταστάσεις), οι οποίες έχουν ως στόχο την υποβάθμιση του. Επίσης, ο υγρότοπος υπάγεται σε περιοχή που έχει χαρακτηριστεί ως Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά, με κωδικό GR153. Οι σημαντικότερες απειλές που δέχεται προκύπτουν κυρίως από την αυξανόμενη δόμηση και τις τουριστικές δραστηριότητες.

Εικόνα 3.11. APR002 – Λιμνοθάλασσα Παλιάς Αλυκής

Πηγή: Παγκόσμιο ταμείο για τη φύση, WWF Ελλάς

- Αλμυρό λιμνίο Γλάρου

Το Αλμυρό λιμνίο Γλάρου βρίσκεται περίπου 1 χιλιόμετρο βορειοανατολικά της Χώρας Αντιπάρου και υπάγεται διοικητικά στον Δήμο Αντιπάρου. Πρόκειται για εποχιακό αλμυρό λιμνίο, στο οποίο λιμνάζει θαλασσίνο νερό περιοδικά. Η άμεση αλληλεπίδρασή του με την θάλασσα οδήγησε στην συμπερίληψη τμήματος της θαλάσσιας ρηχίας στα όριά του. Στον υγρότοπο απαντάται ο εξής τύπος οικοτόπου:

- 1) 1.310 τ.μ μονοετής βλάστηση με *Salicornia* και άλλα είδη των λασπωδών και αμμωδών ζωνών.

Η βλάστηση είναι κυρίως αλοφυτική, ενώ υπάρχουν και μικρά τμήματα υπερυδατικής βλάστησης με βούρλα. Γύρω από τον υγρότοπο υπάρχουν έντονες ανθρώπινες δραστηριότητες (κυρίως δόμηση και τουρισμός). Οι σημαντικότερες απειλές που δέχεται προκύπτουν κυρίως από την αυξανόμενη δόμηση και τις τουριστικές δραστηριότητες.

Εικόνα 3.12. APR003 - Αλμυρό λιμνίο Γλάρου

Πηγή: Παγκόσμιο ταμείο για τη φύση, WWF Ελλάς

- Αλυκή κάβου Γλυφά

Η Αλυκή Κάβου Γλυφά βρίσκεται περίπου 4 χιλιόμετρα νότια της Χώρας Αντιπάρου και υπάγεται διοικητικά στον Δήμο Αντιπάρου. Πρόκειται για εποχιακό αλμυρό λιμνίο, τμήμα του οποίου έχει επιχωματωθεί. Δέχεται ποσότητες γλυκού νερού από οχετό όμβριων υδάτων που βρίσκεται στο δυτικό άκρο. Στον υγρότοπο απαντώνται οι εξής τύποι οικοτόπων:

- 1) 1.310 τ.μ μονοετής βλάστηση με *Salicornia* και άλλα είδη των λασπωδών και αμμωδών ζωνών και
- 2) 1.410 τ.μ μεσογειακά αλίπεδα

Η βλάστηση είναι κυρίως αλοφυτική, ενώ υπάρχουν και μικρά τμήματα υπερυδατικής βλάστησης με βούρλα. Γύρω από τον υγρότοπο αναπτύσσονται ανθρώπινες δραστηριότητες (κυρίως δόμηση και καλλιέργειες). Οι σημαντικότερες απειλές για τον υγρότοπο προκύπτουν κυρίως από την επέκταση των γύρω καλλιεργειών, τη δόμηση και τις τουριστικές δραστηριότητες.

Εικόνα 3.13. APR004 - Αλυκή κάβου Γλυφά

Πηγή: Παγκόσμιο ταμείο για τη φύση, WWF Ελλάς

- **Διπλό**

Ο υγρότοπος Διπλό βρίσκεται στην ομώνυμη βραχονησίδα περίπου 2 χιλιόμετρα βόρεια της Χώρας Αντιπάρου και υπάγεται διοικητικά στον Δήμο Αντιπάρου. Η βραχονησίδα απέχει από το νησί της Αντιπάρου μόλις 130 μέτρα. Πρόκειται για ένα σύστημα υγροτόπων σε σχεδόν παρθένα κατάσταση, που δημιουργήθηκε σε ένα κλειστό αβαθή κόλπο και περιλαμβάνει το ρηχό κόλπο και τα παραλιακά αλοφυτικά λιβάδια, στα όρια των οποίων φύονται εύρωστες λόχμες αρκεύθων. Η νησίδα δεν κατοικείται, και οι μόνες ανθρώπινες δραστηριότητες είναι η μεταφορά λίγων αιγοπροβάτων από την Αντίπαρο για βοσκή καθώς και η εκτατική καλλιέργεια σιτηρών σε επίπεδα τμήματα. Στον υγρότοπο απαντώνται οι εξής τύποι οικοτόπων:

- 1) 1.120 τ.μ. εκτάσεις θαλάσσιου βυθού με βλάστηση (Ποσειδώνιες)
- 2) 1.160 τ.μ. αβαθείς κολπίσκοι και κόλποι
- 3) 1.260 τ.μ. υποπαραλιακή ζώνη νησίδων (αλοφυτικά λιβάδια, φρυγανικές- αλοφυτικές κοινότητες, χασμοφυτικές- αλοφυτικές κοινότητες) και
- 4) 2.250 τ.μ. λόχμες των παραλιών με άρκευθους.

Η βλάστηση είναι κυρίως αλοφυτική και δευτερευόντως θαμνώδης και δενδρώδης με σκίνους και αρκεύθους. Σύμφωνα με το Φ.Ε.Κ. 1323/Β/01.11.2000, όλη η νήσος Διπλό αποτελεί Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους και ο υγρότοπος βρίσκεται εντός των ορίων περιοχής που έχει χαρακτηριστεί ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας, με κωδικό GR4220025 και ως σημαντική περιοχή για τα πουλιά, με κωδικό GR153. Οι κύριες απειλές για τον υγρότοπο προκύπτουν από ενδεχόμενη τουριστική ανάπτυξη.

Εικόνα 3.14. DIP001- Διπλό

Πηγή: Παγκόσμιο ταμείο για τη φύση, WWF Ελλάς

- **Λιμνοθάλασσα Κάβουρα**

Η Λιμνοθάλασσα Κάβουρα βρίσκεται στην ομώνυμη βραχονησίδα περίπου 2,2 χιλιόμετρα βόρεια της Χώρας Αντιπάρου και υπάγεται διοικητικά στον Δήμο Αντιπάρου. Πρόκειται για λιμνοθάλασσα κλειστού τύπου σε σχεδόν παρθένα κατάσταση, στο όρια της οποίας φύονται εύρωστες λόχμες αρκεύθων. Η νησίδα δε κατοικείται και δεν υπάρχουν ανθρώπινες δραστηριότητες σε αυτήν. Στον υγρότοπο απαντώνται οι εξής τύποι οικοτόπων:

- 1) 1.150 τ.μ. λιμνοθάλασσες
- 2) 1.260 τ.μ. υποπαραλιακή ζώνη νησίδων (αλοφυτικά λιβάδια, φρυγανικές- αλοφυτικές κοινότητες, χασμοφυτικές- αλοφυτικές κοινότητες) και
- 3) 2.250 τ.μ. λόχμες των παραλιών με άρκευθους

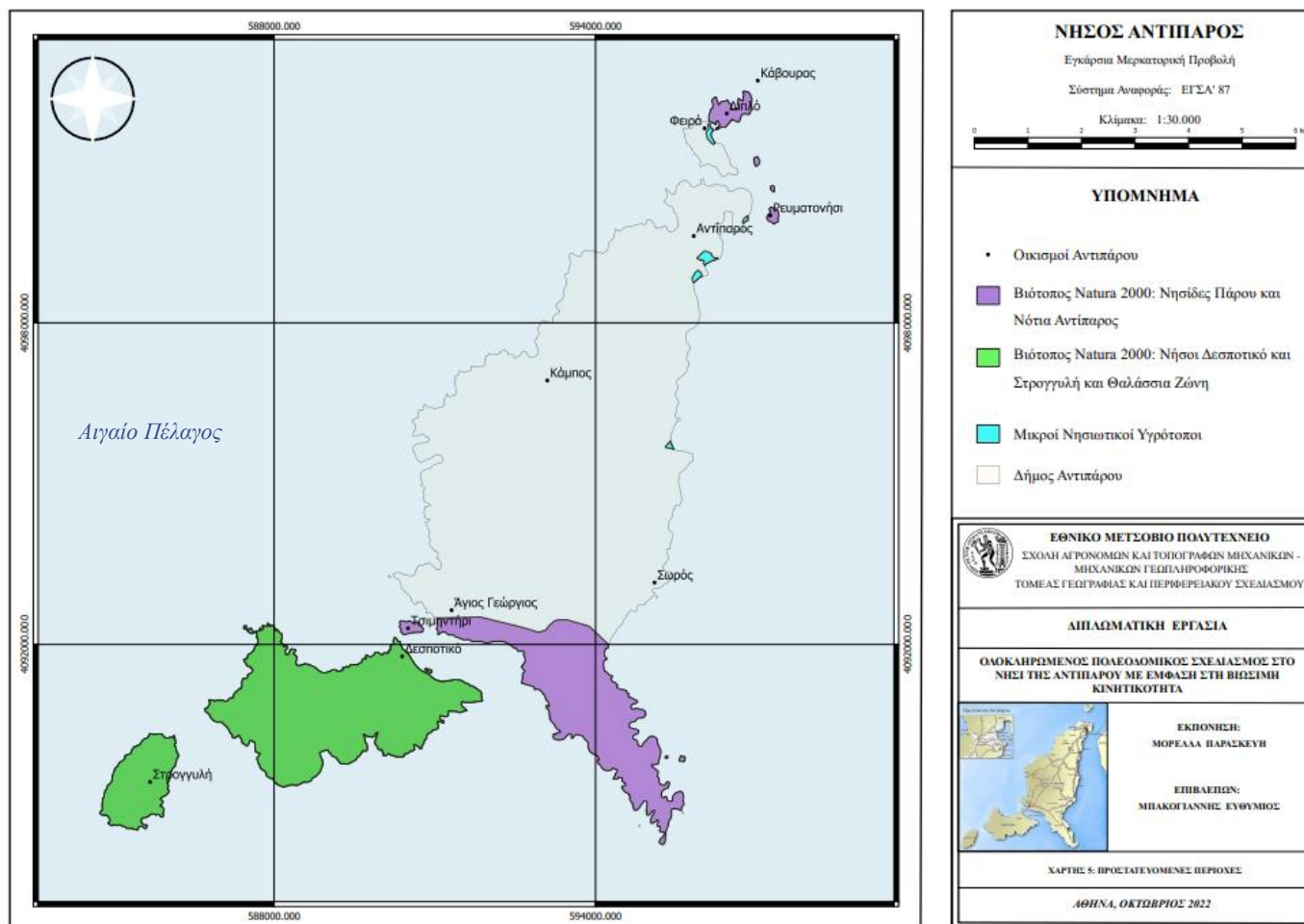
Η βλάστηση είναι κυρίως αλοφυτική και δευτερευόντως θαμνώδεις και δενδρώδης με σκίνους και αρκεύθους. Ο υγρότοπος βρίσκεται εντός των ορίων περιοχής που έχει χαρακτηριστεί ως

Ζώνη Ειδικής Προστασίας, με κωδικό GR4220025 και ως σημαντική περιοχή για τα πουλιά, με κωδικό GR153, ενώ ολόκληρη η νήσος Κάβουρας έχει κηρυχθεί Τοπίο Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, βάσει του Φ.Ε.Κ. 1323/Β/01.11.2000. Ακόμη, σύμφωνα με το Φ.Ε.Κ. 229/ΑΑΠ/19.06.2012, ο υγρότοπος προστατεύεται από το Π.Δ/γμα των μικρών νησιωτικών υγροτόπων της Ελλάδας. Οι κύριες απειλές για τον υγρότοπο προκύπτουν από ενδεχόμενη τουριστική ανάπτυξη.

Εικόνα 3.15. ΚΑV001- Λιμνοθάλασσα Κάβουρα

Πηγή: Παγκόσμιο ταμείο για τη φύση, WWF Ελλάς

Χάρτης 3.5. Περιβαλλοντικά προστατευόμενες περιοχές

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.5.7. Πολιτιστική Κληρονομιά

Η Αντίπαρος διαθέτει πληθώρα από αξιοθέατα, τα οποία είναι τόσο κτίρια όπως κάστρα, εκκλησίες, όσο και ολόκληροι οικισμοί ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής. Εξίσου σημαντικά είναι και τα ήθη και έθιμα που αναβιώνουν ακόμη και σήμερα. Ακολουθεί αναλυτική περιγραφή της πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού.

3.5.7.1. Αρχαιολογικοί Χώροι

Η Αντίπαρος είναι ένα λευκό σύνολο με πινελιές μπλε και πράσινου στο καταγάλανο Αιγαίο και τόπος ιστορικός με παγκόσμιο ενδιαφέρον. Μνημεία και σύμβολα μαρτυρούν τις μορφές που έζησαν πάνω στο νησί, δημιουργούς του μοναδικού κυκλαδικού πολιτισμού. Το νησί έγινε παγκοσμίως γνωστό από το 17^ο έως το 19^ο αιώνα μ.Χ., από τους ξένους περιηγητές που επισκέπτονταν εκείνη την περίοδο την Αντίπαρο. Δημοσιεύουν τις εντυπώσεις τους και τα χαρακτηριστικά τους, που απεικονίζουν το σπήλαιο και τις άλλες αρχαιολογικές περιοχές, οι οποίες παρουσιάζονται ακολούθως.

- **Δεσποτικό**

Σύμφωνα με τον αρχαίο Έλληνα ιστορικό και γεωγράφο Στράβωνα και τον Ρωμαίο ιστοριογράφο και φιλόσοφο Πλίνιο, το Δεσποτικό ταυτίζεται με την αρχαία Πρεπέσινθο. Τις πρώτες ανασκαφικές έρευνες διενήργησε το 19^ο αιώνα ο Χρήστος Τσουντας, ο οποίος ανακάλυψε στην περιοχή πρωτοκυκλαδικά νεκροταφεία. Το 1959 έγινε ανασκαφή από τον Νίκο Ζαφειρόπουλο στις θέσεις Ζουμπάρια και Μάντρα, στη Βορειοανατολική ακτή του νησιού, όπου εντοπίστηκαν αρχιτεκτονικά μέλη, δωρικού ναού αρχαϊκών χρόνων. Τα εν λόγω ευρήματα χρονολογούνται γύρω στο 500 π.Χ.

Από το 1997 η ανασκαφική έρευνα στη θέση Μάντρα, που διενεργείται από τον αρχαιολόγο της αρχαιολογικής υπηρεσίας κ. Γιάννο Κουράγιο, έφερε στο φως ένα μεγάλο μέρος των βοηθητικών χώρων ενός ιερού. Συγκεκριμένα, αποκαλύφθηκε ένα επίμηκες κτιριακό συγκρότημα με κατεύθυνση Β-Ν, αποτελούμενο από πέντε (5) συνεχόμενα παράλληλα δωμάτια. Ο δυτικός τοίχος του κτιρίου αποκαλύφθηκε σε μήκος 35 μέτρων και έχει μέγιστο (σωζόμενο) ύψος 1,70 μέτρα. Τα τρία (3) δωμάτια της βόρειας πλευράς αποτελούν αυτοτελή οικοδομική ενότητα, χάρη στο μεγάλο προστώο δωρικού ρυθμού, που υπάρχει κατά μήκος τους, με στυλοβάτη μήκους 18 μέτρων, που φέρει τις εδράσεις των δωρικών κιόνων. Τα δύο δωμάτια της νότιας πλευράς είναι κατασκευασμένα σε χαμηλότερο επίπεδο. Είναι τετράγωνα, περίπου ίδιων διαστάσεων 8×8 μέτρων, με εισόδους στην δυτική πλευρά και ένα είδος κλειστού προδόμου 17 μέτρων, στα ανατολικά τους. Η είσοδος του προδόμου είναι στο κέντρο, ανάμεσα στις δύο εισόδους των δωματίων.

Η διατήρηση των προσόψεων του κτιρίου είναι εξαιρετική, καθώς σώζονται δύο σειρές μαρμάρινων δόμων σε ισοδομικό σύστημα πάνω σε ευθυντηρία από μεγάλες πλάκες σχιστόλιθου. Η σταδιακή απομάκρυνση της μάντρας και το γκρέμισμά της, αποκάλυψε πεντακόσια είκοσι (520) νέα αρχιτεκτονικά μέλη, σπόνδυλους, κιονόκρανα, τρίγλυφα, τμήματα γείσων, κ.α..

Νοτιοανατολικά αποκαλύφθηκε μια πληθώρα μεταγενέστερων κτιρίων, για τα οποία έχουν χρησιμοποιηθεί αρχιτεκτονικά μέλη του δωρικού ναού. Η αποκάλυψη αυτών των ύστερων κτιρίων επιβεβαιώνει τη χρήση του χώρου στη Μεσαιωνική Εποχή. Στα βαθύτερα στρώματα κάτω από τα μεσαιωνικά κτίσματα αποκαλύφθηκε η συνέχεια του νότιου τοίχου του αρχαϊκού συγκροτήματος, μήκους 60 μέτρων, που σχηματίζει ένα είδος περιβόλου σε σχήμα γάμα. Στο νότιο δωμάτιο του αρχαϊκού κτηρίου Α, κάτω από το δάπεδο, βρέθηκαν σημαντικότερα κινητά ευρήματα από διάφορα υλικά Αρχαϊκών Χρόνων ανατολικοϊωνικής, ροδιακής, κυπριακής και αιγυπτιακής προέλευσης.

Είναι πιθανό τα ευρήματα αυτά, τα οποία χρονολογικά καλύπτουν σχεδόν όλο το φάσμα της Αρχαϊκής Εποχής, να τοποθετήθηκαν κάτω από τις πλάκες του νέου δαπέδου τουωματίου κατά την ανακαίνιση του ναού σε μια δεύτερη φάση της αρχαϊκής περιόδου. Ήρθαν στο φως πρωτοκορινθιακοί και κορινθιακοί αρύβαλλοι, αλάβαστρα, κοτύλες, δακτυλιόσχημοι αρύβαλλοι, πήλινα ειδώλια, διάφορα αντικείμενα και αγαλματίδια από φαγεντιανή, σφραγιδόλιθοι από ημιπολύτιμες πέτρες, χάλκινες και ελεφαντοστέινες οκτώσχημες πόρπες, ένα αυγό στρουθοκαμήλου, λίθινες, γυάλινες και χρυσές χάντρες, σιδερένια, χάλκινα, αργυρά και μολύβδινα αντικείμενα, όπως εγχειρίδια, ξίφη και πολλά γεωργικά εργαλεία. Αξιόλογοι είναι οι αρύβαλλοι με μορφές ζώων κόκορα, λαγού, ένας με μορφή γεννητικών οργάνων και ένα σπάνιο ρυτό σε μορφή λεοντοκεφαλής. Μοναδικό εύρημα αποτελεί το ειδώλιο μεγάλων διαστάσεων γυναικείας θεότητας Δαιδαλικής τεχνοτροπίας, το οποίο χρονολογείται γύρω στο 680-660 π.Χ..

Στο χώρο της ανασκαφής έχουν βρεθεί πολλά μαρμάρινα μέλη γλυπτών, αρχαϊκές κεφαλές κούρων, κορμός γυμνού ανδρικού αγάλματος τμήμα ενεπίγραφου περιρραντηρίου Αρχαϊκής Εποχής, με την επιγραφή «Μάρδης ανέθηκεν». Σπουδαιότατο εύρημα αποτελεί ο κτιστός μαρμάρινος τετράγωνος βωμός, αφιερωμένος στην ΕΣΤΙΑ ΙΣΘΜΙΑ, κλασικών χρόνων. Μαρτυρία για μία από τις λατρεμένες θεότητες.

Παράλληλα, μας δίνει το τοπωνύμιο του ακρωτηρίου, όπου βρίσκεται το ιερό "ΙΣΘΜΟΣ" και επιβεβαιώνει την ύπαρξη ισθμού. Συνολικά αποκαλύφθηκαν εκτός από το κτίριο Α άλλα πέντε κτίρια. Το κτίριο Γ πρόκειται για ένα μεγάλο ορθογώνιο διμερές κτίριο με φορά Β-Ν, διαστάσεων 12,5×10 μέτρων, που χωρίζεται σε δύο (2), ιδίων διαστάσεων δωμάτια, και

χρονολογείται στο τέλος του 6^{ου} αιώνα π.Χ.. Σε απόσταση 5 μέτρων από το κτίριο Γ, σε περίοπτη θέση, βρίσκεται το κτίριο Β, διαστάσεων 20 μέτρων.

Στο χώρο έξω από τη σύγχρονη μάντρα, που έχει διατηρηθεί για λόγους προστασίας του ήδη ανασκαμμένου κτιρίου Α, βρέθηκε το κτίριο Ε. Έχει φορά Α-Δ και διατηρεί δάπεδα από κονίαμα. Χρονολογείται στην πρώιμη ελληνιστική περίοδο. Οι διαστάσεις του κτιρίου δεν είναι δυνατόν προς το παρόν να προσδιοριστούν. Τέλος, στα ανατολικά του κτιρίου Ε, αποκαλύφθηκε άλλο ένα κτίριο μεγάλων διαστάσεων, που ονομάστηκε κτίριο Ζ. Η χρήση του κτιρίου θα πρέπει να χρονολογηθεί στους ύστερους κλασικούς - πρώιμους ελληνιστικούς χρόνους.

Η ανακάλυψη πέντε (5) ενεπίγραφων οστράκων, που χρονολογούνται από τον 6^ο έως τον 3^ο αιώνα π.Χ. με την επιγραφή «ΑΠΟΛΛ», ενισχύει την άποψη ότι πρόκειται για ιερό αφιερωμένο στον Απόλλωνα. Οι μεγάλες ομοιότητες που παρουσιάζουν τα κινητά ευρήματα και τα αρχιτεκτονικά μέλη του Δεσποτικού με εκείνα του ιερού του Δηλίου της Πάρου, που ήταν αφιερωμένο στον Απόλλωνα και την Άρτεμη, οδηγούν στην υπόθεση ότι πρόκειται για ιερό αφιερωμένο στη λατρεία των δύο αυτών θεοτήτων.

Ως γνωστό η λατρεία του Απόλλωνα ήταν από τις πλέον διαδεδομένες στις Κυκλάδες, το μεγαλύτερο κέντρο λατρείας του Απόλλωνα ήταν η Δήλος. Κατά την παράδοση, υπήρχαν συνολικά είκοσι δύο (22) δευτερεύοντα μικρότερα και πιο λιτά ιερά. Ένα από αυτά ήταν, όπως φαίνεται και το ιερό του Δεσποτικού.

Μέχρι στιγμής η κάτοψη του ναού δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί, εφ' όσον δεν έχουν αποκαλυφθεί ως τώρα τα θεμέλια, τα οποία κατά πάσα πιθανότητα βρίσκονται στην ανατολική πλευρά ή μέσα στο Γάμα που σχηματίζει το αρχαϊκό κτίριο Α.

Το ιερό του Δεσποτικού αποτελεί μία μοναδική περίπτωση στο χώρο του Αιγαίου. Σε ένα από τα ωραιότερα και ιδιαίτερης φυσικής ομορφιάς ακατοίκητα και παρθένα μικρά νησιά του Αιγαίου βρίσκεται ένα μοναδικό ανέπαφο αρχαϊκό ιερό, το οποίο λειτουργούσε από τον 7^ο αιώνα π.Χ. έως και τα ρωμαϊκά χρόνια.

- Σάλιαγκος

Στα Βόρεια της Αντιπάρου, λίγο πιο έξω από το λιμάνι, βρίσκεται μία νησίδα ανεκτίμητης ιστορικής αξίας και φυσικής ομορφιάς, ο Σάλιαγκος. Γνωστό στους απανταχού λάτρεις της ιστορίας, για τα αρχαιολογικά του ευρήματα, το νησάκι αυτό φιλοξένησε τον παλαιότερο γνωστό οικισμό των Κυκλάδων, πριν από 5.300 χρόνια, περίπου.

Σύμφωνα με τους αρχαιολόγους, ο άνθρωπος ξεκίνησε την εγκατάστασή του στα κυκλαδίτικα νησιά στις αρχές της νεότερης νεολιθικής περιόδου, από τη νησίδα Σάλιαγκος, που απέχει 500 μέτρα από το χωριό της Αντιπάρου και έχει 100 μέτρα μήκος (από Βορρά προς Νότο) και 50

μέτρα πλάτος (από ανατολή σε δύση). Κατά τη νεολιθική περίοδο, το επίπεδο της θάλασσας ήταν κατά 6, τουλάχιστον, μέτρα χαμηλότερο από το σημερινό και ο Σάλιαγκος μια χαμηλή χερσόνησος του ισθμού που ένωνε την Πάρο με την Αντίπαρο.

Ο οικισμός του Σάλιαγκου, ίχνη του οποίου πρώτος εντόπισε το 1961 ο έφορος αρχαιοτήτων Νικόλαος Ζαφειρόπουλος και έφεραν στο φως το 1964 οι Άγγλοι αρχαιολόγοι Τζων Έβανς και Κόλιν Ρένφριου, καλύπτει ολόκληρο το νησί και χρονολογείται τουλάχιστον από τα τέλη της 5^{ης} χιλιετίας π.Χ.. Τον αποτελούσαν ορθογώνιες κατοικίες με λίθινα θεμέλια, τις οποίες περιέβαλλε τοίχος. Το έργο της κατασκευής αμυντικού τοίχους απαιτεί συντονισμένη συλλογική προσπάθεια, γεγονός που αποδεικνύει ότι στις Κυκλάδες είχαν ήδη αρχίσει οι διαδικασίες εκείνες που θα οδηγούσαν αργότερα, κατά την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού, στην ίδρυση πόλεων.

Οι κάτοικοι του οικισμού κατασκεύαζαν τα εργαλεία τους και τις αιχμές των βελών τους από οψιδιανό. Φαίνεται μάλιστα ότι η κατεργασία του οψιδιανού γινόταν σε πολύ μεγαλύτερη έκταση από όση θα δικαιολογούσαν οι τοπικές ανάγκες, γεγονός που δείχνει ότι ο οικισμός του Σάλιαγκου αποτελούσε κέντρο κατεργασίας και εμπορίας του οψιδιανού της Μήλου.

Οι κάτοικοί του, ασχολούνταν επίσης, με την αλιεία, την κτηνοτροφία, την καλλιέργεια σιτηρών, την αγγειοπλαστική και την καλαθοπλεχτική. Στη νησίδα βρέθηκαν ακόμη κουτάλια από μύδια, αρκετές αξίνες και εργαλεία από κόκκαλο, αγγεία και ειδώλια. Από τα αγγεία που βρέθηκαν στο Σάλιαγκο, τα περισσότερα μοιάζουν με φρουτιέρες. Είναι από σκούρο πηλό και λευκή γραμμική διακόσμηση, ανοιχτά, με περίγραμμα ευθύγραμμο, καμπύλο ή γωνιώδες και έχουν επίπεδη βάση ή, πιο συχνά, ψηλό πόδι.

Ανάμεσα στα ειδώλια που βρέθηκαν στο Σάλιαγκο περιλαμβάνεται και η «Παχύσαρκη κυρία του Σάλιαγκου», το αρχαιότερο μαρμάρινο ειδώλιο που έχει βρεθεί μέχρι τώρα στις Κυκλάδες. Δείγματα των τεχνουργημάτων αυτών μπορεί να θαυμάσει κανείς στο μουσείο της Πάρου.

Οι δημιουργίες αυτές μαρτυρούν ότι, αν και ο νεολιθικός πολιτισμός των Κυκλάδων παρουσιάζει ομοιότητες με τους συγχρόνους του, ιδιαίτερα εκείνον της Πελοποννήσου, εμφανίζει ιδιαίτερο χαρακτήρα ως προς την τέχνη του.

ο Σπήλαιο Αντιπάρου

Το σπήλαιο της Αντιπάρου είναι ένα από τα ομορφότερα και τα πιο σημαντικά του κόσμου. Αυτό συμβαίνει γιατί εκτός από μαγευτικό φυσικό αξιοθέατο, συνδέεται άρρηκτα με την ιστορία του τόπου και προκαλεί μεγάλο αρχαιολογικό ενδιαφέρον, λόγω των ευρημάτων της Λίθινης Εποχής που ανακαλύφθηκαν στο εσωτερικό του. Οι χαραγμένες επιγραφές, επίσης, που το «στολίζουν» είναι ανεξάντλητη πηγή ιστοριών, θρύλων και πληροφοριών για τους

διάσημους και μη επισκέπτες του, σαν ένα βιβλίο εντυπώσεων, του οποίου η πρώτη σελίδα γράφτηκε εκατοντάδες χρόνια πριν τη γέννηση του Χριστού.

Το «Καταφύγι», όπως το αποκαλούσαν οι ντόπιοι, διακοσμείται από σταλακτίτες και σταλαγμίτες, οι οποίοι αλλάζουν μορφή, ανάλογα με την έμπνευση του επισκέπτη. Βρίσκεται 171 μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, είναι βαραθρώδες και η θερμοκρασία του το χειμώνα κυμαίνεται στους 15 βαθμούς Κελσίου. Έχει έκταση περίπου 5.600 τετραγωνικά μέτρα. Το μέγιστο βάθος του φτάνει τα 85 μέτρα περίπου και η κατάβαση γίνεται εύκολα και με ασφάλεια, μέσω τσιμεντένιας σκάλας που αριθμεί 411 σκαλιά. Η εξαιρετική ορατότητα επιτρέπει την παρατήρηση της λεπτομέρειας της καλλιτέχνης φύσης και την αναζήτηση της ανθρώπινης παρουσίας από την εποχή του Πάριου ποιητή Αρχίλοχου (728-650 π.Χ.) έως τον 20^ο αιώνα.

Πριν από πολλούς αιώνες, η οροφή του πρόσθιου τμήματος γκρεμίστηκε, με αποτέλεσμα τη δημιουργία της αψιδωτής εισόδου του σπήλαιου. Στον υπαίθριο και ημιυπαίθριο χώρο που δημιουργήθηκαν από την κατακρήμνιση, χτίστηκαν δύο (2) γραφικά εκκλησάκια, που επικοινωνούν μεταξύ τους και είναι πολύ αγαπητά στους Αντιπαριώτες και τους επισκέπτες. Ο Αϊ Γιάννης ο Σπηλιώτης και η Ζωοδόχος Πηγή. Αν και το δεύτερο είναι μικρότερο και παλαιότερο, το πρώτο έχει δώσει το όνομά του σε ολόκληρο το Αγιογιαννίτικο βουνό (ή Βουνάλι του Αϊ Γιάννη) μα και στο ίδιο το σπήλαιο, που πολλοί ονοματίζουν «Σπήλαιο του Αϊ Γιάννη».

Η είσοδος του σπήλαιου, ονομάζεται «Προθάλαμος» και αποτελείται από τρία (3) επίπεδα. Το πρώτο και υψηλότερο, η «Καλυμμένη πλατεία», είναι στρωμένο με μπετόν και γύρω γύρω έχουν τοποθετηθεί παγκάκια. Το δεύτερο, ο «Κρυφός θάλαμος», χωρίζεται από το πρώτο με έναν πελώριο σταλαγμίτη, τον αρχαιότερο της Ευρώπης, με το όνομα «Πελώρια Κεντρική Κολώνα» και με σταλαγμίτες δεξιά και αριστερά του, που μοιάζουν με αγάλματα. Στην «Κολώνα», έδεναν παλιά τα σχοινιά για να κατέβουν στο κυρίως σπήλαιο. Το τρίτο επίπεδο του «Προθαλάμου», προεκτείνεται με ένα είδος διαδρόμου, στο τέλος του οποίου κιγκλιδωτή πόρτα οδηγεί στο κατεξοχήν εσωτερικό του σπήλαιου.

Σε αυτό το επίπεδο, και σε ύψος 3 μέτρα περίπου από το δάπεδο, υπάρχει μικρό άνοιγμα που φανερώνει έναν θάλαμο με διαστάσεις 20×10 μέτρα, γνωστό ως «Κρύπτη». Αρχαιολογικές έρευνες στο χώρο αυτό κατά το 1974-1975 αποκάλυψαν όστρακα και ανθρώπινα οστά, που σήμερα βρίσκονται στο μουσείο της Πάρου. Περνώντας την κιγκλιδωτή πόρτα βρίσκεσαι στην καρδιά του σπηλαίου, το οποίο και χωρίζεται σε τρεις (3) «αίθουσες».

Η πρώτη αίθουσα ή «θάλαμος των πέτρινων καταρρακτών», έχει διαστάσεις 17×27×10 μέτρα και πλούσιο σταλακτιτικό και σταλαγματικό διάκοσμο. Την ονομασία του την πήρε από το

μεγαλοπρεπή και θαυμαστό στολισμό προς το δεξιό τοίχο του, όπου υπάρχουν πανέμορφες κολώνες και σταλακτίτες σαν καταρράκτες.

Η δεύτερη αίθουσα ή «Θάλαμος του καθεδρικού ναού» βρίσκεται 25 μέτρα χαμηλότερα από την πρώτη. Οι διαστάσεις της είναι 33×20×30 μέτρα. Στην αίθουσα αυτή, έγινε η λειτουργία των Χριστουγέννων, το 1673, από τον Μαρκήσιο ντε Ντουανέλ και τη συνοδεία του. Δεξιά υπάρχουν ολόλευκα σταλαγματικά συγκροτήματα και από πάνω τους κρεμαστοί «πολυέλαιοι». Πιο πέρα βρίσκεται ο σχηματισμός που εύστοχα ονομάστηκε «Μαύρος καταρράκτης» και απέναντί του, σειρά από σταλαγμίτες, από τους οποίους ο χαμηλότερος είναι η περίφημη «Αγία Τράπεζα». Στη μια άκρη της αίθουσας αυτής και ένα μέτρο πιο χαμηλά υπάρχει μικρότερη αίθουσα με ωραιότατο σταλαγμίτη, την «Ομπρέλα». Η αίθουσα ονομάζεται «Αίθουσα του Βαράθρου», επειδή υπάρχει τρύπα διαμέτρου 2 μέτρων και βάθους περίπου 7-8 μέτρων.

Η τρίτη αίθουσα, που βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο, αποκαλείται «Βασιλική», εξαιτίας της επίσκεψης του βασιλιά Όθωνα και της βασίλισσας Αμαλίας και της επιγραφής που χάραξαν εκεί. Οι διαστάσεις της είναι 27×50×20 μέτρα. Δεν έχει ιδιαίτερα εντυπωσιακό στολισμό, αλλά είναι επιβλητική.

ο Ενετικό Κάστρο Αντιπάρου

Το Ενετικό Κάστρο της Αντιπάρου αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα των οχυρωμένων οικισμών που δημιουργήθηκαν στις Κυκλάδες την περίοδο της Λατινοκρατίας, το 13^ο με 16^ο αιώνα μ.Χ.. Η κατασκευή του χρονολογείται στα μέσα του 15^{ου} αιώνα, όταν ο βενετός Τζιοβάννι Λορεντάνο, αποφάσισε να παντρευτεί τη Μαρία Σομμαρίπα της Αντιπάρου. Στην αρχική του μορφή το Κάστρο περιελάμβανε τον κεντρικό πύργο και οικιστική περίμετρο, με τις κατοικίες να κατανέμονται σε ένα τετράγωνο συνεχούς δόμησης, αποτελώντας ταυτόχρονα το αμυντικό τοίχος του οχυρωμένου οικισμού. Η μοναδική είσοδος βρισκόταν στο ισόγειο οικίας στη νότια πτέρυγα.

Στο εσωτερικό του οικισμού αναπτύσσονταν οι κύριες πλατυμέτωπες όψεις των κατοικιών σε τριώροφη διάταξη, ενώ κάθε όροφος διέθετε ανεξάρτητη είσοδο στην οποία οδηγούσε εξωτερική σκάλα.

Στην πορεία ο οικισμός επεκτάθηκε και εξωτερικά της νότιας πτέρυγας με τη μορφή ορθογώνιου δακτυλίου που φέρει την ονομασία «Ξώπυργα» καθώς και εντός του αρχικού περιβόλου, γύρω από τη βάση του κυκλικού πύργου. Η ζώνη αυτή των κτισμάτων περιμετρικά του πύργου αφήνει μια στενωπό από τις κατοικίες του γύρω τοίχους, η οποία ονομάζεται «ρίμνη», πιθανότατα παραφθορά της λέξης «ρύμη», η οποία και αποτελεί τη μοναδική οδό διέλευσης κατοίκων και επισκεπτών στον πυρήνα του οικισμού.

Τα επόμενα χρόνια, το αρχικό αρχιτεκτονικό ύφος του κάστρου τροποποιήθηκε από το θρησκευτικό στοιχείο με επεκτάσεις χριστιανικών χώρων λατρείας, την ανέγερση του ναού του Χριστού και τη χρήση του Πύργου ως δεξαμενή νερού. Αντιθέτως, οι κατοικίες διατήρησαν σε ικανοποιητικό βαθμό τα αρχικά τους χαρακτηριστικά, παρά την κατάρρευση των επάνω ορόφων, καθώς για οποιαδήποτε επέμβαση απαιτείται άδεια από την αρχαιολογική υπηρεσία. Σήμερα τα περισσότερα σπίτια αναπτύσσονται σε έναν με δύο ορόφους το πολύ και διαθέτουν υπόγεια που μοιάζουν με καταπακτές.

Το δεύτερο πέρασμα ανάμεσα στον πύργο και στο ανατολικό τμήμα της μεταγενέστερης οικιστικής ζώνης δημιουργήθηκε σε υψηλότερη στάθμη από τη «ρίμνη» και εξυπηρετούσε την πρόσβαση στους ορόφους αυτής της ζώνης, με ανάβαση σε κεκλιμένο επίπεδο από το χώμα που βρισκόταν στη θέση της σημερινής σκάλας, απέναντι από την είσοδο του Κάστρου. Το πέρασμα αυτό κατέληγε στη βόρεια πλευρά, σε σκάλα που κατέβαζε στο επίπεδο της «ρίμνης», ακριβώς πίσω από το ιερό της εκκλησίας του Χριστού, η οποία καταλαμβάνει τη βορειοδυτική γωνία του ελεύθερου χώρου του Κάστρου. Αναπόσπαστο στοιχείο του Κάστρου της Αντιπάρου, αποτελούν οι μικρές νυχτερίδες που ξεπροβάλλουν με τη δύση του ηλίου και ίπτανται γύρω από τον πύργο μέχρι την ανατολή.

3.5.7.2. Εκκλησίες – Ξωκλήσια

Η χριστιανική πίστη αποτέλεσε θεμέλιο λίθο της νησιωτικής παράδοσης, για αιώνες. Τα σπαρμένα στις κορυφές και τις ακτές, τους οικισμούς και τους κάμπους ξωκλήσια μαρτυρούν του λόγου το αληθές. Στην Αντίπαρο, οι πενήντα (50), περίπου, εκκλησιές ίσως να θεωρούνται υπερβολικός αριθμός, σε αναλογία με τον πληθυσμό και το μέγεθος του νησιού. Ωστόσο, στα κακοτράχαλα ιστορικά μονοπάτια, οι νησιώτες άντλησαν δύναμη από αυτή την πίστη και εξακολουθούν να αντλούν και να πορεύονται με το «Έχει ο Θεός».³³

Όλες οι εκκλησίες της Αντιπάρου λειτουργούνται και τη φροντίδα τους επιμελούνται κατά τη διάρκεια του χρόνου, η Εκκλησία, οικογένειες κατοίκων και ο Δήμος. Αν και διασκορπισμένες σε διάφορα σημεία του νησιού, έχουν πρόσβαση απ' το οδικό δίκτυο. Την ημέρα της εορτής τους στήνεται πανηγύρι και η μεταφορά των προσκυνητών γίνεται με το δημοτικό λεωφορείο. Ακολουθεί ένας σύντομος οδηγός με τα πιο σημαντικές εκκλησίες και ξωκλήσια της Αντιπάρου.

³³ «Εκκλησίες-Ξωκλήσια», Δήμος Αντιπάρου. Ανακτήθηκε 12/07/2022 από:

<https://antiparos.gr/el/episkeptes/aksiotheata/eklisies.html>

- *Αγία Μαρίνα (Εορτασμός 17 Ιουλίου)*

Η Αγία Μαρίνα καλωσορίζει τον επισκέπτη στο νησί. Είναι η Κυρία του Λιμανιού, «κάθεται» δίπλα στον παλιό ανεμόμυλο και κρατά ξεχωριστή θέση στις καρδιές των ντόπιων, οι οποίοι και τη γιορτάζουν με τριήμερο γλέντι και όλες τις τιμές.

Οι εορτασμοί και τα δρώμενα ξεκινούν στις 15 Ιουλίου και ολοκληρώνονται στις 17 Ιουλίου. Περιλαμβάνουν ιστιοδρομίες, αγώνες δρόμου, κολύμβησης και ποδηλασίας, συναυλίες, θεατρικά δρώμενα, χορευτικές παραστάσεις από τα τοπικά χορευτικά συγκροτήματα, γλέντι με μεζέδες, τσικουδιά, νησιώτικη και λαϊκή μουσική. Οι περισσότερες εκδηλώσεις πραγματοποιούνται στην πλατεία της Αγίας Μαρίνας, στο Λιμάνι και στον οικισμό.

- *Αϊ Γιάννης ο Σπηλιώτης (Εορτασμός 8 Μαΐου)*

Όπως υποδεικνύει και η ονομασία του, το εκκλησάκι του Άη Γιάννη βρίσκεται στην είσοδο του σπηλαιού της Αντιπάρου. Έχει δώσει το όνομά του σε ολόκληρη την τοποθεσία, η οποία ονομάζεται βουνάλι του Αϊ Γιάννη ή Αγιογιαννίτικο βουνό. Επικοινωνεί εσωτερικά με το μικρότερο και παλαιότερο εκκλησάκι (350 ετών) της Ζωοδόχου Πηγής.

Το εκκλησάκι του Αϊ Γιάννη ανακαινίστηκε το 1714 από τον Αντιπαριώτη Μητροπολίτη Ναυπάκτου και Άρτης, Νεόφυτο Μαυρομαμάτη, ο οποίος και συναρμολόγησε, σύμφωνα με την παράδοση, την κομμένη στα δύο (2), εικόνα του Αγίου, καθώς αναγνώρισε ότι αυτός ήταν ο σεβάσμιος γέροντας που εμφανίστηκε στον ύπνο του και τον θεράπευσε από βαρύτατη ασθένεια.

Παραμονή και ανήμερα του Αϊ Γιαννιού, στις 7 και 8 Μαΐου γίνεται πανηγύρι με τοπικά εδέσματα και τσικουδιά.

- *Προφήτης Ηλίας (Εορτασμός 20 Ιουλίου)*

Στην υψηλότερη κορυφή του νησιού, δεσπόζει το εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία. Λόγω της τοποθεσίας του, είναι το πανόραμα και η «βίγλα» της Αντιπάρου. Ανάλογα με την ορατότητα, ο επισκέπτης ξεχωρίζει πολλά από τα γειτονικά νησιά. Η αυλή του, πλακόστρωτη, ο περίγυρος, περιποιημένος και το σύνολο, γραφικό, όπως θα ταίριαζε άλλωστε στον κατακτητή των κορυφών Προφήτη Ηλία.

Το εκκλησάκι κατασκευάστηκε το 1937 απ' τους κατοίκους. Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στον Ιωάννη Πατέλη, ο οποίος δούλεψε τότε στα μεταλλεία της περιοχής. Με επιμονή, υπομονή και το γαϊδουράκι του, όποτε έβρισκε ευκαιρία, φόρτωνε υλικά και τα μετέφερε στην κορυφή, για το χτίσιμο της εκκλησίας.

- Παναγιά Φανερωμένη (Εορτασμός 8 Σεπτεμβρίου)

Χτισμένη από ψαράδες στη χάρη της, η εκκλησιά της Παναγιάς της Φανερωμένης, στο νότιο άκρο της Αντιπάρου προσελκύει πλήθος πιστών στο πανηγύρι της, την παραμονή κι ανήμερα της εορτής της, 7 και 8 Σεπτεμβρίου. Η πρόσβαση γίνεται με ψαροκάικα και ο εσπερινός τελείται κατανυκτικά, στο πανέμορφο αυτό εκκλησάκι, στο βραχώδες ακρωτήριο, μέσα στο πέλαγος.

- Αγία Παρασκευή (Εορτασμός 26 Ιουλίου)

Θα συναντήσει κανείς πηγαίνοντας προς τον Κάμπο. Υπήρχε στη θέση της παλαιότερη συνονόματη εκκλησία, χτισμένη με πλιθιά. Το 1962 ανακατασκευάστηκε από τάμα, και έκτοτε εορτάζεται την παραμονή και ανήμερα της γιορτής της, με τοπικά εδέσματα και τσικουδιά.

- Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος και Αγία Ζώνη

Δύο (2) εξαιρετικής αισθητικής ξωκλήσια, στην περιοχή Μοναστήρια, δίπλα στην όμορφη παραλία. Ο Άγιος Ιωάννης είναι ένα τετράγωνο μικροσκοπικό εκκλησάκι, φτιαγμένο από ανθρώπους που εργάζονταν παλιά στα μεταλλεία της περιοχής.

Η οροφή της Αγίας Ζώνης, πριν την επισκευή της, υποβασταζόταν από παλιές μεταλλικές ράγες βαγονέτων του ορυχείου.

- Οι εκκλησίες στο Κάστρο της Αντιπάρου

Μέσα στο Κάστρο υπάρχουν οι εκκλησίες του Προδρόμου, της Γεννήσεως του Χριστού και ο Άγιος Αντώνιος.

Στη γραφική πλατεία, η εκκλησία του Αγίου Νικολάου χτίστηκε στα μέσα του 17^{ου} αιώνα. Η κατασκευή της έγινε με έξοδα του εφημέριου του χωριού Νταμενζού, το 1703, όπως φανερώνει η επιγραφή πάνω από τη δυτική θύρα του ναού. Στο υπέρυθρο της βόρειας θύρας υπάρχει η χρονολογία 1783. Πλάι στον Άγιο Νικόλαο, υπάρχουν οι εκκλησίες Ευαγγελίστριας και Αγίου Αθανασίου. Στην πρώτη βλέπει κανείς θαυμαστές εικόνες αγιογράφων της Κρητικής Σχολής. Ιδιαίτερα σημαντική είναι αυτή που εικονίζει την Αγία Παρασκευή και το Χριστό ως Μέγα Αρχιερέα, έργο του 17^{ου} αιώνα. Ιστορική είναι και η μονόκλιτη της Αντιπάρου.

3.5.7.3. Ήθη και Έθιμα

Σημαντικό στοιχείο πολιτισμού για το νησί είναι η πιστή διατήρηση των εθίμων, που εκδηλώνεται με διοργάνωση πανηγυριών και εθιμοτυπικών διαδικασιών, τα οποία παρουσιάζονται αναλυτικά ακολούθως.³⁴

³⁴ «Έθιμα», Δήμος Αντιπάρου. Ανακτήθηκε 12/07/2022 από:

<https://antiparos.gr/el/episkeptes/politismos/ethima.html>

- Εθνικές και Τοπικές Εορτές

Οι τοπικές εορτές περιλαμβάνουν τη διοργάνωση πανηγυριών, με πιο γνωστά αυτά του Αγίου Ιωάννη του Σπηλιώτη (7-8 Μαΐου), της Αγίας Μαρίας (15-17 Ιουλίου), της Παναγίας της Φανερωμένης (7-8 Σεπτεμβρίου), του Αγίου Νικολάου (6 Δεκεμβρίου). Ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος, εορτάζεται στις 24-25 Ιουνίου, και κατά τη διάρκεια των εορτασμών του αναπαρίσταται το αρχαίο έθιμο του Κλήδονα και το κάψιμο των Μάηδων. Στα πλαίσια των εθνικών εορτών, τις 25^{ης} Μαρτίου και 28^{ης} Οκτωβρίου, διοργανώνονται πολιτιστικά δρώμενα, όπως χοροί και θεατρικές παραστάσεις. Η συμμετοχή των κατοίκων σε αυτές τις εκδηλώσεις είναι πολύ μεγάλη και αποτελούν κοινωνικά γεγονότα για τον τόπο.

- Κάλαντα

Τα παραδοσιακά αντιπαριώτικα κάλαντα, οι παλαιότεροι τα τραγουδούσαν με τη συνοδεία της τσαμπούνας και του τουμπακιού κατά την Παραμονή των Χριστουγέννων, την Παραμονή της Πρωτοχρονιάς και την Παραμονή των Φώτων.

- Καλιστρίνα

Η Καλιστρίνα είναι Πρωτοχρονιάτικο έθιμο του νησιού, το οποίο ξεκίνησε να υφίσταται από πολύ παλιά. Οι γιαγιάδες και οι παππούδες δεν γνωρίζουν τον τόπο προέλευσης του, αλλά διαπιστώθηκε ότι ξεκινά από τη Βυζαντινή Εποχή. Τα παιδιά των Βυζαντινών μετά τη λειτουργία της Πρωτοχρονιάς πήγαιναν στα σπίτια των πλουσίων, κρατώντας στα χεριά τους ένα μήλο ή ένα πορτοκάλι. Στην Αντίπαρο λοιπόν την ημέρα της Πρωτοχρονιάς δίνουν αυτό το φιλοδώρημα στα παιδιά της οικογένειας. Ακόμη, δίνουν καλιστρίνα και σε άλλα παιδιά, αφού τα καλούν, για να τους κάνουν «ποδαρικό» και για να ευχηθούν «Καλή Χρονιά» στο σπίτι που μπαίνουν.

- Απόκριες – Καθαρά Δευτέρα

Όσο διαρκούσαν οι Απόκριες, οι γυναίκες και τα παιδιά έμεναν στο σπίτι την ημέρα ενώ οι άντρες πήγαιναν στις δουλειές τους. Το βράδυ, όμως, έτρωγαν όλοι μαζί, τραγουδούσαν διάφορα Αποκριανά τραγούδια, χόρευαν τον Αγέρανο, ντύνονταν μασκάροι και πήγαιναν σε άλλα σπίτια που αποκριώνανε. Έφτιαχναν ραβιόλια και σκάμνα και μαγείρευαν συνήθως κρέας κοκκινιστό με μακαρόνια.

Το τελευταίο Σαββατοκύριακο και την Καθαρά Δευτέρα, το γλέντι διαρκούσε τρία (3) μερόνυχτα. Οι αποκριώτες συγκεντρώνονταν σε ένα σπίτι, δύο-τρεις (2-3) οικογένειες μαζί, και τα γλέντια ακούγονταν σε κάθε σημείο του νησιού. Το βράδυ της Κυριακής της

Τυρινής, έβραζαν ένα αυγό σφιχτό και το έδεναν μ' ένα σπάγκο στο ταβάνι, στη μέση του δωματίου. Το αυγό γύριζε γύρω- γύρω και οι αποκριώτες, έχοντας τα χέρια πίσω, προσπαθούσαν να το πιάσουν με το στόμα. Έκλειναν τις Απόκριες τρώγοντας αυγό, για να «ξαναπασκάσουν» τη Λαμπρή με ένα κόκκινο αυγό, αμέσως μετά την Ανάσταση.

Την Καθαρά Δευτέρα το πρωί, ζύμωναν τις λαγάνες και ξεθέρμιζαν με αλουσά όλα τα πιάτα και τα σκεύη της κουζίνας. Έτρωγαν πολλοί μαζί παρέα θαλασσινά και άλλα σαρακοστιανά. Ντύνονταν μασκάροι, μουτζουρώνονταν με ασβολιά και γύριζαν σε όλο το χωριό χορεύοντας και τραγουδώντας. Το έθιμο συνεχίζεται ακόμη και σήμερα με καρναβάλι στην πλατεία του νησιού.

▪ Πάσχα

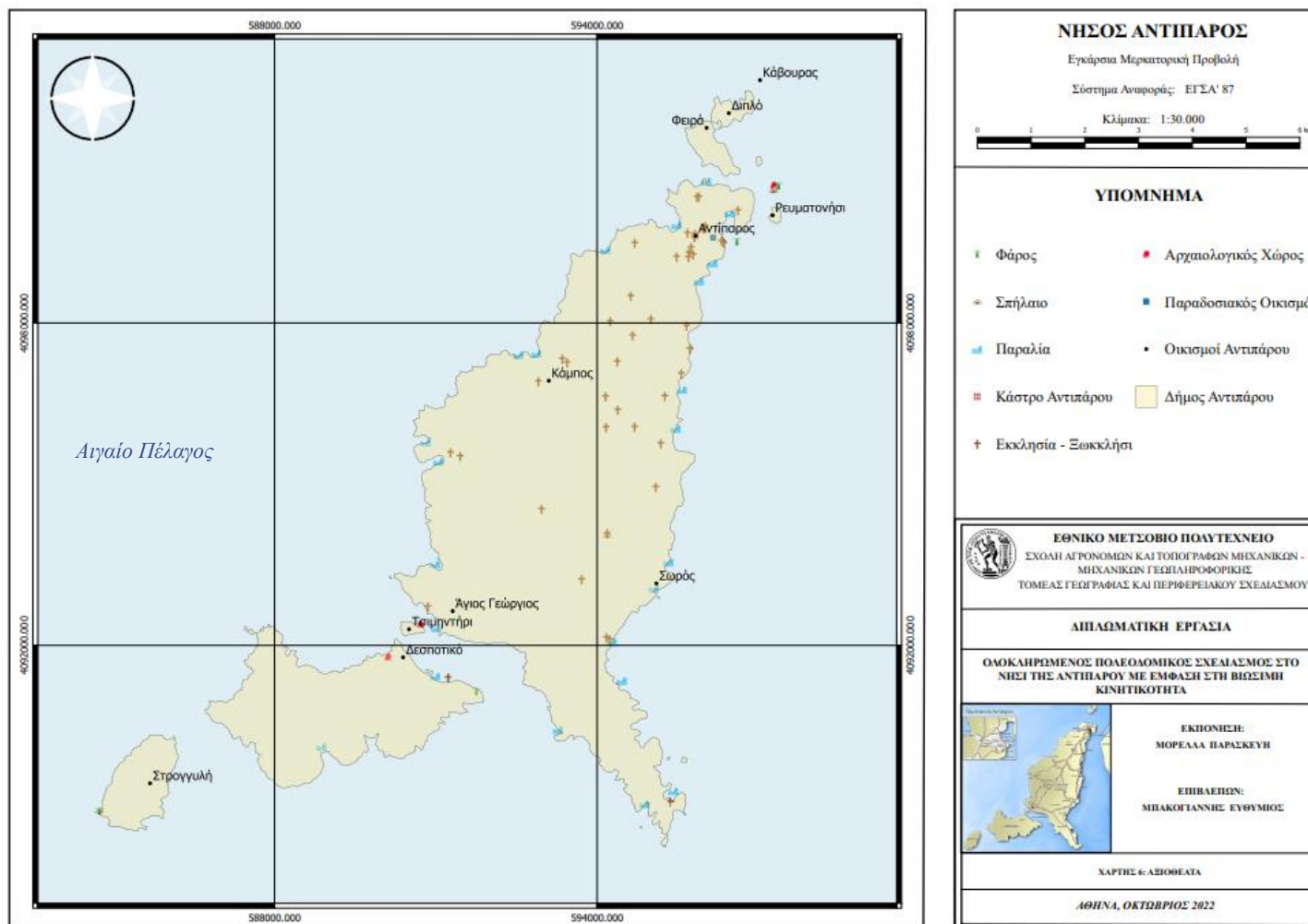
Η περίοδος του Πάσχα έχει μια ξεχωριστή γοητεία στα νησιά των Κυκλάδων. Η Μεγάλη εβδομάδα είναι και για τις Κυκλάδες, εποχή πένθους, με κυρίαρχο το έθιμο της νηστείας και της κατάνυξης στις εκκλησιαστικές ακολουθίες. Το Σάββατο του Λαζάρου, οι γυναίκες ζυμώνουν και φτιάχνουν λαζαράκια και βαγιοφόρους. Ο παπάς ετοιμάζει σταυρούς από βάγια και κλαδιά ελιάς και τα μοιράζει στην εκκλησία την Κυριακή των Βαΐων, ενώ τα παιδιά παίζουν και τραγουδούν. Όλοι τη Μεγάλη Εβδομάδα πηγαίνουν στην εκκλησία και το πρωί και το βράδυ. Τη Μεγάλη Πέμπτη, οι νοικοκυρές βάφουν τα αυγά και τα διακοσμούν με σχέδια από φύλλα λουλουδιών και μαργαρίτες ή γράφουν πάνω διάφορες ευχές με χλωρίνη. Ζυμώνουν και φτιάχνουν τις «κοτσίνες», τα κουλούρια και μια μεγάλη κουλούρα με πέντε (5) αυγά κόκκινα και διάφορα σχέδια με ζυμάρι. Την ίδια μέρα φτιάχνουν και τις γλυκιές τυρόπιτες.

Τη Μεγάλη Παρασκευή, γίνεται με τη λιτή μεγαλοπρέπεια η περιφορά του επιταφίου στα φρεσκοασπρισμένα δρομάκια. Μετά το Πάσχα αναβιώνει το έθιμο της «κούνιας», σύμφωνα με το οποίο, οι νέοι μαζεύονταν στις γειτονιές της Χώρας, έφτιαχναν κούνιες και τα νεαρά κορίτσια κουνιούνταν και τραγουδούσαν ερωτικά τραγούδια.

▪ Πανηγύρια

Κάθε χρόνο στον εορτασμό της χάρις πολλών Αγίων αναβιώνουν λαϊκά πανηγύρια με τον παραδοσιακό τρόπο. Δίνεται η ευκαιρία να γνωρίσουν οι νεότεροι, αλλά και οι επισκέπτες του νησιού, τη ζωντανή παράδοση που εξακολουθεί να αντιστέκεται στο χρόνο και στις προκλήσεις της εποχής μας. Ο εορτασμός ξεκινά από την παραμονή με εσπερινό, αρτοκλασία, κεράσματα και μεζέδες και συνεχίζει τις περισσότερες φορές με ζωντανή μουσική και χορό.

Την ημέρα της εορτής του Αγίου μετά την Θεία Λειτουργία υπάρχουν τοπικά κεράσματα και ντόπια τσικουδιά ενώ το βράδυ κάτοικοι και επισκέπτες διασκεδάζουν με ζωντανή μουσική, τραγούδια και παραδοσιακούς χορούς.

Χάρτης 3.6. Αξιοθέατα

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.6. Ανθρωπογενές Περιβάλλον

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζεται το ανθρωπογενές περιβάλλον της Αντιπάρου. Αναλυτικότερα, καταγράφονται και παρουσιάζονται οι υφιστάμενες υποδομές και δίκτυα, οι χρήσεις γης και στοιχεία σχετικά με την κινητικότητα. Τέλος, γίνεται ξεχωριστή μνεία στην οικιστική ανάπτυξη και την αυθαίρετη δόμηση του νησιού.

3.6.1. Μεταφορές

Το δίκτυο μεταφορών της Αντιπάρου διακρίνεται σε τέσσερις (4) κατηγορίες και συγκριμένα στο οδικό δίκτυο, τη χερσαία και τη θαλάσσια συγκοινωνία καθώς και τις αεροπορικές μεταφορές. Καθεμία από τις ως άνω κατηγορίες περιγράφονται εκτενώς ακολούθως.

3.6.1.1. Οδικό Δίκτυο

Το βασικό οδικό δίκτυο της Αντιπάρου είναι περίπου 30 χιλιόμετρα. Ο οικισμός της Αντιπάρου συνδέεται οδικώς με τους οικισμούς, Σωρός, Άγιος Γεώργιος και Κάμπος καθώς και με το σπήλαιο της Αντιπάρου. Αυτό είναι και το κύριο οδικό δίκτυο του νησιού, το οποίο είναι ασφαλτοστρωμένο και συντηρείται τακτικά. Όλο το υπόλοιπο νησί, αποτελείται από χαμηλής ποιότητας τσιμεντοστρωμένους δρόμους ή στις περισσότερες περιπτώσεις από χωματόδρομους. Ωστόσο, ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην προστασία του πλακόστρωτου πεζόδρομου του οικισμού της Αντιπάρου μέσω του οποίου συνδέεται το λιμάνι με το Σιφνέικο Γιαλό και δημιουργεί την παραδοσιακή κυκλαδίτικη εικόνα του οικισμού.

3.6.1.2. Χερσαία Συγκοινωνία

Οι μετακινήσεις στους οικισμούς Άγιο Γεώργιο και Σωρό, γίνονται με το ΚΤΕΛ της δημοτικής συγκοινωνίας, η αφετηρία της οποίας βρίσκεται έμπροσθεν της πλατείας της Αγίας Μαρίας, στο λιμάνι της Αντιπάρου. Τα δρομολόγια ανάλογα με την εποχή διαφοροποιούνται και είναι τα ακόλουθα :

- Λιμάνι - Σπήλαιο
- Λιμάνι - Παραλίες : Παναγιά, Γλυφά, Απάντημα, Σωρός, Άγιος Γεώργιος.

Ακόμη, οι επισκέπτες μπορούν να αξιοποιήσουν και τις υπηρεσίες ταξί, καθότι υπάρχουν δύο (2) ταξί στο νησί. Τέλος, σύμφωνα με τα Στοιχεία του Μητρώου Τουριστικών Επιχειρήσεων για το έτος 2019 (ΜΗΤΕ), στο Δήμο Αντιπάρου υπάρχουν σαράντα τρεις (43) Επιχειρήσεις Ενοικίασης Αυτοκινήτων και Μηχανών και καμία Τουριστική Επιχείρηση Οδικών Μεταφορών.

3.6.1.3. Θαλάσσια Συγκοινωνία

Η πρόσβαση στο νησί της Αντιπάρου πραγματοποιείται μόνο μέσω της Πάρου. Η Αντίπαρος συνδέεται με επιβατηγό - οχηματαγωγό (Ε/Γ- Ο/Γ) με την Πούντα της Πάρου και έπειτα, μέσω του λιμανιού της Παροικίας Πάρου, με τα υπόλοιπα νησιά και τον Πειραιά.

Κατά τη θερινή περίοδο τα δρομολόγια είναι περισσότερα από και προς Αντίπαρο από την Πούντα της Πάρου, για την εξυπηρέτηση της αυξημένης κίνησης. Συγκεκριμένα, τα δρομολόγια που εκτελούνται αποτυπώνονται στον Πίνακα 3.21.

Το Λιμάνι της Παροικίας Πάρου, συνδέεται ακτοπλοϊκά με την Αντίπαρο κατά την περίοδο από το Πάσχα έως τον Οκτώβριο με καραβάκια που δεν μεταφέρουν οχήματα. Η διάρκεια του ταξιδιού είναι 30 λεπτά και τα δρομολόγια εκτελούνται ανά μισή ώρα. Η μεταφορά από την Παροικία Πάρου προς την Πούντα γίνεται με δρομολόγια του ΚΤΕΛ της Πάρου τα οποία συμβαδίζουν με τα ακτοπλοϊκά δρομολόγια. Επίσης, κατά τους θερινούς μήνες υπάρχει ακτοπλοϊκή σύνδεση του νησιού με τουριστικά σκάφη από το λιμάνι της Παροικίας Πάρου. Τα τουριστικά σκάφη εκτός από το λιμάνι της Αντιπάρου μπορούν να δέσουν στις παραλίες Σωρός και Αϊ Γιώργης.

Σύμφωνα με την υπ' αρ. 8315.2/02/07 ΚΥΑ (Φ.Ε.Κ. 202/Β/16.02.07), με την οποία καθορίστηκαν οι κατηγορίες των λιμένων (Λιμένες Διεθνούς Ενδιαφέροντος, Λιμένες Εθνικής Σημασίας, Λιμένες Μείζονος Ενδιαφέροντος, Λιμένες Τοπικής Σημασίας) και πραγματοποιήθηκε η ιεράρχηση των λιμένων της χώρας, το λιμάνι της Αντιπάρου κατατάσσεται στους Λιμένες Εθνικής Σημασίας.

Πίνακας 3.20. Δρομολόγια φέρρου μποτ Παροικίας – Αντίπαρος

Πηγή: Ταξιδιωτικός Οδηγός Αντιπάρου 2022

Από Παροικιά στην Αντίπαρο καθημερινά	Από Αντίπαρο προς Παροικιά καθημερινά
10:10	9:15
11:00	9:45
12:00	10:45
16:30	16:00
18:30	18:00

Πίνακας 3.21. Δρομολόγια φέρρου μπουτ Πάρος (Πούντα) – Αντίπαρος

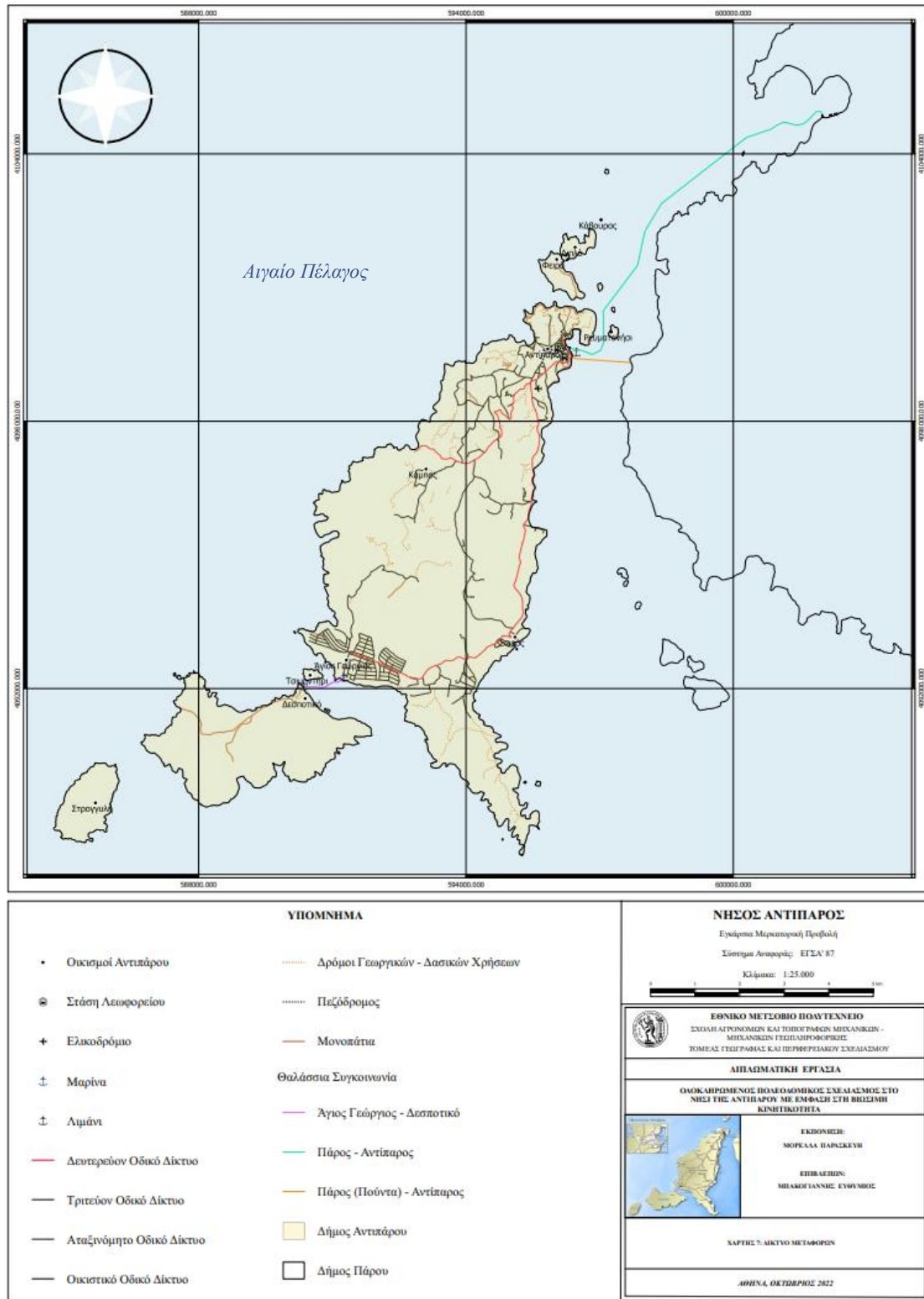
Πηγή: Ταξιδιωτικός Οδηγός Αντιπάρου 2022

Από Πάρο (Πούντα) προς Αντίπαρο καθημερινά		Από Αντίπαρο προς Πάρο (Πούντα) καθημερινά	
07:15	14:30	07:00	14:15
08:00	15:00	07:45	14:45
08:45	15:30	08:30	15:15
09:30	16:00	09:15	15:45
10:00	16:30	09:45	16:15
10:30	17:30	10:15	17:15
11:00	18:30	10:45	18:15
11:30	19:30	11:15	19:15
12:00	20:30	11:45	20:15
12:30	22:45	12:15	22:30
13:00	23:30	12:45	23:15
13:30	0:30	13:15	0:15
14:00		13:45	

3.6.1.4. Αεροπορικές Μεταφορές

Η αεροπορική σύνδεση του νησιού γίνεται μέσω της Πάρου (Κρατικός Αερολιμένας Πάρου, ΚΑΠΑ) από τον Κεντρικό Αερολιμένα Ελευθέριος Βενιζέλος ενώ η αεροπορική σύνδεση με τις υπόλοιπες Κυκλάδες είναι εξαιρετική.

Η Αντίπαρος διαθέτει μόνο ελικοδρόμιο, όπου σύμφωνα με το υπ. αριθμ.19 Π.Δ/γμα, που δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 35/Α/03.03.2009, κύριος σκοπός της κατασκευής και της λειτουργίας του, είναι η κάλυψη των ειδικών αναγκών υποβαθμισμένων περιοχών, όπως για παράδειγμα η μεταφορά ασθενών, ενώ ο βασικός σκοπός είναι η συγκράτηση πληθυσμού καθώς και η ανάπτυξη των πλουτοπαραγωγικών πηγών και του τουρισμού στην εν λόγω περιοχή.

Χάρτης 3.7. Δίκτυο μεταφορών

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

3.6.2. Ύδρευση – Άρδευση – Διαχείριση Υδατικών Πόρων

Σύμφωνα με το εγκεκριμένο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Νήσων Αιγαίου (GR14), η ζήτηση σε νερό, καλύπτεται εν μέρει, από τις παρακάτω πηγές:

- Γεωτρήσεις εκμετάλλευσης του υπόγειου δυναμικού, που έχουν κατασκευαστεί τόσο από φορείς του δημοσίου (Νομαρχίες, Δήμοι, Κοινότητες), όσο και από ιδιώτες. Το νερό των γεωτρήσεων χρησιμοποιείται για κάλυψη αναγκών ύδρευσης, άρδευσης ή μικρών βιομηχανιών και κτηνοτροφίας.
- Πηγές αποστράγγισης των υπόγειων υδροφορέων. Συναντάται μεγάλος αριθμός μικρών κυρίως πηγών, που καλύπτουν κατά κύριο λόγο υδρευτικές και κατά δεύτερο λόγο αρδευτικές ανάγκες. Αξιοποιείται σήμερα το σύνολο των πηγών αυτών, λόγω της έλλειψης νερού, κυρίως το καλοκαίρι.
- Λιμνοδεξαμενές και φράγματα. Στα νησιά του Αιγαίου, τα τελευταία χρόνια, υπάρχει σε εξέλιξη πρόγραμμα μελέτης και κατασκευής λιμνοδεξαμενών και φραγμάτων για την καλύτερη αξιοποίηση κυρίως του επιφανειακού και μέρους του υπόγειου νερού.
- Μεταφορά νερού με υδροφόρες. Με τον τρόπο αυτό καλύπτονται οι ανάγκες των μικρών κυρίως νησιών του Αιγαίου.
- Αποθήκευση νερού σε στέρνες. Με τον τρόπο αυτό καλύπτονται υδρευτικές ανάγκες πολλών κατοίκων των νησιών.
- Εγκατάσταση μονάδων αφαλάτωσης για κάλυψη υδρευτικών αναγκών, που δεν είναι δυνατό να καλυφθούν με άλλο τρόπο.

Στην Αντίπαρο παρατηρούνται μόλις πέντε (5) ενεργές γεωτρήσεις για την κάλυψη των υδρευτικών αναγκών του νησιού που προμηθεύουν δύο (2) δεξαμενές δυναμικότητας 1.300 κυβικών μέτρων.

Συνολικά, παρατηρείται ότι ο μέσος όρος των υδάτινων εισροών-εκροών συνεχώς φθίνει, η στάθμη του υδροφόρου επίσης μειώνεται και η ποιότητα των γλυκών νερών χειροτερεύει, κυρίως την θερινή περίοδο, όπου και οι απαιτήσεις του νησιού για νερό διπλασιάζονται.³⁵ Επιπρόσθετα, τα επιφανειακά ύδατα εξαρτώνται περισσότερο από τις ετήσιες βροχοπτώσεις, οι οποίες στο νησί είναι περιορισμένες ενώ τα υπόγεια ύδατα αντίθετα είναι εκμεταλλεύσιμα σε βάθος χρόνου.

³⁵ Ο.π. «Επιχειρησιακό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, Αντίπαρος», Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής, σελ.6
Ανακτήθηκε 12/07/2022 από: <https://ecoanemos.files.wordpress.com/2014/01/antiparos.pdf>

Παράλληλα, η διαχείριση των υδατικών πόρων στην Αντίπαρο, προσανατολίζεται στη λύση της αφαλάτωσης ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες του νησιού και την αλλαγή δικτύου ύδρευσης. Ήδη, έχει υπογεγραφεί η Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) του νέου προγράμματος έργων, δράσεων και αλληλεγγύης της Αυτοδιοίκησης που φέρει, συμβολικά το όνομα του Αντώνη Τρίτση. Το Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτση», αφορά την κατασκευή έργων ιδίως στους τομείς των υποδομών, της ψηφιακής σύγκλισης, της βιώσιμης ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος καθώς και την προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών πολιτικής προστασίας και προστασίας της δημόσιας υγείας με διάρκεια μέχρι το 2023. Στα είκοσι (20) μικρότερα έργα που είχαν σχεδιαστεί σε όλη τη χώρα και εντάχθηκαν στο πρόγραμμα «Φιλόδημος», ανήκει και ο Δήμος Αντιπάρου. Το έργο θα δώσει τη δυνατότητα στον Δήμο να επιτύχει τον πλήρη έλεγχο των ποσοτήτων νερού που αντλούνται, την σωστή διαχείριση του δικτύου, τον περιορισμό των διαρροών με δυνατότητα για άμεση και καθημερινή γνώση του ισοζυγίου του νερού. Δηλαδή, θα υπάρχει η δυνατότητα για άμεση πληροφορία σχετικά με το νερό που παράγεται από τις γεωτρήσεις ή την αφαλάτωση, το νερό που καταλήγει στις δεξαμενές και για σύγκριση με το νερό που καταλήγει στις παροχές των καταναλωτών.³⁶

Το έργο της αφαλάτωσης έχει στόχο την προστασία και την ολοκληρωμένη διαχείριση των υδάτινων πόρων και του πόσιμου νερού. Το έργο έχει κατασκευαστεί στην περιοχή του Σιφνέικου Γιαλού και θα εξυπηρετεί την χώρα. Το έργο έχει ολοκληρωθεί και έχει παραδοθεί επισήμως από την κατασκευαστική εταιρεία. Τα 600-700 κυβικά μέτρα αφαλατωμένου νερού που παράγονται από τις δύο (2) μονάδες και διοχετεύονται στο δίκτυο σε ημερήσια βάση, είναι υπέρ αρκετά προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες του νησιού με καθαρό νερό.

Οι αρδευτικές και οι υδρευτικές ανάγκες εξυπηρετούνται επίσης από δεξαμενές συγκέντρωσης βρόχινου νερού, πηγάδια και ιδιωτικές γεωτρήσεις (μερικές από αυτές δεν έχουν άδειες) για αυτό και η κατανάλωση είναι δύσκολο να εκτιμηθεί, λόγω έλλειψης καταγεγραμμένων στοιχείων.³⁷ Λόγω της στενότητας των υδάτινων πόρων, τα περισσότερα σπίτια του νησιού διαθέτουν αποθηκευτικές δεξαμενές για πιθανές έκτακτες ανάγκες την καλοκαιρινή περίοδο. Πάντως οι ποσότητες νερού άρδευσης δεν θεωρούνται σημαντικές. Στις αρδευτικές ανάγκες εκτιμώνται μεγάλες ποσότητες νερού για την συντήρηση κήπων στα πολυτελή σπίτια και βίλες που έχουν χτιστεί, ενώ ελάχιστες για δεινρώδεις καλλιέργειες και κηπευτικά.

Τα τελευταία χρόνια ο υδροφόρος ορίζοντας του νησιού υποβαθμίζεται λόγω της μείωσης των βροχοπτώσεων και σύμφωνα με τα δεδομένα στοιχεία που αναφέρονται στους πίνακες φυτικής

³⁶ «Κυκλάδες (Αντίπαρος): Στη ψηφιακή εποχή περνάει και η ύδρευση», NAXOSPRESS. Ανακτήθηκε 12/07/2022 από: <https://www.naxospress.gr/arthro/tehnologia/kyklades-antiparos-stin-psifiaki-epohi-pernaei-kai-i-ydreyei>

³⁷ Ο.π. «Επιχειρησιακό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, Αντίπαρος», σελ.6

Ανακτήθηκε 12/07/2022 από: <https://ecoanemos.files.wordpress.com/2014/01/antiparos.pdf>

παραγωγής παρατηρείται μια σημαντική μείωση των καλλιεργειών. Είναι λοιπόν, επιτακτική η ανάγκη για εκπόνηση σχεδίων ορθολογικότερης διαχείρισης των διαθέσιμων υδατικών πόρων και παράλληλα, για υλοποίηση έργων ενίσχυσης και προστασίας τους από την υποβάθμιση.³⁸

3.6.3. Αποχέτευση - Διαχείριση Λυμάτων

Στην Αντίπαρο η μεταφορά των απορριμμάτων του νησιού γίνεται στο ΧΥΤΑ Πάρου. Η αποκατάσταση του ανενεργού Χώρου Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ), στη θέση Προφήτη Ηλία, που βρίσκεται σε έκταση 5 στρεμμάτων, έχει συνολικό όγκο απορριμμάτων περίπου 13.000 κυβικά μέτρα.

Το έργο βρίσκεται στο στάδιο της προετοιμασίας και εκπόνησης μελετών προκειμένου να δημοπρατηθεί. Προβλέπει ακόμη την προμήθεια εξοπλισμού ανακύκλωσης και κομποστοποίησης³⁹. Ωστόσο, όπως αναφέρεται υπάρχουν προβλήματα με τον μεγάλο όγκο των απορριμμάτων για τα δύο (2) νησιά, ειδικά με την αύξηση του τουρισμού. Συνεπώς, οι τοπικοί φορείς προωθούν για δημοπράτηση και διαγωνισμό την κατασκευή μονάδας επεξεργασίας απορριμμάτων (ΜΕΑ), σε συνεργασία με το «Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Νοτίου Αιγαίου», με την οποία θα μπορούν να αξιοποιούν τα απορρίμματα, παράγοντας ενέργεια και ανακυκλώνοντας υλικά.⁴⁰

Σε ό,τι αφορά το δίκτυο αποχέτευσης, από το 2015 ολοκληρώθηκε και παραδόθηκε το έργο του δικτύου της αποχέτευσης στο Δήμο. Το έργο αυτό ήταν απαραίτητο για το νησί καθώς όλα αυτά τα χρόνια αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα λόγω της ανυπαρξίας του.

3.6.4. Τηλεπικοινωνίες και Ενέργεια

Η Αντίπαρος ανήκει στα νησιά της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου που είναι διασυνδεδεμένα στο Ηπειρωτικό Σύστημα Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας. Πιο συγκεκριμένα, η τροφοδοσία του νησιού με ηλεκτρική ενέργεια γίνεται με υποθαλάσσιο καλώδιο από την Πάρο και διαχέεται πλέον σε ολόκληρο το νησί. Διευρυμένη είναι η χρήση ηλιακών συσσωρευτών και ειδικά σε ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια καθώς και στα σπίτια. Οι ανάγκες θέρμανσης καλύπτονται πλέον με υδραυλικά καλοριφέρ, κλιματιστικά και τζάκια.

³⁸ Στο ίδιο, σελ.7

³⁹ Στο ίδιο, σελ.7

⁴⁰ Δανός Δ., (2020), «Το χάος με τα σκουπίδια της Πάρου-Αντιπάρου -Τι αλλάζει στη διαχείριση, Νέος διαγωνισμός για τη διαχείριση του ΧΥΤΑ. Στα σκαριά η νέα μονάδα επεξεργασίας απορριμμάτων», Ανακτήθηκε 30/06/2022 από: <https://www.economix.gr/2020/04/29/to-chaos-me-ta-skoupidia-tis-parou-antiparou-ti-allazi-sti-diachirisi/>

Ακόμη, σύμφωνα με το Σχέδιο Ανάπτυξης Δικτύου 2021-2025 του ΔΕΔΔΗΕ, η Αντίπαρος τροφοδοτείται από το δίκτυο ΜΤ της Πάρου μέσω τεσσάρων μονοπολικών υποβρυχίων καλωδίων. Ωστόσο, επειδή τα επόμενα έτη προβλέπεται αύξηση του φορτίου του νησιού λόγω τουριστικής και οικιστικής ανάπτυξης και προκειμένου να εξασφαλιστεί η επαρκής και εναλλακτική τροφοδότηση της Αντιπάρου, προτείνεται η εγκατάσταση ενός (1) νέου τριπολικού υποβρυχίου καλωδίου (μήκους περίπου 2 χιλιομέτρων) νοτιότερα της υφιστάμενης θέσης διασύνδεσης, προκειμένου η εναλλακτική τροφοδότηση να γίνει από άλλη γραμμή ΜΤ της Πάρου. Το νέο υποβρύχιο καλώδιο θα είναι 3×95 τετραγωνικά χιλιοστά Cu με μόνωση XLPE μήκους 2 χιλιομέτρων.

Όσον αφορά τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), στην Αντίπαρο είναι σχεδόν ανύπαρκτες. Η χρήση ηλιακής ενέργειας (φωτοβολταϊκά) υπάρχει μόνο σε ελάχιστες τουριστικές επιχειρήσεις.

Οι τηλεπικοινωνίες γίνονται μέσω ΟΤΕ και άλλων υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας.

3.6.5. Κοινωνικές Υποδομές

Στην υποενοότητα αυτή, παρατίθενται τα δίκτυα κοινωνικών υποδομών που διαθέτει η υπό μελέτη περιοχή.

3.6.5.1. Υποδομές Εκπαίδευσης

Όσο αφορά την εκπαίδευση στην Αντίπαρο, λειτουργούν ένα (1) Νηπιαγωγείο, ένα (1) Δημοτικό Σχολείο, ένα (1) Γυμνάσιο και στο Λύκειο μόνο η Α΄ τάξη.

3.6.5.2. Υποδομές Υγείας

Στην Αντίπαρο υπάρχει πολυδύναμο ιατρείο που εξυπηρετείται από δύο (2) ιατρούς.

3.6.5.3. Υποδομές Αθλητισμού

Οι μοναδικές αθλητικές εγκαταστάσεις που υπάρχουν στην Αντίπαρο, είναι τα δύο (2) ανοιχτά γήπεδα μπάσκετ που βρίσκονται εντός των σχολικών συγκροτημάτων και συγκεκριμένα στον προαύλιο χώρο του Δημοτικού Σχολείου και του Γυμνασίου Αντιπάρου. Ωστόσο, το Μάρτιο του 2021, υπεγράφη σύμβαση από τον Αντιπεριφερειάρχη Κυκλάδων με την ανάδοχο εταιρεία για την ανακατασκευή του γηπέδου ποδοσφαίρου 8×8 του Δήμου Αντιπάρου.

3.6.5.4. Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών

Το ΚΕΠ του Δήμου, στρατεύεται στην υπηρεσία των πολιτών με μοναδικό στόχο την αντιμετώπιση και επίλυση των προβλημάτων τους.

3.6.5.5. Υπηρεσίες

Οι υπηρεσίες του νησιού είναι ο Σταθμός Αστυνομίας και Λιμεναρχείου, το Ταχυδρομείο καθώς και οι Δημοτικές Υπηρεσίες.

3.6.6. Χρήσεις Γης

Η υποενότητα αυτή ασχολείται με τις χρήσεις/καλύψεις γης κατά Corine Land Cover της περιοχής μελέτης. Το Corine Land Cover (Coordination of Information on the Environment Land Cover, CLC), αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό πρόγραμμα με ενιαίο σύστημα πληροφοριών για την κατάσταση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων. Η γνώση των χαρακτηριστικών της κάλυψης γης διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη σύγκριση διαχρονικών δεδομένων, στον έλεγχο των αλλαγών που επέρχονται σε κάθε χρήση και την αξιολόγησή τους καθώς και στην επίλυση των προβλημάτων της οικολογικής σταθερότητας στον τομέα της λήψης αποφάσεων και σχεδιασμού. Ιδιαίτερη σημασία έχει το κοινό πρότυπο ταξινόμησης χρήσεων, μέσω του οποίου εξασφαλίζεται διαλειτουργικότητα. Το πρόγραμμα αυτό θεσπίστηκε το 1985 (με έτος αναφοράς το 1990) και ενημερώνεται κάθε έξι (6) έτη. Διατίθενται πέντε (5) διαφορετικές εκδόσεις του, για τα έτη 1985, 2000, 2006, 2012 και 2018. Περιλαμβάνει σαράντα τέσσερις (44) κατηγορίες της ιεραρχικής ονοματολογίας Corine, που αποτελείται από τρία επίπεδα. Δημιουργήθηκε από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) και τα κράτη-μέλη του.⁴¹

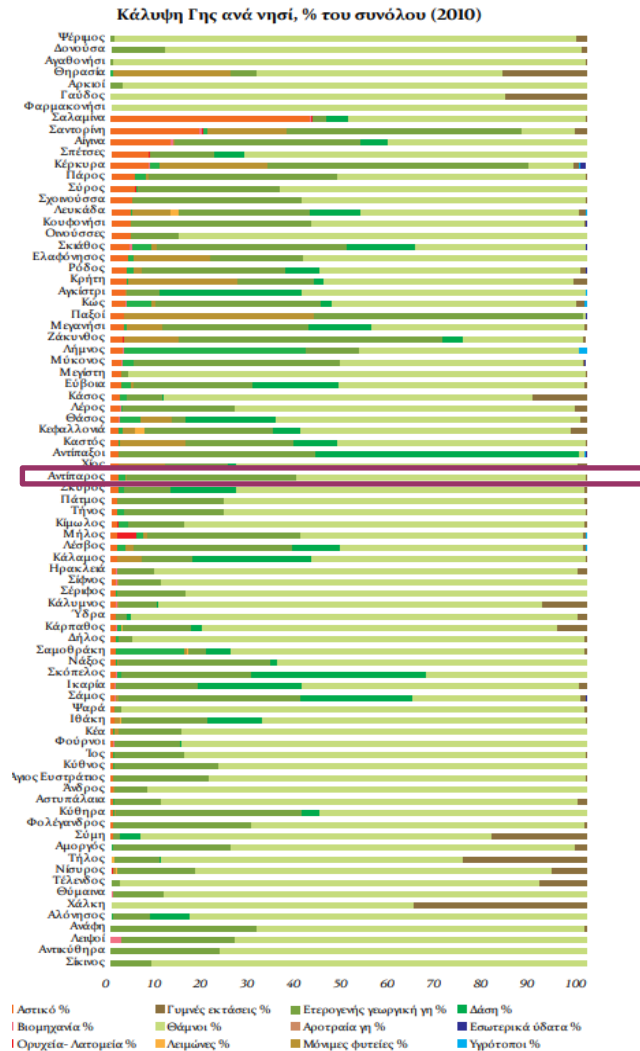
Στα νησιά των Κυκλάδων, η κάλυψη γης είναι αποτέλεσμα τριών (3) διαφορετικών πραγμάτων: (α) του κλίματος, (β) των εδαφών και (γ) των ανθρώπινων παρεμβάσεων. Σύμφωνα με μια προσέγγιση χαρτογράφησης της κάλυψης γης με βάση δορυφορικές εικόνες του 2010⁴², το 52,1% της συνολικής έκτασης των νησιών (συμπεριλαμβανομένης της Κρήτης) χαρακτηρίζεται ως θαμνώδες (μακί, φρύγανα ή συνδυασμοί τους), η κύρια χρήση των οποίων είναι η βόσκηση. Δεύτερη σε έκταση κάλυψη είναι η «ετερογενής γεωργική γη» με 22,6% στην οποία περιλαμβάνονται μικτές εκτάσεις καλλιέργειας ετήσιων φυτών και μόνιμων καλλιεργειών, αλλά και μακία βλάστηση και φρύγανα. Αυτό το μικρο-μωσαϊκό διαφορετικών καλύψεων είναι ενδεικτικό του πολύπλοκου μωσαϊκού του τοπίου των νησιών με τα μικρά σε έκταση αγροτεμάχια. Είναι χαρακτηριστικό ότι ως «δάση», χαρακτηρίζονται μόνο το 5,8% της συνολικής έκτασης, λίγο υψηλότερο από τις εκτάσεις χωρίς κάλυψη, ενώ οι μόνιμες φυτείες καλύπτουν το 9,6% της έκτασης. Οι διαφορές στην κάλυψη με βάση το κλίμα και την έκταση των νησιών είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικές. Τα μικρά και μεσαίας έκτασης νησιά των

⁴¹ Corine Land Cover, Copernicus. Ανακτήθηκε 11/07/2022 από: <https://land.copernicus.eu/pan-european/corine-land-cover>

⁴² Apostolou, A., Gounaridis, D., Koukoulas, S. (2015). Land Cover mapping of Greece: a semi-automated classification approach based on Landsat data and Random Forests, Journal of Maps

Κυκλάδων και των Δωδεκανήσων, στα οποία ανήκει και η Αντίπαρος χαρακτηρίζονται από κυριαρχία της κάλυψης τους με θαμνώδεις εκτάσεις (σε 10 νησιά καλύπτει πάνω από 90% και σε 25 πάνω από 80%, ενώ σε 42 νησιά πάνω από 70% της συνολικής έκτασης τους), που χρησιμοποιούνται κυρίως ως βοσκότοποι.⁴³

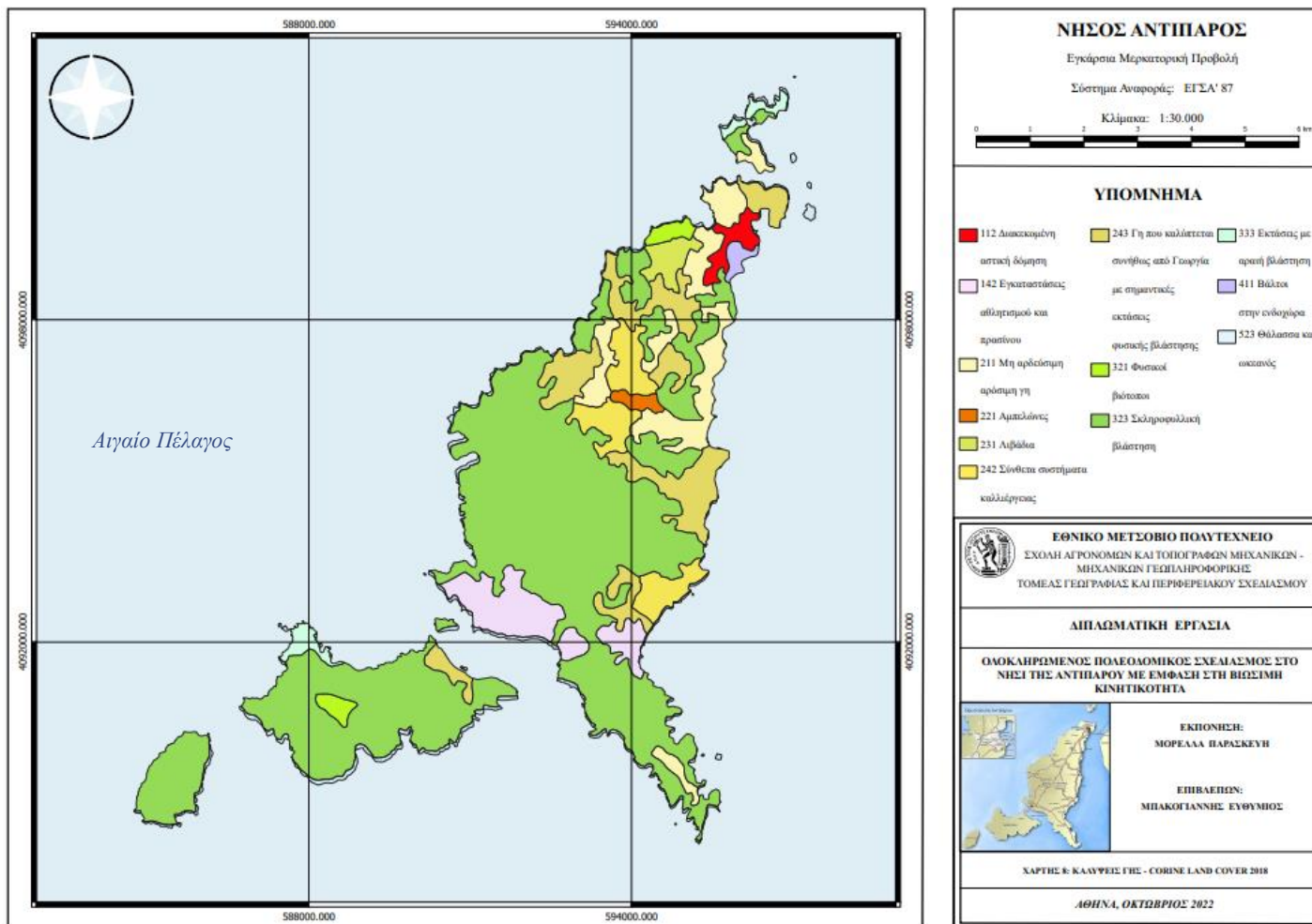

Διάγραμμα 3.4. Κάλυψη γης ανά νησί, (%) του συνόλου, συμπεριλαμβανομένης και της Αντιπάρου για το έτος 2010

Πηγή: Σπιλάνης Γ., (2015), «Άτλας των Νησιών», Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη, σελ.42 & ίδια επεξεργασία

Επιπρόσθετα, για τις υφιστάμενες χρήσεις γης, πραγματοποιήθηκε μελέτη καλύψεων γης που διαμορφώνουν το δομημένο και φυσικό περιβάλλον του Δήμου Αντιπάρου. Πηγή των δεδομένων που αξιοποιήθηκαν, είναι το Corine Land Cover, για το έτος 2018 (βλ. Χάρτη 3.8).

⁴³ Γιάννης Σπιλάνης, Θανάσης Κίζος, «Άτλας των Νήσων», Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη 2015, σελ.21-22

Χάρτης 3.8. Χρήσεις/καλύψεις γης κατά Corine Land Cover 2018

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

3.6.7. Οικιστική Ανάπτυξη

Στην υποενότητα αυτή, παρατίθεται αναλυτικά το οικιστικό δίκτυο του νησιού, το οποίο συγκροτείται από τους τέσσερις (4) οικισμούς καθώς και το νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει για καθέναν από αυτούς.

3.6.7.1. Οικισμός Αντιπάρου

Ο κεντρικός οικισμός βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο του νησιού και αποτελεί την ομώνυμη πρωτεύουσα του νησιού. Σύμφωνα με το Φ.Ε.Κ. 504/Δ/14.07.1988, ο οικισμός της Αντιπάρου χαρακτηρίζεται ως παραδοσιακός. Παραδοσιακός οικισμός θεωρείται ο οικισμός που έχει διατηρήσει αναλλοίωτη την εικόνα που είχε στο παρελθόν καθώς και τον τοπικό του χαρακτήρα.

Ο οικισμός αναπτύσσεται περιμετρικά του Ενετικού Κάστρου Αντιπάρου και συνδέεται μέσω του πλακόστρωτου εμπορικού πεζόδρομου με το γραφικό πορθμείο στην παραλιακή. Ολόκληρος ο οικισμός είναι αμφιθεατρικά χτισμένος γύρω από το Ενετικό Κάστρο και τα σπίτια είναι το είναι δίπλα στο άλλο για να προσφέρουν την μέγιστη ασφάλεια σε περιόδους πειρατικών επιδρομών.

Τα κυκλαδίτικα σπίτια χτίζονται με απλά μέσα για να καλύπτουν βιοτικές ανάγκες αλλά θεωρούνται έργα μοναδικά σε αισθητική. Σημαντικοί παράγοντες που επηρέασαν την κυκλαδίτικη αρχιτεκτονική είναι το περιβάλλον, το κλίμα, το νερό και το φυσικό έδαφος. Ο οικισμός μεγάλωνε χωρίς σχεδιασμό ανάλογα με το φυσικό έδαφος. Το κτίσιμο ενός χωριού βάσει σχεδίου είναι κάτι πολύ σπάνιο στις Κυκλάδες.

Η αρχιτεκτονική των σπιτιών οφείλεται επίσης και στις οικονομικές συνθήκες, αφού μεγάλη σημασία έχουν τα χρησιμοποιούμενα μέσα αλλά και οι ικανότητες των τεχνικών. Καθώς τα οικονομικά μέσα είναι ελάχιστα και οι εργάτες ανειδίκευτοι, τα υλικά είναι τοπικά, ανεπεξέργαστα και οι χτίστες είναι οι ίδιοι οι χρήστες τους. Έτσι, έχουμε κυρίως «μονόχωρους κύβους» με εμβαδόν 3×4 μέτρα και ύψος 2,5 μέτρα, καθώς δεν υπήρχε διαθέσιμη ξυλεία και οι δοκοί δεν ξεπερνούσαν τα 3 μέτρα. Ο προσανατολισμός του σπιτιού είναι συνήθως νοτιοανατολικός ώστε το σπίτι να απολαμβάνει το φυσικό φως ενώ οι τοίχοι έχουν πάχος 60-80 εκατοστά ώστε να διασφαλίζεται η επιθυμητή θερμοκρασία⁴⁴. Τα ανοίγματα για τον ίδιο λόγο είναι μικρά ενώ στη βόρεια πλευρά υπήρχε σχεδόν πάντα ένα άνοιγμα για να δροσίζεται

⁴⁴ «Κυκλαδίτικη Αρχιτεκτονική», Βικιπαίδεια (Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια). Ανακτήθηκε 13/07/2022 από: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%85%CE%BA%CE%BB%CE%B1%CE%B4%CE%AF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7_%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B9%CF%84%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE

το σπίτι το καλοκαίρι από τα μελέμια αλλά και για να μην μπαίνει ο κρύος αέρας τον χειμώνα. Επιπλέον, το λευκό χρώμα των τοίχων περιορίζει την απορρόφηση θερμότητας. Τα τελευταία χρόνια στον οικισμό έχει παρατηρηθεί μια ποιοτική αναβάθμιση των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών.

Το λαογραφικό μουσείο βρίσκεται στην είσοδο του Ενετικού Κάστρου, με εκθέματα λαογραφικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος από την ιστορία του νησιού και έχει αναβαθμίσει ολόκληρο τον οικισμό. Άλλο ένα κομμάτι που συμβάλει την γραφικότητα του οικισμού είναι η εκκλησία της Αγίας Μαρίας που στολίζει το λιμάνι, η εκκλησία του Αγίου Νικολάου στην κεντρική πλατεία και πολλά άλλα γραφικά εκκλησάκια στο Ενετικό Κάστρο και στην γύρω περιοχή. Ο οικισμός της Αντιπάρου αποτελεί τον κεντρικό οικισμό του νησιού καθώς συγκεντρώνει όλες τις υπηρεσίες και τις σημαντικότερες δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα σ' αυτό.

Παράλληλα, ο οικισμός της Αντιπάρου είναι χαρακτηρισμένος ως οικισμός προ του 1923 και παραδοσιακός και δομείται σύμφωνα με τους όρους και περιορισμούς δόμησης όπως αυτοί αναφέρονται στο Φ.Ε.Κ. 504/Δ/14.04.1988. Ωστόσο, τα όρια του οικισμού είναι οριοθετημένα από το 1986 και συγκεκριμένα βάσει του Φ.Ε.Κ. 1377/Δ/31.12.1986. Τέλος, παρόλο που πρόκειται για τον πιο πυκνοδομημένο οικισμό του νησιού, ο παραδοσιακός του χαρακτήρας διατηρείται αναλλοίωτος.

3.6.7.2. Οικισμός Αγίου Γεωργίου

Ο οικισμός βρίσκεται στη νοτιοδυτική πλευρά του νησιού και απέχει 11,6 χιλιόμετρα από το λιμάνι. Πρόκειται για ένα παραθαλάσσιο οικισμό με καταπληκτική θέα στο στενό Αντιπάρου-Δεσποτικού. Δημιουργήθηκε το έτος 1975 από το Σύλλογο Χρυσοχόων Αθηνών, βάσει διατάξεων της νομοθεσίας περί συστάσεως Οικοδομικών Συνεταιρισμών (Ν.602/1915 «Περί Συνεταιρισμών») και αναπτύχθηκε γύρω από το εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου. Μέχρι τη χάραξη των δρόμων και το «κόψιμο» των οικοπέδων, η περιοχή ήταν βοσκότοπος, χωρίς οδική σύνδεση με τον οικισμό της Αντιπάρου. Η μετατροπή του παράκτιου τοπίου σε οικόπεδα ακολουθεί την «τυπική» διαδικασία κερδοσκοπικής εκμετάλλευσης της γης με ασαφείς τίτλους ιδιοκτησίας, γνωστή στον ελλαδικό χώρο.

Μια περιοχή που αποτελούσε πάντοτε, από την εποχή της πειρατείας, σημαντική τοποθεσία προσωρινού ελλιμενισμού και απόκρυψης σκαφών και ήταν πλούσια σε σιδηρομεταλλεύματα, μεταλλάχθηκε σε παραθεριστικό προορισμό, έντονης οικιστικής ανάπτυξης, δομημένο κατεξοχήν με πολυτελείς βίλες από εύπορους.

Το σχέδιο του Συνεταιρισμού ήταν η δημιουργία ενός πρότυπου «νησιωτικού» οικισμού, πλήρως εναρμονισμένου με το περιβάλλον και την αισθητική του τοπίου, με οικοδομές, οι

οποίες με οργανωμένη δόμηση θα επιδιώκονταν να κρατηθούν εντός αυστηρών πλαισίων του τοπικού αιγιανοησιωτικού τύπου.

Το έτος 1976, βάσει του Προεδρικού Διατάγματος της 16-07-1976 (Φ.Ε.Κ. 209/Δ), εγκρίθηκε το ρυμοτομικό σχέδιο του οικισμού, το οποίο τροποποιήθηκε με το Φ.Ε.Κ. 266/ΑΑΠ/13.10.2011, όπου και καθορίστηκαν οι όροι και περιορισμοί δόμησης των οικοπέδων. Σύμφωνα με το Σχέδιο Πόλης, οι χρήσεις γης στην περιοχή είναι οριοθετημένες, απαγορεύονται τα ξενοδοχεία, αλλά ο συντελεστής δόμησης είναι υψηλός (στο 1 στρέμμα χτίζεται οικοδομή 400 τ.μ.) και συνεχώς παραβιάζεται.⁴⁵

Σήμερα, ο επισκέπτης αντικρίζει την ταχύτατη μετατροπή του τοπίου σε ένα πυκνό και κακής αισθητικής θέρετρο, τυπικό δείγμα της οικοπεδοποίησης και ανοικοδόμησης των τουριστικών ακτών. Τριώροφες κατοικίες που έχουν μετατραπεί σε ενοικιαζόμενα δωμάτια, και μεγάλα συγκροτήματα αντικαθιστούν τις «νησιώτικες» μονώροφες κατοικίες της αρχικής φιλοδοξίας του οικισμού των Χρυσοχόων.

3.6.7.3. Οικισμός Σωρού

Ο οικισμός αναπτύσσεται στο νοτιοανατολικό άκρο του νησιού και απέχει 8,7 χιλιόμετρα από το λιμάνι. Πρόκειται για ένα παραθαλάσσιο οικισμό που κτίστηκε τα τελευταία χρόνια για παραθεριστικό σκοπό. Ο οικισμός είναι γνωστός λόγω της ομώνυμης παραλίας με τη χρυσή αμμουδιά και τα τirkouáz νερά, η οποία είναι προστατευμένη σχεδόν από όλους τους ανέμους και είναι εύκολα προσπελάσιμη. Ακόμη, στην περιοχή δραστηριοποιούνται επιχείρησης εστίασης όπως εστιατόρια, καφετέριες και beach bar. Ο οικισμός του Σωρού προσπαθεί να συνδυάσει τη κοσμοπολίτικη ζωή της Αντιπάρου με την ηρεμία και απομόνωση που προσφέρει ο οικισμός του Αγίου Γεωργίου. Λόγω του ότι ο οικισμός δεν έχει οριοθετημένα όρια, χτίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Φ.Ε.Κ. 732/Δ/07.07.1993.

3.6.7.4. Οικισμός Κάμπου

Ο οικισμός βρίσκεται στη βορειοκεντρική πεδιάδα του νησιού και απέχει 3,9 χιλιόμετρα από το λιμάνι. Αποτελεί το πιο πυκνοκατοικημένο μέρος μετά τον οικισμό της Αντιπάρου. Αρχισε να οικοδομείται από τους ανθρώπους που ασχολούνταν με την γεωργία και την κτηνοτροφία στην γύρω περιοχή. Παρότι ο οικισμός ξεφεύγει του τυπικού παραθαλάσσιου προτύπου, έχει ξεκινήσει και προσελκύει τουρίστες, οι οποίοι αναζητούν την ησυχία που προσφέρει. Για τον οικισμό του Κάμπου ισχύουν οι διατάξεις του Φ.Ε.Κ. 732/Δ/07.07.1993.

⁴⁵ «Άγιος Γεώργιος το περιβαλλοντικό αποτύπωμα της υπερδόμησης», 2011. Ανακτήθηκε 13/07/2022 από: http://antiparios.blogspot.com/2011/05/blog-post_24.html

3.6.8. Αυθαίρετη Δόμηση

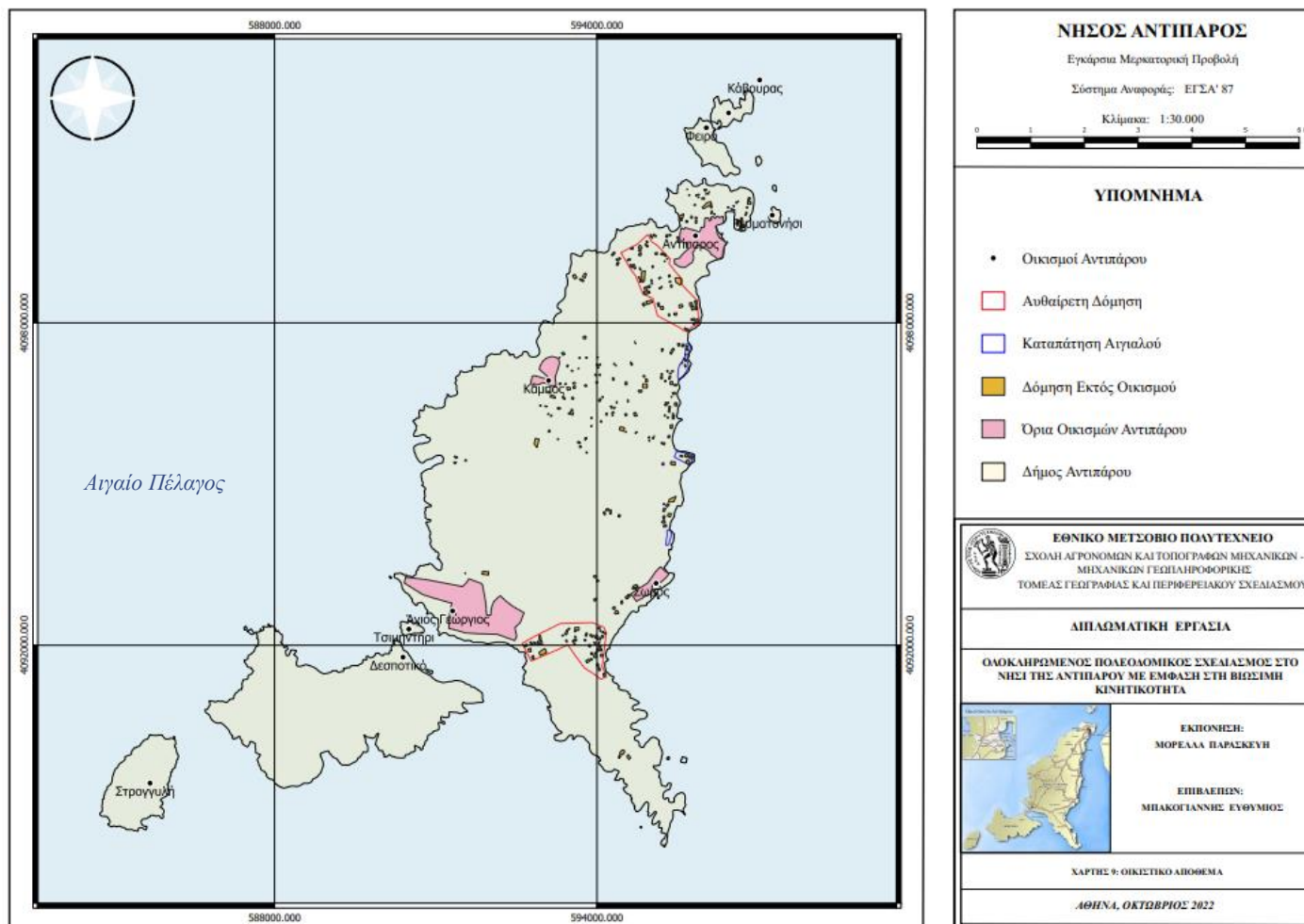
Η αυθαίρετη (παράνομη) εκτός σχεδίου δόμηση είναι η δόμηση που πραγματοποιείται σε εκτός σχεδίου περιοχές χωρίς την έκδοση οικοδομικής άδειας. Είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στον ελληνικό χώρο και διάφορες περιοχές αναπτύχθηκαν με αυτόν τον ασχεδιάστο τρόπο.

Στις Κυκλάδες, η αυθαίρετη δόμηση είναι ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που απασχολούν τόσο τα νησιά, όσο και μελετητές του χώρου. Η αυθαίρετη δόμηση είναι αποτέλεσμα της έλλειψης μιας ολοκληρωμένης χωροταξικής, οικιστικής και πολεοδομικής πολιτικής στον νησιώτικο χώρο, και έχει καταφέρει να καταστρέψει το περιβάλλον και να υπονομεύει τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Στην Αντίπαρο το φαινόμενο της αυθαίρετης δόμησης ξεκίνησε από την επιθυμία κατασκευής παραθεριστικής κατοικίας από άτομα κάθε εισοδηματικής κατηγορίας που δεν στερούνταν την πρώτη κατοικία. Τα άτομα αυτά εκμεταλλεύονται ουσιαστικά τους διοικητικούς μηχανισμούς, την έλλειψη νομοθετικού πλαισίου, την ελαστικότητα της νομοθεσίας και τον ανύπαρκτο πολεοδομικό έλεγχο. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις αυθαίρετης δόμησης που παρατηρούνται στο νησί, είναι οι εξής:

- Η δόμηση σε περιοχές όπου για περιβαλλοντικούς ή πολεοδομικούς λόγους απαγορεύεται, όπως σε αιγιαλούς, δασικές εκτάσεις και προστατευόμενες περιοχές.
- Η ανέγερση συχνά μεγάλων και πολυτελών εξοχικών κατοικιών εκτός σχεδίου και παράβαση της νομοθεσίας για νόμιμη εκτός σχεδίου δόμηση.
- Η υπέρβαση της επιτρεπόμενης εκμετάλλευσης με διαμόρφωση κυρίως κατοικήσιμων χώρων σε υπόγεια, ανέγερση επί πλέον ορόφου, βεράντες κ.λπ.
- Η αλλαγή χρήσης των κατοικιών σε χώρους διαμονής ή εστίασης.

Συμπερασματικά, το αποτέλεσμα της αυθαιρεσίας στις Κυκλάδες σε συνδυασμό και με την υπερδόμηση δημιουργούν ανεπανόρθωτη ζημιά στο φυσικό περιβάλλον και στο νησιώτικο τοπίο. Ωστόσο, η ανάπτυξη της τεχνολογίας και το επίπεδο της τεχνογνωσίας τα τελευταία χρόνια, δημιουργούν τις βάσεις για μια περισσότερο ολοκληρωμένη διαχείριση του οικιστικού δικτύου, κυρίως σε ό,τι αφορά τη συστηματική συλλογή, οργάνωση και διαχείριση δεδομένων. Στο Χάρτη 3.9, οπτικοποιείται το οικιστικό απόθεμα του νησιού.

Χάρτης 3.9. Οικιστικό απόθεμα

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Κεφάλαιο 4^ο

Αξιολόγηση Υφιστάμενης
Κατάστασης - Εντοπισμός
Προβλημάτων και Τάσεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ - ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑΣΕΩΝ

Στο παρόν κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζονται τα πλεονεκτήματα και τα προβλήματα, ομαδοποιημένα ανά θεματική κατηγορία, όπως αυτά προέκυψαν από την επεξεργασία των στοιχείων της υφιστάμενης κατάστασης της υπό μελέτη περιοχής. Η ομαδοποίηση αυτή πραγματοποιείται με σκοπό την ανάλυση της φυσιογνωμίας του νησιού σε σχέση με την μέθοδο SWOT.

4.1. Φυσιογνωμία Νησιού, Πλεονεκτήματα και Προβλήματα

Τα νησιά του Αιγαίου αποτελούν μια εντελώς διαφορετική γεωγραφική ενότητα από την υπόλοιπη Ελλάδα και από την άποψη αυτή, θεωρούνται καλύτερα ως ανεξάρτητες μονάδες μέσα στα πλαίσια του ενιαίου ελληνικού χώρου. Τα γενικά τους χαρακτηριστικά είναι βέβαια αυτά της Περιφέρειας, αλλά διαφοροποιούνται από τις υπόλοιπες «μειονεκτικές» περιοχές, διότι εμφανίζουν ισχυρές αποκλίσεις από το μέσο όρο, αλλά και επειδή υφίστανται ταχείες μεταβολές, ιδιαίτερα εξαιτίας της έντονης τουριστικής ανάπτυξης. Ο τουρισμός και κυρίως ο θερινός τουρισμός είναι μία καθοριστική παράμετρος των τελευταίων δεκαετιών, που επιφέρει δραστικές μεταβολές στην υπάρχουσα κατάσταση και αποτελεί σήμερα μια από τις κυριότερες αιτίες υποβάθμισης των παράκτιων οικοσυστημάτων.⁴⁶

Απώτερος στόχος της παρούσας εργασίας είναι η εφαρμογή ενός πλαισίου για τη συνεισφορά στην προσπάθεια και βελτίωση της βιωσιμότητας της Αντιπάρου. Για να επιτευχθεί, λοιπόν αυτό, αποτυπώθηκε στο 3^ο Κεφάλαιο η υφιστάμενη κατάσταση του νησιού, από την οποία προκύπτουν συνοπτικά, τα προβλήματα που παρουσιάζονται ομαδοποιημένα σε κατηγορίες ακολούθως.

4.1.1. Δημογραφία

Σύμφωνα με τα πληθυσμιακά στοιχεία που προέκυψαν από τις απογραφές της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) τα έτη 1991, 2001 και 2011, η Αντίπαρος, κατά το διάστημα των τελευταίων δεκαετιών παρουσιάζει συνεχή και σημαντική πληθυσμιακή αύξηση, η οποία οφείλεται στην οικονομική μεγέθυνση του νησιού εξαιτίας της μεγάλης τουριστικής ανάπτυξης.

Αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων του νησιού, η τάση είναι ενθαρρυντική καθώς αυξάνονται οι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης και έτσι μειώνεται ο αγράμματος

⁴⁶ Δίκτυο Αειφόρων Νήσων Αιγαίου (ΔΑΦΝΗ), σελ.3

Ανακτήθηκε 01/07/2022 από: http://www.itia.ntua.gr/dafni/doc/dafni_theory.pdf

πληθυσμός. Ωστόσο, τα ποσοστά πτυχιούχων συνεχίζουν να είναι χαμηλά και οι αγράμματοι και απόφοιτοι Δημοτικού να έχουν ένα ποσοστό που υπερβαίνει το 10%.

4.1.2. Οικονομική Δραστηριότητα

Η οικονομία του νησιού ειδικά τα τελευταία χρόνια βασίζεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στον τουρισμό. Γενικά, παρατηρείται διαρκής περιορισμός του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα παραγωγής, ενώ ο τριτογενής αυξάνει τα ποσοστά του. Πιο συγκεκριμένα, ο πρωτογενής τομέας καταλαμβάνει ποσοστό 12% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, ο δευτερογενής 18% και ο τριτογενής 56%. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα ποσοστά έχουν υπολογιστεί βάσει των τιμών του Πίνακα 3.8 (Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για το έτος 2011) και αφορούν τον ενεργό πληθυσμό (που εργάζεται), σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό του νησιού.

4.1.3. Φυσικό Περιβάλλον

Η ποιότητα περιβάλλοντος της Αντιπάρου είναι καλή σε επίπεδο νησιού, ενώ τα περιβαλλοντικά προβλήματα που υπάρχουν λόγω μη συμβατών χρήσεων γης, είναι συνήθως εστιασμένα τοπικά. Ειδικότερα, εντοπίζονται ελλείψεις στη διαχείριση των περιοχών φυσικού κάλλους και των προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura 2000. Η άναρχη και αυθαίρετη δόμηση που παρατηρείται στο νησί, έχει επιφέρει σοβαρά προβλήματα στο φυσικό περιβάλλον και οι ογκώδεις κατασκευές (π.χ. πολυτελείς βίλες) έχουν αλλοιώσει και σε πολλές φορές έχουν καταστρέψει την φυσική ομορφιά του νησιού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της δόμησης είναι ο κατακερματισμός και η οικοπεδοποίηση που έχει δεχθεί ο οικισμός του Αγίου Γεωργίου.

Επιπλέον, παρόλο που οι κάτοικοι έχουν ξεκινήσει να χρησιμοποιούν το ποδήλατο, δεδομένου των μικρών αποστάσεων του νησιού, με αποτέλεσμα η χρήση του να έχει διαδοθεί ως ένα βαθμό και στον τουριστικό πληθυσμό, ιδίως τους καλοκαιρινούς μήνες παρατηρείται αύξηση του αριθμού των μηχανοκίνητων οχημάτων και κατ' επέκταση αύξηση της χρήσης των καυσίμων. Άμεσες συνέπειες της εντεινόμενης παρουσίας τροχοφόρων στον δρόμο είναι η ατμοσφαιρική ρύπανση, η ηχορύπανση και η αύξηση των τροχαίων ατυχημάτων. Αξίζει να επισημανθεί ότι οι μετακινήσεις να μεν αποτελούν σημαντική δραστηριότητα, αλλά είναι και απαραίτητο να συμβαδίζουν με τις προδιαγραφές των οικισμών και να μην τους επιβαρύνουν (Βλαστός, Μηλάκης, 2011).

4.1.4. Ιστορικά – Πολιτιστικά Στοιχεία

Η Αντίπαρος είναι ένα νησί με πλούσιο ιστορικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον. Πιο συγκεκριμένα, διαθέτει σπουδαία αρχαιολογικά ευρήματα, όπως το σπήλαιο, το οποίο είναι επισκέψιμο, τον αρχαιολογικό χώρο στο νησί Δεσποτικό και το Κάστρο στη χώρα.

Αξιοσημείωτος είναι και ο παραδοσιακός οικισμός του νησιού (οικισμός Αντιπάρου), ο οποίος προδίδει την ιστορία και την ομορφιά του. Παράλληλα, ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να ασχοληθεί με δραστηριότητες, όπως θαλάσσια σπορ, ποδήλατο, περπάτημα, να επισκεφτεί τα πανηγύρια (πολιούχος Αγία Μαρίνα), αλλά και να γνωρίσει τη γαστρονομία του νησιού. Τέλος, το νησί διαθέτει αρκετές εκκλησίες και ξωκλήσια.

4.1.5. Μεταφορές και Κοινωνικές Υποδομές

Στο νησί της Αντιπάρου το οδικό δίκτυο είναι σε καλή κατάσταση, από τη στιγμή που εξασφαλίζεται η επικοινωνία μεταξύ των οικισμών, ωστόσο υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις. Για παράδειγμα, πέρα από το κύριο οδικό δίκτυο που συνδέει τους οικισμούς, το υπόλοιπο δίκτυο (πρόσβαση σε κάποια σημεία του νησιού και σε παραλίες), αποτελείται από τσιμεντοστρωμένους δρόμους μικρού πλάτους ή χωματόδρομους. Συνεπώς, καθίσταται αναγκαίος ο εκσυγχρονισμός του οδικού δικτύου. Όσον αφορά το λιμάνι της Αντιπάρου, οποιαδήποτε αλλαγή καθίσταται σχεδόν ακατόρθωτη, καθώς λόγω του χαμηλού βάθους του, δεν επιτρέπεται ο ελλιμενισμός μεγάλων πλοίων. Παρ' όλα αυτά, η περιοχή δίπλα στο λιμάνι, μπορεί να αξιοποιηθεί δημιουργώντας μια μαρίνα, που θα μπορεί να υποδεχθεί κότερα και ιστιοφόρα.

Εξίσου σημαντικό είναι και το κατά πόσο το νησί παρέχει στους κατοίκους αλλά και στους επισκέπτες του, επαρκείς υπηρεσίες. Η Αντίπαρος διαθέτει βασικές υπηρεσίες αφού αποτελεί αυτοτελή Δήμο, όπως σχολεία, πολυδύναμο ιατρείο, υπηρεσίες ΚΕΠ, λιμεναρχείο, δημαρχείο κ.λπ.. Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις, στον εκπαιδευτικό τομέα και στον τομέα της υγείας. Στον τομέα της εκπαίδευσης, το νησί δεν διαθέτει βρεφονηπιακό και παιδικό σταθμό καθώς και Λύκειο. Η έλλειψη Λυκείου, οδηγεί τα παιδιά που αποφοιτούν από το Γυμνάσιο να μετακινούνται καθημερινά στην Πάρο προκειμένου να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους. Αναφορικά με τον τομέα της υγείας, το νησί εκτός από έναν αγροτικό γιατρό, δεν διαθέτει κανένα άλλο είδος υγειονομικής περίθαλψης και δεν μπορεί να αντιμετωπίσει δύσκολες καταστάσεις. Οι ασθενείς μεταφέρονται στο Κέντρο Υγείας Πάρου και από εκεί αν χρειαστεί διακομίζονται στο Νοσοκομείο της Σύρου ή σε Νοσοκομεία των Αθηνών.

4.1.6. Διαχείριση Ύδατος – Επάρκεια Νερού – Διαχείριση Αποβλήτων και Απορριμμάτων – Ενέργεια

Ο υπερτουρισμός ασκεί πίεση στις τουριστικές περιοχές και συνδέεται άμεσα με τη μη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων. Εντοπίζεται ένα ζήτημα σχετικά με την κάλυψη των αναγκών της Αντιπάρου σε νερό, γεγονός που επιβαρύνει την ήδη μειονεκτική θέση του πρωτογενούς τομέα. Ειδικότερα, τους καλοκαιρινούς μήνες, οι ανάγκες για νερό αυξάνονται και τα νερά των γεωτρήσεων αλλά και τα υπόγεια ύδατα δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες του νησιού.

Όπως έχει ήδη επισημανθεί και στην υποενότητα 3.6.2 (Υδρευση - Άρδευση - Διαχείριση Υδατικών Πόρων), το έργο της αφαλάτωσης ολοκληρώθηκε και παραδόθηκε στο Δήμο από την κατασκευαστική εταιρεία. Το έργο αυτό διευκολύνει σημαντικά το νησί ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες, που εντοπίζεται το μεγαλύτερο πρόβλημα. Εν τούτοις, η Αντίπαρος πρέπει να αναπτύξει και ένα καλύτερο σύστημα διαχείρισης των υπόγειων υδάτων του.

Πρόβλημα ακόμη προκύπτει και στην έλλειψη υποδομών για τη διαχείριση των αποβλήτων καθώς η Αντίπαρος διαθέτει τα απορρίμματά της, στο ΧΥΤΑ της Πάρου. Τέλος, παράγει ενέργεια κυρίως μέσα από τους ηλεκτρικούς σταθμούς ενώ κάνει και χρήση φωτοβολταϊκών.

4.1.7. Πολεοδομικά και Οικιστικά Στοιχεία

Αρχικά, η ανεξέλεγκτη και αυθαίρετη δόμηση αποτελεί μεγάλη μάστιγα που καταστρέφει το περιβάλλον του νησιού και υπονομεύει τη βιώσιμη ανάπτυξή του. Ταυτόχρονα αποτελεί παρεπόμενο της έλλειψης ολοκληρωμένης χωροταξικής, οικιστικής και πολεοδομικής πολιτικής στο νησιωτικό χώρο. Η έξαρση της αυθαίρετης δόμησης επήλθε από τη μεγάλη τουριστική πίεση που δέχθηκαν και εξακολουθούν να δέχονται τα νησιά σε συνδυασμό βέβαια με την απουσία μηχανισμού ελέγχου. Στο θέμα αυτό υπάρχει διαχρονική συνευθύνη των πολιτών αλλά και όλων των επιπέδων διοίκησης και αυτοδιοίκησης. Εκτός αυτού, η ανάμειξη των χρήσεων γης αλλά και η κατασκευή κτισμάτων στα παράλια του νησιού έχουν δημιουργήσει καταπατήσεις του αιγιαλού και των ζωνών των παραλιών και πολλές φορές ιδιωτικοποίηση της παραλίας. Τέλος, στην Αντίπαρο, παρατηρείται ισχυρή εξάρτηση των ίδιων οικισμών μεταξύ τους αλλά κυρίως με τον Δήμο Πάρου. Ουσιαστικά, η Πάρου αποτελεί τη συνδετική γέφυρα της Αντιπάρου με την υπόλοιπη Ελλάδα. Για παράδειγμα, η μεταφορά ανθρώπων και εμπορευμάτων πραγματοποιείται μόνο μέσω Πάρου, γεγονός που σε περίπτωση έντονων καιρικών φαινομένων η μεταφορά αυτή είναι δύσκολο να επιτευχθεί, λόγω του ότι τα δρομολόγια Πούντα Πάρου - Αντίπαρος εκτελούνται από μικρά πλοία.

4.2. Μεθοδολογική Προσέγγιση – Ανάλυση SWOT

Η μέθοδος αναλυτικής διαδικασίας SWOT (SWOT Analysis), αποτελεί ένα εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού και οργάνωσης ενός συνεκτικού πλαισίου λήψης αποφάσεων, που μπορεί να αφορά ένα θεσμό, μια επιχείρηση, μια γεωγραφική περιοχή, μια δημόσια πολιτική κ.λπ.. Το αρκτικόλεξο SWOT προκύπτει από τις αγγλικές λέξεις: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (αντίστοιχα στα ελληνικά: Δυνατά Σημεία, Αδυναμίες, Ευκαιρίες, Απειλές).⁴⁷

Η χρήση της συγκεκριμένης μεθόδου συμβάλει στην ποιοτική αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης της περιοχής μελέτης. Βασική επομένως προϋπόθεση είναι η γνώση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής στα πλαίσια της αξιολόγησης και του σχεδιασμού. Το εσωτερικό περιβάλλον (διαθέσιμοι πόροι-δεξιότητες), αναλύεται μέσω των ισχυρών και ανίσχυρων σημείων της, δηλαδή των πλεονεκτημάτων και των αδυναμιών της. Το δε εξωτερικό περιβάλλον (εξωτερικοί παράγοντες αλληλεπίδρασης), διαμορφώνει ένα πλαίσιο ευκαιριών και απειλών, μέσα στο οποίο η υπό μελέτη περιοχή καλείται να αξιοποιήσει τις παρεχόμενες ευκαιρίες αλλά και να αντιμετωπίσει τις ενδεχόμενες απειλές που συνεπάγεται κάθε παρέμβαση, με βάση τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και το δυναμικό της. (Γιαουτζή, Στρατηγέα, 2005). Αναλυτικότερα μελετά και αναλύει τις έννοιες των:

- *Strengths*: Πλεονεκτήματα, δυνάμεις, οι πηγές ή η ικανότητα που μπορεί να χρησιμοποιήσει μια οργάνωση αποτελεσματικά, για να πετύχει τους στόχους της. Στη περίπτωση του σχεδιασμού τα πλεονεκτήματα, οι δυνάμεις της περιοχής έτσι όπως εμφανίζονται στην παρούσα φάση σε διάφορους τομείς.
- *Weaknesses*: Αδυναμίες, περιορισμοί, σφάλματα ή ελλείψεις στην οργάνωση, που εμποδίζουν την επίτευξη των στόχων της. Στην περίπτωση του σχεδιασμού τα μειονεκτήματα ή αδυναμίες μιας περιοχής, ενός τομέα, σύμφωνα με την υπάρχουσα κατάσταση.
- *Opportunities*: Ευκαιρίες, οποιαδήποτε ευνοϊκή συνθήκη στο (εξωγενές) περιβάλλον της οργάνωσης. Στη περίπτωση του σχεδιασμού παράγοντες ή εξελίξεις (π.χ. πολιτικές, οικονομικές και τεχνολογικές αλλαγές), που αν αξιοποιηθούν θα διευκολύνουν την υλοποίηση της πολιτικής.

⁴⁷ Βασίλης Γκιτάκος, «Στοιχεία Ανάλυσης Δυνάμεων Πεδίου (SWOT ANALYSIS) & Ανάλυσης Κοινωνικών Δικτύων (SNA ANALYSIS)», 2015, σελ.1. Ανακτήθηκε 11/07/2022 από:

<https://ketheaspp10.files.wordpress.com/2015/02/cf83cf84cebfc9cf87ceb5ceafceb1-ceb1cebdceaccebcbcf85cf83ceb7cf82-ceb4cf85cebdceaccebcbcf85cf89cebd-cf80ceb5ceb4ceafcebfcf85-swat-analysis.pdf>

- *Threats*: Απειλές, οποιαδήποτε ανεπιθύμητη κατάσταση στο (εξωγενές) περιβάλλον της οργάνωσης, που είναι δυνητικά ζημιογόνος στη στρατηγική της. Στη περίπτωση του σχεδιασμού δυνητικά εμπόδια στην ομαλή πορεία υλοποίησης του.⁴⁸

Στην περίπτωση της Αντιπάρου, η ανάλυση SWOT, καθιστά ευκολότερη την κατανόηση των προβλημάτων καθώς και των πλεονεκτημάτων που έχει το νησί αλλά δίνεται έμφαση στις απειλές που δέχεται αλλά και στις ευκαιρίες που του εμφανίζονται από αυτή την αυξημένη τουριστική ανάπτυξη. Παρακάτω παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης (βλ. Σχήμα 4.1 και 4.2).

---

⁴⁸ Στέλλα Σοφία Κυβέλου-Χιωτίνη, «Η Αξιοποίηση του Μεθοδολογικού Εργαλείου SWOT ANALYSIS», Πάντειον Πανεπιστήμιο, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Μάθημα: Πολεοδομική και Οικιστική Ανάπτυξη και Πολιτική, Αθήνα 2012, σελ.5-6. Ανακτήθηκε 11/07/2022 από:
https://www.espon2013.panteion.gr/files/SWOT%20ANALYSIS_2012.pptx

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

- Σημαντικός αριθμός παραγωγικού πληθυσμού (ηλικίες 25-60 ετών)
- Σημαντική αύξηση πληθυσμού την τελευταία 20ετία ($\cong 48\%$)
- Αυξημένη ζήτηση ως τουριστικός προορισμός, ιδίως τα τελευταία χρόνια
- Πλούσιο φυσικό περιβάλλον
- Ύπαρξη παραδοσιακού οικισμού
- Ύπαρξη σημαντικών ιστορικών και αρχαιολογικών χώρων
- Διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων και συμμετοχή κατοίκων σ' αυτές
- Κατάλληλες γεωργικές εκτάσεις και κλιματολογικές συνθήκες για την ανάπτυξη γεωργικής δραστηριότητας

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

- Υπέρμετρη ανάπτυξη τριτογενή τομέα και φθίνουσα τάση πρωτογενή και δευτερογενή τομέα παραγωγής
- Άναρχη και αυθαίρετη δόμηση σε πολλές περιοχές του νησιού εις βάρος του περιβάλλοντος
- Έλλειψη τεχνικών και κοινωνικών υποδομών
- Ανάμειξη χρήσεων γης και καταπάτηση αιγιαλού και παραλίας
- Έντονη εξάρτηση των οικισμών μεταξύ τους αλλά και με τον Δήμο Πάρου
- Έλλειψη τουριστικών ροών κατά του χειμερινούς μήνες

Σχήμα 4.1. Εσωτερικό περιβάλλον Αντιπάρου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

- Εκπαίδευση και ενημέρωση του υπάρχοντος ανθρώπινου δυναμικού σε καινοτόμες οικονομικές δραστηριότητες
- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- Ανάπτυξη περιβαλλοντικής πολιτικής, προστασίας και διατήρησης οικιστικών συνόλων, μορφολογίας εδάφους και προστασίας οικοσυστημάτων
- Αξιοποίηση πολιτιστικών και αρχαιολογικών στοιχείων με στόχο την οικονομική ανάπτυξη
- Ενίσχυση χρήσης ποδηλάτου και προώθηση ηλεκτροκίνητων μέσων μετακίνησης
- Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- Δυνατότητα αξιοποίησης Ευρωπαϊκών, Εθνικών και Περιφερειακών Προγραμμάτων για τη δυνατό πληρέστερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων του νησιού
- Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου

ΑΠΕΙΛΕΣ

- Εξασθένηση πρωτογενή τομέα παραγωγής
- Συνεχής και ανεξέλεγκτη ανοικοδόμηση
- Υποβάθμιση πολιτιστικής κληρονομιάς
- Ανταγωνισμός από γειτονικούς προορισμούς

Σχήμα 4.2. Εξωτερικό περιβάλλον Αντιπάρου

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Προτάσεις Σχεδιασμού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

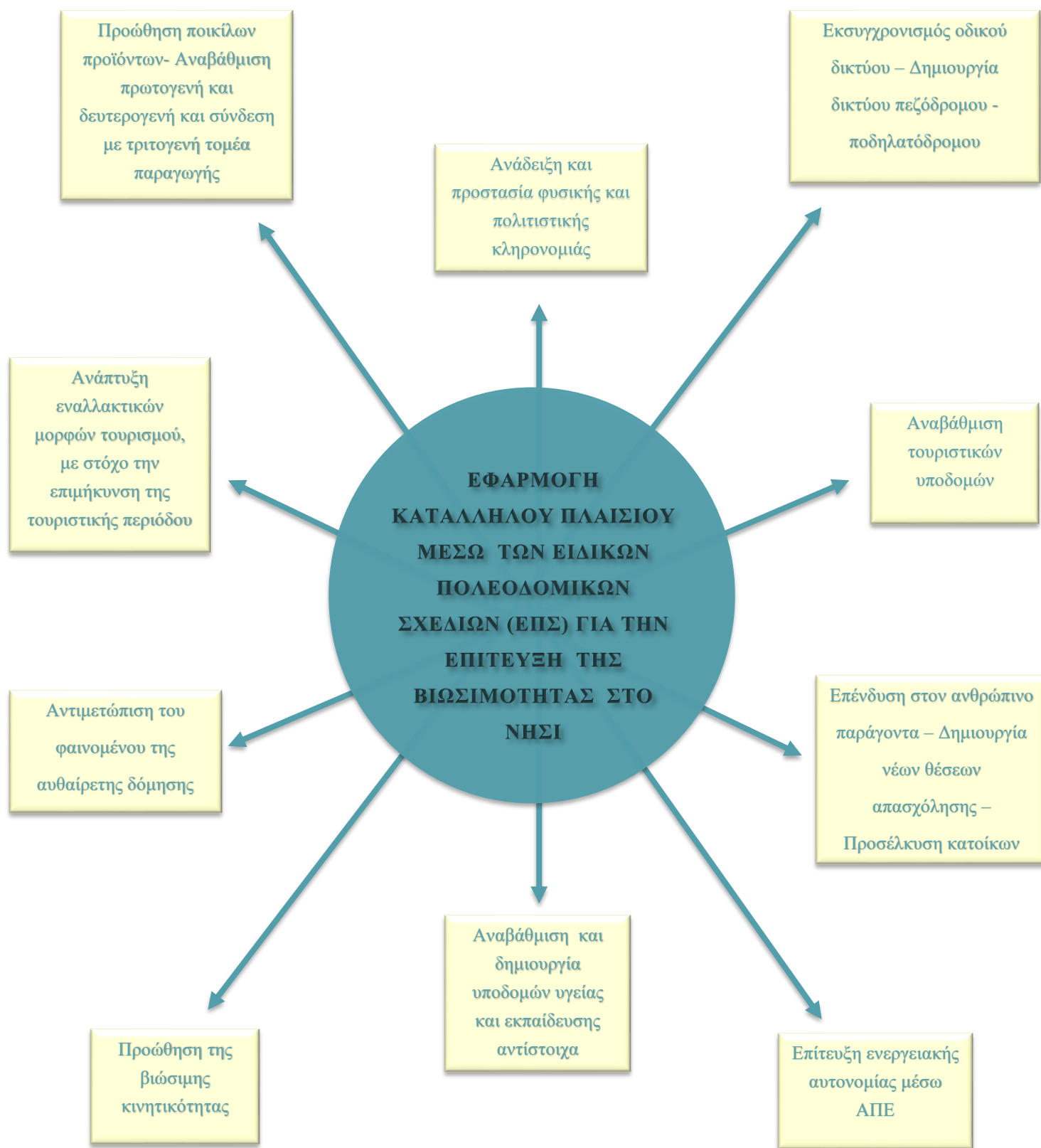
Το παρόν κεφάλαιο αφορά τις προτάσεις σχεδιασμού, οι οποίες θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου της εργασίας. Για την καλύτερη διερεύνηση, διατυπώνονται σενάρια, τα οποία αξιολογούνται και επιλέγεται το βέλτιστο για την περιοχή μελέτης.

5.1. Άξονες Παρέμβασης - Υποστόχοι

Ο προσδιορισμός στρατηγικών κατευθύνσεων για την ολοκληρωμένη πολεοδομική και αιεφόρο οργάνωση της περιοχής μελέτης, αποτελεί ένα κρίσιμο βήμα. Αυτό που πρέπει να ληφθεί υπόψη, είναι η ανάγκη προώθησης ενός μοντέλου βιώσιμης πολεοδομικής ανάπτυξης, εξασφαλίζοντας την ανταγωνιστικότητα, την κοινωνική και οικονομική συνοχή καθώς και την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου του νησιού.

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η εφαρμογή ενός κατάλληλου πλαισίου μέσω των Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων προκειμένου να επιτευχθεί μία βιώσιμη κατάσταση στην Αντίπαρο. Ωστόσο, η επιτυχία του στόχου συνδέεται άμεσα με τον καθορισμό των υποστόχων, οι οποίοι αποτελούν εξειδίκευση του προαναφερόμενου στόχου και ορίζουν ουσιαστικά τους άξονες παρέμβασης, προκειμένου να επιτευχθεί ο καθορισμένος στόχος. Οι υποστόχοι που παρουσιάζονται ακολούθως καθορίστηκαν τόσο έπειτα από την μελέτη των υπερκείμενων χωροταξικών σχεδίων, όσο και μέσα από την μελέτη της υπάρχουσας κατάστασης και την εκτίμηση της δυναμικής (συγκριτικά πλεονεκτήματα) και των προβλημάτων (αδυναμίες), της υπό μελέτη περιοχής. Διατυπώθηκαν λοιπόν, οι εξής υποστόχοι:

- Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (οικοτουρισμός, καταδύσεων – αναψυχής, αρχαιολογικός κ.λπ.), με στόχο την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου
- Ανάδειξη και προστασία φυσικού και πολιτιστικού πλούτου
- Προώθηση ποικίλων προϊόντων μέσω της αναβάθμισης του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα παραγωγής και την σύνδεσή τους με τον τριτογενή τομέα
- Επίτευξη ενεργειακής αυτονομίας μέσω ΑΠΕ
- Αντιμετώπιση του φαινομένου της αυθαίρετης δόμησης
- Επένδυση στον ανθρώπινο παράγοντα – Δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης – Προσέλκυση κατοίκων
- Αναβάθμιση και δημιουργία υποδομών υγείας και εκπαίδευσης αντίστοιχα
- Προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας
- Αναβάθμιση τουριστικών υποδομών
- Εκσυγχρονισμός οδικού δικτύου – Δημιουργία δικτύου πεζόδρομου – ποδηλατόδρομου

Σχήμα 5.1. Στόχος – Υποστόχοι

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

5.1.1. Ανάλυση Υποστόχων

Στην υποενότητα αυτή περιγράφονται λεπτομερώς οι υποστόχοι που τέθηκαν προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της παρούσας εργασίας. Έτσι, ισχύουν τα εξής:

- 1) Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (οικοτουρισμός, καταδύσεων – αναψυχής, αρχαιολογικός κ.λπ.), με στόχο την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου

Σύμφωνα με το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό, το νησί της Αντιπάρου προσφέρεται για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, καθώς όσον αφορά τον τουρισμό, το νησί βρίσκεται ακόμη σε στάδιο ανάπτυξης. Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού χαρακτηρίζονται από δυναμική ζήτηση και μέγιστη αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων του. Μέσω αυτών των μορφών τουρισμού, το νησί μπορεί να επιτύχει μια βιώσιμη και αειφόρα τουριστική ανάπτυξη.

Πιο συγκεκριμένα, η Αντίπαρος διαθέτει εξαιρετικά σημαντικούς τουριστικούς πόρους. Οι πόροι αυτοί είναι αρχαιολογικοί και θρησκευτικοί χώροι αλλά και ο παραδοσιακός οικισμός της Αντιπάρου. Τα ως άνω στοιχεία, σε συνδυασμό με τις παραλίες, το φυσικό κάλλος ορισμένων τόπων της περιοχής μελέτης καθώς και τον ορεινό όγκο του Προφήτη Ηλία, προσδίδουν ιδιαίτερες δυνατότητες ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην περιοχή, με προοπτική ετήσιας διάρκειας. Ακόμη, προτείνεται άμεσα η ένταξη του Δεσποτικού στα δίκτυα ειδικών εναλλακτικών μορφών τουρισμού με επίκεντρο τη φύση και τον πολιτισμό.

Αξίζει να σημειωθεί, πως οι πολιτιστικοί και φυσικοί πόροι, οφείλουν να προστατεύονται, με γνώμονα πάντα το σεβασμό στο περιβάλλον. Μορφές εναλλακτικού τουρισμού, που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν στην περιοχή, είναι ο αρχαιολογικός, ο περιπατητικός, ο καταδύσεων – αναψυχής, ο αγροτουρισμός, ο γεωτουρισμός αλλά και ο οικοτουρισμός.

- 2) Ανάδειξη και προστασία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Στην Αντίπαρο παρατηρείται πλήθος παραλιών και τοπίων φυσικού κάλλους που οφείλει το νησί να αναδείξει. Παράλληλα, διαθέτει την ιδιαίτερη κυκλαδίτικη αρχιτεκτονική και ένα ευρύ πολιτιστικό απόθεμα. Ο όρος «Πολιτιστική Κληρονομιά», περιλαμβάνει τον απτό πολιτισμό (όπως κτίρια, μνημεία, τοπία, βιβλία, έργα τέχνης και τεκμήρια) και τον άυλο πολιτισμό (όπως τη λαογραφία, τις παραδόσεις, τα ήθη, τα έθιμα, τη γλώσσα και τη γνώση). Το Δεσποτικό, το Σπήλαιο, το Ενετικό Κάστρο, ο οικισμός της Αντιπάρου που έχει χαρακτηριστεί ως παραδοσιακός, τα μοναστήρια και οι εκκλησίες, τα ήθη, τα έθιμα, οι χοροί, οι γιορτές, αποτελούν ορισμένα παραδείγματα του πολιτιστικού πλούτου του νησιού. Θα πρέπει λοιπόν, να ενθαρρυνθούν περισσότερο οι σοβαρές προσπάθειες για την περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη του, με νέα μέσα προώθησης, όπως συμμετοχή τόσο στις ελληνικές εκθέσεις, όσο

και του εξωτερικού, την έκδοση εντύπων, τις διαφημίσεις στα ΜΜΕ, την προβολή και την δημοσιοποίηση του τόπου καθώς και τη φιλοξενία. Ακόμη, η ανάδειξη και ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων, η διατήρηση της τοπικής οικολογικής ισορροπίας και του περιορισμού της ρύπανσης της περιοχής οδηγούν στη βιώσιμη ανάπτυξη. Επομένως, κρίνεται σκόπιμη η προστασία των προαναφερθέντων από την ανεξέλεγκτη δόμηση και από άλλους παράγοντες (π.χ. περιβαλλοντική ρύπανση), μέσω ολοκληρωμένου πολεοδομικού σχεδιασμού και επιβολής αυστηρότερης νομοθεσίας, προκειμένου να διατηρηθεί η ιδιαιτερότητά τους.

3) Προώθηση ποικίλων προϊόντων μέσω της αναβάθμισης του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα παραγωγής και την σύνδεσή τους με τον τριτογενή τομέα

Η Αντίπαρος είναι στο σύνολό της, ένα πεδινό νησί, στο οποίο θα μπορούσαν να φυτεύονται διαφορετικών ειδών καλλιέργειες. Ωστόσο, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις, έχουν γενικά μικρό μέγεθος, πράγμα που είναι χαρακτηριστικό όλων των νησιών των Κυκλάδων. Στην Αντίπαρο η φυτική παραγωγή είναι περιορισμένη σε σχέση με την καλλιεργήσιμη γη κυρίως λόγω της έλλειψης νερού. Γι' αυτό οι καλλιέργειες είναι, σχεδόν στο σύνολο τους, αροτριάειες (κτηνοτροφικά σιτηρά και ψυχανθή). Κρίνεται, λοιπόν, αναγκαία, η προσέλκυση των παραγωγών που επιθυμούν να στραφούν στην καλλιέργεια νέων και καινοτόμων ειδών, για την άρση της εποχικής καλλιέργειας. Για παράδειγμα, η ανάπτυξη της μελισσοκομίας αποτελεί μία νέα ιδέα καθώς το νησί είναι πλούσιο σε αυτοφυή αρωματικά φυτά που είναι ενδημικά (θυμάρι, ρίγανη, θρούμπη, ρείκι), τα οποία προσφέρονται για μελισσοκομία και παραγωγή μελιού εξαιρετικής ποιότητας. Επιπρόσθετα, στη νοτιοανατολική πλευρά του νησιού, κοντά στον οικισμό του Σωρού μπορούν να καλλιεργηθούν πρώιμες ανοιχτές καλλιέργειες λόγω του υπήνεμου, προσήλιου ανάγλυφου και του ήπιου κλίματος. Παράλληλα, πρέπει να αναπτυχθούν και οι βιολογικές καλλιέργειες.

Ο δευτερογενής τομέας παραγωγής είναι ιδιαίτερα υποβαθμισμένος, αν αναλογιστεί κανείς ότι το μεγαλύτερο μέρος της οικονομίας του νησιού στηρίζεται στον τριτογενή τομέα και συγκεκριμένα στον τουρισμό. Έπειτα από μελέτη της δυναμικής του νησιού, διαπιστώνεται ότι θα μπορούσε να δοθεί έμφαση στη μεταποίηση των τοπικών παραδοσιακών προϊόντων του. Στην Αντίπαρο παράγονται τοπικά προϊόντα όπως η σούμα, διάφορες ποικιλίες παραδοσιακών γλυκισμάτων αλλά και τυριών όπως κεφαλοτύρι, ξινομυζήθρα και τουλουμοτύρι καθώς και ελαιόλαδο. Το γεγονός αυτό μπορεί να αξιοποιηθεί μέσω της δημιουργίας μη κερδοσκοπικών συνεταιριστικών, συλλογικών επιχειρήσεων καθώς και με στήριξη των μικρών βιοτεχνιών (ελαιοτριβείο) που ασχολούνται με την παραγωγή και τη μεταποίηση τοπικών προϊόντων.

Τα ως άνω στοιχεία αναφέρθηκαν, διότι αναμφισβήτητα, η σχέση μεταξύ του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα παραγωγής είναι στενή. Στην Αντίπαρο καλλιεργούνται

κυρίως σιτηρά, ψυχανθή και ελαιόδεντρα. Η προώθηση των παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων της περιοχής, αλλά και των προϊόντων που θα παράγονται από νέα είδη καλλιέργειας, μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την αναβάθμιση της ποιότητας, της βελτίωση της εμπορίας και της μεταποίησης των προϊόντων της δυναμικής γεωργίας. Πέρα από τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας, απαιτείται η ενίσχυση του δευτερογενούς τομέα για παραγωγή, οργάνωση εμπορίας και μεταποίηση των προϊόντων. Τα προϊόντα αυτά με την σειρά τους, θα μπορούν να προβάλλονται σε ερευνητικά-εκθεσιακά κέντρα και να διαφημίζονται σε περιοδικά, εφημερίδες, τουριστικούς οδηγούς, ιστοσελίδες καθώς και μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Σημαντική είναι και η διασύνδεση της τοπικής παραδοσιακής παραγωγής και της βιομηχανίας, με τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Οι καλλιέργειες συνδέονται άμεσα με τον αγροτουρισμό, όπου οι επισκέπτες έρχονται σε επαφή με διαφορετικά είδη καλλιέργειας και συμμετέχουν στις αγροτικές εργασίες.

4) Επίτευξη ενεργειακής αυτονομίας μέσω ΑΠΕ

Σημαντικό προτέρημα αποτελεί τόσο για την οικονομία, όσο και για την τοπική κοινωνία, η ύπαρξη ενεργειακής αυτάρκειας. Μια περιοχή, η οποία έχει την ικανότητα να παράγει την ενέργεια που καταναλώνει, ιδιαίτερα αν αυτό γίνεται με την χρήση των ΑΠΕ, θωρακίζει την οικονομία της και προστατεύει το περιβάλλον, καταναλώνοντας ενέργεια, η οποία δεν το επιβαρύνει ή το επιβαρύνει λιγότερο σε σχέση με τα τωρινά δεδομένα. Ήδη ο Δήμος Αντιπάρου έχει υποβάλλει πρόταση για την ενσωμάτωση της ηλεκτροκίνησης στις θαλάσσιες και χερσαίες επικοινωνίες του νησιού προκειμένου να καλυφθούν οι ενεργειακές ανάγκες του, μέσω της εγκατάστασης φωτοβολταϊκού σταθμού. Πιο συγκεκριμένα, η πρόταση αφορά την εγκατάσταση φωτοβολταϊκού σταθμού φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων στο λιμάνι του νησιού. Η πρόταση αυτή, στοχεύει στην πώληση ηλεκτρικής ενέργειας αλλά και στην παροχή δωρεάν ηλεκτρισμού στα ευάλωτα νοικοκυριά του νησιού. Το έργο πρόκειται να υλοποιηθεί έπειτα από συνεργασία του Δήμου με την Κοινοπραξία Ε/Γ-Ο/Γ Αντιπάρου, που λειτουργούν την θαλάσσια σύνδεση Πούντας – Αντιπάρου και με την υποστήριξη του Δικτύου Αειφόρων Νήσων (ΔΑΦΝΗ).⁴⁹

Ακόμη, τα τουριστικά καταλύματα, μπορούν να χρησιμοποιούν ως ηλεκτρική ενέργεια, εκείνη που παράγεται αξιοποιώντας εναλλακτικές μορφές ενέργειας, όπως την ηλιακή (φωτοβολταϊκά συστήματα).

⁴⁹ Χρήστος Ράπτης, «Αντίπαρος: Κινείται ηλεκτρικά», Ανακοίνωση στον Ελληνικό ενημερωτικό ιστότοπο «in.gr», 09.03.2022. Ανακτήθηκε 25/07/2022 από: <https://www.in.gr/2022/03/09/greece/antiparos-kineitai-ilektrika/>

5) Αντιμετώπιση φαινομένου της αυθαίρετης δόμησης

Όπως ήδη έχει αναφερθεί και στα προηγούμενα δύο (2) κεφάλαια της εργασίας, η αυθαίρετη δόμηση είναι ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που παρατηρούνται στο νησί κι αυτό οφείλεται στην έλλειψη μια ολοκληρωμένης πολεοδομικής πολιτικής. Κρίνεται, λοιπόν, απαραίτητη, η ανάγκη τερματισμού της αυθαίρετης δόμησης και ελέγχου της ανεξέλεγκτης δόμησης στο νησί μέσω της αυστηροποίησης τη νομοθεσίας. Είναι εφικτό, μέσω ειδικών διατάξεων του ΕΠΣ, να καθοριστούν χρήσεις γης, συντελεστές δόμησης και αρτιότητες ή ακόμα και να απαγορευτεί η δόμηση σε συγκεκριμένες περιοχές της Αντιπάρου για κάποιο χρονικό διάστημα.

6) Επένδυση στον ανθρώπινο παράγοντα – Δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης – Προσέλκυση κατοίκων

Βάσει των στοιχείων που προέκυψαν από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, στην Αντίπαρο, το ποσοστό νεανικού πληθυσμού (δηλαδή, το κριτήριο αυτό αφορά τον αριθμό των ατόμων νεαρής ηλικίας (0 έως 24 ετών) σε σχέση με τον συνολικό πληθυσμό του νησιού), είναι περίπου 25%. Γίνεται, επομένως, αντιληπτό, ότι το νησί πρέπει να ενισχύσει και να διατηρήσει το νεανικό πληθυσμό και τους μόνιμους κατοίκους του. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με μέτρα στήριξης από το κράτος ως προς τους κατοίκους των νησιών, φορολογικές ελαφρύνσεις καθώς και παροχή οικονομικών κινήτρων τόσο για τη προσέλκυση νέων κατοίκων, όσο και για τη διατήρηση των μόνιμων. Ακόμη, λόγω του ότι η οικονομία του νησιού στηρίζεται κατά βάση στον τουρισμό, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν νέες θέσεις απασχόλησης σε ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα διαμερίσματα και δωμάτια καθώς και σε συναφείς επαγγελματικούς κλάδους, όπως είναι η εστίαση, η διασκέδαση καθώς και η ενοικίαση οχημάτων και ποδηλάτων. Τέλος, με την προώθηση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας για την εξυπηρέτηση των απαιτήσεων του.

7) Αναβάθμιση και δημιουργία υποδομών υγείας και εκπαίδευσης αντίστοιχα

Η Αντίπαρος διαθέτει μικρό αριθμό κοινωνικών υποδομών, όπως πολυδύναμο ιατρείο και σχολεία, που εμφανίζουν προβλήματα. Αυτές οι υποδομές πρέπει να παρέχουν τις καλύτερες δυνατές υπηρεσίες και να βρίσκονται κοντά σε τουριστικά κέντρα, με στόχο την καλύτερη και γρηγορότερη εξυπηρέτηση τόσο των κατοίκων, όσο και των επισκεπτών. Απαιτείται, λοιπόν, αναβάθμιση των υγειονομικών υποδομών και συγκριμένα του πολυδύναμου ιατρείου, μέσω της ενίσχυσης του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού, της εξασφάλισης υγειονομικά διαμορφωμένων πλωτών μέσων για διακομιδή ασθενών καθώς και της λειτουργίας και χρήσης του ελικοδρομίου για αεροδιακομιδή. Στον τομέα της εκπαίδευσης, κρίνεται αναγκαία η

δημιουργία νέων εγκαταστάσεων για την στελέχωση όλων των βαθμίδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αποφεύγοντας έτσι, την καθημερινή μεταφορά των μαθητών στην Πάρο.

8) Προώθηση βιώσιμης κινητικότητας

Όπως έχει αναφερθεί, ολοένα και περισσότεροι κάτοικοι του νησιού χρησιμοποιούν το ποδήλατο, με αποτέλεσμα η χρήση του να έχει μεταδοθεί ως ένα βαθμό και στους επισκέπτες. Παρ' όλα αυτά, κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες, παρατηρείται αύξηση του αριθμού των μηχανοκίνητων αυτοκινήτων. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με το ότι αρκετοί δρόμοι στο νησί είναι τσιμεντοστρωμένοι ή στις περισσότερες περιπτώσεις χωματόδρομοι, προκαλεί σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Αποτελεί, λοιπόν, προτεραιότητα η στροφή στη βιώσιμη κινητικότητα. Πιο συγκεκριμένα, δεδομένου ότι η Αντίπαρος είναι ένα μικρό νησί (οι αποστάσεις είναι κοντινές) και κατά βάση πεδινό, ενδείκνυται η χρήση του ποδηλάτου τόσο για την εξερεύνησή του, όσο και για καθημερινές ασχολίες των επισκεπτών και των κατοίκων.

Το νησί έχει σημαντικά περιθώρια βελτίωσης, αναφορικά με τις μετακινήσεις και υπάρχουν προοπτικές για τη μετατροπή του σε ένα «πράσινο» νησί. Η στροφή προς τις «πράσινες» μετακινήσεις, απαιτεί τη σταδιακή απεξάρτηση από μέσα μετακίνησης με μηχανές εσωτερικής καύσης. Το μοντέλο που προτείνεται για την κατεύθυνση αυτή περιλαμβάνει την αντικατάσταση του υφιστάμενου στόλου οχημάτων από ηλεκτροκίνητα αυτοκίνητα. Στην προσπάθεια αυτή, μπορεί να συμβάλει και η ενίσχυση των υπαρχόντων ποδηλάτων ενοικιάσεις, που διατίθενται στο λιμάνι του νησιού καθώς και η δημιουργία σταθμού αυτόματης ενοικίασης ποδηλάτων.

Στη στροφή προς τη βιώσιμη κινητικότητα συντείνει και η χρήση των MMM καθώς και άλλων μέσων που χρησιμοποιούν ηλιακή ενέργεια ή ρεύμα για την κίνησή τους. Ο Δήμος Αντιπάρου έχει προχωρήσει στην υποβολή πρότασης για της ενσωμάτωση της ηλεκτροκίνησης στις χερσαίες και θαλάσσιες επικοινωνίες, με το έργο να φέρει το όνομα «Transport Electrification on Sea and Land in Antiparos (TESLA)». Όσον αφορά τις χερσαίες επικοινωνίες, η μελέτη θα περιλαμβάνει την εγκατάσταση δημόσιων προσβάσιμων σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων (πατίνια, σκούτερ) καθώς και την ανανέωση του δημοτικού στόλου με ηλεκτρικά οχήματα.

9) Αναβάθμιση τουριστικών υποδομών

Η περιοχή μελέτης διαθέτει μέτρια ποιότητα τουριστικών υποδομών, καθώς μέσω των στοιχείων του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος, τα περισσότερα ξενοδοχεία είναι ενός (1*) και δύο (2**) αστερών. Ακόμη, στην περιοχή υπάρχουν αρκετά μικρά ενοικιαζόμενα δωμάτια μικρομεσαίων οικογενειακών επιχειρήσεων. Οι υποδομές αυτές μέχρι και σήμερα

είναι προσανατολισμένες στις κατευθύνσεις του μαζικού τουρισμού και είναι αναμφίβολο το κατά πόσο αυτές μπορούν να προσφέρουν σ' ένα εναλλακτικό τουριστικό προϊόν. Το προσωπικό είναι συνήθως ανειδίκευτο καθώς είναι μέλη της οικογένειας, οι οποίοι βοηθούν κατά την καλοκαιρινή περίοδο στην επιχείρηση ή ανειδίκευτοι νέοι της περιοχής που εργάζονται εποχικά. Στο πλαίσιο της ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην περιοχή, το προσωπικό που δραστηριοποιείται στον τουριστικό τομέα, θα πρέπει να αναπτύξει τις επαγγελματικές του δεξιότητες, γνώσεις και συμπεριφορές και συγκεκριμένα την ικανότητά του για παροχή εναλλακτικών υπηρεσιών. Οι επιχειρηματίες θα πρέπει να βελτιώσουν την ποιότητα των τουριστικών καταλυμάτων τους με ένταξη νέων υπηρεσιών, οι οποίες θα οδηγήσουν στην αύξηση των εσόδων της επιχείρησης και του εισοδήματος των εργαζομένων γενικότερα.

10) Εκσυγχρονισμός οδικού δικτύου – Δημιουργία δικτύου πεζόδρομου - ποδηλατόδρομου

Η κατασκευή ενός δικτύου ποδηλατόδρομων θα πρέπει να συνυπάρχει και με ένα σύγχρονο και ασφαλές οδικό δίκτυο. Ναι μεν το οδικό δίκτυο σύνδεσης (κύριο οδικό δίκτυο) του οικισμού της Αντιπάρου με του υπόλοιπους τρεις οικισμούς (Άγιος Γεώργιος, Κάμπος και Σωρός) διατηρείται σε καλή κατάσταση, ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να συμβαίνει και με το υπόλοιπο οδικό δίκτυο, κι αυτό γιατί, αποτελείται από χαμηλής ποιότητα τσιμεντοστρωμένους δρόμους και από χωματόδρομους. Απαιτείται, λοιπόν, αναμόρφωση, βελτίωση, ακόμα και νέα χάραξη, έργα σήμανσης και ασφάλισης σε συγκεκριμένα σημεία του δικτύου. Εξίσου σημαντική είναι και η κατηγοριοποίηση των οδών, με βάση τον χαρακτήρα τους, τα επιμέρους γεωμετρικά χαρακτηριστικά τους και το ρόλο που επιτελούν στο συνολικό οδικό δίκτυο της υπό μελέτης περιοχής, ώστε να αποτελέσουν τη βάση δεδομένων για την περαιτέρω ιεράρχησή του και τον καθορισμό του κοινόχρηστου οδικού δικτύου της.

Στην προσπάθεια σταδιακής μετατροπής του νησιού σε φιλικό για το ποδήλατο και για το ποδηλάτη με όλη την απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή, κρίνεται απαραίτητη, η δημιουργία ποδηλατόδρομου, θέσεων για στάθμευση εντός του οικισμού και ο καθορισμός πρότυπης ποδηλατικής διαδρομής με την απαιτούμενη σήμανση. Παράλληλα, λόγω της ύπαρξης του πλακόστρωτου πεζόδρομου στον οικισμό της Αντιπάρου, μέσω του οποίου συνδέεται το λιμάνι με το Σιφνέικο Γιαλό και δημιουργεί την παραδοσιακή κυκλαδίτικη εικόνα του οικισμού, προτείνεται, η προστασία του και η περαιτέρω ανάπτυξή του. Αυτό θα επιτευχθεί, μέσω της δημιουργίας ενός δικτύου πεζόδρομου – ποδηλατόδρομου κυκλικής διαδρομής, η οποία θα είναι Λιμάνι – Ψαραλυκές – Σιφνέικο - Πλατεία – Λιμάνι.

5.2. Δόμηση Σεναρίων

Στο πλαίσιο της επίτευξης του τελικού στόχου της μελέτης, διατυπώθηκαν τα παρακάτω δύο (2) σενάρια, όπου παρουσιάζονται οι εναλλακτικές λύσεις για την περιοχή μελέτης. Ο λόγος που επιλέγεται ο σχηματισμός δύο (2) ολοκληρωμένων σεναρίων και όχι ενός, οφείλεται στο γεγονός, ότι ο σχεδιασμός είναι μια πολύπλοκη διαδικασία κατά την οποία είναι σημαντικό κάθε ζήτημα να προσεγγίζεται από διάφορες οπτικές, έτσι ώστε να εξετάζονται όλες οι πιθανές (εναλλακτικές) λύσεις και να υπάρχει σχετική ευελιξία στις αποφάσεις που πρόκειται να ληφθούν.

Τα σενάρια δομήθηκαν με βάση το μοντέλο προοπτικής. Σε αυτά, περιγράφονται οι επιθυμητές μελλοντικές εικόνες και τίθεται ένας μεγάλος χρονικός ορίζοντας υλοποίησής τους. Η δόμηση των σεναρίων στηρίζεται στα στοιχεία εκείνα που διαμορφώνουν τη δυναμική της περιοχής, όπως η ιδιαίτερη φυσιογνωμία και τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, έτσι όπως αυτά προέκυψαν από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης. Επιπρόσθετα, λαμβάνονται υπόψη οι κατευθύνσεις που δίνονται από τα Ειδικά και Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια, που ισχύουν τη δεδομένη χρονική περίοδο και διαμορφώνουν την πορεία εξέλιξης της ευρύτερης χωρικής ενότητας, στην οποία εντάσσεται η περιοχή μελέτης, αλλά και της ίδιας της περιοχής αυτής καθαυτής. Παράλληλα, επιδιώκεται η επίτευξη των υποστόχων που τέθηκαν για το νησί της Αντιπάρου.

5.2.1. Σενάριο 1: Ισόρροπη Τουριστική Ανάπτυξη μέσω της Αξιοποίησης Φυσικών και Πολιτιστικών Πόρων (Πρόωθηση Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού)

Το πρώτο σενάριο αποσκοπεί στην ισόρροπη τουριστική ανάπτυξη της περιοχής μελέτης, με έμφαση κυρίως στην ανάπτυξη ήπιων μορφών τουριστικής δραστηριότητας σε επιμέρους υποπεριοχές, ανάλογα με τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους κάθε υποπεριοχής, τις δυνατότητες ανάπτυξης προς συγκεκριμένες μορφές εναλλακτικού τουρισμού, αλλά και στη στροφή προς τον ποιοτικό τουρισμό. Στόχος του είναι η δημιουργία ενός πολυεπίπεδου τουριστικού προϊόντος, το οποίο θα αποτελέσει το «όχημα» για την ανάπτυξη της περιοχής, καθιστώντας την, πόλο έλξης ενός σημαντικού αριθμού επισκεπτών και αίροντας την εποχικότητα της τουριστικής δραστηριότητας. Συνεπώς, στο κέντρο όλων των δραστηριοτήτων τοποθετείται ο τουρισμός και προωθούνται οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού ως μέσο ανάπτυξης και των υπόλοιπων τομέων παραγωγής.

Πιο συγκεκριμένα, με την αξιοποίηση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, η Αντίπαρος, μπορεί να δημιουργήσει συνθήκες τουριστικής ανάπτυξης καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου και όχι μόνο κατά τους θερινούς μήνες. Η εξάλειψη, λοιπόν, του έντονου εποχιακού χαρακτήρα που αποτελεί στοιχείο του τουριστικού μοντέλου που επικρατεί, μπορεί να γίνει με την

προώθηση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, την αξιοποίηση του πλούσιου πολιτιστικού υπόβαθρου, την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική καθώς και το εξαιρετικής ιστορικής σημασίας νησί του Δεσποτικού.

Η διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας σε όλη την περιοχή μελέτης, μεταβάλλει το υπάρχον πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης, που έχει διαμορφώσει μία αναπτυξιακή και χωρική ανισορροπία στο εσωτερικό του νησιού. Η τουριστική ανάπτυξη στον παραδοσιακό οικισμό της Αντιπάρου παραμένει στα σημερινά επίπεδα, καθώς κάθε περαιτέρω ανάπτυξη, θα επιφέρει αλλοίωση της φυσιογνωμίας της περιοχής και υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της. Αντίθετα, αναπτύσσονται ήπιες μορφής τουριστικές δραστηριότητες σε όλη την έκταση της περιοχής μελέτης.

Στο πλαίσιο αυτό και σύμφωνα με την κατανομή των φυσικών και πολιτιστικών πόρων του Δήμου Αντιπάρου, γίνεται διαχωρισμός της περιοχής σε τρεις (3) επιμέρους υποπεριοχές/χωρικές ενότητες: του Κάμπου, του Αγίου Γεωργίου και του Σωρού. Υλοποιώντας αυτήν την ομαδοποίηση, προκύπτουν οι διάφορες περιοχές όπου συγκεντρώνεται ικανοποιητικός αριθμός πόρων τουριστικού ενδιαφέροντος, ώστε οι περιοχές αυτές να αποτελούν περιοχές επιρροής. Έτσι, με αφετηρία τις υποπεριοχές αυτές, προκύπτουν γραμμικές ροές (θεματικές διαδρομές) και δύο (2) περιοχές συγκέντρωσης δραστηριοτήτων γύρω από δύο (2) ισχυρούς πυρήνες της περιοχής (τον οικισμό της Αντιπάρου και την ευρύτερη περιοχή του Δεσποτικού), που μπορούν να λειτουργήσουν ως πόλοι έλξης με μορφή εναλλακτικού τουριστικού προϊόντος για τα οποία ισχύουν τα εξής:

- *Πυρήνας ΠΙ*

Ο Πυρήνας ΠΙ εντοπίζεται στην ευρύτερη περιοχή του παραδοσιακού οικισμού της Αντιπάρου και στοχεύει στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού καθώς και του φυσιολατρικού και αρχαιολογικού – ιστορικού τουρισμού. Η περιοχή συνδυάζει το πλούσιο φυσικό οικοσύστημα με τους υγροτόπους. Επίσης, περιλαμβάνει ποικιλία θρησκευτικών πόρων, ενώ σε άμεση γειτνίαση βρίσκεται και το Ενετικό Κάστρο της Αντιπάρου. Λόγω του ότι αποτελεί τον κεντρικό οικισμό του νησιού, ο οικισμός της Αντιπάρου προσφέρει σημαντικό αριθμό υποδομών για τη φιλοξενία και την εξυπηρέτηση των επισκεπτών, καθώς είναι χαρακτηρισμένος ως παραδοσιακός.

- *Διαδρομή Ρ1 (Αρχαιολογική – Ιστορική)*

Η Διαδρομή Ρ1, συνδυάζει τους αρχαιολογικούς και ιστορικούς πόλους της χωρικής ενότητας του Κάμπου καθώς και αυτή του Αγίου Γεωργίου, στην οποία εντάσσεται και το νησί του Δεσποτικού. Το Δεσποτικό αποτελεί αρχαιολογικό χώρο σημαντικού ενδιαφέροντος και διαθέτει ένα παραπάνω πλεονέκτημα έναντι των άλλων τουριστικών προορισμών. Ο

αρχαιολογικός πλούτος και πολιτισμός που παρουσιάζονται μέσα από τα ευρήματα του Δεσποτικού αποτελούν πόλο έλξης αρχαιολόγων και τουριστών από όλο τον κόσμο. Επίσης, η Διαδρομή περιλαμβάνει το Ενετικό Κάστρο, το Σπήλαιο, το Λαογραφικό Μουσείο και το νησί Σάλιαγκος, τα οποία αποτελούν κι αυτά με τη σειρά τους σημαντικά ιστορικά μνημεία. Έτσι, η Διαδρομή P1, αναλύεται ως εξής:

- Νησί Σάλιαγκος (Αρχαία Λείψανα) – Ενετικό Κάστρο Αντιπάρου (συμπεριλαμβανομένου και του Λαογραφικού Μουσείου) – Σπήλαιο Αντιπάρου. Μετά το Σπήλαιο, η Διαδρομή ενώνεται με τον άλλο κλάδο της ροής που περιλαμβάνει τους αρχαιολογικούς χώρους που εντάσσονται στην χωρική ενότητα του Αγίου Γεωργίου και είναι οι:
  - Αρχαιολογικός Χώρος Τσιμνητήρι – Δεσποτικό
- *Διαδρομή P2 (Περιπατητική)*

Η Διαδρομή P2, εκμεταλλεύεται την ύπαρξη των περιπατητικών (πεζοπορικών) διαδρομών της ευρύτερης περιοχής του Σωρού και του Αγίου Γεωργίου. Πιο συγκεκριμένα, τα δρομολόγια αυτά συνδέουν την υψηλότερη κορυφή της Αντιπάρου, τον Προφήτη Ηλία με την κορυφογραμμή της Καμπιάς, που αποτελεί τμήμα του κύριου άξονα που συνδέει το νότιο με το βόρειο τμήμα του νησιού, αποκαλούμενο ως ο «Πάνω Δρόμος», ο ορεινός. Παράλληλα, η Διαδρομή P2, δίνοντας έμφαση στη φυσιολατρική διάσταση, εκτείνεται και προς το νοτιοανατολικό ακρωτήριο της Αντιπάρου και συγκεκριμένα προς την Παναγία Φανερωμένη, όπου και συναντάται με τη Διαδρομή P1 και τους αρχαιολογικούς πόρους που υπάρχουν σ' αυτή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, να συνδεθούν οι δύο (2) διαδρομές και να αποτελέσουν συνέχεια για μία άλλη μορφή τουρισμού.

- *Διαδρομή P3 (Φυσιολατρική)*

Η συγκεκριμένη Διαδρομή, αναπτύσσεται σε περιβαλλοντικά ενδιαφέρουσες περιοχές, όπως περιοχές δικτύου φύσης Natura 2000 και υγροτόπους με απώτερο στόχο την προώθηση του οικοτουρισμού. Όσον αφορά, του υγροτόπους, με αφετηρία τη χωρική ενότητα του Κάμπου, η Διαδρομή P3, ακολουθεί την πορεία Πάνω Ψαραλυκή – Παλιά Αλυκή – παραλία Παναγιά. Οι δύο (2) υγρότοποι (Πάνω Ψαραλυκή και Λιμνοθάλασσα Παλιάς Αλυκής), που εντοπίζονται στη Διαδρομή αυτή, ανήκουν στο ειδικό καθεστώς προστασίας του εθνικού καταλόγου μικρών νησιωτικών υγροτόπων. Παράλληλα, μπορεί να συνεχιστεί μέχρι τον όρμο της Φανερωμένης, όπου εντοπίζεται βιότοπος, ο οποίος ανήκει στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000. Στο βόρειο τμήμα της, συναντάται με τον Πυρήνα Π1 και τους πολιτιστικούς και όχι μόνο πόρους που συγκεντρώνονται σ' αυτόν. Αντίθετα, στο νότιο τμήμα τέμνεται με τη Διαδρομή P2, όπου μπορεί να υπάρξει διασύνδεση και συνέχεια σε άλλη μορφή τουρισμού. Επιπλέον,

στο νότιο τμήμα του νησιού (χωρική ενότητα Αγίου Γεωργίου) και συγκεκριμένα στις νήσους Δεσποτικό και Στρογγυλή, παρατηρούνται βιότοποι Natura 2000. Έτσι, η Διαδρομή P3, ακολουθεί μια πορεία περιμετρικά του Δεσποτικού, όπου και τέμνεται με τμήμα της Διαδρομής P1 με αποτέλεσμα να εμπλουτίζεται η Διαδρομή, με πόλους ιστορικού χαρακτήρα.

- *Διαδρομή P4 (Γεωδιαδρομή)*

Με τη Διαδρομή αυτή, επιτυγχάνεται η προώθηση του γεωτουρισμού, στο νότιο τμήμα της Αντιπάρου, το οποίο δομείται από ηφαιστειακά πετρώματα σχηματίζοντας ιδιαίτερους γεωλογικούς σχηματισμούς. Η Διαδρομή θα έχει ως αφετηρία τον οικισμό του Σωρού και θα καταλήγει στον όρμο της Φανερωμένης. Επίσης, το τμήμα αυτό της Αντιπάρου ανήκει στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000, με τίτλο «Νησίδες Πάρου και Νότια Αντίπαρος» και κωδικό GR 4220025 (Ζώνη Ειδικής Προστασίας). Η Διαδρομή P4, τέμνεται σε κάποια σημεία με τις Διαδρομές P2 (Περιπατητική) και P3 (Φυσιολατρική), έχοντας έτσι την ευκαιρία ο επισκέπτης να συνδυάσει διαφορετικές μορφές εναλλακτικού τουρισμού. Τέλος, σε αυτή τη Διαδρομή συναντώνται, με μικρές παρακάμψεις από τον κύριο άξονά της, απομονωμένες παραλίες στις οποίες μπορεί κανείς να απολαύσει με ηρεμία τα δροσερά τους νερά.

- *Διαδρομή P5 (Καταδύσεων - Αναψυχής)*

Η Διαδρομή P5, αποσκοπεί στην ανάπτυξη του τουρισμού καταδύσεων – αναψυχής. Στην ουσία, η Διαδρομή θα είναι ένα τμήμα εφαιπτόμενο στην παραλία του Αγίου Γεωργίου στο νοτιοδυτικό άκρο του νησιού, στο οποίο προτείνεται και η δημιουργία θαλάσσιου καταδυτικού πάρκου. Το συγκεκριμένο πάρκο θα προστατευτεί από την αλιεία και από άλλες θαλάσσιες δραστηριότητες. Λόγω της υποθαλάσσιας μορφολογίας, το χαμηλό βάθος και την γεινίαση με τον αρχαιολογικό χώρο του Δεσποτικού, η περιοχή είναι κατάλληλη για μια τέτοια δραστηριότητα. Ακόμη, συνδέεται άμεσα μέσω θαλάσσιας συγκοινωνίας (Άγιος Γεώργιος – Δεσποτικό), με τη Διαδρομή P1, ενώ δύναται να εμπλουτιστεί και να διευρυνθεί σε Πυρήνα P2, όπως περιγράφεται στη συνέχεια.

- *Διαδρομή P6 (Αγροτουριστική)*

Η Διαδρομή P6 στοχεύει στην προώθηση του αγροτουρισμού μέσω τη σύνδεσής του με την παραγωγή τοπικών παραδοσιακών προϊόντων. Πιο συγκεκριμένα, η Διαδρομή θα εκτείνεται στο βορειοδυτικό τμήμα του νησιού, στην ευρύτερη περιοχή του οικισμού Κάμπου, όπου αφετηρία θα έχει το Σιφνέικο Γιαλό και τερματισμό τη παραλία Λιβιάδια. Ο λόγος, που επιλέγεται η συγκεκριμένη Διαδρομή για την προώθηση του αγροτουρισμού, οφείλεται στο γεγονός, ότι σε όλο το μήκος της, συναντώνται αγροτόσπιτα (αγροικίες) και καλλιέργειες, όπως αμπέλια και ελιές. Τις αγροικίες, οι ντόπιοι, τις αποκαλούν «κατικιές» και τα κτίσματα αυτά εναρμονίζονται με τις αρχές της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, διότι είναι πέτρινα και έχουν

μια σειρά από βοηθητικές κατασκευές της αγροτικής οικονομίας, όπως φούρνο και αλώνι. Η ευαισθητοποίηση των επισκεπτών σχετικά με τη διεύρυνση της προστασίας της βιοποικιλότητας και της αμπελουργίας αλλά και η εν γένει προστασία και ανάδειξη της αγροτικής κληρονομιάς αποτελούν σημαντικά στοιχεία για τη διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού.

Παράλληλα, λίγα μόλις βήματα πριν το τέλος της Διαδρομής (παραλία Λιβάδια), υπάρχει το «Άλσος Αγριλιά», ένα οικογενειακό και διαχειριζόμενο βιολογικό άλσος, όπου φυτεύονται δέντρα της ποικιλίας Κορωνέικη και παράγεται βιολογικό εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο με πωλήσεις σε όλο τον κόσμο. Αξιοσημείωτη είναι η προσπάθεια των ιδιοκτητών να εντάξουν τον αγροτουρισμό στην επιχείρηση παραγωγής τοπικού παραδοσιακού προϊόντος μέσω της πραγματοποίησης επισκέψεων και της γευστιγνωσίας στο άλσος. Ακόμη, η προσπάθεια αυτή θα μπορούσε να ενισχυθεί με τη φιλοξενία των επισκεπτών και την ενεργή συμμετοχή τους στις καθημερινές εργασίες τόσο στους ελαιώνες, όσο και στο ελαιοτριβείο. Εκτός από το «Άλσος Αγριλιά», στην ίδια περιοχή, λειτουργεί και η κτιριακή δομή «The Rooster», η οποία διαθέτει αγρόκτημα, στο οποίο μπορούν να φιλοξενηθούν επισκέπτες. Πέρα της διαμονής, παρέχεται και η δυνατότητα καθημερινής επαφής με τον αγρότη και συμμετοχής στις ασχολίες του. Ακόμη, οι επισκέπτες, έχουν την ευκαιρία να δημιουργήσουν καλλιέργειες για τους ίδιους, τις οικογένειές τους ή ακόμη και για τους μελλοντικούς επισκέπτες και να τις χρησιμοποιήσουν για την παρασκευή εξατομικευμένων γευμάτων. Με τον τρόπο αυτό, η αγροτική φύση της Αντιπάρου παραμένει ενεργή και μάλιστα ενισχύεται με την προσθήκη του αγροτουρισμού, ο οποίος προάγει τη βιωσιμότητα.

▪ *Πυρήνας Π2*

Οι φυσικοί πόροι που εντοπίζονται νότια της Διαδρομής P5, σε συνδυασμό με τους πολιτιστικούς πόρους του Δεσποτικού, δύναται να ενισχύσουν τη Διαδρομή P3 και να την μετατρέψουν σε πυρήνα Π2. Η παρουσία του Δεσποτικού αποδίδει ιστορικό χαρακτήρα στον επισκέπτη του τουρισμού καταδύσεων – αναψυχής, δίνοντας του την ευκαιρία, να γνωρίσει μνημεία και σύμβολα που μαρτυρούν τις μορφές που έζησαν πάνω στο νησί της Αντιπάρου.

Καθεμιά από τις ως άνω διαφορετικές μορφές τουρισμού (θεματικές διαδρομές), έχει τη δυνατότητα να αναπτυχθεί σε διαφορετικές εποχές του έτους, με στόχο την προσέλκυση τουριστών σε ετήσια βάση. Παράλληλα, επιδιώκεται η σύνδεση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού με τον πρωτογενή και τον δευτερογενή τομέα. Έτσι, για την ανάπτυξη του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα παραγωγής, προτείνεται η προώθηση μορφών τουρισμού όπως ο αγροτουρισμός. Με την συγκεκριμένη μορφή εναλλακτικού τουρισμού, οι επισκέπτες μένουν σε αγροκτήματα και συμμετέχουν σε αγροτικές εργασίες. Πέρα από την υποδοχή και τη φιλοξενία του επισκέπτη σε ένα περιβάλλον λιτό με τοπικό χαρακτήρα,

προβλέπεται και η ενεργή συμμετοχή του, σ' ένα σύνολο δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία, τη συλλογή και τη μεταποίηση προϊόντων, την οργάνωση άλλων περιβαλλοντικών δράσεων κ.α.. Μέσω του αγροτικού τουρισμού και της συνεχούς προώθησης και εξέλιξης του, σε συνδυασμό με την προστασία και την ενίσχυση των εκτάσεων που σχετίζονται με τον πρωτογενή τομέα παραγωγής, είναι εφικτό να ανθίσει ο συγκεκριμένος κλάδος και να συνεισφέρει σημαντικά στην οικονομία του νησιού.

Επιπρόσθετα, οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού, θα πρέπει να συνδυάζονται με ισχυρές, αναβαθμισμένες και σύγχρονες υποδομές υγείας. Οι νέες μορφές τουρισμού, όπως είναι ο τουρισμός καταδύσεων – αναψυχής, ο περιπατητικός καθώς και ο οικοτουρισμός, περιλαμβάνουν την ορειβασία, κατάδυση και γενικότερα δραστηριότητες που εμπεριέχουν έναν αυξημένο κίνδυνο σοβαρού τραυματισμού. Συνεπώς, οι υποδομές υγείας του νησιού, οφείλουν να είναι σε θέση να παρέχουν υψηλή ιατρική περίθαλψη όχι μόνο για τέτοια επείγοντα περιστατικά, αλλά και για να παρέχουν στους επισκέπτες το αίσθημα της ασφάλειας σε περίπτωση που αυτοί χρήζουν έγκαιρης νοσοκομειακής περίθαλψης.

Στα πλαίσια μιας ενιαίας ανάπτυξης του νησιού με βάση τον τουρισμό, θα πρέπει να υπάρξουν σημαντικές βελτιώσεις και στο οδικό δίκτυο, με απώτερο σκοπό, τη διευκόλυνση της σύνδεσης μεταξύ των διάφορων οικισμών που θα εξυπηρετούν διαφορετικές δραστηριότητες (π.χ. θεματικές διαδρομές). Πιο συγκεκριμένα, απαιτείται αναμόρφωση, βελτίωση καθώς και κατηγοριοποίηση των οδών, με βάση τον χαρακτήρα τους, τα επιμέρους γεωμετρικά χαρακτηριστικά τους και το ρόλο που επιτελούν στο συνολικό οδικό δίκτυο της υπό μελέτη περιοχής. Η κατηγοριοποίηση αυτή, πραγματοποιείται βάσει της ΥΠΕΝ/ΔΠΟΛΣ/53355/1219 απόφασης του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, που δημοσιεύθηκε την 24.05.2022 και αφορά μόνο οδικά τμήματα ή οδούς που δεν εμπίπτουν εντός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου ή εντός οριοθετημένων οικισμών και δεν είναι χαρακτηρισμένες ως Εθνικές, Επαρχιακές, Δημοτικές οδοί, ή/και δεν είναι αναγνωρισμένες με διαπιστωτική πράξη κατ' εφαρμογή της παρ. 4 του άρθρου 20 του Ν.Δ/γματος του 1923 ως προϋφιστάμενες ή με το τελευταίο εδάφιο της περ. β' της παρ. 2 του άρθρου 1 του Π.Δ/γματος 24/1985 (Δ' 270). Στην περίπτωση της Αντιπάρου, τα οδικά τμήματα περιλαμβάνονταν ήδη στο αναγνωρισμένο οδικό δίκτυο του Δήμου.

Επιπλέον, στον τομέα των υποδομών, προτείνεται η περιοχή δίπλα στο λιμάνι, να αξιοποιηθεί δημιουργώντας μια μαρίνα που θα μπορεί να υποδεχθεί κότερα και ιστιοφόρα. Όσον αφορά τη δημόσια συγκοινωνία, πρέπει κι αυτή με τη σειρά της να εκσυγχρονιστεί και να ενισχυθεί. Γενικότερα, οι μετακινήσεις στο νησί προτείνεται να στραφούν προς τη βιώσιμη κινητικότητα, με αυτό να σημαίνει παρότρυνση τόσο των κατοίκων, όσο και των επισκεπτών για ενισχυμένη χρήση ποδηλάτου και ηλεκτροκίνητων οχημάτων. Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται, αναγκαία, η

δημιουργία ενός δικτύου ποδηλατόδρομου με κατάλληλη σήμανση για την καλύτερη εξυπηρέτηση και ασφάλεια των επισκεπτών κατά τις μετακινήσεις τους. Μέσα από ένα κεντρικό δίκτυο ποδηλατόδρομων, οι κάτοικοι και οι επισκέπτες μπορούν να κινηθούν στο νησί και να το ανακαλύψουν. Οι αποστάσεις μεταξύ των οικισμών του νησιού είναι αρκετά μικρές και οι διαδρομές (συμπεριλαμβανομένου και των θεματικών διαδρομών) περιλαμβάνουν φυσικά τοπία καθώς και πολεοδομικό περιβάλλον με ιστορικό και αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον. Συνεπώς, ανάγονται σε ιδανική επιλογή για το εναλλακτικό τουριστικό προϊόν του ποδηλατικού τουρισμού, αλλά και για τις καθημερινές μετακινήσεις των κατοίκων. Είναι σαφές ότι το δίκτυο αυτό διευκολύνει την κινητικότητα και βελτιώνει την προσβασιμότητα. Ταυτόχρονα βελτιώνει την ποιότητα ζωής, παρέχοντας προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας του ανθρώπου. Με το χαμηλότερο δυνατό κόστος εκτιμάται ότι το κέρδος σε κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο θα είναι υψηλό.

Στο νησί υπάρχει ήδη πλακόστρωτος πεζόδρομος, στον οικισμό της Αντιπάρου, ο οποίος δημιουργεί την παραδοσιακή κυκλαδίτικη εικόνα του οικισμού και αποτελεί το συνδετικό κρίκο, ανάμεσα στο λιμάνι με το Σιφνέικο Γιαλό. Ωστόσο, η προστασία του πεζοδρόμου και η περαιτέρω ανάπτυξη του, σ' ένα δίκτυο πεζοδρόμου – ποδηλατόδρομου κυκλικής διαδρομής (Λιμάνι – Ψαραλυκές – Σιφνέικο - Πλατεία – Λιμάνι), θα δώσει την ευκαιρία στους επισκέπτες, να συνδυάσουν τις Ψαραλυκές (Διαδρομή P3), με την υπέροχη αμμουδιά και την πανοραμική θέα στο νησί της Σίφνου που προσφέρει η παραλία Σιφνέικος Γιαλός.

Αναφορικά με την ενέργεια, σε περιόδους αυξημένης τουριστικής δραστηριότητας, όπου οι απαιτήσεις σε ενέργεια είναι μεγαλύτερες και σεβόμενοι την προστασία του περιβάλλοντος, προτείνεται η αξιοποίηση των εναλλακτικών μορφών ενέργειας. Για παράδειγμα, τα τουριστικά καταλύματα, θα μπορούσαν να χρησιμοποιούν ως ηλεκτρική ενέργεια, αυτήν που παράγεται αξιοποιώντας εναλλακτικές μορφές ενέργειας, όπως την ηλιακή (φωτοβολταϊκά συστήματα).

Οι νέες μορφές τουρισμού απαιτούν και την αναβάθμιση των τουριστικών υποδομών, από άποψη παροχής των απαραίτητων υπηρεσιών και ταυτόχρονα στελέχωση των υπηρεσιών αυτών με το κατάλληλο και εξειδικευμένο προσωπικό, το οποίο θα κατευθύνει τους επισκέπτες σχετικά με τις περιοχές στις οποίες αναπτύσσεται η κάθε μορφή τουρισμού και θα παρέχει πληροφορίες για την καθεμία ξεχωριστά. Με τον τρόπο αυτό, επιτυγχάνεται η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και η προσέλκυση μόνιμων κατοίκων στο νησί. Παράλληλα, η προώθηση ενός διαφοροποιημένου και αναβαθμισμένου τουριστικού προϊόντος καθώς και ο αριθμός των επισκεπτών καθιστούν αναγκαία την ορθολογική διαχείριση των απορριμμάτων, με στόχο ένα καθαρό και αισθητικά όμορφο περιβάλλον.

Ωστόσο, κάποιες από τις μορφές τουρισμού που περιεγράφηκαν, αναπτύσσονται σε προστατευόμενες περιοχές, είτε αυτές αφορούν δίκτυα ενταγμένα στη φύση Natura 2000, είτε αρχαιολογικούς χώρους και παραδοσιακούς οικισμούς. Συνεπώς, παράλληλα με την ανάδειξη και αξιοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, απαιτείται και η προστασία αυτών. Κατευθυντήριοι άξονες για την επίτευξη του στόχου αυτού αποτελεί η ήπια τουριστική ανάπτυξη στα προστατευόμενα μέρη και η αντιμετώπιση του φαινομένου της αυθαίρετης δόμησης μέσω της αυστηροποίησης της νομοθεσίας τόσο στην διατήρηση των υπαρχόντων παραδοσιακών κτισμάτων και των αρχαιολογικών χώρων, όσο και στη συνέχιση της οικολογικής ισορροπίας. Είναι εφικτό μέσω του πολεοδομικού σχεδιασμού, ο καθορισμός των χρήσεων γης, η αλλαγή των συντελεστών δόμησης και των αρτιοτήτων ή ακόμα και η απαγόρευση της δόμησης σε συγκεκριμένες περιοχές της Αντιπάρου.

Καθορίζονται λοιπόν, κατά ζώνες, χρήσεις γης, κατώτατο όριο κατάτμησης και όροι και περιορισμοί δόμησης. Οι ζώνες που προβλέπονται είναι πέντε (5), διακρίνονται μεταξύ τους με αρίθμηση και για καθεμία από αυτές, ισχύουν τα εξής:

- Ζώνη I – ζώνη του Αγίου Γεωργίου. Στην πρώτη ζώνη, διατηρούνται οι όροι και περιορισμοί δόμησης όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 2 της τροποποίησης του από 02-06-1976 Π. Δ/γματος (Φ.Ε.Κ. 266/ΑΑΠ/13.10.2011). Ωστόσο, παρόλο που σύμφωνα με το σχέδιο πόλεως, οι χρήσεις γης στην περιοχή είναι οριοθετημένες και απαγορεύονται τα ξενοδοχεία, ο συντελεστής δόμησης είναι υψηλός (στο 1 στρέμμα κτίζεται 400 τ.μ.) και συνεχώς παραβιάζεται. Έτσι, προτείνεται η μείωση του στο 0,2 ($\sigma_{\Delta}=0,2$).
- Ζώνη II – ζώνη που ανήκουν οι χαρακτηρισμένοι ως αρχαιολογικοί χώροι, οι υγρότοποι και οι περιοχές του δικτύου Natura 2000. Στη ζώνη αυτή, ισχύουν οι όροι και περιορισμοί δόμησης της Ζώνης Α' – Απόλυτης Προστασίας, με τη διαφοροποίηση όμως, ότι επιτρέπεται η κατασκευή μιας ισόγειας λιθόκτιστης (με φέρουσα τοιχοποιία πάχους τουλάχιστον 0,50 μέτρων από λίθους) κατοικίας ανά άρτιο γήπεδο, με τους περιορισμούς που ορίζονται στην υπ' αριθμό πρωτοκόλλου 2582/24.04.2012 απόφαση της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αιγαίου.
- Ζώνη III – ζώνη έκτασης 200 μέτρων γύρω από οικισμούς. Για τις χρήσεις γης, προτείνεται στη συγκεκριμένη ζώνη να επιτρέπονται τα εξής:
  - Κατοικία, καταστήματα, εστιατόρια, κέντρα αναψυχής, γεωργικές αποθήκες (μέχρι 20,00 τ.μ.), δεξαμενές νερού, αντλητικές εγκαταστάσεις, φρέατα
  - Τουριστικές εγκαταστάσεις (λόγω του κορεσμού συστήνεται η αναστολή δημιουργίας νέων τουριστικών εγκαταστάσεων σε συγκεκριμένους κορεσμένους οικισμούς (παραδοσιακός οικισμός Αντιπάρου)).

Για τις χρήσεις πλην των τουριστικών εγκαταστάσεων (κατοικία, καταστήματα, εστιατόρια, κέντρα αναψυχής, γεωργικές αποθήκες (μέχρι 20,00 τ.μ.), δεξαμενές νερού, αντλητικές εγκαταστάσεις και φρέατα), προτείνεται κατώτατο όριο κατάτμησης των γηπέδων 10 στρέμματα και εφαρμογή συντελεστή δόμησης 0,15. Για τις τουριστικές εγκαταστάσεις προτείνεται κατώτατο όριο 12 στρέμματα και συντελεστής δόμησης 0,1.

- Ζώνη IV – ζώνη έκτασης 150 μέτρων από την ακτογραμμή. Στη ζώνη αυτή, εντοπίζονται οι πιο γνωστές παραλίες περιμετρικά του νησιού. Αναφορικά με τις χρήσεις γης, απαγορεύονται:
  - η αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος (αμμοληψία, μπάζωμα, κοπή δέντρων κ.λπ.),
  - η ρύπανση των ακτών και των ρεμάτων που εκβάλλουν σε αυτές και
  - η χωροθέτηση ιχθυοκαλλιεργειών και άλλων εγκαταστάσεων που ρυπαίνουν το περιβάλλον

Ακόμη, επιτρέπονται τα εξής:

- Κατοικία, καταστήματα, εστιατόρια, κέντρα αναψυχής, γεωργικές αποθήκες (μέχρι 20,00 τ.μ.), δεξαμενές νερού, αντλητικές εγκαταστάσεις, φρέατα και
- Τουριστικές εγκαταστάσεις

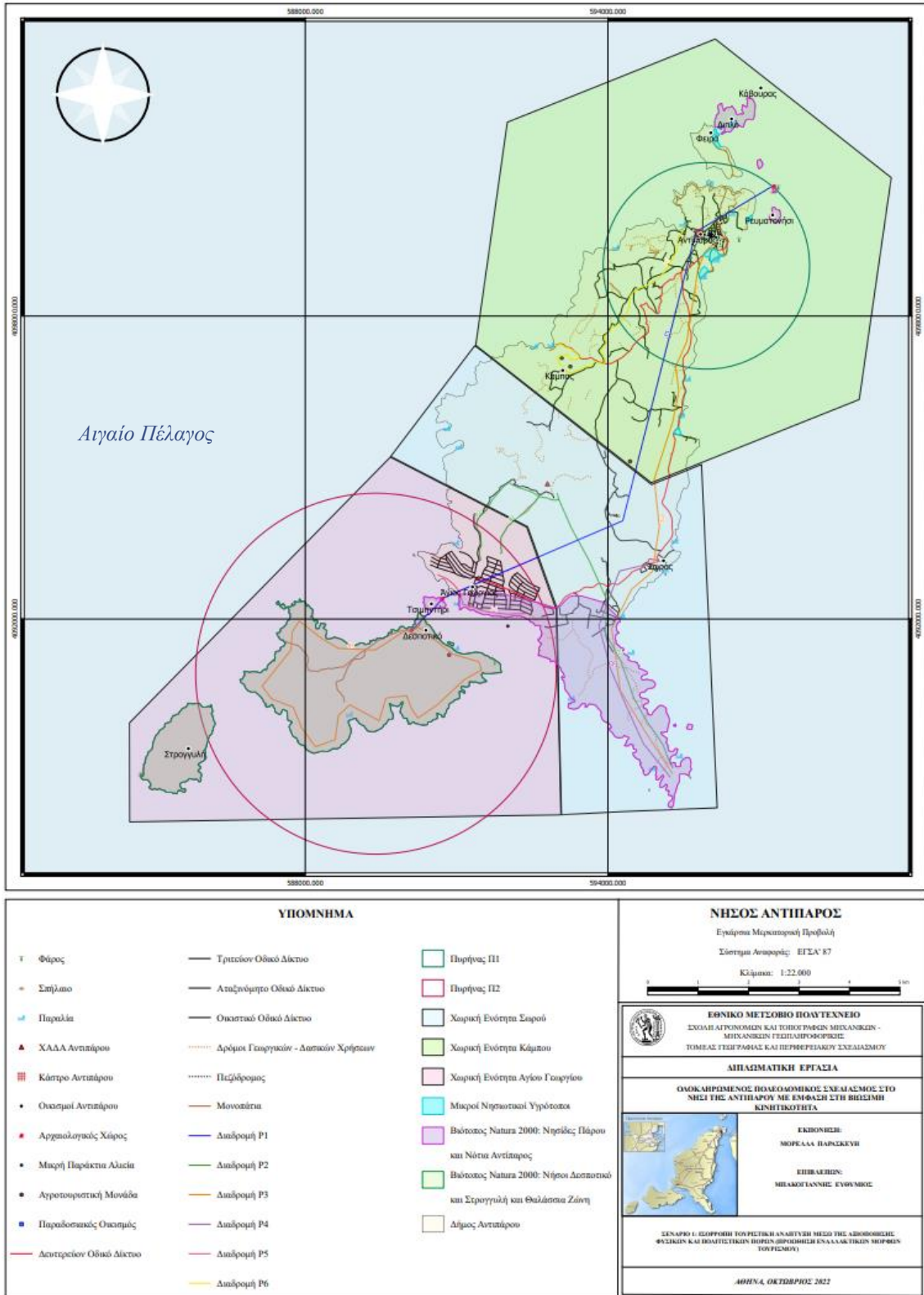
Λόγω των υψηλών πιέσεων που ασκούνται στις ευαίσθητες παράκτιες περιοχές, προτείνεται η εφαρμογή κατώτατου ορίου κατάτμησης των γηπέδων στα 12 στρέμματα και συντελεστής δόμησης έως 0,15. Για τουριστικές εγκαταστάσεις το αντίστοιχο όριο αυξάνεται στα 15 στρέμματα και ο συντελεστής δόμησης μειώνεται στο 0,1.

- Ζώνη V – εναπομείνασα περιοχή εκτός σχεδίου. Για τις χρήσεις γης, προτείνεται στη συγκεκριμένη ζώνη να επιτρέπονται τα εξής:
  - Κατοικία, εστιατόρια, κέντρα αναψυχής
  - Κύρια τουριστικά καταλύματα
  - Κτίρια κοινής ωφέλειας
  - Γεωργικές αποθήκες (μέχρι 20,0 τ.μ.), θερμοκήπια, αντλητικές εγκαταστάσεις, δεξαμενές
  - Βιομηχανικές - βιοτεχνικές εγκαταστάσεις γεωργικών ή κτηνοτροφικών μονάδων ή μονάδων μεταποίησης τοπικών προϊόντων, για την εξυπηρέτηση των τοπικών αναγκών με μέγιστη δόμηση 300 τ.μ

- Εγκαταστάσεις δικτύων υποδομών (παραγωγής ενέργειας, επεξεργασίας νερού, αφαλάτωσης, βιολογικού καθαρισμού, επεξεργασίας και διαχείρισης αστικών λυμάτων οικισμών καθώς και εγκαταστάσεις διαχείρισης στερεών αποβλήτων κ.λπ.

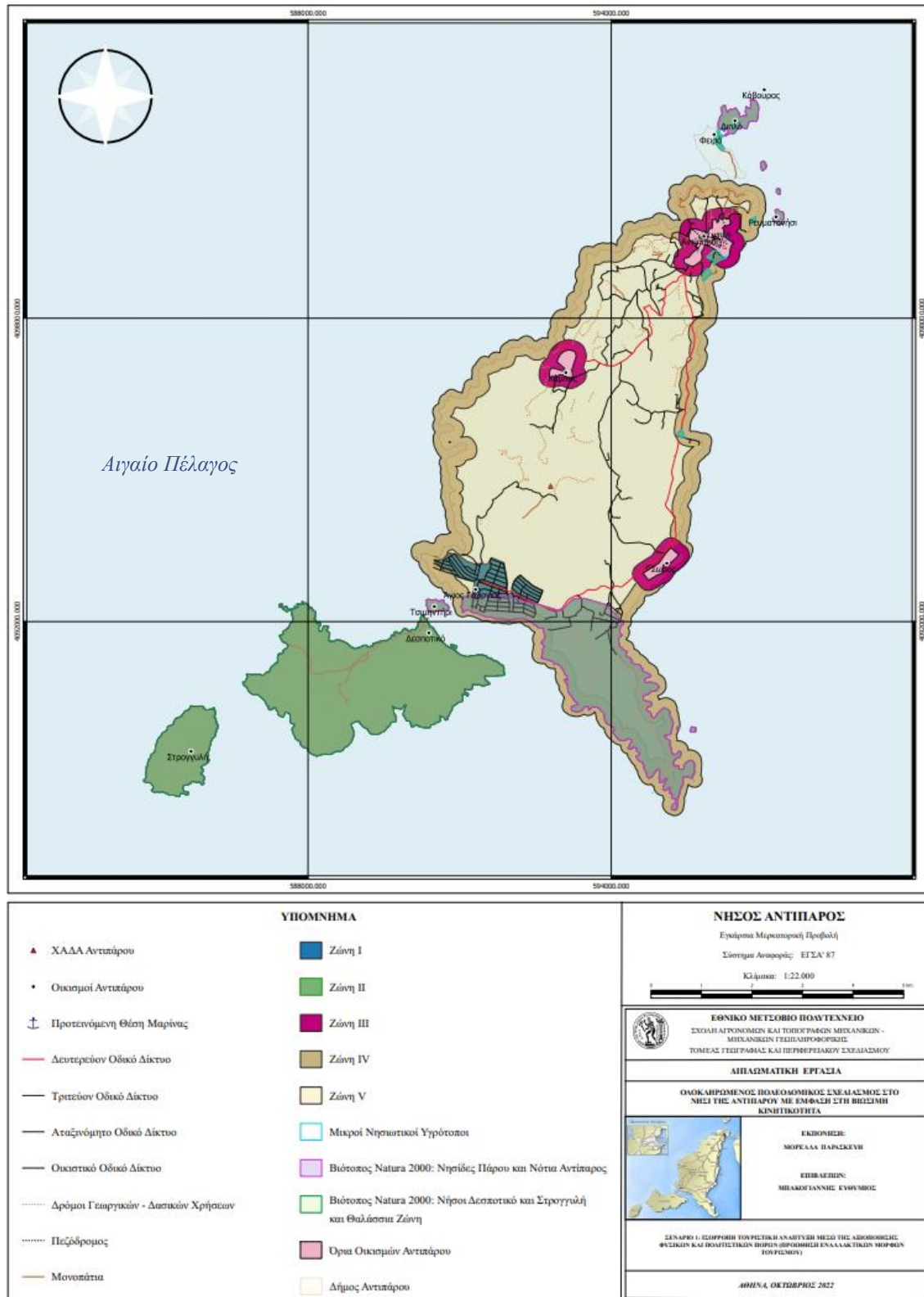
Για τον περιορισμό του κατακερματισμού των γηπέδων προτείνεται κατώτατο όριο κατάτμησης γηπέδων στα 10 στρέμματα και συντελεστής δόμησης 0,15. Για τις τουριστικές εγκαταστάσεις το όριο αυξάνεται στα 12 στρέμματα και ο αντίστοιχος συντελεστής μειώνεται σε 0,1.

Στο **Χάρτη 5.1**, οπτικοποιείται η ανάλυση που έχει πραγματοποιηθεί για το πρώτο σενάριο και αναφέρεται στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού που δύνανται να αναπτυχθούν στην περιοχή μελέτης, ενώ στο **Χάρτη 5.2**, οπτικοποιούνται οι προτεινόμενες λύσεις όσον αφορά τον πολεοδομικό σχεδιασμό.

Χάρτης 5.1. Χάρτης οπτικοποίησης 1^ο Σεναρίου (Θεματικίο Διαδρομίο)

Πηγή: Ιδίο επεξεργασία

Χάρτης 5.2. Χάρτης οπτικοποίησης 1^ο Σεναρίου (Πολεοδομική Πρόταση)

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

5.2.2. Σενάριο 2 : Ισορροπη Ανάπτυξη Παραγωγικών Τομέων

Στο δεύτερο σενάριο επιδιώκεται η ισορροπη ανάπτυξη όλων των παραγωγικών τομέων της Αντιπάρου. Στο πλαίσιο του σεναρίου, η ανάπτυξη των παραγωγικών τομέων στηρίζεται κυρίως στην αναβάθμιση και στην ανάπτυξη της υφιστάμενης κατάστασης αυτών. Παράλληλα, το σενάριο αποβλέπει στη λειτουργική σύνδεση μεταξύ τους, ώστε να επιτευχθεί η βέλτιστη δυνατή ανάπτυξη του νησιού σαν σύνολο.

Η Αντίπαρος είναι ένα νησί, όπου η μορφολογία του, στο σύνολό της, είναι πεδινή. Πιο συγκεκριμένα, στο βορειοδυτικό του τμήμα και ιδίως στην ευρύτερη περιοχή του οικισμού Κάμπου και στο νησί του Δεσποτικού, εντοπίζονται καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Δεδομένου ότι πρόκειται για ένα νησί, η οικονομία του στηρίζεται κυρίως στον τριτογενή τομέα παραγωγής και σε μικρότερο βαθμό στον πρωτογενή ενώ ο δευτερογενής τομέας τα τελευταία χρόνια έχει εξασθενήσει. Η ανάπτυξη του κάθε τομέα οπτικοποιείται στο Χάρτη 5.3 και περιγράφεται εκτενώς στη συνέχεια.

5.2.2.1. Πρωτογενής Τομέας

Η συνεχής και αυξανόμενη ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα έχει επιφέρει τη σταδιακή πτώση του πρωτογενούς τομέα παραγωγής. Έτσι, κρίνεται αναγκαία, η διαφύλαξη των εδαφών με χρήσεις γης που σχετίζονται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία καθώς και η ενδεχόμενη επέκτασή τους.

Στην Αντίπαρο, η φυτική παραγωγή είναι περιορισμένη σε σχέση με την καλλιεργήσιμη γη, κι' αυτό οφείλεται στην έλλειψη νερού. Γι' αυτό οι καλλιέργειες είναι, σχεδόν στο σύνολο τους, αροτριάδες (κτηνοτροφικά σιτηρά και ψυχανθή). Ωστόσο, η ευρύτερη περιοχή του Κάμπου χρησιμοποιείται από ανθρώπους που ασχολούνται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν το «Άλσος Αγριλιά» και η κτηριακή δομή «The Rooster», που βρίσκονται κοντά στην παραλία Λιβάδια, και προσπαθούν μέσω της καλλιέργειας ελαιόδεντρων και της λειτουργίας αγροκτήματος αντίστοιχα, να αναπτύξουν στο νησί τον αγροτουρισμό, ως μορφή εναλλακτικού τουρισμού. Παράλληλα, κοντά στον οικισμό του Σωρού, στη νοτιοανατολική πλευρά του νησιού, μπορούν να καλλιεργηθούν πρώιμες ανοιχτές καλλιέργειες λόγω του υπήνεμου, προσήλιου ανάγλυφου και του ήπιου κλίματος.

Η προοπτική της μελισσοκομικής δραστηριότητας θα μπορούσε ακόμη να εξελιχθεί σε βασικό άξονα του πρωτογενούς τομέα της Αντιπάρου, λόγω της ύπαρξης εποχιακής αυτοφυούς βλάστησης (ποώδη φρυγανώδη), η οποία ευνοεί την ανάπτυξη της μελισσοκομίας. Οι πλούσιες ανθοφορίες αυτοφυών και καλλιεργούμενων φυτών καθώς και το ευνοϊκό κλίμα σε όλο το νησί, επιτρέπουν την παραγωγή άριστης ποιότητας μελιού. Για παράδειγμα, στο νησί του Δεσποτικού, θα μπορούσε να δημιουργηθεί μελισσοκομικό πάρκο και να διανοιχθούν μονοπάτια

για την τοποθέτηση μελισσοσμηνών. Παρ' όλα αυτά, το Δεσποτικό αποτελεί νησίδα σημαντικού αρχαιολογικού ενδιαφέροντος και η κατασκευή ελαφρών υποδομών επισκεψιμότητας, επιτρέπεται μόνο υπό την προϋπόθεση εκπόνησης Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης και έγκρισης Διαχειριστικού Σχεδίου (δεδομένου ότι εντάσσεται στο δίκτυο Natura 2000), στην οποία θα συνεκτιμάται η δυνατότητα κατασκευής υποδομών.

Παράλληλα, στον πρωτογενή τομέα περιλαμβάνεται και η αλιεία, η οποία παρατηρείται στον οικισμό του Αγίου Γεωργίου (μικρή παράκτια αλιεία), αλλά τα τελευταία χρόνια οδηγήθηκε σε μαρασμό. Κρίνεται, λοιπόν, απαραίτητη, η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού μέσω της φιλοξενίας ατόμων, τα οποία δεν ανήκουν στο πλήρωμα του σκάφους ή σε επαγγελματικά αλιευτικά σκάφη, με σκοπό την αναψυχή, την επίδειξη αλιευτικών μεθόδων, τη σίτιση και γενικά την παροχή τουριστικών υπηρεσιών που συνδέονται με την αλιεία.

Η ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα θα έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας που δεν θα σχετίζονται με την εποχικότητα που χαρακτηρίζει την ενασχόληση με τον τουρισμό, ενώ θα υπάρχει και ένα επιπλέον κίνητρο για ενδεχόμενη μόνιμη εγκατάσταση στο νησί. Ωστόσο, χρειάζεται εκπαίδευση των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα για τεχνικές καλλιεργειών νέων ειδών που ευνοούνται από τις εδαφολογικές και κλιματικές συνθήκες του νησιού. Τέλος, απαιτείται ενημέρωση και εκπαίδευση των παραγωγών σε θέματα ασφάλειας, υγιεινής και προώθησης αγροτικών προϊόντων, σε θέματα νέων τεχνολογιών και σε θέματα εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας που αφορούν τον πρωτογενή τομέα (φυτική και ζωική παραγωγή, βιολογικές καλλιέργειες, αλιεία), έτσι ώστε, να διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα της επιχείρησής τους και να έχουν το μικρότερο δυνατό κόστος παραγωγής.

5.2.2.2. Δευτερογενής Τομέας

Όσον αφορά τον δευτερογενή τομέα, η Αντίπαρος δεν διαθέτει κάποια βιομηχανική ζώνη. Στο νησί λειτουργεί μόνο ένα ελαιοτριβείο, στην περιοχή του Κάμπου, κοντά στην παραλία Λιβιάδια. Η ενίσχυση του τομέα, μπορεί να επιτευχθεί με τη κατασκευή μικρών μεταποιητικών μονάδων αγροτικών προϊόντων (αλιεύματα, κηπευτικά – φρούτα, οινοποίηση, μελισσοκομικά), όπως ελαιοτριβεία ή μονάδα παραγωγής βιολογικού μελιού.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η Αντίπαρος παράγει τοπικά προϊόντα, όπως η σούμα, διάφορες ποικιλίες παραδοσιακών γλυκισμάτων αλλά και τυριών καθώς και ελαιόλαδο. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη σωστή διαφήμιση των τοπικών προϊόντων τόσο εγχώρια, όσο και σε διεθνές επίπεδο και την παγκόσμια στροφή προς τα τοπικά προϊόντα, τα προϊόντα με προστατευόμενη ονομασία προέλευσης και τα βιολογικά προϊόντα, συμβάλλει στην ανάπτυξη της οικονομίας του νησιού μέσα από κλάδους που υστερούσε.

Αξίζει να σημειωθεί, πως για την ανάπτυξη του δευτερογενούς τομέα, θα πρέπει να υπάρξει επένδυση στον ανθρώπινο παράγοντα και προσέλκυση νέων κατοίκων, καθώς θα δημιουργηθούν νέες θέσεις απασχόλησης. Τέλος, είναι αναγκαία η αναβάθμιση του οδικού δικτύου του νησιού, που αποτελείται από χαμηλής ποιότητας τσιμεντοστρωμένους δρόμους και χωματόδρομους, καθώς αυτό επρόκειτο να συνδέει τις μονάδες μεταποίησης με το κύριο οδικό δίκτυο του νησιού (δίκτυο που συνδέει τους οικισμούς μεταξύ τους).

5.2.2.3. Τριτογενής Τομέας

Η οικονομία της υπό μελέτη περιοχής στηρίζεται ως επί το πλείστον στον τουρισμό, που αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι των δραστηριοτήτων απασχόλησης του νησιού. Ο τριτογενής τομέας αναπτύσσεται κυρίως στον οικισμό της Αντιπάρου.

Μία εναλλακτική μορφή τουρισμού, που έχει ξεκινήσει να αναπτύσσεται στην περιοχή μελέτης, είναι ο αγροτουρισμός, ο οποίος χρησιμοποιεί ορισμένες εκτάσεις καλλιεργειών, για τη διατήρηση της τουριστικής δραστηριότητας, καθ' όλη την διάρκεια του έτους. Το «Άλσος Αγγιλιά», που βρίσκεται στην περιοχή του Κάμπου, έχει εντάξει τον αγροτουρισμό στην επιχείρησή του μέσω πρωτοβουλιών, όπως είναι η γευσιγνωσία και οι επισκέψεις. Έτσι, προσφέρεται στους επισκέπτες η δυνατότητα, να γίνουν γνώστες σε διάφορες διαδικασίες παραγωγής μεταποιητικών αγροτικών προϊόντων. Η προώθηση των παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων που παράγονται μέσω του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα παραγωγής, γίνεται με την προσφορά δειγμάτων και τη διαμόρφωση παραδοσιακών παντοπωλείων, όπου και θα πωλούνται τα προϊόντα αυτά.

Παράλληλα, η κτηριακή δομή «The Rooster», μέσω του αγροκτήματος που διαθέτει δίνει τη δυνατότητα στους επισκέπτες της, να μείνουν στο αγρόκτημα και να έχουν καθημερινή αλληλεπίδραση με τον αγρότη, γνωρίζοντας έτσι, ρυθμίσεις για το χώμα καθώς και στοιχεία για τα εποχικά υλικά που καλλιεργούνται και χρησιμοποιούνται στις παρασκευές φαγητού. Συγχρόνως, έχουν την ευκαιρία στον κήπο του αγροκτήματος, να δημιουργήσουν τις δικές τους καλλιέργειες και να τις χρησιμοποιήσουν στα γεύματά τους.

Ωστόσο, το μοντέλο του αγροτουρισμού δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένο στην περιοχή. Για το λόγο αυτό, χρειάζεται να δημιουργηθούν περισσότερες αγροτουριστικές μονάδες στους οικισμούς Άγιο Γεώργιο, Αντίπαρος, Σωρός και στο νησί του Δεσποτικού (έπειτα από κατάλληλες μελέτες), καθώς σε αυτές τις περιοχές ο αγροτουρισμός θα μπορεί να συνδυάζεται και με την γνωριμία των τουριστών με τους υγροτόπους, τις προστατευόμενες περιοχές Natura 2000, τις εκκλησίες, τους αρχαιολογικούς χώρους και γενικότερα με άλλα πολιτιστικά αξιοθέατα.

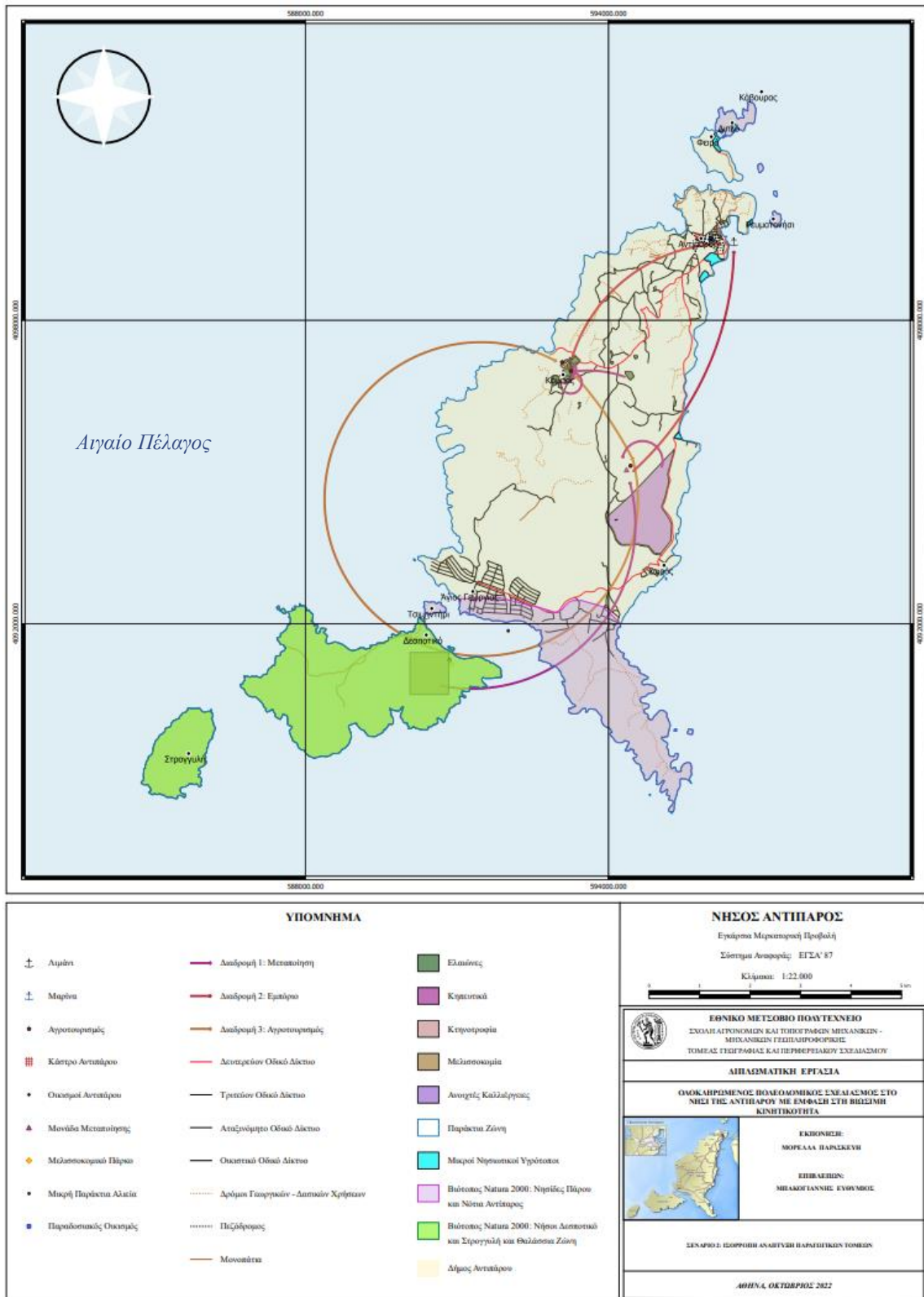
Απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, είναι η προστασία των πολιτιστικών πόρων και η διατήρηση της τοπικής οικολογικής ισορροπίας στα φυσικά αξιοθέατα. Για παράδειγμα, στο νησί του Δεσποτικού, ο αγροτουρισμός μπορεί να ενισχυθεί μέσω της δημιουργίας του μελισσοκομικού πάρκου, το οποίο θα είναι επισκέψιμο. Ωστόσο, λόγω του ότι το Δεσποτικό ανήκει στη Ζώνη Α' Προστασίας, απαγορεύεται η διάνοιξη οδών και η οποιαδήποτε διαδικασία δόμησης και εργασίας, απαιτεί εκπόνηση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης και έγκριση Διαχειριστικού Σχεδίου.

Ακόμη, η Αντίπαρος θα διαθέτει βελτιωμένες κοινωνικές υποδομές και συγκεκριμένα κέντρα υγείας, με επαρκές και εξειδικευμένο προσωπικό ιατρών και νοσοκόμων, προκειμένου να εξυπηρετεί οποιαδήποτε ανάγκη των επισκεπτών σε περίπτωση. Εξάλλου, ο Δήμος Αντιπάρου, ήδη διαθέτει υποδομές υγείας στον κεντρικό οικισμό του νησιού κι έτσι υπάρχει δυνατότητα άμεσης προσπέλασης και εξυπηρέτησης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η αρμονική σύνδεση των παραγωγικών τομέων επιτυγχάνεται λαμβάνοντας μέτρα για όλες τις ανάγκες της περιοχής, προκειμένου το νησί να προσελκύει επισκέπτες. Επιπλέον, η έννοια του αγροτουρισμού δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένη στο νησί, και θα έπρεπε να συνδυάζεται και με άλλες μορφές, όπως ο οικοτουρισμός, ο αρχαιολογικός – ιστορικός τουρισμός κ.λπ.. Γι' αυτό το λόγο, κρίνεται αναγκαία, η αξιοποίηση τόσο του φυσικού, όσο και του πολιτιστικού περιβάλλοντος του νησιού. Μέχρι σήμερα τα περισσότερα τουριστικά καταλύματα φαίνεται να είναι στραμμένα στην κάλυψη των αναγκών του μαζικού τουρισμού, συνεπώς, απαιτείται η περαιτέρω αναβάθμισή τους, για την παροχή υπηρεσιών, προσανατολισμένων στις ανάγκες του αγροτουρισμού.

Τέλος, επιτακτική είναι η ανάγκη συντήρησης και επισκευής του οδικού δικτύου ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι τυχόν διαρροές καθώς και η ανανέωση και η ενίσχυση της δημόσιας συγκοινωνίας μαζί με την σταδιακή προώθηση των ηλεκτρικών μέσων μετακίνησης (πατίνια, σκούτερ), κυρίως στις περιοχές που αναπτύσσεται ο αγροτουρισμός, κι αυτό γιατί, η ανάπτυξή του πραγματοποιείται κυρίως κοντά σε φυσικά και πολιτιστικά αξιοθέατα.

Στο **Χάρτη 5.3** οπτικοποιείται η ανάλυση που έχει πραγματοποιηθεί για το δεύτερο σενάριο. Η Διαδρομή 1 αφορά την μεταφορά των πρώτων υλών από τις περιοχές καλλιέργειας και παραγωγής τους, στις μικρές μεταποιητικές μονάδες αγροτικών προϊόντων. Η Διαδρομή 2 αφορά το εμπόριο, όπου τα προϊόντα μεταφέρονται μέσω του λιμανιού εκτός του νησιού, με στόχο την αγορά και την προβολή τους. Τέλος, η Διαδρομή 3, αφορά την προσέλκυση επισκεπτών, συνδέοντας τον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα παραγωγής με τον τριτογενή. Προϊόν αυτής της σύνδεσης είναι ο αγροτουρισμός.

Χάρτης 5.3. Χάρτης οπτικοποίησης 2^{ου} Σεναρίου

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

5.3. Αξιολόγηση Σεναρίων

Έπειτα από την ολοκλήρωση της δόμησης των σεναρίων, στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, πραγματοποιείται η αξιολόγησή τους. Η αξιολόγηση αποτελεί ένα ουσιαστικό και αναπόσπαστο μέρος της διαδικασίας σχεδιασμού και στηρίζεται στην εκτίμηση της «απόδοσης» στη βάση μιας ομάδας κριτηρίων αξιολόγησης. Τα κριτήρια αυτά, αναφέρονται σε κύρια χαρακτηριστικά του υπό μελέτη προβλήματος και συνδέονται στενά με το στόχο και τους υποστόχους του εκάστοτε σχεδίου. Η εναλλακτική εκείνη, η οποία έχει την καλύτερη «απόδοση», επιλέγεται ως η πλέον κατάλληλη για την επίτευξη του στόχου (Γιαουτζή και Στρατηγέα, 2006).

Για την αξιολόγηση των σεναρίων, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats), η οποία αποτελεί μια ιδιαίτερα χρήσιμη μέθοδο για την ποιοτική αξιολόγηση των εναλλακτικών σεναρίων στο πλαίσιο του σχεδιασμού. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη μέθοδο, παρουσιάζονται τα στοιχεία του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος, με τη μορφή πλεονεκτημάτων και αδυναμιών για το εσωτερικό, και ευκαιριών και απειλών για το εξωτερικό περιβάλλον.

Στους Πίνακες 5.1 και 5.2, παρουσιάζεται η αξιολόγηση των σεναρίων και 1 και 2 αντίστοιχα, που δομήθηκαν για το νησί της Αντιπάρου.

Παράλληλα παρουσιάζεται σε Πίνακα (Πίνακας 5.3), η σύνδεση του κάθε σεναρίου με τους υποστόχους που έχουν τεθεί.

Πίνακας 5.1. Ανάλυση SWOT 1^{ου} Σεναρίου

Πηγή: Ϊδία επεξεργασία

S (Strengths)/Δυνατά Σημεία	W (Weaknesses)/Αδυναμίες
Άρση της εποχικότητας της τουριστικής δραστηριότητας μέσω εναλλακτικών μορφών τουρισμού	Κίνδυνος υποβάθμισης των φυσικών πόρων, λόγω της αυξημένης ανθρώπινης παρουσίας και παρέμβασης
Ορθολογική αξιοποίηση και ανάδειξη των τοπικών πόρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	Απαραίτητη η ύπαρξη του κατάλληλου και εξειδικευμένου προσωπικού που θα στηρίξει τις νέες μορφές τουρισμού
Ϊκανοποιητική συγκοινωνία κυρίως το καλοκαίρι – σύνδεση περιοχών	Διάθεση οικονομικών πόρων για την αναβάθμιση των τουριστικών καταλυμάτων, προκειμένου να ανταποκρίνονται στα διαφορετικά είδη τουρισμού
Τουριστική ισχύ, που επηρεάζει όλους τους τομείς παραγωγής	Ανισόρροπη ανάπτυξη μεταξύ των οικονομικών τομέων
Διάχυση της τουριστικής δραστηριότητας στο σύνολο της περιοχής μελέτης	Απαραίτητη η διαχείριση των απορριμμάτων που προκύπτουν από τους τουρίστες
Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας	Η συνολική οικονομία της περιοχής εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την άφιξη των τουριστών
Προώθηση του εναλλακτικού τουρισμού και συρρίκνωση του μαζικού	Δυσκολία ως προς την αποδοχή του εναλλακτικού τουριστικού μοντέλου από τους κατοίκους της περιοχής
Παροχή υψηλής ποιότητας τουριστικών υπηρεσιών	
Καθορισμός χρήσεων γης	
O (Opportunities)/Ευκαιρίες	T (Threats)/Απειλές
Ευκαιρίες χρηματοδότησης σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο	Η οικονομική κρίση ωθεί τους επισκέπτες να μειώσουν την διάρκεια των διακοπών τους ή να μην κάνουν τουρισμό λόγω έλλειψης του απαραίτητου εισοδήματος
Στροφή προς τη βιώσιμη κινητικότητα	Το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής, ενδεχομένως να επιφέρει αλλαγές στο κλίμα της περιοχής
Προσέλκυση ποιοτικού τουρισμού	Η προσέλκυση τουριστών γίνεται κρίσιμη σε διεθνείς πολιτικές αναταράξεις

Πίνακας 5.2. Ανάλυση SWOT 2^{ου} Σεναρίου

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

S (Strengths)/Δυνατά Σημεία	W (Weaknesses)/Αδυναμίες
Δημιουργία συνεκτικών δεσμών εξάρτησης μεταξύ των παραγωγικών τομέων	Ανάγκη ορθολογικής διαχείρισης των απορριμμάτων
Ενίσχυση της οικονομίας της περιοχής μελέτης	Ανάγκη για οικονομικούς πόρους
Αύξηση της απασχόλησης σε όλους τους παραγωγικούς τομείς, και ιδιαίτερα στον δευτερογενή τομέα που είναι εξαιρετικά υποβαθμισμένος στην περιοχή και συγκράτηση πληθυσμού στους οικισμούς	Εξάντληση υδάτινων πόρων λόγω των αυξημένων αναγκών σε άρδευση
Προώθηση των πρώτων υλών που παράγονται από τις καλλιέργειες αλλά και των μεταποιημένων αγροτικών προϊόντων στους επισκέπτες, και αύξηση της αναγνωρισιμότητας της περιοχής	
Δημιουργία ισχυρού οδικού δικτύου που ευνοεί τις μεταφορές	
Βελτίωση κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών	
O (Opportunities)/Ευκαιρίες	T (Threats)/Απειλές
Ευκαιρίες χρηματοδότησης από την ΕΕ για βιώσιμη μετακίνηση και καλλιέργειες	Η κλιματική αλλαγή και οι ακραίες καιρικές συνθήκες που αυτή επιβάλλει, έχουν ως αποτέλεσμα την καταστροφή των καλλιεργειών και κατά συνέπεια της αγροτικής παραγωγής
Στροφή προς τη βιώσιμη κινητικότητα	Οικονομική κρίση που αποτρέπει τους παραγωγούς από την επένδυση στις καλλιέργειες και τους καταναλωτές από την αγορά των αγροτικών παραγώγων
Εφαρμογή νέων τεχνολογιών στους παραγωγικούς τομείς	Πανδημία
Επίτευξη διεθνούς αναγνώρισης	Ανεξέλεγκτη και αυθαίρετη δόμηση
Δυνατότητα παραγωγής προϊόντων ονομασίας προέλευσης και διάθεση τους σε Ελλάδα και Ευρώπη	

Πίνακας 5.3. Σύνδεση Σεναρίων με τους Υποστόχους

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

	Σενάριο 1: Προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού	Σενάριο 2: Ισορροπη ανάπτυξη παραγωγικών τομέων
Υποστόχος 1: Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (οικοτουρισμός, καταδύσεων αναψυχής, αρχαιολογικός κ.λπ.) με στόχο την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου	Ανάπτυξη όλων των εναλλακτικών μορφών τουρισμού που αναφέρθηκαν στην ανάλυση του πρώτου σεναρίου	Ανάπτυξη αγροτουρισμού
Υποστόχος 2: Ανάδειξη και προστασία φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	Ανάπτυξη οικοτουρισμού, αρχαιολογικού – ιστορικού τουρισμού κ.λπ.. Ήπια τουριστική ανάπτυξη στα προστατευόμενα μέρη, στα πλαίσια της υπάρχουσας νομοθεσίας, τόσο στην διατήρηση των υπάρχόντων παραδοσιακών κτισμάτων και τον αρχαιολογικών χώρων, όσο και στη συνέχιση της οικολογικής ισορροπίας.	Ο αγροτουρισμός θα συνδυάζεται και με άλλες μορφές τουρισμού, όπως ο οικοτουρισμός και ο αρχαιολογικός – ιστορικός τουρισμός. Με τον τρόπο αυτό αναδεικνύονται τα φυσικά και πολιτιστικά αξιοθέατα και κρίνεται αναγκαία η προστασία τους.
Υποστόχος 3: Προώθηση ποικίλων αγροτικών προϊόντων μέσω της αναβάθμισης του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα παραγωγής και την σύνδεσή τους με τον τριτογενή τομέα	Τα αγροτικά προϊόντα που θα παράγονται από τις πρώτες ύλες, θα τοποθετούνται σε κάθε σταθμό της εκάστοτε τουριστικής ανάπτυξης, για την καλύτερη προώθησή τους.	Αγροτικά προϊόντα υψηλής ποιότητας θα προσφέρονται σαν δείγματα στους επισκέπτες. Μετάβαση των επισκεπτών στους χώρους μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων. Τέλος, ο ίδιος ο αγροτουρισμός είναι ένας τρόπος επίτευξης του συγκεκριμένου υποστόχου.
Υποστόχος 4: Επίτευξη ενεργειακή αυτονομίας μέσω ΑΠΕ	Τα τουριστικά καταλύματα, θα χρησιμοποιούν ως ηλεκτρική ενέργεια, αυτήν που παράγεται αξιοποιώντας εναλλακτικές μορφές ενέργειας, όπως την ηλιακή (φωτοβολταϊκά).	Ο υποστόχος δεν εξυπηρετείται με κάποιο τρόπο.
Υποστόχος 5: Αντιμετώπιση φαινομένου της αυθαίρετης χωροθέτησης χρήσεων γης	Μέσω του πολεοδομικού σχεδιασμού είναι εφικτό ο καθορισμός των χρήσεων γης, η αλλαγή των συντελεστών δόμησης και των αρτιοτήτων ή ακόμα και η απαγόρευση της δόμησης σε συγκεκριμένες περιοχές της Αντιπάρου	Ο υποστόχος δεν εξυπηρετείται με κάποιο τρόπο.
Υποστόχος 6: Επένδυση στον ανθρώπινο παράγοντα – Δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης – Προσέλκυση κατοίκων	Δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης στον τριτογενή τομέα και κατάλληλη εξειδίκευση του προσωπικού που ασχολείται με τον τομέα αυτό, για την εξυπηρέτηση των απαιτήσεων του εναλλακτικού τουρισμού. Απαιτείται η στελέχωση των υποδομών υγείας με το κατάλληλο προσωπικό.	Δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα παραγωγής, με τη λειτουργία μη κερδοσκοπικών συνεταιρισμών και συλλογικών επιχειρήσεων. Μέχρι σήμερα η απασχόληση στον δευτερογενή τομέα παραγωγής είναι υποβαθμισμένη. Παράλληλα απαιτείται η στελέχωση των υποδομών υγείας με κατάλληλο προσωπικό.
Υποστόχος 7: Αναβάθμιση και δημιουργία υποδομών υγείας και εκπαίδευσης αντίστοιχα	Παροχή υψηλής ιατρικής περίθαλψης στους τουρίστες, σε περιπτώσεις επειγόντων περιστατικών αλλά και γενικότερα. Ο τομέας της εκπαίδευσης δεν αναβαθμίζεται με κάποιο τρόπο.	Στελέχωση των υποδομών υγείας με το κατάλληλο και εξειδικευμένο προσωπικό και την αναβάθμιση του εξοπλισμού. Παροχή νοσοκομειακής περίθαλψης υψηλού επιπέδου και προσέλκυση υψηλής ποιότητας τουρισμού. Ο τομέας της εκπαίδευσης δεν αναβαθμίζεται με κάποιο τρόπο.
Υποστόχος 8: Προώθηση βιώσιμης κινητικότητας	Παρέχεται στους επισκέπτες, η δυνατότητα να πραγματοποιούν άμεσα και με ασφάλεια τις θεματικές διαδρομές μέσω της χρήσης ποδηλάτου και ηλεκτροκίνητων οχημάτων, με απώτερο στόχο την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Δημιουργία κεντρικού δικτύου ποδηλατόδρομου	Ενίσχυση της δημόσιας συγκοινωνίας μαζί με την σταδιακή προώθηση των ηλεκτρικών μέσων μετακίνησης (πατίνια, σκούτερ), κυρίως στις περιοχές που αναπτύσσεται ο αγροτουρισμός.
Υποστόχος 9: Αναβάθμιση τουριστικών υποδομών	Μέχρι σήμερα τα περισσότερα τουριστικά καταλύματα είναι προσανατολισμένα στην παροχή υπηρεσιών που αφορούν τον μαζικό τουρισμό. Αναβάθμιση των τουριστικών υποδομών προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.	Μέχρι σήμερα τα περισσότερα τουριστικά καταλύματα είναι προσανατολισμένα στην παροχή υπηρεσιών που αφορούν τον μαζικό τουρισμό. Αναβάθμιση των τουριστικών υποδομών προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του αγροτουρισμού.
Υποστόχος 10: Εκσυγχρονισμός οδικού δικτύου - Δημιουργία δικτύου πεζόδρομου – ποδηλατόδρομου	Οι επισκέπτες μπορούν να πραγματοποιούν άμεσα και με ασφάλεια συνδυαστικές τουριστικές δραστηριότητες στο νησί. Δίκτυο ποδηλατόδρομων για την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου. Δίκτυο πεζόδρομου – ποδηλατόδρομου κυκλικής διαδρομής όπου θα περνάει από τις Ψαραλυκές και θα συναντάται σ' ένα τμήμα με τη Διαδρομή P3.	Διευκόλυνση στην προσπελασιμότητα και στην ασφαλή μεταφορά των πρώτων υλών στους χώρους επεξεργασίας τους, καθώς και στη μεταφορά των αγροτικών προϊόντων στα λιμάνι του νησιού, μέσω του εκσυγχρονισμού του οδικού δικτύου. Η δημιουργία δικτύου πεζόδρομου – ποδηλατόδρομου δεν εξυπηρετείται με κάποιο τρόπο.

5.4. Σύγκριση Σεναρίων – Επιλογή Βέλτιστου

Το επόμενο στάδιο της διαδικασίας είναι η σύγκριση των δύο (2) σεναρίων που διατυπώθηκαν, με σκοπό την επιλογή της βέλτιστης λύσης για την περιοχή μελέτης. Το επικρατέστερο σενάριο προκύπτει από τη σύγκριση των αξιολογήσεων με την μέθοδο SWOT, όπως αυτές παρουσιάζονται, στην υποενότητα 5.3 (Αξιολόγηση Σεναρίων). Επίσης, κατά την επιλογή λαμβάνονται υπόψη οι κατευθύνσεις και οι στόχοι που έχει ορίσει η Περιφέρεια μέσω του ΠΠΧΣΑΑ.

Αρχικά, τα δύο (2) σενάρια έχουν δημιουργηθεί με κοινό γνώμονα την επίτευξη της βιωσιμότητας στο νησί της Αντιπάρου. Παράλληλα και στις δύο (2) περιπτώσεις εντοπίζονται κάποιες κοινές γραμμές, οι οποίες αφορούν την στροφή προς τη βιώσιμη κινητικότητα, τα βιολογικά προϊόντα, την αναβάθμιση των κοινωνικών υποδομών κ.λπ.. Πιο συγκεκριμένα, με την εφαρμογή του πρώτου σεναρίου, τα πλεονεκτήματα κινούνται γύρω από την προώθηση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Με την τουριστική ανάπτυξη αυξάνεται η απασχόληση στον τριτογενή τομέα παραγωγής, με αποτέλεσμα, ο μόνιμος πληθυσμός να συγκρατείται στους οικισμούς και παράλληλα να προσελκύνονται νέοι κάτοικοι.

Παράλληλα, η τουριστική δραστηριότητα αναπτύσσεται ισόρροπα, ο χώρος διακρίνεται σε τουριστικές ζώνες και προωθείται ο εναλλακτικός τουρισμός έναντι του μαζικού. Στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, περιλαμβάνεται και ο αγροτικός τουρισμός, γύρω από τον οποίο, σχεδιάζεται η σταδιακή ανάκαμψη και ανάπτυξη του πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα παραγωγής. Απαραίτητο στοιχείο του πρώτου σεναρίου είναι ο καθορισμός χρήσεων γης, ο οποίος στοχεύει στον τερματισμό της αυθαίρετης δόμησης και στον έλεγχο της ανεξέλεγκτης δόμησης στο νησί.

Οι αδυναμίες, που παρουσιάζονται κατά την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου, είναι η δυσκολία στη διάθεση των οικονομικών πόρων για την αναβάθμιση των τουριστικών καταλυμάτων καθώς και τη δημιουργία νέων, προκειμένου αυτά να ανταποκρίνονται στο εναλλακτικό τουριστικό προϊόν, αλλά και η δυσκολία αποδοχής του εναλλακτικού τουρισμού από τους ντόπιους κατοίκους. Η συνολική οικονομία της περιοχής εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την άφιξη των τουριστών.

Παρ' όλα αυτά, τα περιβαλλοντικά προβλήματα που δημιουργεί το συγκεκριμένο σενάριο δεν έχουν την ίδια βαρύτητα με αυτά που δημιουργεί το δεύτερο. Αρκετές, είναι και οι ευκαιρίες που δύνανται να αξιοποιηθούν υπέρ της ανάπτυξης του τουρισμού στο νησί. Για παράδειγμα, η αξιοποίηση της διεθνούς τάσης ως προς τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, θα προσελκύσει μια ομάδα ποιοτικού τουρισμού, τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Ωστόσο, υπάρχουν και κάποιες απειλές που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη, όπως ο ανταγωνισμός που

επικρατεί ως προς τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Ακόμη, η προσέλκυση τουριστών, μπορεί να αποβεί κρίσιμη μπροστά σε διεθνείς πολιτικές αναταράξεις. Τέλος, η κλιματική αλλαγή ενδεχομένως να επιφέρει αλλαγές στο κλίμα της περιοχής και κατά συνέπεια στις τουριστικές δραστηριότητες που θα πραγματοποιούνται εκεί.

Στον αντίποδα, με την εφαρμογή του δεύτερου σεναρίου θα ενισχυθεί η παραγωγικότητα της περιοχής μελέτης. Αναλυτικότερα, θα δημιουργηθούν νέες θέσεις απασχόλησης, σε όλους τους παραγωγικούς τομείς, όπως στο δευτερογενή τομέα, στον πρωτογενή τομέα και στο εμπόριο, το οποίο θα καταστήσει αναγνωρίσιμη την περιοχή. Η βελτίωση της οικονομίας του νησιού, θα προσελκύσει νέους κατοίκους, ενώ παράλληλα θα συγκρατήσει τον ήδη υπάρχοντα πληθυσμό.

Ωστόσο, το συγκεκριμένο σενάριο απαιτεί την παροχή οικονομικών πόρων στο Δήμο, προκειμένου να είναι εφικτή η συντήρηση των υποδομών. Επιπλέον, ο δευτερογενής τομέας παραγωγής θα προκαλέσει περιβαλλοντική επιβάρυνση στην περιοχή, μέσα από την αύξηση των απορριμμάτων, ενώ ο πρωτογενής θα εξαντλήσει τους υδάτινους πόρους, λόγω των αυξημένων αναγκών των καλλιεργειών σε άρδευση. Συνεπώς, είναι εμφανής, η τεράστια πίεση που θα ασκηθεί στο περιβάλλον, αφού θα αξιοποιηθούν στο μέγιστο οι προσφερόμενοι πόροι.

Από την εφαρμογή του δεύτερου σεναρίου προκύπτουν ορισμένες ευκαιρίες αλλά και απειλές για το νησί. Οι ευκαιρίες που δημιουργούνται, έχουν ως επίκεντρο τον παραγωγικό και τον εμπορικό τομέα. Συγκεκριμένα, δημιουργείται η δυνατότητα εφαρμογής των νέων τεχνολογιών, που θα αναβαθμίσουν την παραγωγική διαδικασία. Οι απειλές που προκύπτουν από την υλοποίηση του συγκεκριμένου σεναρίου, αναφέρονται στον οικονομικό και στον περιβαλλοντικό τομέα. Η οικονομική κρίση αποτρέπει τις επενδύσεις και τους καταναλωτές από την αγορά των αγροτικών προϊόντων, ενώ επικρατεί και ο διεθνής ανταγωνισμός. Στον τομέα του περιβάλλοντος, το σενάριο στερεί εξαιτίας της εξάρτησης του πρωτογενούς τομέα από την κλιματική αλλαγή, όπου οι ακραίες καιρικές συνθήκες έχουν σαν αποτέλεσμα την καταστροφή των καλλιεργειών και κατά συνέπεια την αγροτική παραγωγή.

Λαμβάνοντας υπόψη όσα προαναφέρθηκαν και έπειτα από τη μελέτη της υπάρχουσας κατάστασης, προκύπτει ότι η προστασία και ανάδειξη του νησιού καθώς και η μείωση της εποχικότητας επιβάλλουν την άμεση εφαρμογή μέτρων που προωθούν εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Κρίνεται, λοιπόν, απαραίτητη, η ανάπτυξη μορφών τουρισμού που συμβαδίζουν με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης (αγροτουρισμός, οικοτουρισμός κ.α.) καθώς και η ανάδειξη των προστατευόμενων περιοχών και του παραδοσιακού οικισμού.

Επομένως, γίνεται ευδιάκριτη η υπεροχή του πρώτου σεναρίου έναντι του δεύτερου καθώς πραγματοποιούνται σε υψηλότερο βαθμό και πιο ολοκληρωμένα, οι υποστόχοι που τέθηκαν καθώς και οι κατευθύνσεις που έχει ορίσει η Περιφέρεια για το τουριστικό προϊόν, τη βιωσιμότητα και το περιβάλλον. Στο επιλεγέν σενάριο, προτείνονται ορισμένες διαδρομές (θεματικές διαδρομές), με σκοπό την προώθηση στοιχείων του Δήμου που συνδυαστικά προάγουν τη δημιουργία μιας πιο ολοκληρωμένης εικόνας των δυνατοτήτων της περιοχής. Το σενάριο ολοκληρώνεται με την πολεοδομική πρόταση, που έρχεται να προστατέψει τα περιβαλλοντικά και πολιτιστικά αγαθά για τις μελλοντικές γενιές και να διαφυλάξει την ταυτότητα του νησιού.

Τέλος, με την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην περιοχή μελέτης, θα δημιουργηθεί ένα ελκυστικό προφίλ και θα επιτευχθεί η ανάδειξη και η προώθηση του νησιού, το οποίο συνάδει με την ενίσχυση και ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6°

Συμπεράσματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Αντίπαρος είναι ένα νησί που παρουσιάζει ιδιαίτερο περιβαλλοντικό και τουριστικό ενδιαφέρον, προφέροντας έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα λόγω των αντιθέσεων που εμφανίζει. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχει ο οικισμός της Αντιπάρου, που από τη μια, καταφέρνει να διατηρεί την γραφικότητα και τον παραδοσιακό του χαρακτήρα, ακόμα και μέσα από το κοσμοπολίτικο στυλ, και από την άλλη, προσφέρει την απομόνωση και την ηρεμία ενός ακατοίκητου νησιού. Παλαιότερα, το νησί λειτουργούσε σε χαμηλότερους και πιο ήρεμους ρυθμούς από τα υπόλοιπα νησιά. Η Αντίπαρος αντιπρότεινε, το δικό της ήρεμο μοντέλο διακοπών χάρη στις φυσικές ομορφιές της, τη γραφικότητα του οικισμού και το σπήλαιο με τους εντυπωσιακούς σταλαγμιτικούς σχηματισμούς. Λόγω αυτών, απέκτησε την παγκόσμια φήμη που επικρατεί μέχρι και σήμερα, καθώς αποτελεί δημοφιλές τουριστικό προορισμό τα καλοκαίρια για Έλληνες και Ευρωπαίους επισκέπτες. Καθίσταται, λοιπόν, σαφές, ότι το νησί δεν παρέμεινε το γραφικό ψαροχώρι των περασμένων δεκαετιών. Οι υπερτουρισμός και η εποχικότητα επιβαρύνουν αρκετά το νησί, επιδρούν αρνητικά στην ποιότητα ζωής των κατοίκων και θέτουν σε κίνδυνο το φυσικό του περιβάλλον.

Έχοντας ξεκάθαρη πλέον εικόνα για την υπάρχουσα κατάσταση της υπό μελέτη περιοχής, και εφόσον εξεταστούν οι γενικές κατευθύνσεις που θέτει η Περιφέρεια, μπορούν αυτές οι κατευθύνσεις να εξειδικευτούν σε τοπικό επίπεδο, προκειμένου να εφαρμοστεί ένα πλαίσιο το οποίο θα είναι βασισμένο στις θεμελιώδεις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και θα ανταποκριθεί όσο το δυνατόν καλύτερα στις ανάγκες που παρουσιάζει η περιοχή που μελετάται. Το ρόλο αυτό αναλαμβάνουν τα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΕΠΣ).

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, τα ΕΠΣ εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις των ΠΠΧΣΑΑ και ΕΧΣΑΑ και ορίζουν νέους στόχους και υποστόχους για την εκάστοτε περιοχή μελέτης. Στα πλαίσια του ΕΠΣ δημιουργούνται σενάρια, τα οποία αξιολογούνται και επιλέγεται το βέλτιστο, με την εφαρμογή του οποίου, θα διαμορφωθεί μια επιθυμητή κατάσταση, η οποία με τη σειρά της, θα οδηγήσει στην επίτευξη του στόχου που έχει τεθεί για την περιοχή. Αυτό, οφείλεται, στο γεγονός ότι ο σχεδιασμός είναι μια πολύπλοκη διαδικασία κατά την οποία είναι σημαντικό κάθε ζήτημα να προσεγγίζεται από διάφορες οπτικές, έτσι ώστε, να εξετάζονται όλες οι πιθανές (εναλλακτικές) λύσεις και να υπάρχει σχετική ευελιξία στις αποφάσεις που πρόκειται να ληφθούν. Παράλληλα, το ΕΠΣ μπορεί να επέμβει στην περιοχή μελέτης μέσω του ορισμού νέων συντελεστών δόμησης, αρτιοτήτων, χρήσεων γης, απαγορεύσεων δόμησης κ.λπ., έτσι ώστε, να εξυπηρετηθούν οι κατευθύνσεις που ορίζονται στο επιλεγέν σενάριο.

Συμπερασματικά, η εργασία μελετά τα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΕΠΣ), ως ένα μέσο σύγχρονης χωρικής οργάνωσης και στοχεύει στην ανάδειξή τους, για την αλλαγή μιας ανεπιθύμητης υφιστάμενης κατάστασης στα πλαίσια μιας περιοχής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**Διεθνής Βιβλιογραφία****Διδακτορικές Διατριβές/ Διπλωματικές Εργασίες**

Yiannakou, A. (1993). PhD Thesis, Residential Land Development and Urban Policy in Greece. London School of Economics, University of London.UK.

Επιστημονικά Άρθρα

Apostolou, A., Gounaridis, D., Koukoulas, S. (2015). Land Cover mapping of Greece: a semi-automated classification approach based on Landsat data and Random Forests, Journal of Maps.

Bakogiannis, E., Vlastos T., Athanasopoulos K., Christodouloupoulou G., Karolemeas C., Kyriakidis C., Noutsou M.S., Papagerasimou - Klironomou T., Siti M., Stroumpou I., Vassi A., Tsigdinos S., Tzika E. (2020). Development of a Cycle-Tourism Strategy in Greece Based on the Preferences of Potential Cycle-Tourists.

New Energy Solutions Optimised for Islands (Nesoi), European Island Facilities. (2020). TESLA - Transport electrification on sea and land in Antiparos.

Ελληνική Βιβλιογραφία**Άρθρα**

CohesionGR Newsroom. (2021). Μονάδες αφαλάτωσης στην Αντίπαρο – Έλυσαν το χρόνιο πρόβλημα ύδρευσης του νησιού. EURACTIV. Ανακτήθηκε από: <https://www.euractiv.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 18/08/2022].

Newsroom. (2018). Εκπόνηση σχεδίων για τον περιορισμό χρήσης Ι.Χ. στα νησιά. CNN Greece. Ανακτήθηκε από: <https://www.cnn.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 18/08/2022].

Δανός Δ., (2020). Το χάος με τα σκουπίδια της Πάρου-Αντιπάρου -Τι αλλάζει στη διαχείριση, Νέος διαγωνισμός για τη διαχείριση του ΧΥΤΑ. Στα σκαριά η νέα μονάδα επεξεργασίας απορριμμάτων», Ανακτήθηκε από: <https://www.economix.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 30/06/2022].

Κορωναίου, Ε. (2022). Το όραμα των μικρών νησιών για την επόμενη εικοσαετία. Κοινή Γνώμη, Ημερήσια Εφημερίδα των Κυκλάδων. Ανακτήθηκε από: <https://www.koinignomi.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 23/08/2022].

Κορωναίου, Ε. (2022). «Εξυπνος» ξεναγός στο περιβάλλον και τη λαογραφία. Κοινή Γνώμη, Ημερήσια Εφημερίδα των Κυκλάδων. Ανακτήθηκε από: <https://www.koinignomi.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 23/08/2022].

Κορωναίου, Ε. (2022). «Πράσινη» καινοτομία. Κοινή Γνώμη, Ημερήσια Εφημερίδα των Κυκλάδων. Ανακτήθηκε από: <https://www.koinignomi.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 23/08/2022].

Λιανός, Ν. (2022). Κυκλάδες: «Πράσινο» νησί η Αντίπαρος. NAXOSPRESS. Ανακτήθηκε από: <https://www.naxospres.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 12/07/2022].

Πρεβεδούρου, Ε. (2015). Εμμονή του Συμβουλίου της Επικρατείας στην ακύρωση πράξεων λόγω τυπικών σφαλμάτων της διοικητικής διαδικασίας. Ανακτήθηκε από: <https://www.prevedourou.gr>, [τελευταία πρόσβαση: 14/07/2022].

Ράπτης, Χ. (2022). Αντίπαρος: Κινείται ηλεκτρικά. In.gr. Ανακτήθηκε από: <https://www.in.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 25/07/2022].

Βιβλία – Δημοσιεύσεις

Βλαστός, Θ. & Μηλάκης, Δ. (2009). Πολεοδομία vs Μεταφορές>: Από την απόκλιση στη σύγκλιση. Αθήνα: Παπασωτηρίου.

Γιαννακού, Α. (2015). Οι μεταρρυθμίσεις του συστήματος χωρικού σχεδιασμού στην Ελλάδα: Μια επισκόπηση της περιόδου 1974-2009. Στο Λατινόπουλος, Δ., Ποζουκίδου, Γ. & Φραγκόπουλος, Ι. (επιμ.) Χώρου ζητήματα: Θεωρίες και μεθοδολογίες για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη. Θεσσαλονίκη: Ζήτη.

Γιαουτζή, Μ. & Στρατηγέα, Α. (2011). Χωροταξικός Σχεδιασμός: Θεωρία και Πράξη. Αθήνα: Κριτική.

Νικολακόπουλος, Κ., Κατσάνου, Κ., Λαμπράκης, Ν. Υδρολογία με χρήση γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών και δεδομένων τηλεπισκόπησης. (2015). Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Σιόλας, Α., Βάσση, Α., Βλαστός, Θ., Κυριακίδης, Χ., Σίτη, Μ. και Μπακογιάννης, Ε. (2015). Μέθοδοι, Εφαρμογές και Εργαλεία Πολεοδομικού Σχεδιασμού: Από την θεωρία στην πράξη. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Σπιλάνης, Γ. (2015). «Άτλας των Νησιών», Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη.

Φώτης, Γ. (2010). Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών. Αθήνα: Γκοβόστη.

Διδακτορικές Διατριβές - Διπλωματικές Εργασίες

Αθανασόπουλος, Κ. (2009). Προς μια Μέθοδο Ένταξης των Πολιτών στο Σχεδιασμό Έργων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας. Διδακτορική Διατριβή, Σχολή Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών, ΕΜΠ. Αθήνα.

Αλεξιάδου, Α. (2012). Χαρτογραφική Ανάλυση και Απόδοση της Διαχρονικής Εξέλιξης των Νησιωτικών Οικισμών. Η Περίπτωση του Ν. Κυκλάδων. Διπλωματική Εργασία, ΠΜΣ: Χωρική Ανάλυση και Διαχείριση Περιβάλλοντος, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Βόλος.

Αρπακουλάκη, Σ. (2021). Βιώσιμη Ανάπτυξη σε Κορεσμένες Τουριστικά Περιοχές Μέσα Από Συνδυασμένο Πολεοδομικό και Κυκλοφοριακό Σχεδιασμό. Η Περίπτωση της Σαντορίνης. Διπλωματική Εργασία, Τομέας Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού. Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών – Μηχανικών Γεωπληροφορικής, ΕΜΠ. Αθήνα.

Βλαχάκη, Μ. (2021). Οι Προϋποθέσεις και οι Προοπτικές της Βιώσιμης Ανάπτυξης των Μικρών Νησιών της Ελλάδας. Συγκριτική Θεώρηση των Περιπτώσεων Αντιπάρου και

Νισύρου. Διπλωματική Εργασία, ΔΠΜΣ «Πολεοδομία – Χωροταξία», Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΕΜΠ. Αθήνα.

Γαβαλάς, Μ. (2015). Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιου Χώρου: Η περίπτωση της Πάρου. Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Βόλος.

Γεδίκας, Σ., & Ξανθόπουλος, Π. (2021). Χωροθέτηση Χερσαίου Αιολικού Πάρκου και Διερεύνηση των Επιπτώσεών του σε Φυσικό και Ανθρωπογενές Περιβάλλον. Η Περίπτωση της Αντιπάρου. Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας & Ανάπτυξης, Πολυτεχνική Σχολή, ΑΠΘ. Θεσσαλονίκη.

Γεμελιάρης, Ι. (2014). Οικονομική - Τουριστική Ανάπτυξη των Νησιών του Αιγαίου. Μελέτη Περίπτωσης των Κυκλάδων. Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Οργάνωση και Διοίκηση Δημοσίων Υπηρεσιών, Δημοσίων Οργανισμών και Επιχειρήσεων», Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Σχολή Επιστημών Οικονομίας Διοίκησης & Πληροφορικής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Τρίπολη.

Γεωργούλη, Χ. (2013). Βιώσιμη Κινητικότητα και Αστική Μορφή. Σύγχρονες Θεωρητικές Προσεγγίσεις της Συμπαγούς Πόλης. Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας & Ανάπτυξης, Πολυτεχνική Σχολή, ΑΠΘ. Θεσσαλονίκη.

Κακαβούλη, Ε.Ι. (2015). Χαρτογραφική Καταγραφή και Ανάδειξη Τουριστικών Πόρων Νήσου Αντιπάρου: Το Παράδειγμα των Θεματικών Πολιτιστικών Διαδρομών. Διπλωματική Εργασία, Τομέας Τοπογραφίας, Εργαστήριο Φωτογραμμετρίας, Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, ΕΜΠ. Αθήνα.

Καλαργύρου, Ι.Χ. (2019). Πολιτιστικός Τουρισμός και Branding Τόπου ως Μέσο Βιώσιμης Ανάπτυξης: Πολιτιστικό Branding Αντίπαρος. Διπλωματική Εργασία, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων», Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, ΕΑΠ. Αντίπαρος.

Καραμολέγκος, Ι. (2021). Οι Προστατευόμενες Περιοχές της Χώρας στο Πλαίσιο Διαφύλαξης και Ανάδειξης της Βιοποικιλότητας. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εφαρμοσμένες Πολιτικές και Τεχνικές Προστασίας του Περιβάλλοντος», Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής. Αθήνα.

Καράμπελα, Σ. (2005). Τουριστική Τυπολογία των Ελληνικών Νησιών. Διπλωματική Εργασία, ΔΠΜΣ «Σχεδιασμός, Διοίκηση και Πολιτική του Τουρισμού», Σχολή Επιστημών της Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Χίος.

Καρούντζου, Π. (2021). Η Βιοκλιματική Προσέγγιση της Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής της Πάρου & της Αντιπάρου. Διπλωματική Εργασία, Πρόγραμμα Σπουδών «Περιβαλλοντικός Σχεδιασμός Πόλεων και Κτηρίων», Σχολή Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας, ΕΑΠ. Πάτρα.

Μαύρη, Ε. (2016). Ανάλυση Οικιστικού Δικτύου Νήσου Αντιπάρου. Προβλήματα και Προοπτικές. Διπλωματική Εργασία, Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Γεωπληροφορική», Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, ΕΜΠ. Αθήνα.

Μπαρμπόπουλος, Ν. (2002). Προς τη Βιώσιμη Κινητικότητα στην Ευρωπαϊκή Πόλη – Αποτίμηση Πολιτικών και Προσέγγιση Μεθοδολογίας Σχεδιασμού Αστικών Μεταφορών.

Διδακτορική Διατριβή, Τομέας Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού. Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, ΕΜΠ. Αθήνα.

Μπατζιώρα, Κ. (2017). Γαλάζια Ανάπτυξη και Νησιωτική Ελλάδα με Έμφαση το Αιγαίο. Η Περίπτωση των Περιφερειών Βορείου και Νοτίου Αιγαίου. Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Βόλος.

Πηλιχός, Χ. (2021). Διερεύνηση Αναβάθμισης με Μπαταρίες Πορθμείου Γραμμής Πάρου – Αντίπαρου. Διπλωματική Εργασία, Σχολή Ναυπηγών Μηχανολόγων Μηχανικών, ΕΜΠ. Αθήνα.

Πλουμιστού, Μ. (2010). Η Επιρροή των Πολεοδομικών Αλλαγών στις Αξίες των Ακίνητων. Εφαρμογή στη Ν. Μύκονο: Οι Αξίες Μετά την Έγκριση Ζ.Ο.Ε.. Μεταπτυχιακή Εργασία, Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Γεωπληροφορική», Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, ΕΜΠ. Αθήνα.

Ρέλιας, Χ. (2008). Αξιολόγηση Υφιστάμενης Κατάστασης των Περιοχών «Natura 2000» στην Ελλάδα. Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Βόλος.

Ταμουραντζή, Α. (2008). Ανάλυση του Οικιστικού Δικτύου της Νήσου Άνδρου. Διαφοροποιήσεις - Μετασχηματισμοί – Προοπτικές. Διπλωματική Εργασία, Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Γεωπληροφορική», Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, ΕΜΠ. Αθήνα.

Τσιγδινός, Σ. (2016). Φυσικός Σχεδιασμός του Υμηττού & Ένταξή του στο Αστικό Περιβάλλον. Διπλωματική Εργασία, Τομέας Γεωγραφίας και Περιφερειακού Σχεδιασμού, Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, ΕΜΠ. Αθήνα.

Φραγκεσκάκη, Μ.Ι. (2021). Ο Γαστρονομικός Τουρισμός στα Νησιά Πάρο, Αντίπαρο, Φολέγανδρο και Κουφονήσια. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων», ΕΑΠ. Πάτρα.

Χαραλαμπίδου, Β. (2016). Θεσμικό Πλαίσιο και Πολιτικές του Χωροταξικού Σχεδιασμού. Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Βόλος.

Χίος, Α. (2010). Αναπτυξιακό Σχέδιο Νησιωτικού Συμπλέγματος Κυκλάδων. Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πολυτεχνική Σχολή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Βόλος.

Δικτυακοί Τόποι

Antiparos Routes. Διαθέσιμο στο: <https://en.antiparosroutes.com/>, [τελευταία πρόσβαση: 11/08/2022].

Copernicus Land Monitoring Service. Διαθέσιμο στο: <https://land.copernicus.eu/>, [τελευταία πρόσβαση: 23/05/2022].

Discover Greece. Διαθέσιμο στο: <https://www.discovergreece.com/el>, [τελευταία πρόσβαση: 11/08/2022].

Greek Gastronomy & Wines. Διαθέσιμο στο: <https://greekgastronomy-wines.com/>, [τελευταία πρόσβαση: 11/08/2022].

Greek Travel Pages (gtp). Διαθέσιμο στο: <https://www.gtp.gr/default.asp>, [τελευταία πρόσβαση: 11/07/2022].

GREENAGENDA. Διαθέσιμο στο: <https://greenagenda.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 17/08/2022].

Naturagraeca. Διαθέσιμο στο <https://www.naturagraeca.com/ws/>, [τελευταία πρόσβαση: 15/04/2022].

Naxospress. Διαθέσιμο στο: <https://www.naxospress.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 12/07/2022].

ParosIn. Διαθέσιμο στο: <https://www.parosin.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 11/08/2022].

Paros Press, Υγρότοποι Πάρου – Αντιπάρου: Τα στολίδια των Κυκλάδων. Διαθέσιμο στο: http://parospress.blogspot.com/2013/06/blog-post_3524.html, [τελευταία πρόσβαση: 15/04/2022].

Travel.gr (Experience & Explore). Διαθέσιμο στο: <https://www.travel.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 18/08/2022].

Ανοικτά Γεωχωρικά Δεδομένα και Υπηρεσίες. Διαθέσιμο στο: <http://www.geodata.gov.gr>, [τελευταία πρόσβαση: 23/05/2022].

Αντίπαρος, Ταξιδιωτικός Οδηγός 2022. Διαθέσιμο στο: <https://antiparos.com/>, [τελευταία πρόσβαση: 15/04/2022].

Αυθαίρετη Δόμηση στις Κυκλάδες. Διαθέσιμο στο https://www.tinos.biz/afthaireti_domisi.html, [τελευταία πρόσβαση: 23/05/2022].

Βικιπαίδεια (Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια). Διαθέσιμο στο: <https://el.wikipedia.org>, [τελευταία πρόσβαση: 29/07/2022].

Γεωγραφικά Δεδομένα. Διαθέσιμο στο: <http://www.geofabrik.de>, [τελευταία πρόσβαση: 12/04/2022].

Γεωγραφική Αναζήτηση Πληροφοριών (e-*poleodomia*). Διαθέσιμο στο <http://gis.epoleodomia.gov.gr/v11/#/>, [τελευταία πρόσβαση: 23/05/2022].

Διαβουλεύσεις Έργων & Δράσεων Δήμου Αντιπάρου. Διαθέσιμο στο: <https://hello.crowdapps.net/participation-antiparos/>, [τελευταία πρόσβαση: 11/08/2022].

Διαδικτυακή Πύλη Γεωχωρικών Πληροφοριών Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΠΕΝ). Διαθέσιμο στο: <http://mapsportal.ypen.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 15/04/2022].

Διαδικτυακός Τόπος Περιοχών Natura. Διαθέσιμο στο: <https://natura2000.eea.europa.eu>, [τελευταία πρόσβαση: 20/05/2022].

Δήμος Αντιπάρου. Διαθέσιμο στο <https://antiparos.gr/el/>, [τελευταία πρόσβαση: 11/08/2022].

Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων. Βάση Δεδομένων Παρακολούθησης Λειτουργίας, Διαθέσιμο στο <http://astikalimata.ypeka.gr/Services/Pages/Browse.aspx>, [τελευταία πρόσβαση: 15/04/2022].

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Διαθέσιμο στο: <https://pepna.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 20/05/2022].

Εθνικό Κτηματολόγιο. Διαθέσιμο στο: <https://www.ktimatologio.gr/el>, [τελευταία πρόσβαση: 08/09/2022].

Εθνικό Τυπογραφείο. Διαθέσιμο στο: <http://www.et.gr/idoes-nph/search/fekForm.html#results>, [τελευταία πρόσβαση: 01/10/2022].

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ). Διαθέσιμο στο: <https://www.statistics.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 11/08/2022].

Εταιρεία Ειδησεογραφικών Υπηρεσιών/Παραγωγής Περιεχομένου Μέσων «CNN Greece». Διαθέσιμο στο: <https://www.cnn.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 18/08/2022].

Εταιρεία Ειδησεογραφικών Υπηρεσιών/Παραγωγής Περιεχομένου Μέσων «economix.gr». Διαθέσιμο στο: <https://www.economix.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 30/06/2022].

Εταιρεία Ειδησεογραφικών Υπηρεσιών/Παραγωγής Περιεχομένου Μέσων «in.gr». Διαθέσιμο στο: <https://www.in.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 25/07/2022].

Εργαστήριο Τοπικής και Νησιωτικής Ανάπτυξης. Διαθέσιμο στο: <https://lid.aegean.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 17/04/2022].

Εφημερίδα «Φωνή της Πάρου». Διαθέσιμο στο: <https://www.fonitisparou.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 25/07/2022].

Ημερήσια Εφημερίδα των Κυκλάδων «KOINH ΓΝΩΜΗ.gr». Διαθέσιμο στο: <https://www.koinignomi.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 23/08/2022].

Ινστιτούτο Ερευνών Περιβάλλοντος και Βιώσιμης Ανάπτυξης. Διαθέσιμο στο: <https://www.iersd.noa.gr/GR/>, [τελευταία πρόσβαση: 15/04/2022].

Ινστιτούτο Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ). Διαθέσιμο στο: <https://insete.gr/>, [τελευταία προβολή: 20/05/2022].

Ιστοχώρος Πληροφόρησης για την Ευρωπαϊκή Ένωση «EurActiv.gr». Διαθέσιμο στο: <https://www.euractiv.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 18/08/2022].

Κατάλογος Δημόσιων Δεδομένων. Διαθέσιμο στο: <http://repository.data.gov.gr/dataset>, [τελευταία πρόσβαση: 15/04/2022].

Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας. Διαθέσιμο στο: <https://services.grhotels.gr>, [τελευταία πρόσβαση: 21/04/2022].

Οικοσκόπιο (Χαρτογραφικά Δεδομένα). Διαθέσιμο στο: <http://www.oikoskopio.gr/map/>, [τελευταία προβολή: 20/05/2022].

Ομοσπονδία Συλλόγων Μικρών Κυκλαδονήσων (ΟΣΥΜΙΚ). Διαθέσιμο στο: <http://osymik.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 18/03/2022].

Πατριδογνωσία. Διαθέσιμο στο: <https://www.geogreece.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 15/04/2022].

Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου. Διαθέσιμο στο: <https://espa3.perna.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 11/08/2022].

Πρωτοβουλία Έξυπνα Νησιά. Διαθέσιμο στο: <http://www.smartislandsinitiative.eu/gr/index.php>, τελευταία πρόσβαση: 11/08/2022].

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ). Διαθέσιμο στο: <https://ypen.gov.gr/>, [τελευταία πρόσβαση: 25/07/2022].

Φιλότης (Βάση Δεδομένων για την Ελληνική Φύση). Διαθέσιμο στο: <https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/>, [τελευταία πρόσβαση: 15/04/2022].

Χάρτες Κλιμάκωσης Καλλιερειών στην Ελλάδα. Διαθέσιμο στο: http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/Maps/maps.htm, [τελευταία πρόσβαση: 20/04/2022].

Θεσμικά Κείμενα

Απόφαση Νομάρχη 8581/1976. Καθορισμός ορίων, όρων και περιορισμών δόμησης του οικισμού Αντιπάρου Κοινότητας Αντιπάρου, νήσου Αντιπάρου και κατηγορία αυτού, σε αντικατάσταση της με αριθ. 6490/9.10.86 απόφασης Νομάρχη όσον αφορά την υπογραφή Νομάρχη. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 1377/Δ/31.12.1986).

Απόφαση Βουλής 6876/4871. Έγκριση του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 128/Α/03.07.2008).

Κ.Υ.Α. 25290/2003. Έγκριση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 1487/Β/10.10.2003).

Κ.Υ.Α 1089532/Π.Ε./8205Π.Ε./2005. Στοιχεία καθορισμού αιγιαλού και παραλίας. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 595/Β/04.05.2005).

Κ.Υ.Α. 49828/2008. Έγκριση Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 2464/Β/03.12.2008).

Κ.Υ.Α. 11508/2009. Έγκριση Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 151/ΑΑΠΘ/13.04.2009).

Κ.Υ.Α. 24208/2009. Έγκριση Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 1138/Β/11.06.2009).

Κ.Υ.Α. 2582/2012. Έγκριση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου (ΓΠΣ) του Δήμου Πάρου νήσου Πάρου Νομού Κυκλάδων.

Νομοθετικό Διάταγμα της 17/07/1923. Περί σχεδίων πόλεων, κωμών και συνοικισμών του Κράτους και οικοδομής αυτών. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 228/Α/16.08.1923).

Νομοθετικό Διάταγμα 1003/1971. Περί ενεργού πολεοδομίας. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 198/Α/12.10.1971).

Νομοθετικό Διάταγμα 1262/1972. Περί Ρυθμιστικών Σχεδίων αστικών περιοχών. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 194/Α/03.11.1972).

Νόμος 2344/1940. Περί αιγιαλού και παραλίας. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 154/Α/18.05.1940).

Νόμος 360/1976. Περί Χωροταξίας και Περιβάλλοντος. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 151/Α/22.07.1976).

Νόμος 446/1976. Περί συστάσεως Δημοσίας Επιχειρήσεως Πολεοδομήσεων, Οικισμού και Στεγάσεως. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 264/Α/08.10.1976).

Νόμος 947/1979. Περί οικιστικών περιοχών. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 169/Α/26.07.1979).

Νόμος 1032/1980. Περί συστάσεως Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 57/Α/14.03.1980).

Νόμος 1337/1983. Επεκτάσεως των πολεοδομικών σχεδίων, οικιστική ανάπτυξη και σχετικές ρυθμίσεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 33/Α/14.03.1983).

Νόμος 1515/1985. Ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 18/Α/18.02.1985).

Νόμος 1561/1985. Ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 148/Α/06.09.1985).

Νόμος 1577/1985. Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 210/Α/18.12.1985).

Νόμος 1622/1986. Τοπική αυτοδιοίκηση – περιφερειακή ανάπτυξη – δημοκρατικός προγραμματισμός. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 92/Α/14.07.1986).

Νόμος 1650/1986. Για την προστασία του περιβάλλοντος. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 160/Α/16.10.1986).

Νόμος 2508/1997. Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 124/Α/13.06.1997).

Νόμος 2539/1997. Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Καποδίστριας). Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 244/Α/04.12.1997).

Νόμος 2742/1999. Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 207/Α/07.10.1999).

Νόμος 2831/2000. Τροποποίηση των διατάξεων του Ν.1577/1985 «Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός» και άλλες πολεοδομικές διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 140/Α/13.06.2000).

Νόμος 2971/2001. Αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 285/Α/19.12.2001).

Νόμος 3010/2002. Εναρμόνιση του Ν.1650/1986 με τις Οδηγίες 97/11 Ε.Ε. και 96/61 Ε.Ε., διαδικασία οριοθέτησης και ρυθμίσεις θεμάτων για τα υδατορέματα και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 91/Α/25.04.2002).

Νόμος 3127/2003. Τροποποίηση και συμπλήρωση των νόμων 2308/1995 και 2664/1998 για την Κτηματογράφηση και το Εθνικό Κτηματολόγιο και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 67/Α/19.03.2003).

Νόμος 3852/2010. Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 87/Α/07.06.2010).

Νόμος 3894/2010. Επιτάχυνση και διαφάνεια υλοποίησης Στρατηγικών Επενδύσεων. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 204/Α/02.12.2010).

Νόμος 3937/2011. Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 60/Α/31.03.2011).

Νόμος 4067/2012. Νέος Οικοδομικός Κανονισμός. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 79/Α/09.04.2012).

Νόμος 4269/2014. Χωροταξική και πολεοδομική μεταρρύθμιση – Βιώσιμη ανάπτυξη. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 142/Α/28.06.2014).

Νόμος 4277/2014. Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας - Αττικής και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 156/Α/01.08.2014).

Νόμος 4280/2014. Περιβαλλοντική αναβάθμιση και ιδιωτική πολεοδόμηση – Βιώσιμη ανάπτυξη οικισμών Ρυθμίσεις δασικής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 159/Α/08.08.2014).

Νόμος 4389/2016. Επείγουσες διατάξεις για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 94/Α/27.05.2016).

Νόμος 4447/2016. Χωρικός σχεδιασμός – Βιώσιμη ανάπτυξη και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 241/Α/23.12.2016).

Νόμος 4759/2020. Εκσυγχρονισμός της Χωροταξικής και Πολεοδομικής Νομοθεσίας και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 245/Α/09.12.2020).

Προεδρικό Διάταγμα της 23/10/1928. Περί καθορισμού των όρων και περιορισμών της εντός και εκτός της ζώνης των πόλεων κ.λπ. του Κράτους ανεγέρσεως οικοδομών. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 231/Α/04.11.1928).

Προεδρικό Διάταγμα της 16/07/1976. Περί εγκρίσεως ρυμοτομικού σχεδίου Οικισμού επί εκτάσεως του Οικοδομικού Συνεταιρισμού Χρυσοχόων, Αργυροχόων και Ωρολογοπωλών Αθηνών και Προαστείων Χ.Α.Ω. και τινών ιδιωτικών εκτάσεων εις θέσιν «Άγιος Γεώργιος, κ.λπ.» της Κοινότητος Αντιπάρου (Κυκλάδων) και καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτού. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 209/Δ/16.07.1976).

Προεδρικό Διάταγμα της 24/04/1985. Τρόπος καθορισμού ορίων οικισμών της χώρας μέχρι 2.000 κατοίκους, κατηγορίες αυτών και καθορισμός όρων και περιορισμών δόμησής τους. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 181/Δ/03.05.1985).

Προεδρικό Διάταγμα της 23/02/1987. Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 166/Δ/06.03.1987).

Προεδρικό Διάταγμα της 14/07/1988. Χαρακτηρισμός οικισμών του Νομού Κυκλάδων ως παραδοσιακών και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτών. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 504/Δ/14.07.1988).

Προεδρικό Διάταγμα της 07/07/1993. Καθορισμός χρήσεων γης και όρων και περιορισμών δόμησης των εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχών των νήσων Πάρου – Αντιπάρου (Ν. Κυκλάδων). Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 732/Δ/07.07.1993).

Προεδρικό Διάταγμα της 13/10/2011. Τροποποίηση του από 2–6–1976 Π.Δ/γματος «Περί εγκρίσεως ρυμοτομικού σχεδίου Οικισμού επί εκτάσεως του Οικοδομικού Συνεταιρισμού Χρυσοχόων, Αργυροχόων και Ωρολογοπωλών Αθηνών και Προαστείων Χ.Α.Ω και τινών ιδιωτικών εκτάσεων εις θέσιν «Άγιος Γεώργιος κ.λπ.» της Κοινότητος Αντιπάρου (Κυκλάδων) και καθορισμός των όρων και περιορισμών δόμησης των οικοπέδων αυτού. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 266/ΑΑΠ/13.10.2011).

Προεδρικό Διάταγμα της 19/06/2012. Έγκριση καταλόγου μικρών νησιωτικών υγροτόπων και καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία και ανάδειξη των μικρών παράκτιων υγροτόπων που περιλαμβάνονται σε αυτόν. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 229/ΑΑΠ/19.06.2012).

Σύνταγμα της Ελλάδας της 07/06/1975. Ε' Αναθεωρητική Βουλή των Ελλήνων. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 111/Α/09.06.1975).

Υπουργική Απόφαση 9610/1979. Περί χαράξεως κατευθυντήριων γραμμών της χωροταξικής πολιτικής για την οικιστική αποκέντρωση. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 1021/Β/06.11.1979).

Υπουργική Απόφαση 27103/2000. Κήρυξη ως Αρχαιολογικού Χώρου των νησίδων «Δεσποτικό» «Τσιμνητήρι» και «Στρογγυλό» Ν. Κυκλάδων. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 944/Β/31.07.2000).

Υπουργική Απόφαση 30758/2001. Καθορισμός Ζώνης Α' Προστασίας στη νησίδα Δεσποτικό και Νησίδα Οικονόμου της Πάρου. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 848/Β/04.07.2001).

Υπουργική Απόφαση Δ17α/67/1/ΦΝ275/2003. Τροποποίηση και συμπλήρωση της απόφασης του «Ελληνικού Αντισεισμικού Κανονισμού – ΕΑΚ 2000». Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 781/Β/18.06.2003).

Υπουργική Απόφαση Δ17α/115/9/ΦΝ275/2003. Τροποποίηση διατάξεων του «Ελληνικού Αντισεισμικού Κανονισμού – ΕΑΚ 2000» λόγω αναθεώρησης του Χάρτη Σεισμικής Επικινδυνότητας. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 1154/Β/12.08.2003).

Υπουργική Απόφαση 10788/2004. Έγκριση πολεοδομικών σταθεροτύπων (Standards) και ανώτατα όρια πυκνοτήτων που εφαρμόζονται κατά την εκπόνηση των γενικών πολεοδομικών σχεδίων, των σχεδίων χωρικής οικιστικής οργάνωσης ανοικτής πόλης και των πολεοδομικών μελετών. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 285/Δ/05.03.2004).

Υπουργική Απόφαση 67659/2013. Έγκριση τροποποίησης Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 3155/Β/12.12.2013).

Υπουργική Απόφαση 24747/2015. Σύμφωνη γνώμη για την παραχώρηση απλής χρήσης αιγιαλού και παραλίας, μέχρι 30.04.2016, σε εκτάσεις των ακτών του Δήμου Αντιπάρου της Π.Ε. Κυκλάδων, που εμπίπτουν στην περιοχή του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000 με επωνυμία «Νησίδες Πάρου και Νότια Αντίπαρος» και κωδικό GR 4220025 (ΖΕΠ), καθώς και σε περιοχές μικρών νησιωτικών υγροτόπων του Π. Δ/γματος (Φ.Ε.Κ. 229/ΑΑΠ/2012) με όνομα α) «Ψαραλυκή Αντιπάρου» και κωδικό Κωδ. Υ422ΑΡ001, β) «Λιμνοθάλασσα Παλιάς Αλυκής» και κωδικό Υ422ΑΡ002, και γ) Αλυκή κάβου ΓΛΥΦΑ και κωδικό Υ422ΑΡ004. (29.06.2015)

Υπουργική Απόφαση. Έγκριση του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Νήσων Αιγαίου. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 2019/Β/17.09.2015).

Υπουργική Απόφαση 41398/2018. Έγκριση του Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Νήσων Αιγαίου (Βορείου και Νοτίου Αιγαίου) (ΕΛ14) και της αντίστοιχης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 2683/Β/06.07.2018).

Υπουργική Απόφαση 6015/136/2022. Τεχνικές προδιαγραφές μελετών Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΠΣ). Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 510/Β/09.02.2022).

Υπουργική Απόφαση 53355/2022. Τεχνικές προδιαγραφές, κριτήρια και προϋποθέσεις για τη σύνταξη των μελετών καταγραφής του υπάρχοντος οδικού δικτύου της χώρας, ανά Δημοτική Ενότητα (ΔΕ) στις περιοχές εκτός των ρυμοτομικών σχεδίων των πόλεων, εκτός των ορίων των οικισμών των νομίμως υφισταμένων προ του έτους 1923 και των οικισμών μέχρι 2000 κατοίκους. Εφημερίδα της Κυβέρνησης (Φ.Ε.Κ. 2671/Β/31.05.2022).

Μελέτες

Αγγελάτου, Β. (2016). Μεταλλευτική Ιστορία της Αντιπάρου. Παρούσα Κατάσταση Μεταλλείων. Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (Ι.Γ.Μ.Ε.). Αθήνα.

Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, Διεύθυνση Σχεδιασμού και Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών. (2017). Χαρτογραφική απεικόνιση αρμοδιοτήτων συντήρησης οδικού δικτύου. Αθήνα.

ΔΕΔΔΗΕ. (2021). Σχέδιο Ανάπτυξης 2021 – 2025. Αθήνα.

Δίκτυο Αειφόρων Νήσων Αιγαίου (ΔΑΦΝΗ). Θεωρητική Εισαγωγή.

Εγχειρίδιο Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κρήτης και Νήσων Αιγαίου, Προγραμματική Περίοδος 2007-2013. Αθήνα.

ΕΥΔΑΠ. (2018). Ετήσιος Απολογισμός & Ετήσιο Δελτίο 2018.

Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής. Αντίπαρος: Επιχειρησιακό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020.

Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης. (2015). Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Τελική Έκθεση.

Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. (2021). Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης Νοτίου Αιγαίου 2021-2025. Αθήνα. [Ανάδοχος, Μελετητικό Γραφείο ENVIROPLAN Μελετητική – Σύμβουλοι Αναπτυξιακών & Τεχνικών Έργων Α.Ε.].

Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου. Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2000-2006 Νοτίου Αιγαίου. Οι Βασικοί Περιφερειακοί Δείκτες.

Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου. (2021). Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου 2021-2025.

Τσελεπίδη, Β. (2016). Γεωλογική Χαρτογράφηση 1:5.000 στις Περιοχές που Απαντώνται τα Αρχαία Μεταλλεία της Νήσου Αντιπάρου. Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (Ι.Γ.Μ.Ε.). Αθήνα.

ΥΠΕΝ, Ειδική Γραμματεία Υδάτων. Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Νήσων Αιγαίου (Βορείου και Νοτίου Αιγαίου), Στάδιο Ι, 1η Φάση – Παραδοτέο 1, Ανάλυση Χαρακτηριστικών Περιοχής και Μηχανισμών Πλημμύρας.

ΥΠΕΝ, Ειδική Γραμματεία Υδάτων. Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Νήσων Αιγαίου (Βορείου και Νοτίου Αιγαίου), Στάδιο Ι, 1^η Φάση – Παραδοτέο 3, Ειδικές Περιοχές Εκτός Ζωνών Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας.

ΥΠΕΝ. (2020). Αξιολόγηση Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Φάση Β' - Στάδιο Β1, ΣΜΠΕ, Τεύχος Ι.

ΥΠΕΝ. (2020). Αξιολόγηση Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Φάση Β' - Στάδιο Β1, ΣΜΠΕ, Τεύχος ΙΙ.

ΥΠΕΝ. (2020). Αξιολόγηση Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου. Φάση Β' - Στάδιο Β1, ΣΜΠΕ, Τεύχος ΙV.

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Διεύθυνση Χωροταξίας. (2007). Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων της Εφαρμογής του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό. Αθήνα.

Φορέας Διαχείρισης Στερέων Αποβλήτων (ΦοΔΣΑ) Νήσων Νοτίου Αιγαίου. (2016). Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για το Επικαιροποιημένο Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ), της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.

Παρουσιάσεις

Γιαννακού, Α. (2007). Πλαίσιο Χωρικού Σχεδιασμού και Αρχές Αειφόρου Ανάπτυξης στον Ευρωπαϊκό και Ελληνικό χώρο: Τρέχουσες Εξελίξεις. Μέρος 1: Ο Χωρικός Σχεδιασμός στο Πλαίσιο της Αειφόρου Ανάπτυξης και της Ευρωπαϊκής Πολιτικής. Ζ' Έκτακτος Κύκλος Σεμιναρίων Μικρής Διάρκειας, ΤΕΕ, Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας.

Γκιτάκος, Β. (2015). Στοιχεία Ανάλυσης Δυνάμεων Πεδίου (SWOT ANALYSIS) & Ανάλυσης Κοινωνικών Δικτύων (SNA ANALYSIS).

Κυβέλου-Χιωτίνη, Σ-Σ. (2012). Η Αξιοποίηση του Μεθοδολογικού Εργαλείου SWOT ANALYSIS. Μάθημα: Πολεοδομική και Οικιστική Ανάπτυξη και Πολιτική. Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειον Πανεπιστήμιο. Αθήνα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας Ι. Κατάλογος Θεσμικού Πλαισίου έως το έτος 1975

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Έτος	Αριθμός Νομοθετικού Κειμένου	Αριθμός Φ.Ε.Κ.	Τίτλος Νομοθετικού Κειμένου
1923	Ν.Δ/γμα 17/07/1923	228/A/16.08.1923	Περί σχεδίων πόλεων, κωμών και συνοικισμών του Κράτους και οικοδομής αυτών
1928	Π.Δ/γμα 23/10/1928	231/A/04.11.1928	Περί καθορισμού των όρων και περιορισμών της εντός και εκτός σχεδίου ζώνης των πόλεων κ.λπ. του Κράτους ανεγέρσεως οικοδομών
1971	Ν.Δ/γμα 1003/1971	198/A/12.10.1971	Περί ενεργού πολεοδομίας
1972	Ν.Δ/γμα 1262/1972	194/A/03.11.1972	Περί Ρυθμιστικών Σχεδίων αστικών περιοχών
1975	Σύνταγμα της Ελλάδας	111/A/09.06.1975	Σύνταγμα της Ελλάδας – Ε' Αναθεωρητική της Βουλής των Ελλήνων

Πίνακας ΙΙ. Κατάλογος Θεσμικού Πλαισίου για τα έτη 1976 – 1989

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Έτος	Αριθμός Νομοθετικού Κειμένου	Αριθμός Φ.Ε.Κ.	Τίτλος Νομοθετικού Κειμένου
1976	N.360/1976	151/A/22.07.1976	Περί Χωροταξίας και Περιβάλλοντος
	N.446/1976	264/A/08.10.1976	Περί συστάσεως Δημοσίας Επιχειρήσεως πολεοδομήσεως, Οικισμού και Στεγάσεως (Δ.Ε.Π.Ο.Σ.)
1979	N.947/1979	169/A/26.07.1979	Περί οικιστικών περιοχών
	Υ.Α. 9610/1979	1021/B/06.11.1979	Περί χαράξεως κατευθυντηρίων γραμμών της χωροταξικής πολιτικής για την οικιστική αποκέντρωση
1980	N.1032/1980	57/A/14.03.1980	Περί συστάσεως Υπουργείου Χωροταξίας , Οικισμού και Περιβάλλοντος
1983	N.1337/1983	33/A/14.03.1983	Επέκταση των πολεοδομικών σχεδίων, οικιστική ανάπτυξη και σχετικές διατάξεις
1985	N.1515/1985	18/A/18.02.1985	Ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας
	N.1561/1985	148/A/06.09.1985	Ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης και άλλες διατάξεις
	N.1577/1985	210/A/18.12.1985	Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός
1986	N.1622/1986	92/A/14.07.1986	Τοπική αυτοδιοίκηση – περιφερειακή ανάπτυξη – δημοκρατικός προγραμματισμός
	N.1650/1986	160/A/16.10.1986	Για την προστασία του περιβάλλοντος
1987	Π.Δ/γμα 23/02/1987	166/Δ/06.03.1987	Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης

Πίνακας III. Κατάλογος Θεσμικού Πλαισίου για τα έτη 1990 – 2012

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Έτος	Αριθμός Νομοθετικού Κειμένου	Αριθμός Φ.Ε.Κ.	Τίτλος Νομοθετικού Κειμένου
1997	N.2508/1997	124/A/13.06.1997	Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις
	N.2539/1997	244/A/04.12.1997	Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Καποδίστριας)
1999	N.2742/1999	207/A/07.10.1999	Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις
2000	N.2831/2000	140/A/13.06.2000	Τροποποίηση των διατάξεων του Ν.1577/1985 «Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός» και άλλες πολεοδομικές διατάξεις
2004	Υ.Α. 10788/2004	285/Δ/05.03.2004	Έγκριση πολεοδομικών σταθεροτύπων (standards) και ανώτατα όρια πυκνοτήτων που εφαρμόζονται κατά την εκπόνηση των γενικών πολεοδομικών σχεδίων, των σχεδίων χωρικής οικιστικής οργάνωσης «ανοικτής πόλης» και των πολεοδομικών μελετών
2010	N.3852/2010	87/A/07.06.2010	Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης
	N.3894/2010	204/A/02.12.2010	Επιτάχυνση και διαφάνεια υλοποίησης Στρατηγικών Επενδύσεων
2012	N.4067/2012	79/A/09.04.2012	Νέος Οικοδομικός Κανονισμός

Πίνακας IV. Κατάλογος Θεσμικού Πλαισίου από το 2014 έως και σήμερα

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Έτος	Αριθμός Νομοθετικού Κειμένου	Αριθμός Φ.Ε.Κ.	Τίτλος Νομοθετικού Κειμένου
2014	N.4269/2014	142/A/28.06.2014	Χωροταξική και πολεοδομική μεταρρύθμιση – Βιώσιμη ανάπτυξη
	N.4277/2014	156/A/01.08.2014	Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας – Αττικής και άλλες διατάξεις
	N.4280/2014	159/A/08.08.2014	Περιβαλλοντική αναβάθμιση και ιδιωτική πολεοδόμηση – Βιώσιμη ανάπτυξη οικισμών Ρυθμίσεις δασικής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις
	Οδηγία 2014/89/ΕΕ	-	Περί θεσπίσεως πλαισίου για το θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό
2016	N.4447/2016	241/A/23.12.2016	Χωρικός σχεδιασμός - Βιώσιμη ανάπτυξη και άλλες διατάξεις
2020	N.4759/2020	245/A/09.12.2020	Εκσυγχρονισμός της Χωροταξικής και Πολεοδομικής Νομοθεσίας και άλλες διατάξεις
2022	Υ.Α. 6015/136/2022	510/B/09.02.2022	Τεχνικές προδιαγραφές μελετών Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΠΣ)

Πίνακας V. Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

	Ειδικό Πλαίσιο ΧΣΑΑ	Αριθμός Κ.Υ.Α.	Αριθμός Φ.Ε.Κ.
1	Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας	Κ.Υ.Α. 49828/2008	2464/Β/03.12.2008
2	Βιομηχανίας	Κ.Υ.Α. 11508/2009	151/ΑΑΠΘ/13.04.2009
3	Τουρισμού	Κ.Υ.Α. 24208/2009	1138/Β/11.06.2009

Πίνακας VI. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Νοτίου Αιγαίου

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

	Περιφερειακό Πλαίσιο ΧΣΑΑ	Αριθμός Κ.Υ.Α.	Αριθμός Φ.Ε.Κ.
1	Νοτίου Αιγαίου	25290/2003	1487/Β/10.10.2003